

Vatra veche

12

Lunar de cultură * Serie veche nouă* Anul IV, nr. 12(48), decembrie 2012 *ISSN 2066-0952

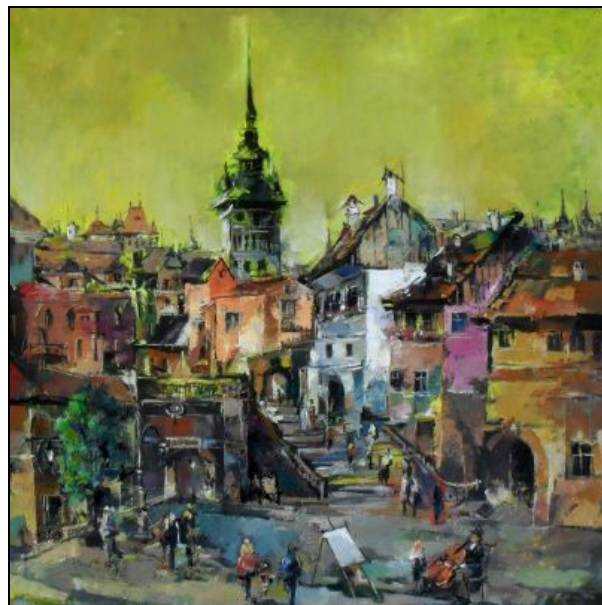
VATRA, Foaie ilustrată pentru familie (1894) *Fondatori I. Slavici, I. L. Caragiale, G. Coșbuc
VATRA, 1971 *Redactor-șef fondator Romulus Guga* VATRA VECHE, 2009, Redactor-șef Nicolae Băciut

Număr ilustrat cu lucrări de Corneliu Vana

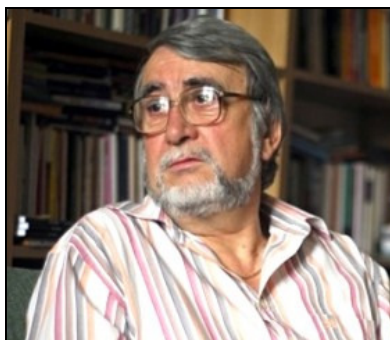
Vatra veche dialog cu Horia Bădescu

Vatra veche dialog cu Horia Bădescu, de Nicolae Băciut/3
 Amurgul iubirii, de Aurel Codoban/7
 Eseu. Aluzia în poezie, de George Popa/9
 Artă în eseurile lui Ioan Alexandru, de Nicoleta Mazăr/12
 Rug aprins, poem de George Anca/13
 Alexandru Sahia, Un destin literar deturnat, de Geo Constantinescu/14
 Cronica ideilor. Jack London și opera sa zămisliitoare de oameni, de George Petrovai/16
 Poeme de Lucian Dumbravă/17
 N. Steinhardt și legionarii, de Mirona Ioanoviciu/18
 Cărțile lui Michael Cuțui-Băetu/19
 Mircea Eliade și Maitreyi, de Mihai Știrbu/20
 Sărbătorile de iarnă, poeme de George L. Nimigeanu/22
 Periscop. Curtea, de Andrei Fischhof/23
 Infractorul ideologic sau dialogul... ratat, de V. Rășcanu/23
 La aniversară. Mihail Diaconescu, de Stelian Gomboș/24
 Sub arcada unei înalte prietenii (George Popa – Svetlana Paleologu-Matta), de Lucia Olaru Nenati/26
 Cronica literară. Textul și povestea (Carmen Gheorghe), de A. I. Brumaru/28
 Cu gându-n buzunar (George Baci), de Catrinel Popescu/29
 „Eliberarea” sau „Încarcerarea în iubire de semeni” (Ștefan Doru Dăncuș), de Dan Șalama/30
 Privirea de jos în sus (Marian Popa), de Adina Dumitrescu/31
 Portretul burlesc din „Calpuzanii” (Silviu Angelescu), de Nicolae Munteanu/32
 Cartea Tabitei (Marta Petreu), de Ionel Popa/34
 Fericirea pură, cu peisaj marin și nuc (Cornel Nistea), de Constantin Stancu/35
 Filtre. Noduri în haos (Menuț Maximilian), de Melania Cuc/37
 Zi de chenzină, de I. Grigore/37
 Vocile poeziei. Cincizeci de poezii românești în germană, de Mircea M. Pop/38
 Asterisc. Cronica veselă a unui timp rebel (Attila Socaciu), de Daniel Drăgan/38
 Umbra și aparența (Andrés Sánchez Robayna în traducerea lui Eugen Dorcescu), de Iulian Chivu/39
 Istoria jurnalismului în date. Enciclopedie cronologică (Marian Petcu), de N.B./39
 Documentele continuității. Înscrisuri dacice pe un trovant!, de Mariana Cristescu/43
 Frânturi de gânduri, de Tudor Petcu/44
 Convorbiri duhovnicești cu ÎPS Ioan Selejan, de Luminița Cornea/45
 Ioan Lăcătușu, la 65 ani, de prof. Ligia-Dalila Ghinea, prof. Vasile Stancu/46
 Vizită la Muzeu, de Dumitru Hurubă/48
 Poeme de Laurean Lodoabă/49
 Starea prozei. Alea Castanilor, de Cornel Cotuțiu/50
 Cuprinsul meu la tine, Doamne, tinde, poem de Răzvan Ducan/52
 Starea prozei. Piața Dunării, de Grațian Ordean/53
 Poeme de Carmen Palada/55
 Poeme de Ellen Pendefunda/55
 Jurnal venețian, de Daniela Gifu/56
 Biblioteca Babel. Pere Bessò. În românește de Andrei Langa/58
 Biblioteca Babel. Louisa Pène-Siefert. În românește de Ion Roșioru/58
 Biblioteca Babel. August Strindberg. În românește de Dorina Brândușa Landén/59
 Un român în India, de Ovidiu Ivancu/60
 Vilanele peruane. Carlos Germán Belli. În românește de Ion Roșioru/61
 Oameni pe care i-am cunoscut: Aurel Stroe, de Veronica Pavel Lerner/62
 Jurnal. Vietnam, de Alexander Bibac/63
 Elena Bran și pasagerii zeppelinului, de M.N.Rusu/65
 Centenar N. Steinhardt. În dreapta socotință, de Simina Alexandru/66
 Starea prozei. Emisiunea, de Anamaria Ionescu/67
 Poeme de Daniel Marian/68
 Curier/69
 Despre tragediile tănuite: revendicări, verificări, retrocedări, de Constantin Zărnescu/74
 Poeme de Georgia Miculescu/76
 După 30 de ani, de Armiana Pop și Mariana Popa Matei/77
 Spiritul ajutorului de Crăciun în Canada, de Elena Buică-Buni/78
 Doamne, vin colindătorii, poem de Ștefan Fuli/78
 Despre brad..., de Corina Simeanu/79
 Epigrame de Vasile Larco/82
 Colțul lui Ștef. Caricaturi/82
 Literatură și film. Copilărie în limba germană, de Alexandru Jurcan/83
 Șevalet. „Brațe(le) de flori” ale Cornelinei Jinga Hetrea, de Nicolae Băciut/83
 Poeme de Cornel Vana/84
 Pânze și versuri (Cornel Vana), de Ovidiu Pecican/85
 Mărturisiri, de Cornel Vana/86
 Cornel Vana. Palmares/87
 Starea prozei. Povestea porcului, de Ananie Gagniuc/88

Număr ilustrat cu reproduceri după lucrări de Cornel Vana

Vatra veche dialog cu HORIA BĂDESCU

„Detest critica de curte și de gașcă, critica de partid și de partidă!”

- Scriitorul Horia Bădescu la porțile a 70 de ani. Cum e să privești înapoi, de la înălțimea unei astfel de vârste?

-Dacă ar fi vorba de vreo înălțime ar trebui să te apuce amețeala. Însă mă tem că mai degrabă te uiți, cu nostalgie și speranță, din adâncul unei văi, către bucata de cer care se mai vede, încă. Să privești înapoi? Mai degrabă în tine însuși, căci acolo, în adâncurile memoriei, se află cel sau, poate mai exact, cei care ai fost. Și să te întrebi și să întrebi. Ce și pe cine?

După atâția ani – scriam undeva – adunați în ceea ce ar putea fi numit, de acum, o viață de om, îmi dau seama cât de greu este, totuși, poate din ce în ce mai greu, să pui punct acestei permanente întrebări care e trecerea noastră prin lume. Ce povară ni se așează pe umeri! Poate de aceea se cocârjează oamenii. Poate de aceea se-ndoaie, se-adună în ei, ajung ei înșiși semnul de întrebare al propriei existențe.

Căci nu suntem altceva decât rodul propriilor noastre împliniri și neîmpliniri. Viața noastră e și viața așteptărilor noastre. Lumea noastră e în bună măsură lumea unor virtualități tânjite. Fugim după noi înșine, aceia care n-am fost niciodată, și de noi înșine, cei ce n-am reușit vreodată să fim. Ca și cum am putea fugi de noi înșine...! Ca și cum n-am fi altceva decât niște corăbii bătrâne, ducându-și cu trudă chila îngreuiată de scoici pietrificate și alge, putrezind de propria neodihnă.

Mă trezesc în fiecare dimineață cu senzația dureroasă a unui Paradis pierdut. Ceva iremediabil apus, o fericire care nu va mai fi nicicând, un lucru fără întoarcere. Căderea într-un alt timp, unde nimic din ceea ce a fost, nici măcar eu însumi, cel de atunci, nu-și mai află locul. Și totuși, acel ceva iremediabil pierdut mi se agață de suflet, de memorie, năvălind din subteranele eului cel adevărat. Acel ceva care, poate, se regăsește în raftul cărților scrise. Acel ceva care uneori se face poezie. Căci poezia nu e doar memoria Ființei, ci și memoria ființei tale, a ta cel adevărat, pe care-l spune, cu cuvintele și tăcerile ei. Mai ales acum când:

mereu

tot mai puține sunt cele cu care învățat erai

să începi dimineața,

mereu cauți în jur

și nu mai afli o parte din tine,

mereu zilele tale sunt doar

memorie

în care de-a valma se-nghesuie ale lumii

și de-acum mai mult

ale nelumii.

Ziua ta ajunge mai săracă la capăt, mai goală

și mai fără de umbre și lucruri

și te uiți cum în urmă se-adună

fiițe dragi, amintiri ale sângelui,

prieteni și dușmani,

căci de povara lor nu-i nimeni scutit,

deopotrivă cu atâtea alcătuiuri

ale preajmei

cărora le-ai dat câte ceva din tine

și care în urmă te lasă cu ele ducându-te.

Și nu le mai vezi

și doar vorbești despre ele

și-ți închipui

că sunt încă aici

și-ți e greu să crezi

că ești vinovat cu zilele tale trăite

pentru umbrele care se-ntunecă-n umbra

cea mare

în care se-adună cenușa luminilor noastre.

Și-n golul care crește în jur

odată cu golul din tine

abia de începi să-nțelegi

că viața nu-i o afacere privată.

- Dacă ar fi s-o luați de la capăt, ce n-ați mai face? Ce ați mai face?

- Ipotetică și inutilă întrebare. Fiindcă niciodată nimeni n-a putut-o lua de la capăt. „Dă-i, Doamne, românului mintea de pe urmă!” n-are valoare paradigmatică în plan individual, ci doar constativă. E greu să spui ce ai ori ce n-ai mai face. Am scris cu ani în urmă o carte despre Meșterul Manole. Spuneam acolo că destinul nu-i decât suma alegerilor pe care le facem condiționați de acea structură interioară unică, de acel mod de a fi care ne aparține și care ne duce doar către opțiunea ce corespunde acesteia; opțiune care nu este adeseori cea mai bună, ci doar aceea care răspunde acestui genom spiritual. Ce n-aș mai face... M-aș putea lecu de încrederea în oameni, de naivitate, de bucuria lumii și de suferința ei, de prietenie? E inutil să ne întrebăm dacă ne-am fi putut sau dacă ne-am putea trăi încă o dată altfel viața, căci lumea ar fi aceeași. Și noi la fel. Dar dacă e totuși să spun ceea ce aș mai face, cu siguranță ar fi să repet aventura scrisului.

- Există momente care v-au marcat decisiv destinul, traseul existențial?

- Fără îndoială! Cu toții avem în biografia noastră asemenea momente care ne modifică linia vieții. Ele par, uneori, întâmplătoare, însă nimic nu este întâmplător pe lumea asta. Cele mai multe fac parte dintr-un parcurs obligat, vin cerute de chiar structura ta, de biografia ta. La mine, un moment decisiv în direcționarea→

NICOLAE BĂCIUȚ

viitoarei mele existențe a fost „eșecul” de la examenul de admitere la Facultatea de Litere a Universității bucureștene. Pun „eșec” între ghilimele pentru că n-a fost vorba despre neștiință, ci despre un dosar legat de destinul politic al tatălui meu și de turnătoria unui coleg de liceu. Numai că ceea ce părea la acel moment o nereușită a fost șansa de a mă împământeni, câțiva ani mai târziu, în această Transilvanie atât de potrivită felului meu de a fi și în această urbe napocană, în care am venit să-mi pierd urma și care mi-a intrat în suflet și în sânge și m-a făcut al ei. Sunt clujean de o jumătate de veac. Fără să-mi uit rădăcinile argeșene, plămada din care am ieșit așa cum sunt.

- *Ce dascăli și-au pus amprenta pe alegerea drumului literaturii?*

- Pentru alegerile a ceea ce îndeobște numim drumul în viață, dascălii din liceu au un rol decisiv. Cel puțin aveau. Acum, într-o lume în care școala nu mai e școală, nu mai știu. Eu am avut parte de profesori excepționali la Liceul „Vlaicu Vodă” din Curtea de Argeș. Pe măsura tradiției și faimei acestui liceu. Dascăli formați în perioada interbelică: școliți, profunzi, cu drag de meseria lor. Aproape în toate disciplinele am avut asemenea profesori, capabili să descopere filonul care se afla în fiecare dintre noi, să cultive, acolo unde se vedeau mai multe disponibilități, pe aceea care era cea mai propice realizării adolescenților care eram. Nu spun că pasiunea pentru lumea cărții și a încercărilor literare îmi era străină. Ba dimpotrivă. Intrasem însă în liceu cu notorietatea unui premiant al olimpiadei de matematică, cea ce mi s-a mai întâmplat și în anii care au urmat. Eram la o clasă „reală”, unde se privilegiau științele exacte. Eram speranța unei cariere „serioase”, într-o familie ai cărei membri se realizaseră, cu toții, în domenii ale umanioarelor. N-a fost să fie, iar la această concluzie noicliană au contribuit și minunații mei profesori, Ion Rizescu, un copleșitor dascăl de română, și Dracu Moldovanu, maestru într-ale logicii și filosofiei. Ei au scos la lumină literatul din mine, ei m-au „deturnat”, ei m-au împins, cu afecțiune și artă didactică, spre lumea mirifică a literaturii. Lor le datorez enorm. Lor și dascălului meu de

viață, mama, de la care am și moștenit, de alintări, harul scrisului. Facultatea de litere și admirabilii ei profesori au împlinit ceea ce era deja pornit pe calea lui.

- *A fost „Echinoc” un prag, o vază?*

- A fost victoria unui vis, a unei viziuni, a unei prietenii care s-a păstrat, în bună măsură peste decenii. Prag? Da! Pragul trecerii de la vis la realitate. Visul a fost Cenaclul „Echinoc”, refugiat pentru început, din nevoia de libertate totală, în pivnițele, nu ale Vaticanului, ci ale cramei lui Mongolu, personaj intrat odată cu noi și prin noi în istoria literaturii și-n mitologia culturală a Clujului. Realitatea? Revista cu același nume. O parte a acelui vis și acelei viziuni, părelnic imposibilă în contextul dat, și totuși... Spun o parte, pentru că cealaltă, cea mai substanțială o constituie cărțile, opera noastră, biblioteca *Echinoc*, substanțială calitativ și cantitativ. Vizibilă și pentru cei care nu vor s-o vadă. Ele, cărțile noastre, sunt și vama plătită; nouă și lumii în care am trăit. Și celei care vine. Cândva, am încercat o sumară teoretizare a specificității acestei grupări al cărei program vremurile n-au îngăduit să fie atât de explicit precum al Cercului Literar de la Sibiu, dar atât de evident în materializarea literară, teoretizare care l-a încântat teribil pe I.D. Sîrbu, la Craiova, acolo unde am expus-o întâia oară, la un colocviu al revistei *Ramuri*.

Petru Poantă considera, în remarcabilul lui eseu despre *Echinoc*,

echilibrul drept element central. Desigur. Eu însă i-am adăugat totdeauna acestuia extaticul, cosmicul, originarul, interesul pentru credințe străvechi și mituri, pentru Urphänomene dar și armonia, solaritatea, temperanța, înțelepciunea, orfismul. Elemente ale unui neoexpresionism altoit pe valențe de sorginte clasică ori neoromantică. Dar și gravitatea unui discurs înscris în orizontul transcendentului. Discursul unor scriitori care încercau și încearcă și astăzi să reamintească adevărul elementar că, mai înainte de a avea nevoie de facilități ale existenței, de comodități casnice, de bunăstare, omul are nevoie de suflet și că sufletul nu este de batjocură.

Lui, sufletului, dar și libertății de-a fi, ridicată împotriva nevoii de-a exista doar, setei de transcendență, într-o lume fanatizată de existență, le-a răspuns spiritul echinoxismului fondator.

- *Ați scris poezie, proză, eseuri etc. Unde s-a simțit Horia Bădescu mai acasă?*

- Acum vreo zece ani și mai bine, la apariția, aproape concomitentă, în limba franceză, a romanului meu *Zborul găștei sălbatice*, a eselui *Memoria Ființei – Poezia și Sacralul* și a volumului de poeme *Exerciții de supraviețuire*, Jacques de Decker, președintele Academiei Belgiene își intitula articolul din *Le soir*, care referea la acestea, *Bădescu, poète à tous les coups/ Bădescu, poet de fiecare dată*. Mi-a făcut plăcere acel articol profund și aplicat al lui de Decker, însă nu pot să-i dau dreptate în ceea ce privește titlul. Sgur că cea mai mare parte a scrierilor mele o constituie cărțile de poezie, sigur că mă simt funciarmente poet, însă am încercat să nu amestec lucrurile, să mă mențin în specificitatea genului abordat. Să las suflul orfic să «povestească» Ființa, pe cel epic să spună existența și demersul reflexiv viața ideilor. Poate n-am reușit întotdeauna să alung de lângă mine poetul, dar cred că am făcut-o în cea mai mare parte a cazurilor. Nu pot să nu aduc ca argument, în favoarea celor de mai sus, ceea ce scria la apariția romanului meu *Joia patimilor* un critic extrem de exigent, Petru Poantă: *«În mai puțin de două sute de pagini, Horia Bădescu realizează o proză memorabilă în care, paradoxal, spațiile lirice și simbolurile, câte →*

există, nu sunt ale unui poet care vrea să scrie neapărat proză, ci ale unui prozator „obiectiv” care are nostalgia poeziei.»

Acasă m-am simțit în fiecare dintre genurile abordate. Sunt lucruri pe care vrei să le spui și poezia nu o poate face. După cum există altele pe care doar jocul ideilor le poate exprima. Fiecare gen te cheamă atunci când simți imperioasă nevoie de a spune acele lucruri pe care doar el le poate exprima cel mai bine. Restul e respect pentru specificitatea acestuia. Însă plăcerea de a te afla în actul scrisului rămâne aceeași.

- *Ce-au însemnat traducerea pentru scrisul lui Horia Bădescu? Cum poate influența traducerea propriul univers literar?*

- Traducerea este o fantastică luptă cu îngerul, cu îngerul poeziei, e o confruntare trudnică, dramatică cu tine însuși prin alții și cu alții prin tine însuși, cu imaginarul și materialul expresiv al celor două limbi pe care încerci să le pui în acord cu acea limbă unică, limba sufletului, aceea care face posibilă traducerea, aceea care impune relațiile de sens pe care le are în vedere metafora, relații care privesc ordinea extralingvistică a realității. Ele se stabilesc prin funcția conotativă a metaforei, și izvorăsc «din imaginea asociată, care este o conotație psihologică obligată» (Michel de Guern), pe care eu o consider memoria originală purtătoare de sens, aceea care adaugă informației propriu-zise a mesajului informația fundametală: sentimentul ființei și al umanității noastre. Explorezi lumi poetice pe care vrei să le îmbraci în veșmintele limbii tale, îți exersezi și-ți rafinezi instrumentele poetice, cauți echivalențele în care acea limbă a sufletului să-și afle întruparea demnă de aceea pe care o are în original. Te confrunți cu viziuni, cu lumi poetice, te compari cu aceste universuri afine, căci eu unul nu accept decât afinitățile electivă în actul traducerii. Traduc de plăcere și din această plăcere, din aceste «confruntări» mă îmbogățesc și eu. În actul traducerii validezi, depășind-o, afirmația lui Wittgenstein: «Limitele limbii mele sunt limitele lumii mele».

- *Cum sună poezia lui Horia Bădescu în alte limbi?*

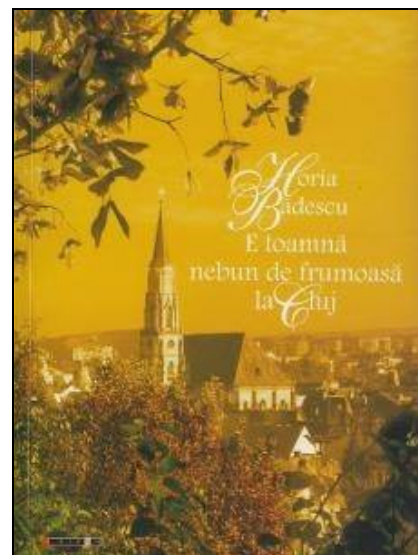
- În afară de franceză, în care și scriu poezie, și spaniolă, pe care o

înțeleg cât de cât, mi-e greu să vă răspund eu însumi. În cele două și mai ales în franceză, dacă e să mă iau după pulsul criticii de-acolo, sună destul de bine.

- *Faceți parte din numeroase organizații, organisme de breaslă. Ce înseamnă ele pentru un scriitor? Ce mai poate să însemne solidaritatea de breaslă? Cum vă situați față de Uniunea Scriitorilor?*

- Când nu e pur formală, apartenența la aceste organizații ori organisme de breaslă este o situație într-un corp profesional, o recunoaștere a dreptului de a face parte, ca membru egal al acestora, a faptului de a te fi situat la nivelul pe care-l impun asemenea comunități, o recunoaștere valorică, în fond. Ele sunt sau ar trebui să fie delimitative doar prin specificitate în raport cu marele organism social și protectoare ale membrilor lor din perspectiva aceleiași specificități. Fiabilitatea lor depinde de puterea de a nu lăsa să se dezvolte în interior spiritul de gașcă și găștile. Solidaritatea de breaslă a constat în toate timpurile și în toate domeniile în apărarea principiilor și specificității breslei, dar și a membrilor ei, ca oameni a căror existență e supusă acestei specificități. În comunitățile scriitoricești europene, ea funcționează cel mai adesea, la noi, din păcate, doar uneori. Sunt parametrii care determină și situație în raport de breaslă. Mă simt solidar cu colegii mei în bucuria și truda scrisului. Cât despre US...

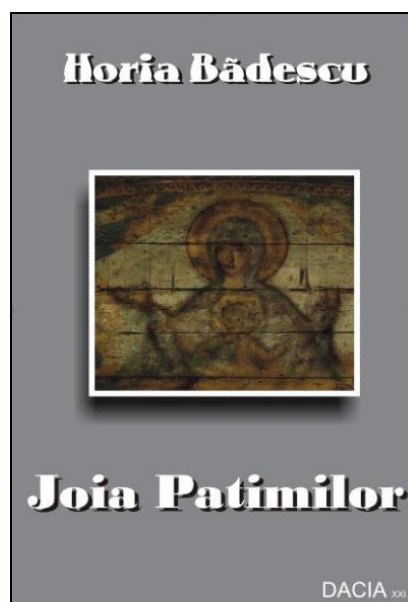
- *Ați fost distins cu importante premii literare. Cum le-ați perceput?*

- Ca pe un dar făcut nu mie, ci scrisului meu. Le-am primit întotdeauna cu bucurie și umilință, cu temă și îndoială, întrebându-mă dacă le merit cu adevărat. Căci, iată, după o viață dedicată scrisului, am învățat că *adevărat* este singurul calificativ care are valoare în lumea artei. Dacă ești scriitor de-adevăratelea, dacă ai reușit să dai seamă despre oameni și aventura lor extraordinară de-a traversa imensitatea dintre o zi și alta, atunci truda ta n-a fost zadarnică.

- *Dincolo de premii sunt critica și istoria literară. Și-au făcut ele datoria față de opera lui Horia Bădescu?*

- Aș fi un nerecunoscător dacă m-aș plânge de critica literară. Am beneficiat de lecturi extraordinare făcute cărților mele din partea celor mai mulți dintre criticii importanți. Am avut parte de încrederea unor critici care mi-au jalonat cu judecata lor parcursul scriitoricesc de la debut și până astăzi, comentându-mi fiecare apariție. Alții, în orizontul de interes al cărora n-am fost niciodată ori am ieșit pe parcurs din varii motive, estetice sau nu. Critica este, în ciuda efortului de a da impresia doamnei aceleia legate la ochi, o judecată subiectivă. În fond, a plăcea tuturor este un motiv de îngrijorare. Accept orice atitudine în raport cu scrisul meu, atâta timp cât idiosincraziile existențiale, indiferent de natura lor, nu intervin. Detest critica de curte și de partid! E înjositoare mai ales când e practică de condeie importante. Le sunt recunoscător tuturor acelorora, și sunt mulți, care prin gestul lor de a nu-mi lăsa singur poemul, ori romanul ori eseul, m-au ajutat să →

cred că existența mea are sens.

- *Ați avut diverse funcții administrative în instituții și în diplomatie. Cum se împacă «poetul și administratorul»?*

- Se împacă, mai exact s-au împăcat bine, fiindcă în toate situațiile la care vă referiți, poetul a administrat cultură, artă, adică domenii cărora poezia le aparține. Ca și în evocata situație a genurilor literare abordate, administratorul a încercat să aibă judecata limpede și simțul practic în exercițiu, lăsându-l pe poet să fie depozitarul unor realități și virtualități de care se va folosi și s-a folosit într-o zi. Căci fiecare poem are ceasul lui, ora astrală în care «tăcerea face dragoste cu graiul», cum scria inspirat prietenul meu Michel Camus.

- *Cum se văd tinerii scriitori de acum, raportat la tânărul scriitor Horia Bădescu, dar și la întortocheatelor căi ale literaturii contemporane de astăzi? Aveți autori tineri pe care ați paria, ați miza?*

- La fel de talentați, de energici, de dinamici, de grăbiți să ocupe prima pagină, să rupă gura târgului, ca să folosesc o expresie care le e aproape, ca și noi cei de-atunci. Însă mult mai lipsiți de inocență; mulți dintre ei, prizonieri în mizerabilismul unei vârste incerte, care s-ar vrea matură și nu e decât o adolescență bolnavă de ea însăși, întârziată în periferia ființei și-n credința expiatorie a violenței de limbaj. Nerăbdători nu de a se așeza la masa zeilor, fiindcă acolo e loc pentru toți și fiecare are locul lui, ci la festinul bucatelor terestre, călcând în picioare totul și pe oricine, cerând, cu mult înainte de-a oferi ceva.

Din fericire, cunosc și tineri scriitori care se apropie cu sfială, cu bună-cuviință, cu umilință chiar, de foaia de hârtie, de sufletul lor și de lume. Și care nu uită că starea poetică e uimirea în fața marelui miracol care e viața și «dulcea suferință» de-a fi. Pe aceștia voi miza totdeauna și mă voi bucura de izbânzile lor.

Cât despre căile literaturii, ele nu sunt mai întortocheate decât altădată și decât oricând, fiindcă între scriitor și pagina albă n-a stat niciodată alt-cineva decât el însuși, pixul și neantul.

Căile literaturii sunt nebănuite. Întortocheate, ascunse și sumbre sunt drumurile care duc nu la Roma, ci la Sibaris.

Horia Bădescu s-a născut la 24 februarie 1943, în Arefu, județul Argeș.

Este fiul lui Gheorghe Bădescu, învățător, și al Elenei (n. Petcu). Urmează studiile liceale la Curtea de Argeș (1957-1960). Licențiat al Facultății de Filologie a Universității „Babeș-Bolyai” din Cluj (1968). Face parte din gruparea revistei „Echinoc”. Și-a luat doctoratul cu teza *Memoria Ființei – Poezie și Sacru* (1997).

Debut absolut cu poezie în revista „Tribuna” (1964). A fost redactor la Studioul Teritorial de Radio din Cluj, iar din 1987 director al Teatrului Național din Cluj. După 1990, a fost director al Studioului Teritorial de Radio din Cluj, apoi director al Centrului Cultural Roman de la Paris și atașat cultural la Ambasada României în Franța. Este tradus și publicat în reviste literare din Franța, Belgia, Spania, SUA, Canada, Rusia, India, Bulgaria, Italia, Macedonia, Armenia, Vietnam, Peru.

Poeme

Marile Eleusii, Cluj, Ed. Dacia, 1971, *Nevăzutele Urse*, Cluj, Ed. Dacia, 1975, *Cântece de viscol*, balade, București, Ed. Eminescu, 1976, *Anonimus*, Cluj, Ed. Dacia, 1977, *Ascunsa trudă*, București, Ed. Eminescu, 1979, *Recurs la singurătate*, București, Ed. Eminescu, 1982, *Starea bizantină*, balade, Cluj, Ed. Dacia, 1983, *Apărarea lui Socrate*, București, Ed. Eminescu, 1985, *Anotimpurile*, București, Ed. Eminescu, 1987, *Furcile caudine*, București, Ed. Eminescu, 1991, *Lieduri*, Cluj, Ed. Dacia, 1992, *Fierul spinilor*, Cluj, Ed. Mesagerul, 1995, *Ronsete*,

Cluj, Ed. Clusium, 1995, *A doua venire/Le deuxième retour*, Oradea, Ed. Cogito, 1996, *Ziua cenușii*, București, Ed. Eminescu, 2000, *La salle d'attente/Sala de așteptare* (ediție bibliofilă), București, Biblioteca Sadoveanu, 2003, *D'un jour à l'autre/De la o zi la alta*, Cluj, Cartea Cărții de Știință, 2006, *Pielea îngerului*, Cluj, Ed. Limes, 2007, *Vei trăi cât cuvintele tale*, Ed. Dacia XXI, 2010, *E toamnă nebun de frumoasă la Cluj*, Ed. Eikon, 2011.

Publicații în străinătate:

Poplakite na Solomona, poeme, Skopje, Makedonska Kniga, 1988, *Ante portas*, poeme, Bruxelles, Éditions Van Balberghe, 1992, *Le visage du temps*, poeme, Troyes, Librairie Bleu, 1993, *Le fer des épines*, poeme, Amay-Belgique, L'Arbre à Paroles, 1995, *Khuon mat thoi gian* (poeme în limba vietnameză), Strasbourg, Trinh Bay, 1996, *Portraite apocryphe/Portret apocrif*, poeme, București/Montreal, Libra/ Humanitas, 1998, *Les syllogismes du chemin*, poeme, Amay-Belgique, L'Arbre à Paroles, 1999, *Nhung tam doan luan cua con duong* (poeme în limba vietnameză), Strasbourg, Trinh Bay, 2000, *Exercices de survie*, poeme, Charlieu, La Bartavelle éditeur, 2000, *Le vol de l'oie sauvage*, roman, Paris, Éditions Gallimard, 2000, *La mémoire de l'Être – la poésie et le sacré*, Paris, Éditions du Rocher, 2000, *Abattoires du silence*, poeme, Rochefort du Gard, AB-éditions, 2001, *Le vent et la flamme*, antologie de poezie, Troyes, Librairie Bleu, 2002, *L'ombre d'un jour*, poeme, Paris, Éditions Transignum, 2004, *Un jour entier, poeme*, Amay-Belgique, L'Arbre à Paroles, 2006, *Poezia*, antologie de poezie, Sofia, Ed. Nov Zlatorog, col. «Ars poetica europea XX», 2006.

Traduceri

Autori traduși în limba română: Henri Cornélus, Marc Quaghebeur, Etienne de Sadeleer, Dominique Daguet, G. Bayo, H. de Broqueville, Francis Coffinet, Werner Lambersy, Michel Camus. (Sursa Internet)

AMURGUL IUBIRII

(II)

Iubirea este și o modalitate de apărare împotriva dorinței, să nu ne înșelăm, mai sălbatică la om decât nevoia sau instinctul la animale. Iubirea este forma domesticității religioase sau culturale a autenticului nostru imbold către Ființă, care este dorința. Am putea vedea în iubire o tehnică spirituală a salvării în raport cu dorința (dacă recuperăm vechiul înțeles, de artă, al lui *tehné*). Ceea ce produce, în cenușa de pasăre Phoenix a sfârșitului ei, o iubire sau un șir de iubiri este ceea ce orice hermeneutică filosofică existențială este ținută să producă: o înțelegere superioară, cum este cea reclamată de Spinoza - o *amor Dei intellectualis*, după a 11-a poruncă, dată de Talmud celor aleși: să nu plângi, să nu râzi, să nu detești, ci să înțelegi. Sau, comparând-o cu ataraxia sau apatia mai vechilor curente filosofice, ea poate produce în plan afectiv o superioară tandră indiferență. Și la ce altceva poți spera de la o viață jucată pe miza existenței, decât la atâta iubire câtă să-ți susțină tandra indiferență în fața lumii și semenilor? Pentru că la fel ca morala - cea buddhistă, a non-atașamentului, care refuză atât sinuciderea cât și împlinirea directă a dorinței - exercițiul unei mari iubiri se face fără speranță și fără grabă. Fără speranță, întrucât oamenii l-au putut trăda până și pe fiul lui Dumnezeu; și fără grabă: dacă Timpul e cel mai mare dintre zeii modernității noastre, lipsa de grabă este o virtute, pe potrivă, divină!

Odată cu tematizarea comunicării, polii situației antropologice nu mai sunt, ca altădată, corpul și sufletul, ci gestul și cuvântul (respectiv comunicarea prin acțiune și comunicarea prin cuvânt). Antropologia poate defini omul - și umanul - situându-l între gesturile pe care acesta le face și cuvintele pe care le spune, între operaționalitate și semnificație, între adaptare și poezie.

Dacă definim omul ca acel punct al contextului Ființei unde semnificațiile trec în comportament, iar gesturile se pot ridica la semnificații, atunci cu siguranță, în contextul omului, la rândul lui, punctul privilegiat în care această trecere se petrece este acesta al iubirii. Numai în iubire gesturile se transformă în semnificații și semnificațiile se transformă în gesturi cu ușurință și firesc. Această relație arhaică-existențială între gest și cuvânt, între demers și discurs, între semnificație și comportament reface, de fapt, vechea relație dintre mit și ritual, în care nici unul nu-l putea domina pe celălalt. Nicăieri în contextul vieții noastre actuale nu se mai întâmplă această alchimie sau metamorfoză cu totul stupefiantă pentru noi și admirabilă în sine. De fapt, noi, în modernitatea noastră târzie, ne aflăm între o religie de nesusținut și o filosofie de nepracticat. Practica efectivă a filosofiei noastre este simpla practică a unui discurs, este un demers discursiv. Suntem obișnuiți să vorbim mereu, deși de puține ori cu adevărat semnificativ. Există o "schizofrenie" care ne amenință: una gândim, alta spunem și cu totul altceva facem. Această - mai mult decât duplicitate - triplicitate nu poate exista în contextul efectiv al iubirii. Iubirea este un fel de *memento* a ceea ce a fost într-adevăr, cândva la începuturi, filosofia.¹ Oricum, iubirea este pentru

Occident singurul loc în care apare șansa de a se păstra intactă această trecere a semnificațiilor în gesturi și a gesturilor în semnificații ce caracterizează destinul omului raportat la Ființă.² Or, această

¹și a ceea ce ar putea redeveni, dacă în cuvântul „filosofie” accentul ar cădea mai degrabă pe „iubire” decât pe „înțelepciune”.

²Iubirea nu poate fi nici experiență pur imaginară, delir liric, dar nici un erotism

desituare în raport cu adaptarea animalică mai mult sau mai puțin instinctivă, această trecere la semnificații, această instalare în limbă, comunicare și sens este formula ontologică a omului, a mutației ontologice care produce omul.

Dar dacă adaptarea este necesitatea supraviețuirii, semnificarea ar trebui să fie libertatea existențială, iar tensiunea dintre gest și cuvânt să repete pe cea dintre ideea de determinare și cea de libertate. Între ideea omului ca mecanism într-un angrenaj și a omului ca și persoană autonomă este foarte greu să decizi. Uneori ai impresia că cei din jur sunt niște computere programate, că ajunge să apeși pe niște butoane și reacțiile pe care le obții să fie predictibile și precise. Există însă și zile în care crezi în libertatea sau spontaneitatea celor din jur, în ruptura pe care gesturile și cuvintele lor o pot introduce în ordinea prea mecanică a lumii. În pofida spontaneității presupuse, iubirea poate fi obținută și manipulată, pentru că ea este un cod occidental, un program pentru un computer de tip uman. Dar dacă există vreun loc în care libertatea și spontaneitatea să aibă totuși șanse împotriva mecanismului care suntem noi, ca libertatea să aibă șanse împotriva determinărilor, acest loc este iubirea, în care cel programat se poate revolta sau elibera de programările sale.

Pare că iubirea păstrează acele trăsături care aparțineau sacrului. Ar trebui să spunem - și la sfârșit o voi spune, dar din alte motive - că iubirea ar fi sigura moștenire paradisiacă ce ne-a rămas pe acest pământ (dacă n-ar exista notabila excepție a lenei). Tocmai de aceea aș vrea să previn de la început împotriva oricărei manii religioase sentimental-erotic-apetitivă, respectiv a modalității de a face din iubire o recuperare a sacralității pierdute. Iubirea excesivă, →

AUREL CODOBAN

sexual, aerobic erotic, ci coprezență a tandreții erotice contrabalansată de ceea ce este iubirea în manieră sentimentală sau semnificativă, ca experiență imaginară. Sexualitatea și sentimentalitatea sunt la fel de importante și importanța lor este legată de concomitența gestului și cuvântului, de împreună lucrare a lor: singure, nu înseamnă nimic; iar astăzi, abia dacă împreună mai pot însemna ceva.

sacralizarea fetișizantă a obiectului iubit sau a iubirii e patologică. Iubirea excesivă pe care o îndreptăm asupra cuiva dezadaptează – prin infatuare sau înfumurare – sau duce la nenorocire. Și apoi sacrul are două registre: al transcenderii și al transgresării, al misticii și magiei. Vreau să atrag aici atenția asupra posibilelor deplasări patologice – pentru că magicul e cel care îngăduie această alchimie ce inversează puritatea și oroarea, redirecționând transcenderea spre sine, buclând-o egotist, transformând-o în transgresare a regulii ce constituie iubirea. În magia polineziană, atingerea cadavrului impurifică, dar cine reușește să atingă mortul, cadavrul, și să depășească această impurificare, să supraviețuiască transgresării fără să fie afectat, capătă, dimpotrivă, puteri sacre. La fel se întâmplă și în contextul iubirii: iubirea este definită de puritatea autotranscenderii, dar dacă această regulă este transgresată, ea funcționează la fel de bine ca seducție, donjuanism, sau ca mișcare inversată a curentului afectiv, ca în *Luni de fier* a lui Pascal Bruckner.

Mistica iubirii pasiune, occidentală și mai ales creștină, conține implicit o altă mistică, platoniciană și unitivă, care deschide posibilitatea magiei erotice, ce face ca cei doi să se topească unul în celălalt, să se amalgameze indistinct. Acest gen de mistică ignoră persoana, ignoră de fapt prăpastia ontologică dintre *creatură* și *Creator* sau ignoră prezența existențială consistentă a celuilalt, care este altceva decât un lucru și altul decât mine. Pentru mistica apărută în creștinism, care e o mistică a diferenței, creația nu e cădere și cu toată analogia de persoană, între Creator și creatură se instalează o prăpastie ontologică: niciodată creatura nu poate fi Creatorul. Cred că, la sfârșitul modernității, recunoașterea alterității, a diferenței și a prezenței reale ontologic a Celuilalt a devenit esențială.

Chiar dacă proiectul creștin al omului ca persoană a eșuat în Occident și dacă perspectiva mea e limitat masculină¹ pentru că „gândirea are sex” sunt în favoarea unei mistici

¹Tot așa, nu pot sări peste umbra mea: cultura noastră e o cultură a masculinității. Împotriva fantasmelor feminismului (cu toată simpatia mea excesivă pentru el, care mă face să spun uneori, când am conștiința superiorității intuiției mele, „între noi, femeile” sau să afirm cu

a diferenței. Pentru mine există, la fel ca între Ființă și fiind, o adversă reciprocitate a masculinului și femininului, care îi constituie pe cei doi, pe el și ea, care face ca nici unul să nu poată exista fără celălalt, dar și ca nici unul să nu fie, totuși, celălalt. Unii romancieri ai iubirii precum Scott Fitzgerald în *Blândețea nopții* și Pascal Bruckner, în *Luni de fier*, repetă această idee: într-o lume a consumului, pe care diferența sau alteritatea îl împinge spre canibalism, „veghează ca niciodată să nu dispari în personalitatea altcuiva, bărbat sau femeie”. În aceste condiții, ceea ce putem spera de la iubire e impunerea alterității, a diferenței, a non-identității și a obligației recunoașterii acestora, care convine atât de mult gândirii slabe postmoderne.

Desigur, iubirea ajunge să joace rareori și numai în situații limită ori în contexte mistice, acest rol de nivel energetic înalt. Dar chiar și în banalitatea existenței noastre cotidiene, unde arderile sunt mai domoale, ea funcționează similar. Alteritatea pe care avem ocazia să o întâlnim este cea a prezenței Celuilalt. Dacă există un loc unde celălalt să poată fi creditat, să poată deveni scop pentru noi și nu mijloc², acest loc este

nerușinare că aș fi „lesbiană”), sistemul cultural și civilizatoriu este în Occident, ca peste tot în lume, masculin și nu feminin: descendențe matriliare au existat, o forță a feminității a fost chiar divinizată, dar matriarhatul nu a existat. Nici măcar subtila psihanaliză freudiană nu reușește să interpreteze sexualitatea feminină dintr-o altă perspectivă decât una masculină. Femeia este cu adevărat „celălalt”, feminitatea este alteritatea, dar interpretarea rămâne, de regulă, reductivă. Feminismul nu rezolvă problema, ci înmoaie numai rigoarea limbajului, printr-o exagerare simetrică inversă.

²Nu spun că și este, dar poate deveni. Textul sacru ne îndeamnă să-l iubim pe celălalt nu mai mult, dar nici mai puțin decât ne iubim pe noi înșine; dar ce ne

iubirea. Pe Celălalt îl putem asimila oarecum canibalic, îl putem face „una cu noi” sau îl putem anula, îi putem șterge alteritatea transformându-l în obiect. Or, iubirea păstrează în același timp misterul alterității, al neidentității celuilalt cu mine, dar și ține deschisă comunicarea cu el, face ca potrivirea semnificațiilor noastre - a mea cu a celuilalt - să înceapă să schițeze un sens. Iubirea concentrează destinul comunicării ca și comunitate, al unei comunicări care nu este un simplu mesaj cu informații. Tot astfel cu Ființa: noi nu ne putem identifica nici cu ea, nici cu neantul. De aceea iubirea este în contextul existenței umane inversul figurii destinale a morții, adică forma pozitivă a ceea ce în negativ e moartea: o transcendere a realității de „aici și acum” a vieții, printr-un joc care rămâne totuși în domeniul vieții, al lumii noastre.

Ce fel de gândire poate decide asupra temelor acestora atât de eclatante, pe care le implică iubirea - prezenta conștiinței de sine, limitată de corp, cariată de inconștient și însoțită de solipsismul existențial, a dorinței care susține mecanismele iubirii și ne îndreaptă spre singura realitate relativ certă, a prezenței celuilalt, a economiei libidinale, a pluralității eurilor și autohipnozei afective, a dublului, melancoliei, seducției și geloziei - și a apartenenței lor la postmodernitate? Aparent cel puțin, temele aparțin gândirii filosofice. Atunci numele clasic potrivit pentru ceea ce urmează ar putea fi „*O introducere filosofică la iubire*”. Dar filosofia are de făcut numai introduceri, acolo unde începe cu adevărat iubirea, ea nu mai are loc, este un „mai mult” la care filosofia poate numai aspira.³

facem dacă nu ne iubim pe noi? Una din regulile importante ale unei bune iubiri este să ne iubim adecvat pe noi înșine; altfel cum am ști să-i iubim pe ceilalți?

³În filosofia bună se întâmplă, discursiv, ca în ironia fină: discursul este reflexiv. Ironistul se are în vedere mai întâi pe sine, abia apoi, pe ceilalți. La fel în filosofie: cel care gândește o face mai întâi pentru sine și abia apoi pentru ceilalți. De aceea, el nu dorește, mai întâi, să-i învețe pe alții să iubească, ci vrea să se salveze pe sine de veșnica umană uitare, vrea să reînvețe să iubească, desigur, cu efecte discursive colaterale, pentru că acest discurs este seducător la rândul lui...

Aluzia în poezie

Poezia este experiența fundamentală a omului în aspirația spre o viață ideală. În cadrul acestei experiențe, comuniunea întru valorizare reciprocă a lucrurilor, a ideilor în noua viziune, este capitală pentru ca spațiul poemului să se insereze și să ne insereze cât mai organic într-un continuum universal ridicat la puterea poeticității.

În acest scop, recurgerea la aluzie este procedeu obișnuit în poezie, precum și în celelalte arte. Ea poate fi *decorativă* sau *structurală*, adică integrată în logica internă a poeziei. În alți termeni, asemenea metaforei, ea poate fi pur estetizantă, ori ontologică sau/și axiologică. Poate fi explicită sau ascunsă, subînțeleasă. De exemplu, în poezia lui Charles Baudelaire, *Albatrosul*, sensul este relevat de poetul însuși – aripile de gigant ale păsării o împiedică să meargă - simbol al poetului care nu se poate mișca liber în lumea empirică, ci numai în zborul spiritual; în schimb, sensul din *Voyage pour Cythère*, se lasă descifrat pe mai lungă cursă, și anume, descompunerea și putreziciunea ca realitate crudă și repulsivă a dragostei fizice conducând la dezgustul de sine al poetului prin strigătul – *Ah, Seigneur, donnez-moi la force et le courage / De regarder mon coeur et mon corps sans degout*.

Un poem întreg poate fi aluziv, așa cum a avut loc cu eminescienele *Luceafărul* și *Frumoasa fără corp*, ale căror idei poetico-metafizice își trag substanța din fondul mitic autohton.

Artă subtilă, aluzia acționează fie referențial, prin iradier, ecouri, reverberații în universul poemului, fie prin instituirea, crearea ideii poetice.

Genul aluziilor informează asupra universului imaginar, nu doar acumulativ, ci operațional, legat organic de viziunea poetului și modul cum acesta știe să fructifice referința pentru care optează.

Cele mai utilizate aluzii își au sorgintea în miturile profane și religioase din fondul greco-latin și creștin, ori din alte culturi; de asemenea, personaje ori momente

istorice, idei poetico-filozofice sau simboluri din diverse domenii.

Aluzia este o provocare. Ecoul în cititor este în funcție de întinderea culturii și de nuanțele preferențiale, precum și de modul cum acesta integrează semnificația aluziei în receptarea poemului.

Recursul repetat la încărcătura simbolică a mitologiei profane ori divine este constant în literatura greacă și latină în mod particular, de pildă, în *Metamorfozele* lui Ovidiu. Această aluzie capătă anamnestic o nouă viață, în altă semnificație și alte sensuri la moderni, începând cu Dante și Petrarca și până în zilele noastre. Lethe și Lesbos conturează mai expresiv universul moral negativ din *Florile răului*. Pe de altă parte, mitul lui Orfeu rodește strălucit mai ales la Rilke, dar și la Pierre Emmanuel.

În *Faust*, Goethe dezvoltă un evantai foarte larg de evocări mitice, în primul rând din vechea Eladă (este ultima creație literară resuscitând într-o asemenea extensie mitologia greco-romană), dar și din alte legende, precum cele nordice și de asemenea, din mitologia creștină, fiind atinsă o culminație aluzivă a conflictului dintre om și duhul malefic în viziune biblică; iar în volumul de versuri, *West-östlicher Divan*, se face apel la elemente din mitologia persană. Aluziile sale sunt predominant alegorii de ordin simbolic, reflectând de asemenea variate psihologii, între care, satirizări ale unor personaje ale vremii. Noaptea valpurgică din *Faust* desfășoară un adevărat torent de personaje pestrice, cu variate trimiteri la aspecte ale vieții reale sau fabuloase, ori chemate să coloreze în semnificația lor originară, extraordinara desfășurare a fanteziei goethene, care parcă ar fi vrut să strângă în capodopera sa toată esențiala gândire mitică a timpurilor păgâne și iudeo-creștine.

În capodopera lui Goethe, este demonstrat încă o dată înaltul potențial simbolic incontestabil al culturii grecești.

Lirica lui Friedrich Hölderlin constituie o fructificare metafizică la modul sublim a spiritualității vechii Grecii. Nu pură evocare estetică, ci modulând substanța poemului la înaltă pasiune vizionară a intelectului. Heidegger afirmă că germanii nu sunt pregătiți să-l înțeleagă pe Hölderlin;

acest lucru, pentru că s-a pierdut contactul cu spiritul culturii elene, iar gândirea lui Hölderlin a dus atât de înalt acest spirit, creând o întruchipare nouă a originarului grecesc, încât pentru a te apropia de acest poet unic este nevoie să fii pătruns de sufletul, de esența profundă a acelei culturi pentru ca apoi, ghidat de ea, să ai deschidere către universul holderlinean.

Prototipul spiritualității elene este pentru Hölderlin, gânditorul-poet Empedocle. Pe de altă parte, în scopul de a exemplifica suferința umană extremă, poetul german ia drept simbol pe Oedip, conchizând în poemul *În albastru adorabil: A trăi este o moarte, iar moartea de asemenea este o viață*. – răspuns ideii lui Euripide: *Cine știe dacă viața nu este moarte / Și dacă nu moartea este ceea ce oamenii numesc viață?* Iar pentru reușita poeziei sale, care este echivalentă cu consubstanțierea divină într-o clipă unică, eternizată, Hölderlin invocă Parcele: *Numai o vară, una singură, dăruieți-mi, puternice Zâne, / Și-o toamnă în care să se pârguie cântu-mi, / Pentru ca inima mea, bucuroasă de preaplinul / Dulcelui joc, să moară apoi. // Sufletul care în viață divinul său drept / Nu l-a primit, hodină nu află nici în bezna din Orcus. / Și totuși, dacă-ntr-o zi lucrul sfânt ce-n inimă-mi / Sălășluiește – Poemul – mi-a izbutit, // Atunci bine-venită fii, pace a umbrelor! / Mulțumit sunt, chiar dacă al strunelor viers / Nu mă va însoți-n adâncuri; odată, o singură dată / Voi fi trăit ca zeii, și mai mult nu am râvnit.*

La Eminescu, aluziile intră în structura organică a poeziei, așa cum are loc, de pildă, în *Odă (în metru antic)*, unde evocarea centaurului Nessus și a eroului Hercule mistuiți de flăcări, amplifică motivul poemului – arderea existențială. În finalul poeziei *Împărat și proletar*, →

GEORGE POPA

aluzia la regele Lear conferă Ceza-
rului maiestate tragică în meditația sa
asupra vanității lumii. Poezia *Venere
și Madonă* este un exemplu de aluzie
onto-axiologică, și anume, opoziția
profan/sacru cu referință la eternul
feminin. Antiteza nu are până la urmă
scop negator, ci dimpotrivă, cele două
prototipuri feminine sunt confundate
prin sanctificarea lor de către iubire.
Aluzia elenă, a statuii imortalizată
prin transfigurarea trupului femeii
trecut prin proporțiile divine, model
de armonie care poartă carnalul
feminin în sfera Ideilor, – iar pe de
altă parte, modelul creștin de ideal
feminin, cel al Fecioarei Maria, are
corespondent în concepția renascen-
tistă privind modul de a reprezenta
Madona. Atât Rafael, dar și Tițian,
Correggio, Botticelli etc., figurau
același model, de obicei iubitele, atât
ca muritoare, până la bacante, cât și
ca mama lui Iisus. Așa a avut loc cu
Fornarina, prietena și modelul prin-
cipal al Madonelor rafaelice. Tițian,
în tabloul *Amorul sacru și amorul
profan*, figurează aceeași femeie –
modelul preferat – de o parte și alta a
unei fântâni, odată îmbrăcată, iar de
partea opusă, dezbrăcată. Modelul
Mariei Magdalena a aceluiași pictor,
este bacanta multiplicată din *Sărbă-
toarea lui Venus*. Madonele renascen-
tiste sunt defilări de frumuseți din
statuarea antică, îmbrăcate. Acest
lucru spre radicală deosebire față de
pictura bizantină, unde figurile apar
în imagini transpersonale, modele ale
sacralității pure.

Această distincție este evocată de
Eminescu în postuma *Dumnezeu și
om*, unde poetul lărgeste aluzia în
simbolica religioasă și pune față în
față iconografia primitivă cu pictura
religioasă ulterioară. Iată expresiva
descriere a figurilor sacre din prima
perioadă a iconografiei bizantine: *Dar
pe pagina din urmă, în trăsuri,
greoaie, seci, / Te-am văzut născând
în paie, fața mică și urâtă, / Tu,
Christoase, o ieroglifă stai cu fruntea
amărâtă, / Tu, Mario, stai tăcută,
țepănă, cu ochii reci!*

Puritatea, ingenuitatea sufletelor
credincioșilor vedeau în asemenea
imagini stângace faptul că „în umilin-
ță s-a născut adevărul”. Dar apoi
evlavia, fiorul divinului au dispărut,
imaginile purificatoare sunt înlocuite
cu imagini estetizate desanctificate:
Ieri ai fost credință simplă – însă

*sinceră, adâncă, / Azi gândirea se
aprinde ca și focul cel de paie.*

Aluzia la mitologia creștină a
constituit esența liricii multor poeți,
universul poetic al lui Dante fiind
pilduitor în acest sens. *Divina
Comedia* este o imensă defilare de
personaje evocate – sacre sau profane
– acest lucru mai ales în *Infern*. La
rândul său, iadul dantesc a devenit
aluzie fundamentală pentru Auguste
Rodin. În lucrarea principală a
sculptorului francez, *Poarta Infernu-
lui*, mișună condamnații florentinului,
printre care celebrele grupuri – Paolo
Malatesta și Francesca da Rimini, și
Ugolino și fiii săi.

În lirica franceză, dramatică a fost
confruntarea cu mitul păcatului ada-
mic la Baudelaire și Rimbaud. Aluzia
lui Baudelaire, privește conflictul
Dumnezeu-diavol, cer-infern. Dar,
chiar dacă finalul poeziei *Invitation
au voyage* se încheie cu îndemnul –
*Enfer ou ciel, qu'importe? Au fond de
l'Inconnu pour trouver de nou-veau!*,
– iad sau cer, ce importanță are? / În
adâncul Necunoscutului pentru a găsi
ceva nou, – iar culminația revoltei
față de divinitate se termină cu
litanile către Satana, pe care îl
imploră repetat – *Satan, prend pitié de
ma longue misère*, – poezia *Aube
spirituelle* (Zori spirituale) și mai ales
Elévation (Înălțare), demonstrează
aspirația celestă a celui
autocondamnat: *Mai sus de mlaștini
negre, de văi întunecate, / Mai sus
de munți, de codri, de mări, – mai
sus de cer, / Și dincolo de soare,
mai sus și de eter / Și de hotaru-
albastru al sferei înstelate, / O,
suflete, îți bucuri aripile-avânta-te...
// Tăgăduind urâtul și întristări și
chin / Ce ne apasă zilnic cețoasa
noastră clipă, / Ferice de cel care cu
zvelta lui aripă / Zvâcnește către pis-
cul eternului senin; // Cel ale cărui*

*gânduri, ca niște ciocârlii, / Se-
nalță – auroră spre purele țării. /
Plutind deasupra vieții, el știe să
asculte / Ce spun lăuntric crinii și
lucrurile mute.*

Concluziv, Baudelaire afirmă:
„Dacă Dumnezeu nu ar exista, Religia
ar fi încă Sfântă și Divină”.

Aluziile lui Arthur Rimbaud pleacă
de la starea sa primitivă inocentă de
fiu al soarelui și sfârșește în *infern*, pe
care însă încearcă să-l transească cu
ajutorul unui *vis intens și rapid*,
găsind astfel locul și formula
mântuirii, și anume, refugiul în *cel
mai înalt turn*, acela al poeziei – *elan
nebun spre splendorile invizibile și
orele unice ale legendelor cerești*,
unde timpul devine eternitate
inefabilă și astfel poetul poate afirma
je suis un saint – sunt un sfânt.

Reunind spiritualitatea Antichității
grecești cu cea creștină, aluziile
fundamentale din lirica lui Rainer
Maria Rilke sunt *Orfeu*, simbolul
muzicii, și *Îngerul*, simbol de
identitate specifică autorului *Elegiilor
duineze*, conceput ca puntea dintre om
și divin, dintre viață și moarte –
partea nevăzută, înfinită a vieții.
Aparținând celor două tărâmurii –
viață și moarte, Orfeu catalizează pe
lira sa devenirea noastră în cânt, ca
mediu al eternității, iar Îngerul este
cel care ne impulsionează la creația
de artă pentru ca să-l întrecem și să-l
uimim, o altă cale a omului spre
înveșnicire.

Aluzia structurantă a liricii lui
Lucian Blaga este misterul, „corola de
minuni a lumii”, mister pe care vrea
să-l ocrotească și să-l amplifice. La
fel face Marele Anonim cu propria sa
taină, dar cenzura sa transcendentă
lasă să treacă fragmente disanalogice
– „diferențialele divine” – cu ajutorul
cărora omul tentează crearea unei alte
taine, de ordin poetic, pentru ca astfel
că vindece rănilor adamice ale
cunoașterii: *Râni ducem – izvoare /
deschise sub haină. / Sporim
nesfârșirea / c-un cântec, c-o taină.*

Dacă într-o primă perioadă a
creației sale poetul neagă existența,
până la invocarea lui Lucifer și a
întreiturii „nimic”, în poemul *Omul
se apleacă peste margini*, odată cu
aluzia la moartea zeului Pan, care
marchează sfârșitul lumii antice, cu-
vintele apofatice sunt înlocuite cu slă-
virea mereu reluată a vieții zilnice →

și universale: ...*Pe măsura-naltă-a firii / gândul ni-l dezmarginim, / Căutăm pământul unde / mitic să ne-alcătuim, / ochi ca oameni să deschidem / dar ca pomii să-nflorim.*

O risipă de aluzii estetizante, decorative, dar alteori integratoare, cheltuiește Ion Minulescu colorând spațiul poemului mai ales cu deschideri spre tărâmurile exotice printr-un adevărat ritual în versuri de amplă respirație, așa cum are loc, de exemplu, poezia *Cânta un matelot la proră*; aici un matelot cântând pe un iacht își dă întâlnire cu Marea Marmara, cu o cetate spaniolă, cu Iisus pe Golgota, cu sirenele; fonema *o* mereu reluată întreține o melodicitate dureroasă cu largi ecouri: *Cânta un matelot la proră, Și imnul lui solemn plutea Pe-ntinsul mării Marmara, Ca-ntr-o cetate spaniolă. Când orologiul din cupolă Anunță fiecare oră Printr-un preludiu de mandolă.*

*Cânta un matelot la proră
Și marea nu-l înțelegea.*

*Cânta un matelot la proră,
Un singur matelot cânta.
Și totuși vocea lui sonoră
Părea, pe iachtul ancorat,
Un cor solemn de preoți tineri,
Ce-ngroapă-n noaptea Sfintei Vineri
Un nou profet crucificat
Pe-o nouă Golgota...*

*Cânta un matelot la proră
Și-n larg sirenele plângeau...*

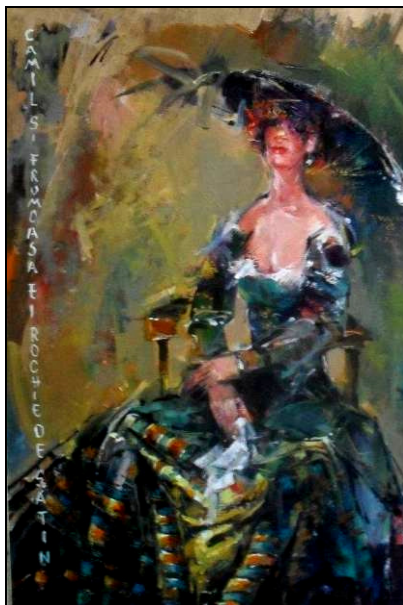
Poezia ermetică a lui Ion Barbu este construită pe aluzii absconse, surprinzătoare, culminând cu celebra formulă heptagonală. *El-Gahel*, pe seama căreia s-au pus numeroase aluzii, deși este posibil că aluzia reală este la prietena sa suedeză, Helga, însemnează sfânt, etern. În vederea sacralizării prin nunta necesară cu intelectul, ca spiritualitate absolută, orizonturile suitoare ale unor poeme barbiene, precum *Poartă*, *Lemn sfânt*, *Legendă* sunt metaforizate aluziv, începând cu infernul Sodoma, pe care îl fulgeră îngerii, urmează evocarea cetății Ierusalimului iluminată de inețele de foc ale Rusaliilor, pe acest fond zugrăvindându-se „unul, păios la raze” Iisus – „sfânt nepereche”; iar mai înalt ajungem la țara legendei

Graalului, Galaad, unde are loc misterul jertfei lui Hristos. Urmează ca împlinirea necesarei nunți să aibă loc parcurgând și depășind cercul „moalei” Venere, a carnalului, apoi cercul lui Mercur, al intelectului, pentru a ajunge la cercul luminii absolute, al *Soarelui*, *Marelui* / *Nun și stea* / *În Firida ce scânteie eteree*. Aluzia pe care orbitează poezia lui Ion Barbu este antagonismul imanent/transcendent, lumea ideilor/lumea secundă, noroiul teluricului/cristalele minții. Cuvintele „sfânt” și „nuntă” sunt refrenele aluzive care modulează universul eterat al liricii sale.

*

Aluzia la antinomia de origine platoniciană – *teluricul*, *imanentul* în raport cu *spiritul*, cu *transcendentul* – constituie temă mereu reluată în poezie și în artă în general. Iată o evoluție, în trepte, a *aluziei la absolut* și anume, pe sensul ascensional al *eliberării metafizice*.

a. Ion Barbu vorbește despre „oul dogmatic”, care trebuie lăsat în pacea-ntăie a lui, pentru că *vinovat e tot făcutul, și sfânt doar nunta, începutul*. „Făcutul” este vinovat, fiind vorba de existența secundă a materialității menită descompunerii. Dar, de observat, că odată oul născut, începutul nu poate fi absolut sfânt deoarece poartă, oricum, în nuce evoluția spre ființare. Odată nunta cosmică devenită necesară, potențial, drumul rămâne deschis către existență, care poartă în însăși natura sa, degradarea, moartea. Pusă problema în sens barbian, absolutul eliberării spirituale este oricând amenințat.

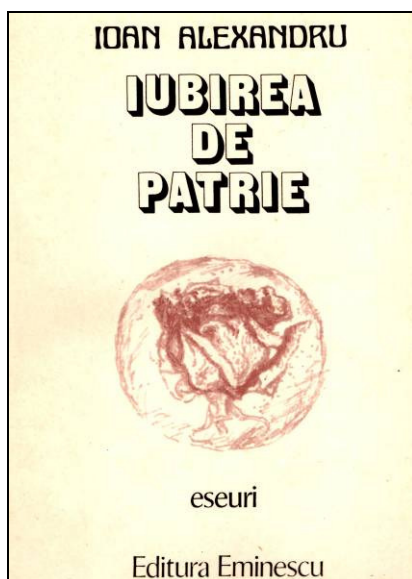
b. Hinduismul și Meister Eckhart suie mai înalt, punând la adăpost preludiul, izvorul.

Hinduismul nu invocă începutul, ci *neînceputul*, și anume, mai sus de Brahma, masculin, care dă naștere lumii pieritoare în colaborare cu Maya, se află Brahman neutru, care este increatul. La fel, pentru Eckhart, mai sus de Dumnezeu – *Gott* care inițiază geneza și lanțul fenomenologic al devenirii și pieririi, se află Deitatea, *Gottheit*, pură de procesualitatea ființării, care este lăsată pe seama lui Dumnezeu (*Gott*). Dar, de observat și aici o fisură: atât Brahman, cât și *Gottheit* dau naștere indirect, prin intermediar, ființării. Degradarea și pieirea persistă și aici sub formă potențială.

c. Precum am discutat pe larg în *Libertatea metafizică eminesciană* (2005) și concludiv în *Luceafărul, treptele spiritului hyperionic* (2010), autorul Luceafărului imaginează însă radicala eliberare metafizică. Pentru Eminescu, aceasta însemnează transcenderea în *anterioritatea pură*, adică dincolo de ființă și ne-ființă, de orice stare mundană, de orice preludiu. În subtila sa carte, Svetlana Paleologu-Matta vorbește despre „abisul ontologic al lui Eminescu”, dar tensiunea ideatică autorului *Odeii (în metru antic)* a depășit atât abisul ființei, cât și abisul ne-ființei.

Prin urmare, cele trei nivele de eliberare se etajează precum urmează:

- oprire în pragul începutului, pentru autorul *Jocului secund*;
- oprire în pragul neînceputului, dar activ către un început intermediat, în concepția hindusă și eckharteană;
- absolutul neînceputului – nici către existență, nici către neant, în viziunea eminesciană; e cea mai înaltă dintre deschiderile „intelectului eroic” din gândirea poetico-filozofică universală.

Volumele intitulate *Iubirea de Patrie* reunesc o mare parte din eseurile lui Ioan Alexandru pe care poetul le-a publicat în revista săptămânală *Luceafărul*, la rubrica *Jurnal de poet*. Cele mai multe conturează ideea unui lirism nou în care bucuria, iubirea, credința și nădejdea răspândesc un parfum ceresc prin cuvintele devenite *logos*.

Arta adevărată este și o formă de patriotism, vorbind lumii despre măreția culturală a unui popor. De aceea, poezia și pictura, sculptura și muzica își dau mâna într-o horă cosmică, îmbogățind de sens moștenirea culturală a Patriei. Artiștii devin astfel „oameni ai bucuriei, slujitori în grai și arte”¹. Ioan Alexandru îi consideră oameni ai bucuriei atât pe reprezentanții literaturii, precum Goga, Sadoveanu, Coșbuc, Voiculescu, Hölderlin, cât și pe Bach, Rembrandt, Michelangelo, Giotto, Luchian, Grigorescu, Enescu, Brâncuși. Pentru el, tablourile reprezintă „o lume în sine desăvârșită în care se poate intra numai pe ușa de aur a sufletului”².

Picturile lui Luchian, Rembrandt și Vermeer sunt privite prin prisma luminii. Ioan Alexandru îl încadrează pe Ștefan Luchian în marea artă, spunând că „a lăsat neamului nostru una dintre cele mai cutremurătoare mărturii, cea a biruinței luminii și

armoniei cosmice”³. Analizând într-un eseu câteva dintre creațiile pictorului român, sesizează cu finețe îngemănarea celor două tipuri de artă, poezia și pictura: „Pânzele lui sunt cântări în ulei, niște imne domoale ce mistuie lumina, o lumină, albă, curată a lăuntrurilor, lumina spiritului”⁴.

În volumul din 1978, intitulat simplu, *Luchian*, Ioan Alexandru surprinde umanismul pictorului: tablourile lui „mărturisesc o epocă și pe artist în inima și lângă suferințele și nădăjduirile celor care știu să rabde greul cu abnegație și de aceea singurii care cunosc adevăratele bucurii și pe chipul cărora poate fulgera lumina seninătății. În spiritul acestei solidarități cu cele simple și adevărate, cu ființa vie a poporului său, cu acești oameni de rând care alcătuiesc sarea pământului de pretutindeni trebuie să înțelese și *privești* și peisajele lui Luchian, tot atât de simple și de grăitoare ca omul locului.”⁵

În privința lui Rembrandt, accentul cade nu pe natură, ci pe chipul uman care „apare astfel miraculos ca cea mai minunată izbândă, biruitor al întunericului”⁶. Arta lui constă în revărsarea luminii din întuneric: „totul e sorbit în întuneric și din sâmburele acestui întuneric se revărsă maica lumină; adâncă și grea și iluminatoare.”⁷ La Vermeer, reprezentarea lăptăresei pare a fi „poate cea mai pură linie numind culoarea liniștii și adâncimilor lăuntrice din toate vremile”⁸. Lumina filtrată prin fereastră, „broboada albă de un alb imaculat, însăși lumina”, firul laptelui – „acest alb, o altă calitate de lumină ține echilibrul între năvala de afară a celeilalte lu-

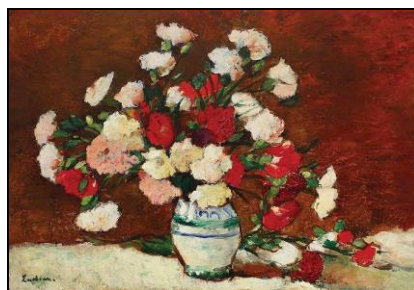
mini și lumina lăuntrică”⁹. Ioan Alexandru e fermecat de acest alb, simbol al sfințeniei și al purității. Creațiile analizate redau sărbătoarea luminii în reprezentarea picturală, așa cum el a reușit ca poet, în manieră lirică.

Preocupat de tot ce înseamnă artă, Ioan Alexandru alcătuiește un vast tablou cultural prin eseurile sale. Cu patosul cu care scrie despre poezie, scrie și despre pictură, muzică sau sculptură: *Poezia și muzica, Sanctuarul de la Târgu-Jiu, Ribera* (pictor spaniol), *Zurbaran* (pictor spaniol), *El Greco* (Ioan Alexandru îl numește „un zugrav bizantin”¹⁰), *Zugravii din Țările de Jos, Rembrandt, Vermeer, Arhitectura, Sărbătoarea luminii la Ștefan Luchian, Grigorescu, Andreescu sau despățimirea culorilor, Măinile lui Enescu, Ascultându-l pe Bach, Izvoare ale muzicii românești, Brâncoveanu în pictură*.

Poezia și sculptura *simt* de multe ori la fel și transmit aceleași trăiri. Vasile Gorduz a sculptat un bust în amintirea lui Ioan Alexandru. Aparent fără a avea lucruri în comun, cei doi au o abordare asemănătoare a artei, așa cum remarcă Pavel Șușară: „Ioan Alexandru s-a pornit din hățșurile unui ținut poetic sălbatic, din strigătele de revoltă ale vieții tinere și ale sângelui incandescent, iar Vasile Gorduz din sufletul materiei primare, gemând încă sub povara geologiei, și amândoi au luat piepș, pe căi diferite, dar pe un traseu unic, urcușul spiritual sprijinit pe un sens descendent: Ioan Alexandru a coborât până la imnul pindaric, la muzica veterotestamentară și la sonul liturgic al Sfințelor Scripturi, iar Vasile Gorduz până pe buza neoliticului, până la lumina clasicității grecești și până la freamătul pur al zorilor creștinătății”¹¹.

Dincolo de valoarea muzicală a creațiilor lui Bach, Ioan Alexandru surprinde „fondul adânc al sufletului său”, făcându-ne încă o mărturisire: „Îl ascult pe Bach așa cum aș trage perdeaua groasă dintre cer și pământ să văd ce se întâmplă dincolo. Te vezi purtat într-un ceas înalt al fericirii de dincolo de moarte, când sufletul dobândește încoronarea vieții →

NICOLETA MAZAR

Ștefan Luchian, *Anemone*

³ *Ibidem*, pag. 334.

⁴ *Idem*.

⁵ Ioan Alexandru, *Luchian*, Ed. Meridiane, București, 1978, pag. 19.

⁶ Ioan Alexandru, *Iubirea de Patrie*, vol. I, pag. 238

⁷ *Idem*.

⁸ *Ibidem*, pag. 239.

⁹ *Ibidem*, pag. 240.

¹⁰ *Ibidem*, pag. 225

¹¹ Pavel Șușară, *Sculptorul și Poetul*, (în) *România literară*, 18 -24. 09. 2002.

¹ Ioan Alexandru, *Iubirea de Patrie*, vol. I, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1978, pag. 20.

² *Ibidem*, pag. 335.

eternă”¹. Iată cum arta își atinge scopul, anulând bariera timpului și deschizând „într-un fel specific ființa ființării. Pentru că, de fapt, în operă survine această deschidere, adică ieșirea din ascundere, adică adevărul ființării. În opera de artă, adevărul ființării s-a pus pe sine în operă”².

Știind că și pentru sculptorul Brâncuși misiunea artei este „să creeze bucurie”, Ioan Alexandru vede ansamblul arhitectural de la Târgu-Jiu ca pe o „meditație românească în piatră asupra spațiului și a timpului. Omul vine aici să vadă și perceapă felul cum înțelegem noi românii povestea omului în univers”³. Din aforismele lui Brâncuși, aflăm „un sens al lucrurilor și un echilibru *îngândurat*. Chiar așa: o natură în echilibru, o natură tainică și îngândurată, nu închisă în sine, ci aflată în relație bună cu legile cosmice”⁴.

Brâncuși a realizat un lucru extraordinar în opera sa, unirea materialului cu spiritualul, prin redarea esenței sufletului în forme materiale. Arta lui e jalonată de repere sacre, de aceea ea nu poate fi înțeleasă decât dintr-o perspectivă religioasă. Brâncuși a fost un creștin ortodox autentic, un mistic, un ascet. *Cumințenia pământului* reprezintă smerenia creației în fața Creatorului. Ansamblul monumental de la Târgu-Jiu vorbește și reprezintă o mărturie de necontestat, el reprezintă marea catedrală spirituală a lui Brâncuși, marea sa *epopee*. A reușit să exprime iubirea eternă și contopirea soților, ei redevenind o singură făptură (realizând unitatea primordială, cosmică) prin *Sărutul*; veșnicia sufletelor înălțate la Dumnezeu, dar și aspirația sa care se înalță spre infinit, prin *Coloana nesfârșită*; drumul său spre desăvârșire oprindu-se și la *Masa tăcerii*, despre care știm deja că o considera „o nouă Cina cea de Taină”. Impactul se produce odată cu *Pasărea măiastră*, care reprezintă Duhul Sfânt, când pământul (omul

Brâncuși) atinge cerul, adică pe Dumnezeu – Perfecțiunea.

Sculptorul român a înțeles și a exprimat în aforismele și în opera sa dubla dimensiune a omului teandric, alcătuit din trup și suflet, precum și dubla sa evoluție, pe orizontală, încadrată în existența sa istorică, pământească și cea pe verticală, a sufletului, spre veșnicie. Brâncuși redă omul integral, primordial, de dinainte de căderea în păcat. Pentru el, „O sculptură nu se sfârșește niciodată în postamentul său, ci se continuă în cer, în pedestal și în pământ”.

Când era în clasa a IX-a, Ioan Alexandru a primit de la Lucian Blaga sfatul de a învăța limba germană pentru a avea un contact direct cu poezia și filosofia germană. Urmându-i sfatul, poetul clujean a înțeles ulterior că „un suflet de poet trebuie să fie universal ca să poată fi național până în cea mai sensibilă fibră a ființei sale”⁵. Ioan Alexandru ne cheamă pe un drum al cunoașterii de sine, pentru decantarea tainelor sufletești, precum și pe drumul comuniunii, pentru „dăruirea până la contopire cu marile idei universale”. Suntem chemați „să ne aprindem sufletul cu idei mărețe, să devenim stejari care atrag norii cu ploi binecuvântate”, dar și „vulturi ce nu părăsesc niciodată munții autohtoni decât pe înălțime cufundându-se în adâncurile cerului ca să-i cuprindă în agerimea vederii”⁶.

Zoe Dumitrescu-Buşulenga, sintetizând parcă mesajul operei lui Ioan Alexandru, spune că este poetul „pur din lumea arhaică a satului transilvănean, care s-a întâlnit în nesfârșitul său periplu de cultură asemeni altor poeți români, cu Bizanțul, cu Hölderlin, cu Heidegger, dar a rămas el însuși, al lumii lui, al lumii noastre, izbutind din nou astăzi sinteza europeană pe care o așteptăm de la fiecare generație”⁷.

(Nicoleta Mazar este doctorand la Facultatea de Litere, Istorie și Teologie, Domeniul Filologie, Universitatea de Vest din Timișoara)

⁵ Ioan Alexandru, *Iubirea de Patrie*, vol. II, Ed. Eminescu, București, 1985, pag. 53.

⁶ *Ibidem*, pag. 55.

⁷ Zoe Dumitrescu-Buşulenga, *Prefață* (la) Ioan Alexandru, *Imne*, Ed. Albatros, 1977, pag. 12.

¹ Ioan Alexandru, *Iubirea de Patrie*, vol. II, Ed. Eminescu, București, 1985, pag. 210.

² Martin Heidegger, *Originea operei de artă*, traducere de Thomas Kleininger și Gabriel Liiceanu, studiu introductiv de Constantin Noica, Ed. Humanitas, București, 1995, pag. 63.

³ Ioan Alexandru, *Iubirea de Patrie*, vol. I, pag. 167.

⁴ Eugen Simion, *Brâncuși, un mod de a fi artist în secolul al XX-lea*, (în) *Caiete critice*, 1-2 (110-111) / 1997, pp. 33-34.

rug aprins

rug aprins mireasă urzitoare
de nesfârșită rugăciune
psaltirion
al inimii sub arcuș de gând

numele de Maria ca taină de la
Dumnezeu ți s-a dat floarea
darurilor
ceea ce ai născut lumina cea
nespusă

brazdă care ai dospit înmulțirea
milelor
corabia celor ce vor să se
mântuiască
izvor de tămăduiri minune
străină

treci pe cei morți la viață veșnică
ai născut mântuirea sufletelor
noastre
ai prefăcut întristarea Evei în
bucurie

ne izbăvești de războiul cel
dintre noi
începătoreea mântuirii noastre
mila păcii
în tine s-a născut haina de carne
a Cuvântului

râu de vindecare de-a pururea
curgător
prin harul tău luminezi
nimicnicia noastră
de la sfântul tău chip minuni se
lucrează

Crăciun fericit
An înnoit
Luceafăr răsărit

GEORGE ANCA

ALEXANDRU SAHIA - UN DESTIN LITERAR DETURNAT

Creator integral în domeniul prozei scurte, pe temeiul unui realism frust, dur, nefetșizat, a fost Alexandru Sahia. Deși mort prematur, înainte de a împlini trei decenii de viață, el a lăsat o operă încheată, scrisă cu un condei sigur, relevând personaje problematice, puternice, în mare majoritate sfâșiate de lupta pentru viață.

După război, însă, critica literară parțială i-a supralicitat nuvelele teziste, cum ar fi *Revolta din port* și *Uzina vie*. Prin aceasta, destinul postum al prozatorului a fost deturnat în mod penibil. Ca urmare, astăzi aproape nimeni nu mai face referințe la adevărata sa operă, încadrată firesc pe linia realismului lui Liviu Rebreanu și Pavel Dan, continuată după război de nuveliștii Marin Preda și Nicolae Velea.

Schița de debut, *Sculptorul Boambă*, îl prezintă pe protagonistul artist, în pragul căutării de sine. Sculptorul plănuia o călătorie în Italia pentru a cunoaște lumea artei din spațiul mitic al zămislirii ei. Nu peste mult timp, personajul-narator va afla că în fața acestui vis s-a interpus moartea. Sculptorul Boambă se săvârșise din viață. Afirmă, în final, naratorul subiectiv: „icoana lui Boambă mi-a apărut în față, ca să-mi rămână neștersă. Îl văd și acum în fața ochilor: micuț, slăbit, cu plete negre, lungi, strângându-și haina friguros”.

Stângăciile compoziției schiței sunt evidente. Naratorul își imaginează o călătorie cu trenul, protagonistul cufundat în gânduri, iar el, reporterul, căutând să pătrundă în noianul lor. Important în această schiță este factorul premonitoriu. Destinul scriitorului va fi chiar destinul personajului din nuvela de debut.

Nuvela *Pentru o bisericuță arsă* îl prezintă pe părintele Ilarie coborând din liniștea schitului în infernul orașului, pentru a vinde cărți de rugăciuni. Absoluta lui nevinovăție într-o astfel de întreprindere lucrativă îl va face să revină în spațiul reculegerii doar cu o carte vândută. Simbolică este imaginea despărțirii de lumea orașului în care el se simțea atât de străin. „Un flașnetar a trecut pe lângă el, împingându-și cutia de lemn din care scotea sunete plângătoare. Și tânguirea flașnete l-a urmărit pe străzi până departe, cum auzea în nopțile de toamnă, din chilia schitului, scâncetul cocorilor, trezindu-i în suflet

**Bustul lui Alexandru Sahia
în Parcul Carol din București**

stăpân dor de depărtări ne-nțelese”. Pare o lume goală de conținut, unde visul și fapta nu se vor întâlni niciodată. Părintele Ilarie nu este doar un timid, ci și un om de prisos în această lume care se vrea a proiectării ființei în absolut.

Haia l-a sărutat pe Crist evocă dragostea unei evreice pentru un creștin și mai apoi boala ei și moartea, pentru că prejudecățile lumii i-au răpit fericirea. Haia însăși purta în suflet vina de a nu se fi închinat alături de creștinul din Iași pe care-l iubea în fața icoanei lui Isus, în biserica ce-ar fi trebuit să-i unească pentru vecie. Bărbatul îndrăgostit „a făcut semnul creștinesc și a sărutat chipul lui Hristos – a sărutat scândura putrezită, înverzită de ploi. Mi-a cerut să fac la fel, vroia trăinicia legăturii noastre. Pe scândură, n-am mai văzut pe Hristos. Mi s-au întunecat vederile și sângele l-am simțit cum clocotește în mine. Ceva m-a îndemnat să scuip. Am scuipat”.

Iubitul Haiei a dispărut și de atunci fata a căzut în amarnică boală. Nădăduind s-o salveze, Hulem, tatăl ei, îi aduce dintr-o troiță chipul lui Hristos. De-abia atunci Haia își răscumpără greșeala. „Buzele ei arse, de bolnavă chinuită, au simțit răcoarea dătătoare de viață a lemnului. Trup din trupul troiței tremură în brațele ei, sub sărutul ei. Și Haia l-a sărutat pe Crist”.

Scriitorul își încheie nuvela în mod

realist, evocând semnele, doar, ale unei vieți devastate și ale unei povești de dragoste, sfărâmate de prejudecăți. „A doua zi, creștinii au găsit la dugheană fata ovreiului moartă, pe el nicăieri, și trup din troița lor zvârlit pe jos”. Este un gen de poezie prin care semantica realității e mai cutremurătoare decât orice retorică.

Personajul din *Dimitrieș, prietenul meu* este rusul căutător al absolutului în artă, eșuat în alcoolism.

Ghita, din *Diversitate*, este femeia ce și-a vândut trupul pentru puțini arginți sufletelor trudite ale hamalilor din port și a sfârșit în ape.

Toate sunt nuvele de personaje, unde protagoniștii nu trăiesc, ci se supun presiunii realității și sunt martirizați de aceasta.

În *Scheletul*, profesorul de geologie Nicolae Grama își vede și ultima speranță, viața fiului său, Mina, răpită de absurdul războiului.

În fața acestei situații, profesorul capitulează psihic. Își dă seama de inutilitatea vieții sale, de tragismul condiției umane, de golul esențial ce-l înconjoară cu fiecare clipă care trece. În esență, în toată viața sa, el a purtat doar scheletul uman al liceului „pe care-l ducea de 20 de ani, din clasă în clasă, când explicațiile ajungeau la <capul omului>”. Atunci i-a venit ideea ciudată de a face din oasele fiului scheletul care să slujească drept material didactic generațiilor viitoare. Era o fixație psihică legată de viața sa banală de profesor și de gândul că viața fiului său s-a curmat atât de absurd, iar puțina lui ființă nu va mai avea continuitate prin cea a fiului său. Cu o sânguință ieșită de sub incidența normalului, profesorul leagă oasele scheletului, iar zădărnicia celor două destine e focalizată cinematografic de narator, în clipa prăbușirii amândurora în ușa cancelariei. Comentariul eliptic, final, rezumă totul, fără alte comentarii: „zădărnicia sfârâma doi oameni, prin sfârșit de fapt divers”.

Tot un fapt divers îl face pe Pacenko, din *Ultima zi*, să se despartă de ființa iubită. Gestul unui sinucigaș, reflectat în ziare, îl înnebunește. Obsesia îl face însă să-i copieze destinul. „Noaptea nu trecuse de jumătate, ploua prostește, un trup de om oscila monoton în aer. Orașul părea aceeași rufă umedă, tăvălită în noroi”. Nimic nu mai putea să-l mențină în viață pe personajul dezaxat și străin de tot ce se numea iubire, trăire, comuniune, lupta pentru viață.

În *Ava cu tava*, personajul-narator îl înfățișează pe protagonist, Ava Melintie, țărănul cât un munte, îmbrăcat în →

GEO CONSTANTINESCU

rasa călugărească, nu înălțându-se către cer, ca sufletul unui sfânt, ci acoperind „sub trupul lui uriaș corpul micuț al unei țărânci”. Acuplarea e firească, ca un triumf al vieții, al tihnei țărănești, sub privirile blânde ale boilor. Povara faptei lui Melintie cade pe umerii coșcoviți ai naratorului-martor, călugărul tânăr, speriat de precepte, care, sub semnul respingerii scenei văzute, aruncă tava de ciuperci culese de țărancă și-i fuseseră oferite călugărului cu care a păcătuit. Aruncarea disperată pe fereastră a „ciupercilor țărâncii culese din câmp” e până la urmă o formă de exorcizare a dorințelor sale, îndelung reprimată.

Execuția din primăvară tratează tema absurdului războiului și, ca și în nuvela lui Liviu Rebreanu, *Îfic Strul, dezertor*, pe cea a prejudecății că soldații aparținând altor seminții nu sunt suficient de credincioși armatei în rândurile căreia au fost mobilizați. Ca și antecesorul său, Al. Sahia îl are ca protagonist tot pe un evreu, Isidor Abramovici, bănuț de dezertare în timpul unei retrageri dezorganizate, noaptea.

Dar, în spațiul de cazarmă, unde se tranșă, în acest mod absurd viața unui om, năvălise primăvara. Cu pulsația vieții, a tinereții, a dorinței împlinirii. Dar nu și pentru oamenii frontului: „Colonelul Maximivici, străin primăverii, care-și mângâia sfărcurile urechilor costelive, cu capul ca un cub perfect și nasul plesnit la vârf, cerceta minuțios în maldărul de hârtii și semna”.

În acest spațiu, aștepta de o jumătate de oră, în poziție de drepti, soldatul Isidor Abramovici, fără să știe pentru ce. Din privirile speriate ale furierului, a înțeles doar că e ceva grav cu situația sa. După depunerea grijulie a o seamă de semnături pe maldărul de hârtii din față, colonelul i se adresează indignat soldatului: „Ești trădător, soldat Abramovici, ești trădător!” Nimic nu se mai pune la îndoială în acest spațiu al morții spiritului. Martorii teribile învinuiri n-au spus nimic care să incrimineze faptele soldatului evreu. Unul dintre ei, Rață Ion, își amintește de întâlnirea cu Abramovici. Era noapte și ei s-au întâlnit și s-au adăpostit de ploaie sub un copac, au fumat și au vorbit despre Dumnezeu. Aceasta era singura mărturie clară. Tribunalul n-a vrut să țină cont de ea.

A treia zi, Isidor Abramovici a fost dus cu grăbire la execuție. Peste tot domnea aceeași tăcere enigmatică. Pentru ce să fie executat? Sublocotenentul însărcinat cu apărarea din oficiu i-a comunicat doar că „Procesul n-a durat mult. Lucrul acesta mă întristează”. Pentru toată lumea este clar că totul a

fost doar o formalitate. Trebuia executat cineva pentru a înfricoșa soldații și a-i convinge, o dată în plus, că singura șansă de supraviețuire este lupta. Pe cel împicinat, însă, nu-l lămurește nimeni și nimic. Chiar în fața sentinței, el a rămas același om care suferă: „Ce l-o fi întristând? Că n-a durat mult? De ce?” A simțit doar că „magazia în care a stat închis se destramă, fuge în mii de direcții, vertiginos și capul îi ajunge deodată în tavan, deșirându-se ca un arc în aer. În urmă și-a simțit fruntea umedă, rece”.

Ca om, condamnatul nu înțelege această mecanică infernală a distrugerii. Ajungerea la timp e singura preocupare a celor din jur. Absurdul cere precizie. Altminteri, acea mașinărie a morții ar putea suferi.

În fața plutonului de execuție, lângă groapa proaspăt săpată, Isidor Abramovici mai are doar curajul să întrebe: „De ce?”, fără a primi niciun răspuns. Întrebat care-i e ultima dorință, îi oferă prietenului aflat în plutonul de execuție cutia cu restul de țigări. Numără apoi, pierdut, soldații din pluton. Va primi un glonte mai puțin, pentru că, desigur, Rață Ion nu va trage în el. După semnalul „Foc!” și detunături, Abramovici aude un plânset, „plânset puternic de țaran”... Gândi: „desigur, plânsetul lui Rață”. Ecurile zgomotelor exterioare în conștiința care se stinge sunt de un efect artistic uluitor. Situațiile limită potențază psihologiile, iar modul de relatare realist-obiectiv face din nuvelă o capodoperă a genului.

Dar cea mai bună nuvelă a lui Al. Sahia e *Ploaia din iunie*. Realismul nuvelei îl anticipează pe Marin Preda atât în *Întâlnirea din Pământuri*, cât și în romanul *Moromeții*, volumul I.

Este vorba despre lumea Bărăganului, într-o zi de seceriș, reprezentată de Petre Măgăun și nevasta sa, Ana, cu burta la gură, mamă a încă șapte copii.

Spațiul natural apare sub semnul arșiței și al secetei ucigătoare: „dogorea un soare de iunie și, sub el, pe alocurea, verdeța se uscăse de-a binelea. Câmpul se arăta secătuit, iar firele de grâu – rărite și cu spicul pipernicit”. Totul se înfățișa împotriva vieții, împotriva oricărei speranțe: „Ialomita șerpua aproape de tot, domolită, cu malurile uscate. Se târa către Dunăre”. Sub pana esențială a nuvelistului, undele râului vieții par a căpăta consistența unei ființe târătoare, agonizând. Sub dogoarea de foc, cei doi țărani trudes aplecați. Ana însă o face greoi, cu eforturi înzecite, sub povara vieții din pânțele, care va să vină. Petre Măgăun nu se gândește la bucuria întâmpinării venirii pe lume a

unei noi vieți, ci la dificultățile supraviețuirii: „Și Ana asta, ce viață!... Să nască unul după altul, ca o cătea, cum dă Dumnezeu!”

În aceste condiții atât de potrivnice vieții, sub dogoarea de foc, direct pe pământul încins, femeia îi naște încă doi fii. E un lucru natural, firesc pentru o țărancă, să întrerupă munca istovitoare și să nască în câmp. Este triumful vieții împotriva morții, simbolizate de soarele dogoritor, de truda inumană, de seceta acaparatoare.

Venirea ploii arată că viața continuă. Dar Petre Măgăun e preocupat. El știe că e țaran sărac, că are numai un pogon de pământ și – iată! – acum, unsprezece guri de hrănit. „Măgăun a ieșit din curte. Se duce la Antonie Lungu să afle la câți le-a mai ridicat astăzi, pentru bir, boarfele”.

Altul pare a fi dușmanul familiei numeroase. Viața lui și a copiilor lor este primejduită de ordinea găunoasă a statului. El, ca individ, va trebui să fie același erou ca femeia sa, care a născut gemenii pe lot, într-o zi de seceră. Să apere aceste vieți muncind, trudind, luptând, dăruindu-se. Ca Ilie Resteu, sau Moromete sau ceilalți țărani ai lui Marin Preda. Aceleași mărturii din spațiul nesfârșit al Câmpiei Române, dătător de bunuri și de viață.

Iată că, prin nuvelele sale, Alexandru Sahia ne oferă, indubitabil, una din aceste profunde mărturii narative.

Arta nuvelistică a lui Alexandru Sahia nu se reduce, deci, la nuvelele teziste, apărute din pure necesități publicistice.

Reluarea lor obsesivă în referințele criticii proletcultiste au dăunat profund receptării unei opere narative indiscutabile.

Jack London și opera sa zămislitoare de supraoameni

(II)

3. Obsesia supraomului

La drept vorbind, problema supraomului e una a înzeștrării sau mai degrabă a înfăptuirilor de seamă în istoria omenirii, fie că astfel de fapte au fost săvârșite de eroi legendari sau reali (reformatori politico-militari și economico-sociali cu aspirații hegemone), fie că ele (faptele) se datorează unor vizionari care stau la taifas cu Absolutul (reformatorii religioși ai omenirii) ori ai unor spirite atinse de flacăra transfiguratoare a Frumosului și Adevărului (artiști remarcabili și truditori pe ogorul fără hotar al culturii universale).

Iar în artă și cultură, chemările înspire condiția supraomului sunt mult mai numeroase și mai frecvente decât în alte sfere de activitate, deoarece un scriitor, de exemplu, are posibilitatea ca prin bogăția trăirilor lăuntrice, fecundate cu lecturi adecvate și însuflețite cu harul său artistic, să creeze personaje memorabile, adevărate repere pentru gândire și inimă în lumea reală și în cea ficțional-artistică.

Căci – o știe oricine – operele cu adevărat valoroase urmăresc în primul rând să instruiască, respectiv să-i emoționeze artistic și să-i transfigureze moral-spiritual pe cititori, și abia pe urmă să-i desfrute. Să dau un singur exemplu: Marii scriitori romantici, începând chiar cu teoreticianul curentului – Victor Hugo, nu urmăreau cu osârdie să creeze personaje de-o impresionantă statură supraumană, fie că ele urmau semi-axa pozitivă a condiției umane (eroi cu apetit demiurgic), fie pe cea negativă (ființe cu înfățișări hidoase sau chiar angelice și cu mințile și inimile îngreunate de tentații luciferice) ?!...

Dar, desigur, una e să auzi chemarea supraumanului în mod instinctiv, adică în virtutea genetice tendințe de autodepășire sădită de favoarea divină în străfundurile dăruirii până la jertfă a celui ce e menit să contribuie la îmbogățirea cunoașterii și simțirii umane, și cu totul altceva este să o faci programat, altfel spus urmând pașii unei doctrine filosofice.

Iar London chiar asta a făcut: a cre-

zut în legea selecției naturale și în darwinismul social al lui Spencer, dar mai cu seamă i-a dat crezare lui Nietzsche că lumea este formată din stăpâni și din sclavi, fiecare dintre aceștia cu morala sa, și că rosturile lumii (inclusiv dreptatea și belșugul) se află în mâinile celor puternici.

Însăși viața lui Jack (la început o viață plină de umilințe și vitregii, apoi – după ce ajunge scriitor de succes – o viață doldora de faimă și bogăție), se vrea o confirmare a axiomei nietzscheene: a biruit toate încercările semănate de destin pe firul vieții sale (a fost bastard, nu avusese copilărie, nu știuse ce înseamnă dragostea părintească, fusese nevoit să lucreze aidoma unei vite de povară) și a ajuns un foarte bine plătit „neguțator de materie cenușie” tocmai pentru că făcea parte din categoria oamenilor puternici!

„Dar, adaugă D. Mazilu, succesul aducător de faimă și de bani parecă nu izbutea să-l mulțumească, să-l aline pe deplin. Simțea nevoia să se zugrăvească pe sine însuși și să se arate lumii ca un exemplar de elită, ca omul ce-i depășea pe toți ceilalți, cel puțin cu un cap – pe scurt, ca un adevărat supraom”.

Face acest lucru mai cu seamă în romanul autobiografic *Martin Eden* (după părerea lui Irving Stone „poate cel mai bun roman pe care l-a scris Jack London vreodată și unul dintre cele mai mari din literatura americană”), roman în care personajul principal („Eu sunt Martin Eden!”) ne este înfățișat aidoma unui supraom: Îmboldit de dragostea mistuitoare ce-o nutrește pentru Ruth Morse de cum a văzut-o prima dată și conștient că fata-i este inaccesibilă atâta vreme cât el rămâne pe mai departe un marinăr greoi și necioplit, Martin Eden se pune temeinic pe studiu și, după ce izbuteste să înlăture enormul han-

dicap datorat gramaticii sale defectuoase, vocabularului sărăcăcios și cunoștințelor precare, ajunge să-i depășească la nivelul cunoștințelor și la logica argumentării unei afirmații pe toți membrii clanului Morse, ba chiar și pe invitații cu ștaif ai acestora, cu toate că discuta în contradictoriu aride chestiuni de filosofie și sociologie și cu toate că partenerii săi de dialog erau cu toții absolvenți ai unor prestigioase universități.

Și astfel, Martin ajunge să câștige dragostea acelei Ruth „palidă ca o fantomă, sensibilă, gingașă și eterată”, o dragoste care pentru el înseamnă „cel mai minunat lucru de pe lume” și „cel mai de seamă dar al vieții”.

Cei doi tineri se logodesc, chiar dacă părinții fetei îi arată lui Martin din ce în ce mai multă ostilitate. Vroiau pentru Ruth un soț potrivit, nicidecum un coate-goale... Dar întrucât Martin Eden, încrezător în steaua lui norocoasă de scriitor, refuză cu îndârjire să urmeze sfaturile lui Ruth să-și caute o slujbă, în pofida faptului că manuscrisele îi sunt sistematic refuzate de reviste și el rabdă eroic de foame, iată că vine acea zi când fata rupe logodna și când familia Morse nu-l mai primește în casă.

Taman de-atunci scrierile lui Martin încep să fie publicate de cele mai prestigioase reviste americane, cărțile i se vând ca pâinea caldă și el devine putred de bogat. Iar odată cu faima și banii vine și respectul propriei familii și al concetățenilor, inclusiv al familiei Morse, respect materializat în nenumărate și insistente invitații la masă. Dar tot de-atunci (el care odinioară era atât de puternic și curajos încât se dovedea de neînvinș în încăierări), simte deodată că l-a cotoplit oboseala (nu mai scrie nimic) și mai ales scârba față de lumea în care atâta dorise să intre pentru a fi demn de fata pe care o iubea. „Căci, își spunea Martin tot mai des, unde erau toțiăștia care mă asaltează cu invitațiile când eu crăpam de foame? Că doar eu am rămas același, iar scrierile mele datează din acea perioadă...”

Din aceste considerente, vizita lui Ruth nu-l mai înflăcărează, iar încercările ei de a-i redeștepta dragostea îl lasă complet rece...

Cum starea asta persistă, deși medicul îl asigură că-i perfect sănătos, Martin Eden înclină să creadă că →

GEORGE PETROVAI

leacul trebuincios revenirii la viață îl va găsi în ambianța regenerativă din mările Sudului. Așa că se imbarcă pe un vas de pasageri. Dar când vasul ajunge în larg, el iese noaptea pe ferestra cabinei și se azvârle în ocean.

Tot morții sunt sortiți de autor și ceilalți doi supraomeni zămisiți de el: Lup Larsen, personajul principal din romanul *Lupul de mare*, respectiv Ernest Everhard, eroul din *Călcâiul de fier*, despre care afirmă încă din primul capitol al cărții: „Un supraom ca aceia descriși de Nietzsche”.

Dacă romanul *Călcâiul de fier* are capacitatea de-a evidenția lupta dusă de socialistul Ernest Everhard și de tovarășii săi (inclusiv de Avis Everhard, soția lui Ernest și cronicarul istoriei) împotriva oligarhilor, cartea izbutind o impresionantă prefigurare a ororilor fasciste, nu același lucru se poate spune despre *Lupul de mare*, un roman mult mai puțin realizat în plan artistic. Iar asta în pofida faptului că Wolf Larsen, căpitanul corăbiei *Năluca*, poate fi pe drept cuvânt considerat supraomul tipic al lui Jack London: are o inteligență pătrunzătoare și desul de bine cultivată (Herbert Spencer este filosoful său preferat), dar mai ales are o supraomenească forță fizică. Dar din toate aceste supraînșușiri nu rezultă nicio însușire morală pozitivă, ceea ce înseamnă că un astfel de supraom nu-i este folositor nimănui.

Parcă simțind lipsa de finalitate a însușirilor lui Lup Larsen, scriitorul – după o suită de întâmplări care se situează în vecinătatea miraculosului – le pune capăt printr-o întâmplare neconvingătoare, ce are darul să scoată și mai mult în evidență carențele de concepție, mai exact notele de artificial și forțat ale cărții: o tumoare cerebrală face dintr-un supraom un neputincios, adică o pradă ușoară pentru un individ banal de teapa lui Humphrey Van Weyde.

Prin urmare, la nici unul din aceste personaje, nu avem confirmarea artistică a autorului că supraomul ca tip ar fi merit succesului. Ba mai mult, „obsesia supraomului, ne avertizează D. Mazilu, a dăunat mult valorii estetice a operei lui London”.

De-abia scrierile scutite de prezența supraomului ne arată măsura talentului narator al lui Jack London, ca și priceperea lui de-a încheia o acțiune capabilă să-l captiveze pe cititor de la primul până la ultimul cuvânt. În această categorie intră cele mai multe

dintre nuvelele sale, ca de pildă splendidă nuvelă intitulată *Dragoste de viață*, precum și acele delicioase romane care au ca personaje centrale câinii (*Chemarea străbunilor*, *Colț Alb*, *Mihail, câine de circ*), scrieri în care își arată inegalabila măiestrie în pătrunderea psihologiei animalelor.

De menționat două dintre caracteristicile specifice artei londoniene:

a) Strânsele legături dintre viața și opera sa: a trăit romanele pe care le-a scris și a scris romanele pe care le-a trăit. Dar asta nu i-a conferit înțelepciunea cu ajutorul căreia să-și salveze viața de eșecuri (și-a îndepărtat de el cele două fete rezultate din prima căsătorie, după care vine sinuciderea la vârsta de numai 40 de ani), după cum nici opera n-a știut să și-o fe-rească de contradicții, precum contradicția dintre convingeri și fapte (mereu s-a declarat fiu al clasei muncitoare, dar s-a dovedit individualist, avid de bani și de onoruri);

b) N-a fost atras de subtilitățile psihologice și n-a fost deloc un imaginativ. De aceea, în compunerea personajelor feminine el a copiat realitatea. Cu toate astea, London trebuie socotit creatorul primului tip de femeie americană modernă (independentă, îndrăzneată) și părintele nuvelisticii americane moderne prin *Fiul lupului*, prima sa carte (apărută în 1900), după cum – alături de Stephen Crane și Frank Norris – el a contribuit decisiv la primenirea atmosferei literare americane. Iată părerea lui Philip S. Foner în această privință, părere exprimată în *Jack London, American Rebel*: „Jack London a fost acela care, mai mult decât toți ceilalți scriitori din vremea sa, a spart gheața ce înghețase literele americane și a creat o legătură plină de semnificații între viață și literatură”.

Căci, completează D. Mazilu, „specificul artei lui London e energia clocotitoare ce izbucnește din fiecare pagină a operelor sale reprezentative”.

METAMORFOZE

Din toamnă s-a iscat o iarnă lungă
Și-a îngropat frunzele căzute ;
La orizont se întrecește viața,
Când cerul vrea Pământul să-l sărute.

Împreunare fără de pretenții,
Firescul nostru-n piept de Dumnezeu,
Ca-n iarna care dă fiori de alb
Acestor firi cu vise de Morfeu.

Noi – tot aici – zăpada e aceeași,
Din lungi zăpezi se construiesc colinzi,
Pădurile par cugete rebele
Și lacuri se transformă în oglinzi.

Chiar mult din noi, mereu în transformare,
La forma unor țurțuri fără nume
Și-atunci am vrea căldura din frunzare
Și-ncet, încet, să devenim pădure.

ANOTIMP FĂRĂ CONCLUZII

Chiar și aici unde se-nchide cerul,
Crăciunul lui decembrie e o iarnă
Și se întâmplă-aceleași despărțiri,
Iar clopotele tânguie-a alarmă.

Ninsori nu cad, dar cade izul vremii,
În șeminee visuri se aprind
Ca dintr-un calendar făcut în noaptea
În care toată noaptea-i un colind.

Mai trec, la pas, perechi fără de țeluri,
Cu pasu-n doi ca unic scop vital,
Simțind decembrie și simțind pustiul
Pe drumul care trece prin final.

E un decembrie trist și-ngârbovit ;
Nu e puțin și nici prea mult nu pare
Acest decor cu-absență la concluzii,
În iarna ninselor colinzi din calendare.

REFLUX DE VIAȚĂ PE PRAIA DO VAO

Valul aduce pelagice ființe,
viața e la reflux,
colțuri de stânci atacă brizantii,
norii coboară răsufând cu pământul
ce-și caută, noaptea, perdanții.

Câțiva pescăruși se rotesc concentric,
strigă-n limba lor, cine știe ce ;
poate se întreabă, cum le este felul,
cine e poetul, cine și de ce.

Plaja e pustie, pașii îngropați,
chiar și eu aicea, sunt doar o mirare...
Mai adu-mi ceva, prietenă de-o noapte,
mai rămâi o clipă, fată de culoare,

lasă-mă să cred că mai este viață,
lasă-mă să cred în surăsu-ți trist ;
fată de culoare, lasă-mi doar iluzia
că prin tine,-n noapte, pot să mai exist.

LUCIAN DUMBRAVĂ

N. Steinhardt și legionarii

(II)

Aceste declarații sunt în enorm contrast cu mărturiile prezente în *Jurnalul* lui Mihail Sebastian. E adevărat că Antonescu a decis să nu aplice deportarea evreilor în lagărele de la Auschwitz. Trebuie însă precizat că mareșalul nu a făcut această alegere din dorința de a-i salva pe evrei de la moarte, ci pentru că situația războiului se schimbase: înfrângerea lui Hitler la Stalingrad, pierderea multor bunuri materiale și a multor ostași români, certitudinea că nu va mai primi înapoi Transilvania pierdută sunt motivele pentru care Antonescu nu a acceptat ordinul de deportare impus de Führer. Steinhardt vorbește doar de jumătatea de evrei pe care mareșalul „i-a salvat” de la camerele de gazare, dar nu se referă la cealaltă parte ucisă în timpul pogromului de la București și de la Iași (cu excepția fiilor rabinului Gutman, omorâți în pădurea din Jilava) și al deportărilor în Transnistria. În acest context, Vera Călin îl critica pe autor, deoarece a evitat să vorbească de masacrele comise de legionarii: „N. S. nu pomeneste nicio dată de masacrele făcute de ei”¹. Opiniile scriitorului despre rolul lui Antonescu în „chestiunea evreiască” au determinat reacția lui Alexandru Sever, care a scris în articolul *Epistola despre convertire* din 1997: „Îți vine a crede, citindu-l pe Steinhardt, că omul ăsta a trăit cu capul în nori, dacă nu cu capul în sac, sau izolat în cine știe ce utopică concepție despre lume, [...] E chiar atât de sigur că 'demo-crația românească' n-a omorât 'cu su-tele de mii, pe evrei'? Să fie oare ade-vărat că 'conducătorul statului' s-a opus lui

Hitler în chestiunea 'soluției finale', că a aplicat în mod nereserios dispozițiile rasiale? [...] Nu e cuvânt în toate aceste considerații steinhardtene care să nu fie complet fals și în desăvârșită contradicție cu adevărul istoric și spiritul ucigaș al timpului”². George Ardeleanu încearcă să explice în mod diferit poziția scriitorului față de mareșal: „Steinhardt spunea că, spre deosebire de conducătorii altor state, Antonescu s-a comportat mai blând cu evreii sau că antisemitismul din România nu a fost la fel de puternic ca în alte state sau că deportările din România nu au avut aceleași dimensiuni [...] ca acelea din alte state”³. Autorul *Jurnalului* îl apreciază pe Antonescu din perspectiva independenței sale față de Hitler, cum reiese din următoarea mărturie: „Știu ca toată lumea că mareșalul Antonescu a refuzat să execute programul de exterminare a populației evreiești, prescris cu strășnicie de stăpânul de atunci al Europei. Mareșalului Antonescu nu i-a lipsit curajul de a spune nu - și îndoială nu încapă că nu-i va fi fost ușor și că refuzul acesta a însemnat și asumarea unor riscuri imense”⁴. Ardeleanu precizează că această atitudine a lui Steinhardt e legată de o „filozofie a asimilării”. În articolul *Ce știu?* este menționat cazul Bisericii Ortodoxe, care a eliberat certificate de botez multor evrei care credeau că astfel se vor salva de legile rasiale sau de deportările în Transnistria: „Poporul român și Biserica ortodoxă au vădit mereu - și mai ales și din plin între 1940 și 1944 - mărinimie, toleranță și repulsie, silă, scârbă față de orice formă de asuprire, împilare și maltratare a celor lipsiți de apărare”. Un alt motiv al acestui comportament este „principiul deopotrivă iudaic și creștin al iertării”⁵: „Există, spune Vechiul Legământ, o vreme pentru supărare și există o vreme pentru uitare, iertare și împăcare. Ținerea aceasta de minte, amănunțită și exacerbată, numai a răului, otrăvește mai ales sufletul celui care nu poate depăși stadiul psihic al vendetei. Să nu uităm: nimeni nu-i

fără de păcat, lumea nu-i matematic împărțită în buni și răi; iar noi evreii [...] nu deținem cu exclusivitate monopolul bunătății, dreptății și infailibilității”⁷. Din mărturiile lui Steinhardt se poate deduce că el și-a format o imagine eronată asupra recente istorii a evreilor. Depășirea acestei etape tragice din viața populației evreiești nu se realizează în mod sigur prin „uitarea” Holocaustului, comportament care duce la negarea exterminării evreilor. A aminti și a vorbi despre această dramatică perioadă înseamnă a asuma trecutul pentru tot ceea ce a însemnat, cu toate suferințele și adevărurile dureroase nu pentru înfăptuirea unei vendete, ci pentru înțelegerea faptului că principala problemă se găsește în natura însăși a ființei umane care a fost capabilă să creeze condițiile inumane care au dus, într-o Europă civilizată, la moartea atâtor vieți inocente. Întreaga lume trebuie să cunoască atrocitățile comise asupra evreilor pentru evitarea în viitor a unei repetiții a răului. Scriitorul italian Primo Levi, deportat la Auschwitz în 1944 și devenit cel mai important martor al Shoaului, a dedicat întreaga sa viață acestei misiuni care ne privește pe noi toți, deoarece de noi, de generațiile următoare depinde realizarea unui viitor mai luminos. În ciuda acestor considerații, într-un interviu din 2011, părintele Ioan Chirilă afirma că scriitorul „a trăit în sine tragismul acelei perioade, numai că un profil de genul lui Steinhardt nu căuta justificări istorice, ci căuta să vadă dacă în adâncurile revelației există niște momente care să-ți dea posibilitatea să treci peste această piedică istorică, peste această încercare istorică”⁸. Teologul adaugă că autorul *Jurnalului* nu a vorbit și a scris despre tragedia evreilor, cu excepția câtorva fraze, deoarece intuisese că era vorba de un subiect foarte delicat.

Steinhardt a fost tolerant nu numai față de Antonescu, ci și cu populația românească. Când vorbește de munca la zăpadă a evreilor, autorul afirmă că românii le duceau în stradă ceai fierbinte și țuică fiartă: „Nu o singură dată au ieșit gospodinele din casă purtând tăvi cu țoiuri de țuică fiartă ori pahare de ceai fierbinte →

MIRONA IOANOVICIU

¹ V. Călin, *Târziu. Însemnări californiene 1986-1996*, cit., p. 175.

² A. Sever, *Epistola despre convertire*, în *Izvoare*, nr. 30-2, Holon, Israel 2000, pp. 129-130.

³ M. Ioanoviciu, *Interviu lui George Ardeleanu*, 29 iulie 2012, Mănăstirea Sfânta Ana, Rohia.

⁴ N. Steinhardt, *Ce știu?*, cit., p. 183.

⁵ *Ivi*, p. 184.

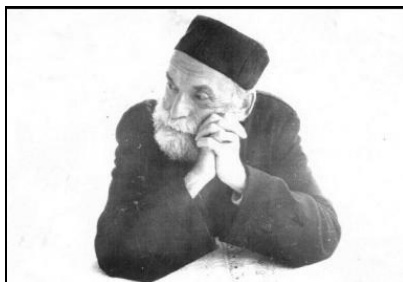
⁶ G. Ardeleanu, *N. Steinhardt și paradoxurile libertății*, Humanitas, București 2009, p. 142.

⁷ N. Steinhardt, *Mărturisire*, cit., p. 169.

⁸ M. Ioanoviciu, *Interviu lui Ioan Chirilă*, 1 sept. 2011, Facultatea de Teologie Ortodoxă, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca.

spre a-i omeni pe evreii care, în București și-n orașele de provincie, efectua pe străzi munca la zăpadă, și parcă verbul *a omeni* nu și-a aflat nicicând un înțeles mai precis”¹. Din propria experiență, el vorbește de un întreg popor tolerant cu evreii, deși studiile istorice nu confirmă această totală solidaritate. George Ardeleanu spune că „e percepția sa individuală, personală. Steinhardt nu a perceput perioada 1940-1944 la fel de traumatizant ca Mihail Sebastian” și precizează că: „din *Jurnalul fericirii* reiese că atunci când aceste lucruri se petreceau, el și fratele cârteau, adică erau supărați. Retrospectiv, trăind aceleași evenimente, el nu mai are aceeași percepție traumatizantă [...] într-un fel trăiești un eveniment în imediatul lui, în contemporaneitatea lui, și altfel îl trăiești retrospectiv. Între eveniment și retrăire se produc o serie de alte evenimente. Atitudinea tolerantă a lui Steinhardt față de perioada respectivă ține mai degrabă de acest fenomen al retrăirii unui eveniment, [...] al reconsiderării retrospective a evenimentului și nu de percepția imediată asupra acestuia”². Într-adevăr, între timp, el se încreștinase: pe de o parte e convertirea și pe de altă parte secvența comunistă (mult mai tragică pentru scriitor decât perioada celui de-al doilea război mondial), evenimente care se intercalează între anii 1940 - 1944 și perioada în care el rescrie aceste momente din memorie. Devenind creștin, scriitorul vede lucrurile dintr-o altă perspectivă: „Iată însă că sunt [creștin]. Clopoțele acum și pe mine mă cheamă prietenos, familiar. [...] Creștinismul mă păstrează cu ceva tineresc în mine și neplictisit, nedezamăgit, nescârbit, nesupărat. Prezenței veșnic proaspete a lui Hristos îi datorez să nu dospesc și fermentez în supărarea pe alții și pe mine. Acesta-i norocul meu, nefiresc, negândit: să-mi fie dat să cred în Dumnezeu și în Hristos, [...] Numai creștin fiind mă vizitează - în pofida oricărei rațiuni - fericirea, ciudat ghelir”³.

Opinia Verei Călin, citind mărturiile lui Steinhardt în ceea ce privesc evenimentele din perioada celui de-al doilea război mondial, e că *Jur-*

nalul fericirii e o carte interesantă, dar „un document fals”: „deși am parcurs cartea cu interes, am închis-o cu sentimentul că am citit un document fals”⁴. De aceeași părere e și Adrian Marino, care consideră că *Jurnalul* reprezintă „un gest lipsit de orice autenticitate”, „penibil”, „dezgustător” și în raport cu condițiile reale de detenție: „nu se face 'mistică' și 'literatură' livrească 'subțire' pe seama unor mizerii atroce”⁵. În ciuda oricărei afirmații ori considerații, trebuie precizat, după cum susține și George Ardeleanu, că raportul dintre Steinhardt și legionari „e o problemă complicată și [...] chiar mai vulnerabilă decât problema convertirii. Adică foștii coreligionari [...] pot să-i accepte convertirea, dar nu și toleranța față de Antonescu”⁶ sau prietenia sa cu legionarii. În urma acestor dezbateri critice în jurul acestui „caz”, ultimul cuvânt îi aparține lui Steinhardt, care explică cu luciditate, dar și cu un ton de amară ironie situația prin care el a fost perceput ca legionar: „Am fost judecat și condamnat cu un grup de 25 de intelectuali [...] pentru difuzarea de concepții vrăjmașe orânduirii comuniste [...] Eu nu trebuia să fac parte din lot - cu coloratură legionară, în care majoritatea fuseseră legionari, eu fiind evreu, deci un nonsens. Însă, figurând pe listă ca unul care avusem numeroase contacte cu Noica, șeful grupului, anchetatorii au vrut să facă din mine o unealtă, un martor al acuzării. Astfel, trebuia să compar în proces [...] împotriva lui Noica și a grupului [...] Pentru că n-am vrut să le fac jocul anchetatorilor, m-au introdus în lotul acuzațiilor și am căpătat 13 ani. Așa am devenit eu legionar”⁷.

⁴ V. Călin, op. cit., p. 175.

⁵ A. Marino, *Viața unui om singur*, Polirom, Iași 2010, p. 80.

⁶ M. Ioanoviciu, *Interviu lui G. Ardeleanu*, cit.

⁷ C. Cosmineanu, S. B. Moldovan, *Nicu Steinhardt în dosarele Securității (1959-1989)*, Nemira, București 2005, pp. 192-193.

Carnet

Cărțile lui Michael Cuțui - Băetu în vizită acasă, la Timișoara

Într-o atmosferă destinsă și înconjurat de prieteni pe care nu i-a mai văzut de zeci de ani, Viorel Băetu, cunoscut în lumea cărților ca Michael Cuțui-Băetu a prezentat publicului timișorean două dintre creațiile sale: mai vechi, „Treii Doamne!...și toți Treii... în Himalaia, pe Kala Pattar” și „Ortopezii”, lansând apoi în premieră noul său volum „Crime scurte... Crime lungi”.

Viorel Baetu s-a născut în 1948 la Timișoara, a absolvit Institutul Politehnic Timișoara și s-a mutat cu familia în Germania în august 1989. Autorul e vicepreședintele asociației culturale ARS LONGA din Nürnberg, face parte din comitetul LARG (Liga Asociațiilor Româno-Germane), este membru al Ligii Scriitorilor din România, membru al „Deutschen

Journalisten
Verband Bayern”
(Asociația
jurnaliștilor
germani din
Bavaria) al
AMJRP
(Asociația Mass-
Media a

jurnaliștilor de limbă română de pretutindeni cu sediul la Montreal – Canada și colaborează cu peste 40 de ziare și reviste din toată lumea.

A revenit în orașul său natal, la invitația Bibliotecii Județene Timiș, pentru a-și împărtăși bucuria apariției cărților sale cu publicul timișorean. Scriitorul și cărțile sale au fost prezentate în deschidere de directorul B.J.T., scriitorul Tudor Crețu.

Au fost momente emoționante, de literatură bună, în ambientul unei expoziții de pictură, totul desfășurat în sălile atât de sugestiv numite „CafeText” de la Bastion.

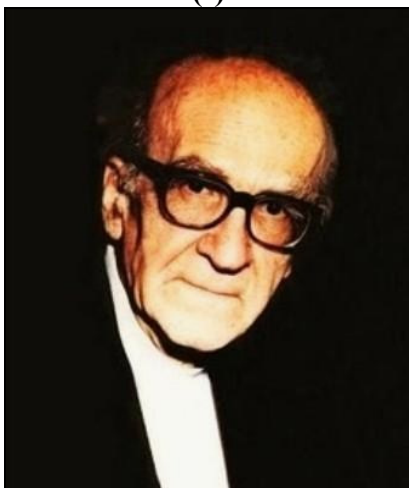
¹ N. Steinhardt, *Ce știu?*, cit., p. 184.

² M. Ioanoviciu, *Interviu lui George Ardeleanu*, 29 iulie 2012, Mănăstirea Sfânta Ana, Rohia, Maramureș.

³ N. Steinhardt, *Jurnalul fericirii*, cit., p. 662.

MIRCEA ELIADE ȘI MAITREYI

(I)

Enigmaticul Mircea Eliade (1907-1986) și-a împărțit viața, trăindu-și-o în România într-o perioadă tulbură și controversată, în Portugalia, Franța, și India, apoi definitiv în America, unde și-a scris mare parte din *Istoria religiilor*.

În 1928, a devenit licențiat în filozofie la Universitatea din București, cu teza „Contribuții la filosofia Renașterii”. A studiat ebraica și limba persană, învățând italiana ca să-l citească în original pe Papini, apoi engleza, pentru a-l putea citi pe Frazer. În același an, a călătorit la Roma, unde a studiat cu febrilitate în bibliotecă, apoi în noiembrie a ajuns în India, pentru că maharajahul Manindra Chandra Nandy de Kassimbazar îi promisese o bursă de studii. La Calcutta, la Biblioteca Imperială l-a întâlnit pe marele filozof indian Surendranath Dasgupta, care-l acceptase ca doctorand. S-a dedicat studiului gramaticii sanscrite și a filosofiei hinduse. Datorită aprecierii de care se bucura, s-a mutat în casa lui Dasgupta, unde Eliade a descoperit, nu numai o bibliotecă imensă, ci și pe frumoasa Maitreyi, fiica profesorului. Între cei doi tineri s-a înfiripat o idilă. Povestea de dragoste dintre Eliade și Maitreyi Devi a fost una atipică, unică prin însuși zbuciumul conștiinței lui. La început, Mircea n-o plăcuse pe indianca zvâpăiată, pe care o vedea urâtă față de alte tinere. Dar sentimentele confuze, transformate într-o iubire platonicească față de misterioasa, spirituală și fermecătoarea Maitreyi, l-au împins către o stratagemă uimitoare: pentru a putea comunica intim,

a învățat-o pe Maitreyi limba franceză, iar ea l-a învățat bengaleza. După doar câteva zile, Mircea Eliade s-a hotărât s-o ceară în căsătorie pe hindusa de doar 16 ani. „Cu tot ce putea separa o sensibilitate și o cultură indiană de una occidentală, cu toate neîndemânările sau îndrăznelile noastre, dragostea a crescut și s-a împlinit așa cum îi era destinul”, scria Eliade în „Memoriile” sale. Intenționa ca având acceptul mamei și dovada unui venit lunar de 35 de lire sterline, să treacă la hinduism, asemeni viitoarei soții. Maitreyi a acceptat să-i devină parteneră de viață doar după o judecată minuțioasă, conformă tradițiilor indiene, dispusă totuși la concesii de dragul tânărului român. Dar, când tatăl lui Maitreyi a aflat de intenția celor doi, reticent fiind la ideea unei legături între fiica sa și un creștin, a reacționat radical, alungându-l din casă. „Ești un mare maestru în arta disimulării. Niciodată, dar niciodată să nu mai încerci să vii la mine acasă, sub niciun motiv”.

Ajuns la mănăstirile din Himalaya, la Rishikesh Svarga Ashram, a avut drept guru pe Swami Shivananda. Din nou în Calcutta, a învățat limba tibetană și a studiat etnografia Asiei orientale. La sfârșitul anului 1931, s-a văzut silit să părăsească India, pentru satisfacerea stagiului militar în țară. Clipele trăite alături de Maitreyi și sentimentul neîmplinirii, nostalgia după ce ar fi putut să fie, l-au determinat pe Eliade să adune material documentar (corespondența cu ea, scrisorile primite de la profesorul indian, o fotografie veche, o șuviță de păr, flori uscate între paginile unei cărți, jurnalul zilnic al acelor ani), pentru un roman unic. La sfârșitul lunii aprilie 1933, i-a apărut, la numai 26 de ani, romanul *Maytrei*, foarte bine primit de critica vremii și de cititori. În același an, a devenit doctor în filosofie „Magna cum laude”, cu teza despre Yoga, în fața comisiei condusă de Dimitrie Gusti. Devenind consilier cultural la Lisabona între 1941 și 1944, a învățat și limba portugheză. Între 1945-1949, a predat la Sorbona, colaborând la revistele *Critique*, *Revue de l'Histoire des religions*, *Comprendre*, *Paru* etc. Din ianuarie 1958, a început să predea la Universitatea din Chicago, apoi din mai 1966 a devenit membru al Academiei Americane de Arte și Științe și Doctor Honoris Causa la

Universitatea din Yale. Din 14 februarie 1976, a primit titlul de Doctor Honoris Causa la Universitatea Sorbona. Autor a 40 de volume științifice, opere literare și eseuri filozofice traduse în 18 limbi și a circa 1.200 de articole și recenzii cu o tematică extrem de variată, Mircea Eliade a rămas în literatura universală prin monumentală trilogie „Istoria ideilor și credințelor religioase”.

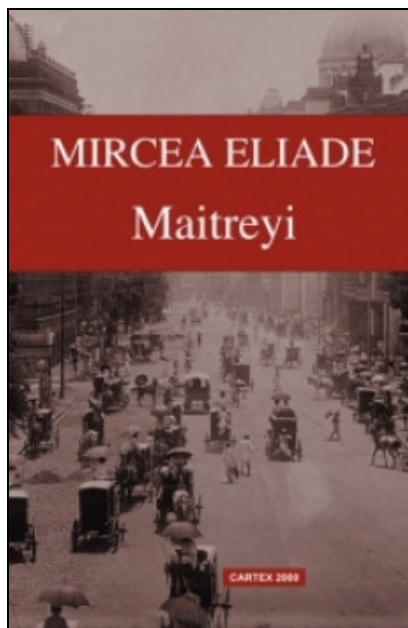
A fost al doilea fiu al căpitanului Gheorghe (Ieremia) Eliade și al Jeannei (născută Vasilescu). Tatăl, asemeni fraților săi, și-a schimbat numele în Eliade dintr-un elan patriotic, datorită admirației față de scriitorul pașoptist Ion Heliade Rădulescu. A avut o soră, Corina, mama semioticianului Sorin Alexandrescu.

Se pare că prima femeie care a apărut în viața lui Mircea Eliade și i-a fost aproape a fost Rica Botez (căsătorită Stoicescu), care-l vizita în mansarda lui de adolescent studios. Se cunoscuseră printr-o colegă a Ricăi, Erifili Comati, într-o excursie la Mănăstirea Pasărea. Tânăra serioasă, studioasă, deja respinsese avansurile sentimentale ale lui Radu Bouréanu, Anton Holban sau Zaharia Stancu. Însuși scriitorul își amintea: „Într-o zi de decembrie, când căzuse prima zăpadă, a apărut și o fată cu ochii de culoarea violetelor și părul tuns scurt, cu breton. Mi s-a părut frumoasă și îndepărtată, coborând parcă dintr-o altă lume, pentru că nu semăna cu nici una din fetele pe care le cunoscusem până atunci. O chema R...; avea o voce gravă, joasă, senzuală, contrastând cu chipul ei de personaj de roman englez. De câte ori ușa mansardei se deschidea și auzeam pașii mărunți ai Ricăi, râsul ei scurt, grav și senzual, simțeam cum începea să mi se bată inima. R. avea obiceiul să vină la intervale destul de rare, dar întotdeauna neașteptată și sub pretexte neverosimile. Săptămânile care s-au scurs până la plecarea în India au fost cele mai dramatice. R. fusese numită profesoară la liceul din Strehaia, de unde-mi trimitea zilnic scrisori deznădăjduite. Îi răspundeam și eu tot zilnic, fără să înțeleg de ce-i scriu cu atâta înverșunare – pentru că iremediabilul se împlinise...” Sentimentele lor au fost profunde, dar n-au vorbit niciodată despre dragoste, chiar dacă Mircea a încercat de multe ori s-o facă să înțeleagă ce simțea →

MIHAI ȘTIRBU

pentru ea. A iubit-o cu o iubire tristă.” Împreună cu colegii au fost cu „Moș Ajunul” în decembrie 1925, la Familia Regală, la Patriarhie, la Palatul cu Lei, la Octavian Goga și la alte personalități ale timpului. În 1926, tot împreună, au ajuns la Iași, unde au fost primiți la Ionel Teodoreanu acasă și la redacția „Vieții românești”, unde i-au cunoscut pe Garabet Ibrăileanu și pe George Topîrceanu. Se știa despre intenția lui de a pleca în India. Prin-o exprimare anecdotică, mama lui Mircea Eliade a îndemnat-o pe Rîca: „Mărită-te cu nebunul ăsta, ca să nu plece!” Ea îi înțelesese vocația și nu s-a opus plecării.

În prima tinerețe, pe când aspira la o carieră universitară, a avut două iubiri, fiind obligat să aleagă între Sorana Țopa, actriță la Teatrul Național din București, și o funcționară, Nina Mareș, divorțată, și care avea o fiică. Ajuns în camera celei de a doua, pe când încerca să-i explice „filosofic” intenția de a renunța la ea, observă că femeia se apropia încet de fereastra deschisă, cu intenția de a se arunca în gol, nemaiputând rezista șocului produs de pierderea celei de-a doua mari iubiri. Poate sentimentalismul lui Eliade l-a determinat să-și schimbe imediat strategia. A ales, considerând că menirea sa era de a salva o viață, să-i propună să-i devină soție. Nina intuise acest „sacrificiu”, asigurându-l că oricum nu vor rămâne mult timp împreună: „știi c-am să mor tânără”. N-au avut copii, fiindcă Eliade nu voia. „În această privință, Nina a acceptat un sacrificiu și drama aceasta secretă constituie și cheia romanului «Nuntă în cer»”. Totuși, la începutul relației lor, Nina a pierdut copilul lui Eliade. De aici s-a ales și cu un cancer uterin. Despre această etapă a vieții și aventură în același timp, vorbește însuși Mircea Eliade: „Iubeam pe Nina, mă exaspera Sorana, dar nu puteam renunța nici la ea. Le mințeam pe amândouă. Și păcatul lor a căzut asupra mea. Pentru că în iunie 1933, Sorana și-a făcut un raclaj, iar în aceeași lună Nina mi-a spus că e însărcinată și, deși nu eram încă căsătorii, m-a implorat să lase copilul, chiar dacă dragostea noastră nu va avea o consacrare oficială. M-am opus din răspuțeri și Nina m-a ascultat. Nu știu în ce condiții și-a făcut raclajul, dar de atunci n-a mai rămas niciodată însărcinată – iar în 1943 a descoperit, la București, că

avea un cancer uterin. Oare n-a fost provocat de raclaj? Și atunci, nu sunt eu vinovat de suferințele și moartea ei?...”

Nina avusese un destin tragic, poate determinat indirect și de primul soț care era militar de carieră. De unul dintre camarazii săi, Nina s-a îndrăgostit. Sentimentele de dragoste curată au determinat-o să divorțeze, dar soțul n-a acceptat, și-atunci ea l-a părăsit pentru tânărul locotenent. Doar că tatăl acestuia, un vestit general pe atunci, l-a trimis cu o misiune în capitala Franței. Acolo, dând dovadă de un nepotrivit umor negru, glumind, a aranjat să-și însoare fiul, chiar dacă el era după o beție cu camarazii de arme. „Când ziarele din Brașov au anunțat căsătoria, Nina a avut un asemenea șoc încât a trebuit să fie transportată la clinică”, nota chiar Eliade într-un volum de memorii. Căsătoria cu Nina n-a durat mult, fiindcă după zece ani, în noiembrie 1944, ea a murit. Cu toate păcatele ei, îi dăruise soțului întreaga sa dragoste. Dezechilibrul produs de moartea ei l-a marcat pe Eliade profund. Prin „Jurnalul portughez” (cea mai pesimistă scriere a lui), s-a confesat tuturor, arătându-și dragostea pentru prima soție, pe care-o îngrijise în ultimii ani de suferință. Fiind bolnavă de cancer, o internase la Lousa. „Am adus-o astăzi pe Nina la <Casa de saídas e de repouso> din Lousa. A urcat anevoie cele două etaje, rezemându-se în baston. Am urcat după-amiază pe coamele dealurilor. Singur. Mi-am amintit de ultima ascensiune făcută cu Nina, în vara 1939, când ne-am suit la Bran și

de acolo am traversat munții”. Eliade mai nota: „Nu vreau să mă gândesc la cauzele materiale ale morții ei: la imensul șir de dezastre – cancerul din vara lui 1943, sciatica din februarie 1944, razele din iunie, hemoragia, parotidita, glanda sublinguală, pulmonul drept probabil blocat de o tuberculoză galopantă”. După pierderea soției, s-a sfârșit și slujba lui de atașat al ambasadei României la Lisabona. A ajuns șomer sărac, fiindcă își vânduse până și cărțile pentru a-i cumpăra Ninei medicamente. Nina a fost femeia cea mai importantă din viața lui, iar la cinci ani după moartea ei, i-a dedicat monumentală lucrare care a făcut înconjurul lumii, „Tratat de istorie a religiilor”. Fiica adoptivă Giza (Adalgiza Tătărescu), fiica soției sale Nina Mareș, a fost colegă cu viitoarea noră (Irina) a fratelui său, generalul Constantin Ieremia. Eliade a ținut legătura cu dânsa doar până în 1948, când Giza a emigrat în Argentina.

BIBLIOGRAFIE

- www.istoria.md Mircea Eliade, biografie. Articol îngrijit de Vlada Afteni;
- *România literară*, 36/2012, Cezar Ivănescu în dialog cu Lucian Vasiliu;
- Steaua* nr.8/1997 Interviu realizat de Pușă Roth: Irina Eliade: *În familia lui Mircea Eliade am intrat de două ori*;
- acuz.net Tabel cronologic ;
- *România literară* 2003, Numărul 1 „La o nouă lectură: Mircea Eliade” de Alex Ștefănescu;
- Ziarul de duminică „Cotești: familia soției lui Mircea Eliade” 30 iun 2006 Autor: Mihai Sorin Rădulescu”;
- revista VIP.NET „Mircea Eliade și Maitreyi Devi – două lumi, o singură iubire” de Alexandru Stratan;
- Convorbiri literare*, Nr. 3/2006 „A doua moarte a lui Eliade nu va avea loc” Basarab Nicolescu;
- Monitorul Expres „10 ani din viața lui Eliade” Autor: Camelia ONCIU, 13.03.2007;
- ZIARUL DE IAȘI – Emilia CHISCOP, „Ultimul mister al unei familii celebre”, 14.03.1998;
- ziaruldeiasi.ro „Local” Focșani Fostul om de casă al lui Mircea Eliade dezvăluie: „Soții Eliade au sfârșit în mizerie”; Silvia Vranceanu data publicării: 22.08.2005;
- REALITATEA. NET, 25 August 2012 „Detalii surprinzătoare despre revederea dintre Maitreyi și Eliade. Scrisorile ei au fost traduse”;
- Revista *Apostrof* – Nina Ștefan Borbely „Citate reproduse după ediția Mircea Eliade, Jurnalul portughez și alte scrieri, vol. 1”;
- Sighet online, portal independent de știri - CARTE: Mircea Eliade - *India* scris de Horia Picu, Duminică, 04 martie 2012;
- România literară*, nr. 7/2006, „Povestea vieții lui Mircea Eliade” de Alex Ștefănescu;
- *România literară* nr. 34/2003, „Enigmatica doamnă R...”, de Filip-Lucian Iorga.

SĂRBĂTORILE DE IARNĂ

DECEMBRIE

Ca o desfrunzire de păduri de-argint,
ninge... și în clinchet argintiu se-aude,
vie, legănarea cetinilor ude,
de-nstelări mirate, într-un Sfânt
Colind.

Cad din cer petale fragede de crin,
peste întrebarea trecerii prin viață...
Sufletu-n vecie Calea o învață,
deslușită-n runa Semnului Divin.

Raza de Lumină – care încunună,
între ani, fereastra inimii – plutind
prin Împărăția Sfântului Colind
împlinește-n rosturi gândul –
împreună...

Că-n Colind de Slavă sufletul se-
atinge,
unde va în cele câte sfinte sunt
și în cel din frunte... și în cel mărunț...
Și acea Lumină, în decembrie, ninge...

POVESTE DE IARNĂ

În necuprinsul dorului cuprins,
stă sufletul în dalbă primenire...
S-a îmbrăcat uimirea în iubire
și, ca într-o poveste, sfânt a nins...

Lumina prin ferestre s-a prelins,
plutind prin vis, în dalbă reverie...
Grădina-ntreagă e o simfonie
și în uimire datu-m-am învins...

A nins... precum, cândva-n copilărie,
în Bucovina... Și îmi pare
c-a nins prevestitor de sărbătoare
și că lumina-i pură... că... e vie...

și că va fi din gând să mi se șteargă
negrele umbre... Și că din vecie,
vestindu-ni-s-a Sfânta Bucurie...
Și... țâncul care-am fost prin vis
aleargă...

SEARĂ DE CRĂCIUN

La „ceas dedus”, Lumina Adâncurilor
Zvelte
îmi cercetează Noima... în care –
pătimind
de-a curmeziș cu viața, în tumultuoase
delte –
în necuprinsul clipei, veciile cuprind.

Lumina lumii ninge – mirabilă
zidire!...
Zăbava între vorbe destramă
amintiri...
Aud cum pasul vieții, în mugurul
subțire
al visului, dezleagă Tâlcul întregii
Firi,

împodobind cu vraja colindelor
celeste,
pe unde veșnicește izvorul în Cuvânt,
ferestrele tăcerii lăuntrice-n Poveste,
în așezări de suflet... în cer... și pe
pământ...

Și ard... Ritmice trepte de gând inima
suie!...
Fără de margini – largul... Înaltul –
mai înalt!...
Și alta, mai adâncă, Lumină-n veacuri
nu e!...
Iar sufletul... copil e!... în Raiul
Celălalt...

SCRISOARE DIN BUCOVINA

Sunt iar în Bucovina... și mi-e bine!...
Lumina din colinde ninge... lin...
Mi-e sufletul pahar celest cu vin...
toastând în pragul anului ce vine...

Cu noime vechi mă dăruie
ninsoarea...
Mi-aud străbunii povestind...
bătrâni...
Visează-n mine sfintele țărâni,
iluminând pierdutele cărări...

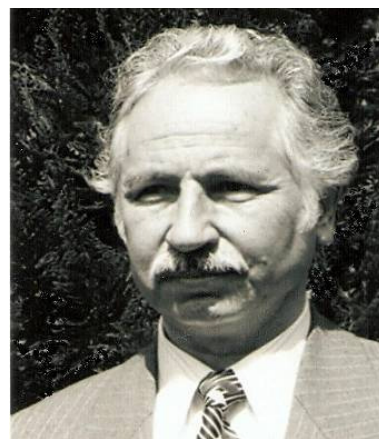
Copil, m-ascund în datini!... Albul
pur
dezleagă-n rosturi largurile Firii,
izvor înmugurind nemărginirii
și-nchipuindu-i dorului contur...

Și-aud - la geamul sufletului meu –
precum demult: „primiți cu
plugușorul?”...
Și-n suflet saltă, primenit, Izvorul...
Cu... inima... copil fiind și eu....

IARNĂ LA SÂMBĂTA DE SUS

Drum alb, spre Mănăstirea
Brâncoveanu!...
Un clopot aninat de cer, chemând,
înmiresmează dinspre datini largul,
lumină lină-n inimi picurând...

Se clatină-ntre gânduri lumea... Parcă,
sub iarnă, colț dă vara unui dor...

Copii rămânem!... Altfel, niciodată!...
Îmbătrânesc... doar... jocurile lor!...

Stau măturie munții vieții noastre
și, peste noi, zăpezile din veci...
Pe când pădurile din noi visează...
Că... în păduri... cu viața când petreci,

întru Lumina Sfântă a Iubirii,
Domnul, în suflet, locuindu-ți clipa,
cu albul dimprejur te-mbraci anume...
curat să-i binecuvântezi risipa...

Un clopot aninat de cer lărgeste
ochiului zarea, gândului nesomnul...
și-n tine toaca inimii dă veste
cu bucurie... preamărind pe Domnul...

Și-n largu-n care ochiul se cuprinde,
sufletu-n Ruga Inimii se-aprinde!...

NINGE-N ARDEAL

Ninge-n Ardeal cum, în copilărie,
departe-n Bucovina încă ninge...
Vara din mine rugurile-și stinge...
Sigilii albe ning din veșnicie!...

Ca în copilărie, la ferestre,
binevestind, ne vin colindătorii...
Pe râul vechi al vieții, Roata Morii
preschimbă-n vis luminile de zestre...

Că stea, în cerul gândului, adastă
Limba în care Mama legăna
cuvintele în vis – cu viața mea
legându-mă de datini în această

fără de margini parte a uimirii,
pe guri de rai să mă petrec prin dor...
din Grai luând lumină, să mă sor,
în rostul meu, durerile Zidirii...

Astfel, silabisind ce-n mine scrie,
de rănilor cuvintelor mă-ntunec...
și, cum în veșnicia lumii lunec,
ninge-n Ardeal... ca în copilărie...

GEORGE L. NIMIGEANU

Periscop

CURTEA

Seara, chipurile se confundau între ele, dar ziua luminile se interferau cu întunericul, pline de clinchetul dintre ele. Copii eram. Nu era greu să ne ascundem, Nici să ne găsească nu era greu.

Apoi, curtea s-a rărit precum scâfârliă chelului – așa-l numeam între noi pe paznicul holdelor cu floarea soarelui și știuleți de porumb uitați în câmp.

Am trecut pe acolo, era în calea tinereții și nu se putea ocoli. Cum nici câmpul cu flori de sare nu, cu petele verzi-albăstrui pe genunchii necopți, deschiși pentru prima dată.

De parcă nu s-a observat nimic, până când am înțeles din priviri cum pleacă vecinii din curte, și nu se mai întorc. Și ne duc liniștea în alta, neștiută.

Aici erau bunicii mei, sub un prun, cum intri, pe dreapta. Dar nici aici nu rămăseseră decât crengile uscate și incolore. Pomii muriseră de mult, și-n curte a rămas doar sârma care ținea puternic câinele să nu atace vreun străin.

Dar aici nu era niciun străin. Nimeni nu era străin. Curtea, de parcă ne-ar fi așteptat, mi se adresa: vezi, ce lipsește în lumea asta buimăcită: curtea. Păstrătoarea liniștii de care ne ferim.

*

Apoi vizita la prieteni. În primele minute, după prima îmbrățișare, se lăsa liniștea cu multe fețe: dominantă regăsirii știute dinainte și totuși surprinzător de matură. Se spune că adesea valorile unui om, faptele sale, își arată încruntarea firească și nerecunoașterea totală, contribuția la ceea ce a fost să fie – doar în lipsă.

Mă plimb însoțit de amicul prieten printre rafturile bibliotecii sale extrem de valoroase și bine perpetuate, cu grijă și cu dragoste de carte. Revăd – și asta mă face oarecum să mă simt acasă – rafturi cu clasicii naționali și internaționali, în ale scrisului, și încerc să explic prietenului meu de o viață, că criteriile aprecierii, aici, ale scrisului universal și național, sunt altele decât știusem sau mă așteptasem.

Dacă mă uit înapoi (fără mânie, ba chiar cu mândrie) îmi dau seama că, cu vremea, raportul dintre cărțile în ebraică și cele în românește, în biblioteca mea personală de aici, din Israel, este net în creștere în favoarea

cuiva: Creangă, Coșbuc, Macedonski, celor ebraice, în vreme ce cărțile în românește devin tot mai puține la număr. Vorba sunt nume cunoscute încă și doar din faza inițială sosirii aici: aceea de a fi intelectuali analfabeți.

Starea aceasta este și ea firească, de acum totul depinde de tăria nervilor, de noroc și de curaj. O cu totul nouă politică (la propriu și la figurat) și scară a valorilor ne poate deruta pe câteva generații înainte.

Mi se prezintă raftul „meu”, ca pe un raft bine temperat, și parcă îmi vine să salut cărțile din mers, căci acolo sunt închise toate tăcerile mele. Poate cu următorul prillej.

ANDREI FISCHOF

Infractorul ideologic sau dialogul ...ratat!

Așa i-am răspuns în paranteze unui ziarist tinerel, demn exponent al neototalitarismului disimulat ignar, oripilat de ceea ce scriu/spun, ca și cum m-aș juca de-a adevărul prin metoda cunoscută, inclusiv pentru teze de doctorat, adică un fel de copy&paste! Ca și cum, da? Poftim ce portret veridic îmi face țâști-bâștiul, crezând că mă voi inflama colosal:

Citez: „Respectivul (adică subsemnatul, avertizez, totul sună a

notă informativă, ceea ce îi dă o savoare nebună!) nu convine, contravine, pentru că gândește mereu altfel decât conform mentalității oficiale (adică nu ca toată „elita” turmatică). Nu scrie convenabil și nu se exprimă convențional. După cum știm că opusul convenției este contravenția, lasă impresia că știe foarte bine lecția afirmării prin contrapunere. Și respectivul chiar asta face. Astfel de intelectuali (nu știe că nu suport intelectualii – sunt un cârturar!) care vin în contra obișnuințelor consacrate sunt contravenienți culturali (bien grand merci!). Pentru ei filosofia științifică este o balivernă (i-auzi !), la fel ca și adevărurile universale valabile (aferim, cunosc doar unul!). Să spui că filosofia sau poezia sunt o atitudine personală în fața vieții, o încercare proprie de a intra în echilibru cu lumea, universul, transcendentul, o soluție a omului de

a se împăca și cu sine însuși, denotă perversitate de intelect (**curat de intelect, dar nu de al lor este vorba, ei încă mai speră la o grefă!**)! Cam atât! Zău că este, mai degrabă, un elogiu! Mulțumesc!

Eu știu de mult, din superbe monumente esențiale ale umanității, că rostul unui om de cultură este să sporească cât mai mult câmpul de înțelegere (o mântuire secundară) al semenilor săi, chiar dacă tehnica folosită îi doare/deranjează/supără! Pe termen lung, este o investiție indiferentă la celelalte schimbări, inexpugnabilă în structura ei de rezistență, dar care umanizează exponențial!

Nu o gloată de grobieni internauți trasează direcțiile unui viitor și așa incert, să avem iertare, aceștia nu mai au discernământ nici măcar în privința propriei lor orientării... sexuale!

V. RĂȘCANU

Scrisoare deschisă

Mihail Diaconescu premiat, la sfârșitul anului 2011, de Academia Română

Domnul prof. univ. dr. Mihail Diaconescu a fost distins cu premiul Academiei Române „Mircea Florian”, secțiunea filosofie, pentru tratatul său *Prelegeri de estetica Ortodoxiei* (vol. I – *Teologie și estetică*; vol. II – *Ipostazele artei*), publicat la Editura „Doxologia” a Mi-tropoliei Moldovei și Bucovinei, din municipiul Iași, în anul 2009, bucurându-se de Prefața domnului acad. prof. univ. dr. Alexandru Surdu.

Pe data de 15 decembrie anul 2011, într-o atmosferă de mare solemnitate, s-a desfășurat ceremonia de acordare a premiilor Academiei Române pentru realizări deosebite în domeniile științei, filosofiei și artei.

Ceremonia s-a desfășurat în Aula Magna, în prezența membrilor titulari, a membrilor corespondenți, a membrilor de onoare ai Academiei Române și a unor invitați.

Academia Română a considerat acest tratat o contribuție de o excepțională valoare la evoluția culturii române și europene, o demonstrație riguroasă a faptului că gândirea speculativă e activă în filosofia contemporană.

Calitatea de apologet activ al Ortodoxiei este evidentă în tot ceea ce **domnul profesor Mihail Diaconescu** a scris, dar mai ales în sinteza *Istoria literaturii dacoromane* și în tratatul de estetică premiat recent de Academia Română.

Reamintim aici faptul că numeroase capitole din *Prelegeri de estetica Ortodoxiei* au fost prezentate inițial la Facultatea de Litere și la Facultatea de Teologie Ortodoxă a Universității din municipiul Pitești.

Ulterior, aceste capitole au fost completate cu noi prelegeri rostite de **domnul profesor Mihail Diaconescu** la Facultatea de Sociologie, Psihologie și Pedagogie a Universității din București, la Facultatea de Limba Română și la Facultatea de Limbi Străine a Universității Spiru Haret din București, precum și la Facultatea de Sociologie și Psihologie a Universității Hyperion, tot din București.

În tratat au fost incluse și unele prelegeri ținute la Secția Romanistică a Institutului de Romanistică al

Universității Humboldt din Berlin, unde **domnul profesor Mihail Diaconescu** a avut cursuri și a condus seminarii pentru studenți și doctoranzi.

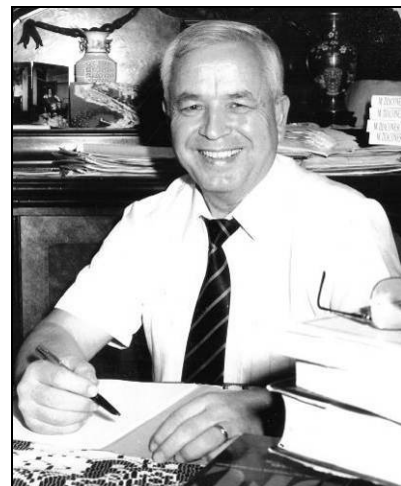
Prin ideile și demonstrațiile pe care le conține, aceste cursuri sunt o noutate în domeniul vast al teoriilor despre frumos și despre variatele sale încorporări.

Comparat adeseori cu *Prelegerile de estetică* ale lui Hegel, cu *Estetica* lui Nicolai Hartmann, cu *Estetica* lui Benedetto Croce și cu *Estetica* lui Tudor Vianu, tratatul domnului profesor Mihail Diaconescu se caracterizează prin abordările sale interdisciplinare și transdisciplinare, dar mai ales prin consecvența cugetării speculative, care îl străbate.

Principiile oferite de teologia dogmatică ortodoxă, teologia liturgică ortodoxă, patologia ortodoxă (sunt utilizate operele Areopagitului, ale Sfântului Maxim Mărturisitorul, îndeosebi *Ambigua*, și ale altor mari dascăli ai credinței creștine), de variatele teorii despre frumos, de istoria artei românești și europene, de logica formală, îndeosebi de preocupările pentru axiomatică, pentru definiții și pentru noțiunile de maximă generalitate (*genera generalissima*, indefinisibilele), dar și de filosofia vieții, așa cum a fost ea practică de trăirii români – Nae Ionescu, Mircea Eliade, Dumitru Stăniloae (în opera sa de filosof al culturii), Nichifor Crainic, Mircea Vulcănescu, Vasile Băncilă, Constantin Noica, Traian Brăileanu (care este și unul dintre cei mai importanți sociologi din istoria culturii noastre), Virgil Bogdan, Petre Țuțea, Octav Onicescu (unul dintre marii matematicieni ai epocii sale), Arșavir Acterian și alții – au constituit puncte de plecare ferme pentru acaparantele și riguroasele abordări teoretice întreprinse de **domnul profesor Mihail Diaconescu** în monumentală lucrare, intitulată *Prelegeri de estetica Ortodoxiei*.

Noutatea, originalitatea profundă și forța de impact a acestor *Prelegeri* demonstrează cu prisosință faptul că gândirea speculativă este singura aptă să ne introducă în străvechea și fundamentală problemă a transcendenței, dar și în variatele ipostaze ale frumosului, așa cum sunt ele gândite și percepute în zilele noastre.

Premiul pentru filosofie acordat de Academia Română domnului profesor Mihail Diaconescu încununează o creație teoretică fundamentală, una dintre cele mai importante realizate în istoria esteticii românești și europene...

Mihail Diaconescu – un apologet al Ortodoxiei și un promotor al spiritualității românești autentice

În altă ordine de idei, păstrând același registru omagial, monografic și bio-bibliografic la adresa activității, operei și personalității domnului prof. univ. dr. Mihail Diaconescu, vom semnală faptul că, una dintre cele mai incitante cărți apărute în ultimul timp în librăriile noastre este cea semnată de domnul Ilie Barangă și intitulată *Noi contribuții bibliografice la studiul operei lui Mihail Diaconescu*, Editura „Magic Print”, Onești – Bacău, anul 2009. E un volum masiv de 765 pagini, rezultat al unei activități de cercetare desfășurată stăruitor și sistematic pe parcursul mai multor ani petrecuți de autor în biblioteci.

Domnul Ilie Barangă s-a impus ca bibliograf, biblioteconomist, profesor, istoric literar, lexicograf și publicist. A predat cursuri de limba română (gramatică descriptivă) la Facultatea de Învățământ Pedagogic a Universității din municipiul Pitești. A publicat articole, studii, comunicări științifice și eseuri de biblioteconomie, istorie literară și istoria presei în reviste precum *Tribuna* (Cluj-Napoca), *Argeș* (Pitești), *Calende* (Pitești), *Buletinul Societății de Științe Filologice* (București), *Buletinul Științific al Facultății de Învățământ Pedagogic* (Pitești), *Sud* (Giurgiu), *Săgetătorul* (Pitești), *Curierul zilei* (Pitești) și altele. Este autorul volumelor *Publicații periodice în Argeș între 1875-1900* (1971), *Fenomenul literar și social cultural în presa argeșeană veche* (1990), *Dicționarul presei argeșene* (2003) și altele. →

**Cu aleasă prețuire și
deosebită considerație,**

DRD. STELIAN GOMBOȘ

Cu mai bine de un sfert de secol în urmă domnul Ilie Barangă a publicat o lucrare intitulată *Contribuții bibliografice la studiul operei lui Mihail Diaconescu* apărută în anul 1983, în Colecția *Universitas*, editată de Institutul de Învățământ Superior Pitești. Noul volum este deci o reluare a unor preocupări științifice mai vechi.

În paginile noului volum sunt adunate peste 2.000 de titluri ale unor exegeze asupra vastei creații a domnului Mihail Diaconescu. Sunt exegeze prezente în volume monografice (despre opera lui Mihail Diaconescu au apărut până acum șase ample volume monografice), în dicționare publicate în țară și în străinătate, în cronici, recenzii, articole, studii, eseuri, comunicări științifice, prefețe, lucrări de licență, disertații la masterat, teze de doctorat, cursuri universitare, capitole din volume de critică sau din lucrări științifice de sinteză, mențiuni.

Pe bună dreptate, domnul Ion Stoica, directorul Bibliotecii Universitare din București, o autoritate în domeniul biblioteconomiei, a afirmat, în prefața *Bibliografia ca operă* (pag. 5-11), care însoțește masivul volum semnat de profesorul Ilie Barangă, că lucrarea pe care o semnalăm aici are o valoare științifică exemplară. În mod deosebit ea e revelatoare pentru relația indestructibilă dintre biblioteconomie și bibliografie. Domnul Ion Stoica scrie: *Lucrarea domnului Ilie Barangă Noi contribuții bibliografice la studiul operei lui Mihail Diaconescu face parte din acea zonă generoasă a bibliografiei în care se întâlnesc toate virtuțile domeniului. Domnul Ilie Barangă a înțeles demult și bine misiunea incontestabilă a bibliografului, aceea de a rămâne un Cicerone al cercetării, împreunând în gând și faptă, competență, zel bibliografic, acribie, consecvență afectivă și, pe deasupra, conștiința nevoii de a construi sinteze.*

În lumea literară și științifică, respectiv în cele mai variate cercuri intelectuale, romancierul, istoricul și criticul literar, filosoful culturii, esteticianul și criticul de artă Mihail Diaconescu este perceput ca unul dintre cei mai activi apologeti ai Ortodoxiei. Parcurgând noile contribuții bibliografice ale domnului Ilie Barangă, se poate ușor constata faptul că volumele semnate de **domnul profesor Mihail Diaconescu** au fost comentate de-a lungul anilor de un mare număr de teologi, monahi, preoți și înalți ierarhi ai Bisericii noastre. Printre ei se numără Patriarhul de fericită amintire Teoctist, Mitropolitul Antonie Plămădeală, IPS

Ilie Barangă

NOI CONTRIBUȚII BIBLIOGRAFICE LA STUDIUL OPEREI LUI MIHAIL DIACONESCU

Editura Magic Print

Nicolae, Corneanu Mitropolitul Banatului, IPS Teodosie, Arhiepiscopul Tomisului, IPS Andrei Andreicuț, Mitropolitul Clujului și Maramureșului, PS Sebastian, Episcopul Slatinei și Românilor, pr. acad. prof. univ. dr. Mircea Păcurariu, pr. prof. univ. dr. Dumitru Abrudan, pr. prof. univ. dr. Dumitru Radu, pr. acad. prof. univ. dr. Dumitru Popescu, pr. prof. univ. dr. Gheorghe I. Drăgulin, pr. conf. univ. dr. Ioan Stancu, pr. prof. Vasile Boholțeanu, pr. prof. univ. dr. Gheorghe Bogdan, pr. dr. Valentin Bogdan, r. prof. univ. dr. Ioan Chirilă, arhidiacon dr. Sebastian Barbu Bucur, pr. Nicolae Crângășu, ieromonah Cristofor Dancu, pr. Iosif Zoica, pr. Ion Ionașcu, pr. Ion Marin Mălinaș, pr. prof. univ. dr. Vasile Nichita, pr. Dorel Octavian Rusu, pr. Dumitru Sandu, pr. Cornel Paiu, arhidiacon dr. Teodor Savu, pr. Sabin Vodă, pr. Florin Croitoru și mulți alții.

Eruditele comentarii, interpretări și analize dedicate de acești teologi personalității și operei lui Mihail Diaconescu au apărut în reviste eclesiastice precum: *Biserica Ortodoxă Română* și *Glasul Bisericii* (București), *Studii Teologice și Ortodoxia* (București), *Lumina Lumii* (Râmnicu-Vâlcea), *Telegraful Român* (Sibiu), *Mitropolia Olteniei* (Craiova), *Altarul Banatului* (Timișoara), *Mitropolia Moldovei și Bucovinei* (Iași), *Argeșul Ortodox* (Pitești), *Călăuza Ortodoxă* (Galați), *Cronica Episcopiei Hușilor* (Huși), *Credința Străbună* (Alba Iulia), *Renășterea* (Cluj-Napoca), *Legea Românească* (Oradea), *Îndrumător bisericesc, misionar și patriotic* (Oradea), almanahul *Viitorul*, editat de Arhiepiscopia Ortodoxă Română pentru Europa Occidentală și Meridională (Paris), *Almanahul Parohiei ortodoxe române din Viena*, *Buletinul Științific, seria «Teologie Ortodoxă»* (Pitești),

Vestitorul Ortodoxiei (București), dar și în publicații laice precum *Cotidianul* (București), *Steaua* (Cluj-Napoca; unde părintele acad. Dumitru Popescu a semnat unul dintre cele mai ample și mai importante comentarii dedicate operei lui Mihail Diaconescu), *Argeș* (Pitești), *Vatra* (Târgu-Mureș) și în multe altele.

Într-adevăr, noua și masiva lucrare a domnului profesor Ilie Barangă e revelatoare pentru amploarea excepțională a receptării de care opera scriitorului Mihail Diaconescu se bucură în cele mai variate cercuri ale publicului lector, dar mai ales pentru dimensiunea ei teologică ortodoxă. Ilie Barangă ne dovedește astfel, încă o dată, că tocmai datorită dimensiunii ei teologice ortodoxe vasta operă a scriitorului, istoricului și esteticianului Mihail Diaconescu marchează profund și definitiv evoluția culturii române și europene...

*

În altă ordine de idei, **domnului prof. univ. dr. Mihail Diaconescu**, pe care ținem să-l felicităm pentru această lucrare, *Prelegeri de estetica Ortodoxiei*, ediția a doua, Editura „Doxologia” a Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, Iași, 2009, cu o Prefață – Studiu, semnată de domnul acad. prof. univ. dr. Alexandru Surdu – și pe care o recomandăm tuturor cu toată căldura, îi dorim să ne mai hrănească mințile și sufletele și cu alte lucrări ziditoare și folositoare nouă și urmașilor noștri, arătându-ne prin toate acestea dragostea sa față de valorile perene ale Bisericii și neamului Românesc, precum și tinerețea spirituală cu care l-a înzestrat Dumnezeu – Cel în Treime Slăvit și Lăudat, pe devotatul și iubitul Său fiu – autentic slujitor!...

Cu alte cuvinte, acum, în încheierea acestor modeste, dar sincere rânduri, scrise cu toată prețuirea, recunoștința și admirația, la acest mărit praznic și ceas aniversar – al zilei dumneavoastră de naștere, doresc să vă urez, încă o dată, Mult Stimat Domnule Profesor, să aveți parte de multă putere de muncă în continuare, de multe realizări și sporite împliniri sufletești, însoțite de un sincer și călduros **La Mulți și Fericți Ani!** Să vă bucurați de realizările și împlinirile de până acum, să le cultivați și să le înmulțiți, pe mai departe, îndeosebi pe cele de ordin cultural, spiritual, românesc și cărturăresc!... **Dumnezeu să vă binecuvânteze, să vă ajute și să vă poarte de grijă!**

București – 2012

Sub arcada unei înalte prietenii

În vara acestui an, a apărut o carte tulburătoare, care poartă titlul *In extasis mentis*, iar la poziția rezervată autorului figurează numele Svetlana Paleologu Matta, urmată de acela al lui George Popa, care poate figura cumva și pe post de autor, dar și ca element al titlului cărții. Spre a lumina semnificația acestei apariții editoriale, consider necesar a contura succint aura celui dintâi nume, în beneficiul celor ce nu-l cunosc încă și care sunt, din păcate și datorită împrejurărilor, mai mulți decât s-ar cuveni să fie.

Foarte pe scurt: opera acestei doamne (care locuiește în Elveția), deși apreciată și prețuită cu debordant entuziasm de-a lungul timpului de multe spirite de elită ale culturii noastre, precum Nicolae Steinhardt, Edgar Papu, C. Noica, Eugen Todoran, Adrian Marino, Mihai Cimpoi, Adrian Dinu Rachieru, Petru Ursachi și alții și deși apare adesea în listele bibliografice ale lucrărilor doctorale cu pretenții, nu s-a bucurat de o receptare pe măsură. Departe de-a fi recunoscută la valoarea meritată în cultura română, căreia i-a adus servicii incommensurabile, Svetlana Paleologu Matta e o personalitate de prim rang a acesteia, care a formulat în cărțile sale¹ rămase lucrări de referință, judecări aforistice, fundamentate, despre cei doi mari poeți ai noștri, Bacovia și Eminescu, dar și despre multe alte subiecte de cultură, de care nu se va putea face nicidecum abstracție. Prin apertura sa culturală, prin traseul sinuos al biografiei sale, ea ar fi putut să se dedice oricărui dintre marile culturi europene (ceea ce a și început să facă prin recentul și **remarcabilul studiu dedicat lui Proust**² și prin eseul despre Nietzsche, la care lucrează în prezent), dar a ales să slujească cu devotament efervescent și neprețuită eficiență cultura română.

Ajungând în imediata actualitate cu panorama diacornică a efectului pe care l-a produs scrisul și gândirea acestei creatoare de excepție asupra spiritelor superioare ale culturii noastre,

se cuvine să relev un ultim eveniment de acest gen care e, cred, revelator și concludent. Este vorba despre comunicarea epistolară ce s-a produs în ultima vreme între Svetlana Paleologu Matta și George Popa de la Iași, acela care este, de asemeni – pentru cei care s-ar întâmpla să nu fie la curent – un spirit cu totul deosebit. Medic de mare competență și performanță profesională, el s-a manifestat deopotrivă în aria culturală, ca traducător al marilor creații universale, ca orator de forță, ca intelectual atingând zonele înalte de filozofiei, poeziei, eseului, istoria culturii, artei și gândirii universale, autor a 36 de cărți ce abordează toate aceste domenii și altele încă, într-un stil deopotrivă elevat, complex și profund, dar și de o claritate uimitoare a ideilor pe care le ordonează și le structurează cu o rigoare și cu o siguranță a mănuii abstracțiunilor ce are darul de-a lumina oricărui lector cât de cât avizat conexiunile și ierarhiile axiologice ale gândirii omenești, cu un efect de persuasiune greu de egalat.

La capătul unui șir de cărți greu de contabilizat, de premii binemeritate, el a devenit purtătorul titlului de **Doctor Honoris Causa** al Universității de Arte „George Enescu” din Iași, dar și eroul unei cărți-portet în care autorul, nici el un oarecare, universitarul ieșean Vasile Diacon, îl încununază cu atributul de „**homo universalis**”³. Or, această carte e și ea una ce nu poate și nu trebuie să treacă neobservată, căci lectura ei produce un efect rar de puternică modulare intelectuală și spirituală asupra lectorului care simte concret cum

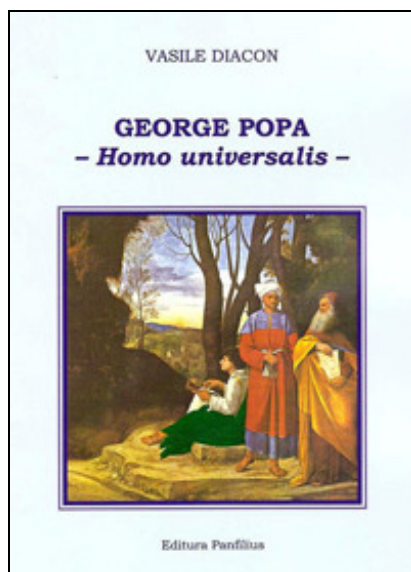

devine mai bogat în spirit atunci când parcurge această carte.

Autorul cărții, Vasile Diacon, încearcă să justifice și să fundamenteze titlul atribuit cărții, pornind de la argumentul inițial: „Să trăiești în dulce târg al Ieșilor, să asisti dacă nu chiar ești implicat, în fenomenul cultural care se desfășoară în urbea noastră și să ratezi apropierea de lumea spirituală a lui George Popa și chiar de el însuși, este o «scăpare» ce ar putea fi catalogată ca una dintre marile pierderi ale vieții.”

Înțelegând, așadar, întâlnirea cu George Popa ca pe o misiune inițiativă, trasată parcă de destin, intervievatorul – ce pornise inițial de la intenția de-a realiza un scurt interviu de câteva pagini de uz publicistic – se lasă captat, ba nu, captivat, de bogăția spiritului, logosului și experiențelor existențiale marcate prin sensurile lor majore, de tinerețea și mobilitatea uimitoare a acestui «tânăr» interlocutor de 88 de ani, încât cartea se structurează și curge parcă de la sine și devine un bun cultural de folosință generală, ca un manual despre **cum se poate trăi pentru a dăinui**. Astfel dialogul atinge, firește, în primul și substanțialul său capitol, mai întâi amintiri, impresii și evenimente marcante ale copilăriei și devenirii, urmate apoi de etapele inițierii spirituale, de întâlnirea cu mediul formator al Iașilor, de anii studiului universitar, de experiențele medicale ș.a. Dar cea mai vastă și – profundă zonă e aceea a dialogului ideatic, ce evocă parcă, în memoria culturală, amintirea dialogului platonician. Și nu e de mirare, căci deasupra tuturor științelor și cunoștințelor acestui om multilateral – ca un paradox al naturii care, într-un moment de neatenție visătoare, a lăsat parcă să se aglomereze în zestrea unei singure ființe omenești materialul destinat mai multora – domină bolta cuprinderii filozofice a realităților lumii. Căci toate cărțile semnate de George Popa, (cărora le putem admira copertele în copie în Anexele cărții), fie ele de poezie, de medicină, de filozofia →

LUCIA OLARU NENATI

¹ Dr. Svetlana Matta, *Existence poétique de Bacovia*, Edition P.G. Keller – Winterthur, 1958; Svetlana Paleologu Matta, *Eminescu și abisul ontologic*, Editura Nord – Victor Frunză, Aarhus, 1988, Cuvânt înainte de N. Steinhardt; Svetlana Paleologu Matta, *Jurnal hermenutic*, Editura Clusium, Cluj Napoca, 1997; Svetlana Paleologu Matta, *Calicantus. Scene din viața lui Cristal*, Editura Augusta-Art Press, Timișoara, 2005.

² Svetlana Paleologu Matta, *Galaxie Proust*, Munich, 2011.

³ Vasile Diacon, *George Popa – homo universalis*, Editura Panfilius, 2012, Iași.

literaturii, (cu precădere din zona eminescologică), de teoria artei, de traduceri sau de sinteze, poartă în ele sensuri înalte, general valabile, venind din perspectiva unui spirit apt de cuprindere și înțelegere a întregului.

Dacă ar fi să se furnizeze exemple, ar fi greu de ales, căci se produce la un moment dat fenomenul impulsului de-a selecta aproape întreaga carte. Să spicuim la întâmpare doar câteva, spre a nu lăsa impresia unor considerații pur teoretice. „Viața mea era o revelație mereu reînnoită. Un factor decisiv care a impulsionat orientarea mea spirituală în sensul deschiderii nelimitate a gândirii a fost sentimentul cosmic, sentimentul sublimului.” „Am fost înclinat dintru început să privesc să năzuiesc către un *dincolo* al idealităților valorice”. „*Doina* lui Eminescu... mi-a produs un nedeslușit dar puternic sentiment al absolutului. (...) Privitor la cartea lui (...), poeziile le-am parcurs pe nerăsuflăte, fiind pentru mine o revelație, un sentiment de claritate, un farmec continuu.” (...) „În concepția mea, nu se fac disecții, nu se intră cu bisturiul în carnea diafană a poeziilor lui Eminescu. Despre un mare poet gânditor trebuie să scrie tot un poet gânditor – corezonant.”

Mă opresc aici, căci aș risca să mai scriu eu o dată cartea și mai dau doar un citat, autoreferențial, ce răspunde la întrebarea despre modalitatea de-a împăca activitatea practică, medicală, cu cea teoretică: „Am avut două vieți care s-au desfășurat paralel. Una din aceste vieți am dedicat-o comandamentului faustic, cel al faptei concrete și anume omului ca ființă materială aflată în suferință. Cea de-a doua viață, de asemenea intens petrecută, a fost dedicată sufletului și spiritului cititorilor, concretizată în ceea ce am publicat în domeniul literaturii și artei, toate scrise sub semnul poeziei, o poezie gânditoare cum cerea Friedrich Nietzsche. Ca atare, viața mea a fost închinată omului total – trup și suflet, deziderat formulat încă de Zalmoxis, traciul mult laudat de Platon.”

Impresia generală ce se dagăjă la terminarea acestei lecturi este aceea a regretului despărțirii de paginile sale și convingerea că misiunea asumată de autorul ei, Vasile Diacon, a fost îndeplinită și justificată cu asupră de măsură prin această carte *sine qua non*.

Ei, bine, între acești doi intelectuali de spirit înalt, Svetlana Paleologu Matta și George Popa, aparținând oarecum aceleiași generații, s-a înfiripat o corespondență de o intensitate scânteietoare ce constituie un adevărat dar oferit

acestei vremi de comunicare precară și lipsită de duh. Ca una care cunosc de multă vreme starea de bucurie spirituală specială provocată de primirea scrisorilor ei, am putut înțelege ușor entuziasmul pe care l-a trăit acest destinatar co-rezonant într-o împrejurare similară. Conștient de această grație deosebită, George Popa adună scrisorile primite de la marea doamnă și le publică mai întâi în diferite reviste culturale, dar și parțial, în cartea autobiografică și apoi într-o carte intitulată *In extasis mentis*¹, carte care ar putea să devină un adevărat manual de comunicare superioară, un model al altitudinii la care poate ajunge relația spiritual-confraternă dintre două spirite afine.

Ca să produc o exemplificare asupra modului cum se reflectă oricând această gânditoare de elită care stârnea odinioară cuvinte de adevărată adorație unor spirite precum Nicu Steinhardt sau Edgar Papu, în cugetele unor simili de altitudine axiologică, voi cita un fragment din capitolul introductiv al acestei cărți de corespondență la care m-am referit mai sus. După ce trece în revistă titlurile cărților sale, George Popa continuă astfel: „Întreg acest tezaur hermeneutic și în primul rând «abisul ontologic», se citește cu încântare mereu reluată. Domnia sa scrie cu «pasiunea intelectuală» a lui Leonardo da Vinci. Este pasiunea de a surprinde esențialul și de se exprima în mod esențial. Dacă tot ce scrie sunt adevărate poeme filozofice, viața sa a fost și a rămas un poem trăit cu o rară intensitate. (...) În cărțile sale, o întinsă cultură, atât filozofică precum și literară, permite Svetlanei Paleologu Matta ingenioase conexiuni ideatice și imprevizibile și profunde intuiții hermenutice, totul într-un stil magic, foarte viu – „fulgurații intelectuale” (cum le numea Eminescu) – deschideri cu un al treilea ochi – *ochiul transcendențial* – care străbat dincolo de text, dezvăluind în creația lui Eminescu sensuri existențiale „abisale” surprinzătoare, neîntâlnite la alt cercetător (...). Iar după mai bine de două decenii, din abis, Svetlana Paleologu Matta va sui către viziuni de sensuri din extazul minții.”

Dar să dau cuvântul, cât de succint, și celei ce a provocat aceste considerații și această carte de corespondență: „Ce delectare, ce balsam, dragă Poetule Profesor! Atâta ființare avem, câtă uimire!” Da! Eu, personal, la fiecare vers mă minunez. Și asta dând vieții un har de nedescris. Această „metaforă fragilă din

**Lugano, Elveția: Lucia Olaru
Nenati cu Svetlana Paleologu
Matta, 2005**

catrenele singurătății noastre”, „miresme” pe care le învățăm la școala florilor” și „a curcubeelor”. Ce vrajă, ce dar ceresc sunt paginile dvs.!” „O, domnule Profesor George Popa, prin ceea ce scrieți în cărți, în scrisoarea dvs. din 6 iulie: un fulger cu mii de lumini! Ați spus cuvinte ce năucesc! „Miracol e comuniunea”, „cea mai subtilă consonanță”, „Mă copleșiți cu ce spuneți, sunt Fericită. Felul Dvs. de a mânui cuvintele e unic, e o feerie... Și, precum spuneți: de ce atât de târziu? Simt o strângere de inimă, e așa târziu. Și, totuși, asemenea clipe culminează în intensitatea lor un an întreg și mulți ani. Chiar și o viață întreagă cum ne apare nouă. Heraclit: soarele e nou în fiecare zi (ca și frunzele pe copac. O știam de la Baudelaire și de la alți poeți).” Ș.a.m.d.

După opinia noastră, acest tandem de gânditori care știu să exprime majestuos arealul spiritului înalt creează împreună o a treia entitate decât aceea a fiecăruia dintre cugetele lor luate în parte: comunicarea lor, marcată de afectivitatea specială, reciprocă, a entuziasmului marilor și nemai-așteptatelor întâlniri, târzii și incredibile ca un adevărat miracol, configurează azi, în aceste vremuri zguduite de orice altceva decât de priorități culturale, o arcadă elevată, ca un curcubeu ce încununează princiar cultura românească, (integrată fără niciun complex celei universale pe care o onorează așisderea) având în centrul său, desigur, cel mai înalt pisc al ei – Eminescu, pe care ei știu să-l redescopere co-rezonant – ca și cum ar cânta la un pian vienez la patru mâini – și să-l reveleze obositei vremi de azi în toată splendoarea lui, într-o cuceritor de proaspătă eternitate.

¹ Svetlana Paleologu Matta, George Popa. *In extasis mentis*, Editura Panfilus, Iasi, 2012.

TEXTUL ȘI POVESTEA

Textul știe să povestească. Față de textul care generează numai text, așa cum erau exercițiile textualiste inițiate și practicate, de exemplu, de Gheorghe Crăciun în anii '80 (îmi amintesc acum de cenaclurile acestuia de la Zărnești, sub Piatra Craiului, în care învățăceii deprinseseră bine cum să construiască un text, erau însă acolo doar propoziții ce nu istoriseau nimic) textul care narează, precum acesta redactat de Carmen Gheorghe (în romanul *Tatuaj pe glezna stângă*, Editura RAO, București, 2012), aduce lângă literă spiritul, în cuvinte – existența, sensul; convingerea, forța de a fi în ființă. Textualismul a putut fi o bună școală în care se va fi învățat scrisul, în care acestuia îi va fi fost cu puțință să prindă apoi formă, să se întruchipeze, să intre în ținutul scriiturii. S-a învățat acolo, cu alte cuvinte, meserie. Trebuia însă să ieși odată din mirajul experimentului spre a reflecta și cuprinde în scriitură lucrarea omului și a lumii, substanța epică, substanța vieții –, a fost aci mai întâi, după opinia mea, Mircea Nedelciu: scriitorul s-a dezlegat repede de prerogativele teoreticianului și opera lui literară, neașezându-se, cum ar fi în-demnat-o premisele, în epigonia *noului roman*, a început să se scrie sub semnul realismului; mai mult – al lăcomiei de conținuturi existențiale (dublând, într-un fel, ceea ce există cu cuvântul). Ca să nu mai vorbim, fiind

vorba de desantul lunedist, de Mircea Cărtărescu, care, nereluând vreodată modelul teoretic inițial, fixarea exclusivistă pe modul de funcționare a limbajului, va priza fără discriminare concretul lumii exterioare, impunându-se azi ca un mare scriitor (deopotrivă, împotrivindu-se comuniștilor reziduali, ca o conștiință civică exemplară).

În această ordine, deschisă desigur de textualismul optzecist, desprins însă acum de tehnici și de sicitatea procedurilor, înviorat adică sub anvelopă de scriitura conținutistică – spontaneitatea aci și bunul gust, dezinvoltura potrivită la măsura lucrurilor, toate acestea însoțite de o percepție tare a realului, de un ascuțit simț al observației – fac din autoarea *Tatuajului pe glezna stângă* nu doar o prozatoare înzestrată, însă seriabilă, dar un romancier artist ce nu ocolește succesul, nu va evita și zădărnici, cred, nici *box-office-ul*. Autoarea e, iată, perfect conștientă de demersul ei narativ. „Iar povestea și scriitura nu deveniseră încă mijloace pentru esența mea feminină, mijloace de a evoca lucruri și trăiri care mă interesează și lucruri și trăiri pe care le iubesc. Chiar dacă ne fac să suferim” – zice ea undeva în cuprinsul cărții, ca să continue astfel, semn (aș spune) că, după pricepera mea, la Carmen Gheorghe trama, întâmplările sunt deodată, simultane cu scrierea prozei, viața a precedat cartea sau invers? Trăirea-și desferecă mereu imaginarul ei însăși. Iată: „Într-un vis recent, cred că ultimul pe această temă, al persoanelor zdrobite de concasoare și nu numai, el era de cealaltă parte a drumului. Simbolul gropii e suficient ca să mă abat și spre cel al drumului, așa că remarc doar că, de pe partea mea, vedeam cum era un bărbat care îi învăța pe alții pașii unui dans cu care te descurci și pe lună – *I love you, Michel!* –, dădea ea ca o lebedă neagră din penele erotice crescute direct dintre falange, trăia-retrăia o tinerete pe care nu mai vrea acum, în prezentul îngropat, să o amușine dintre amintirile, nu toate dureroase. Nu puteam trece pe partea cealaltă, îmi pusesem streășină la ochi mâna victoriei și, deși nu purtam negru, fâlăirea era definitivă, de fefelegă? Nu cred. Ușor strivită pe creierul mic, mă puteam deplasa ușurel la dreapta, ușurel la stânga, cu spatele nu puteam să dau înapoi, dar m-am aplecat spre

mine și l-am dorit din nou. Cu M. de la Michel Jackson, adoratul tuturor... *I never stop lovin'youuuuuu...*”. Acest lung pasaj dă seama, cred, de multe din temele cărții: simbolul, groapa și îngroparea, drumul, lebăda, firește neagră, dar fâlăindu-și penele, atenție, erotice, apoi patima dar și eșecurile inerente, curajul, în fine, de a nu le eluda, dimpotrivă, de a și le asuma, mai mult, de a le personaliza („Eram vie...”, „Eram eu, ce mare lucru?”). Etc.

Tatuaj pe glezna stângă e romanul multiplicității, al diversității lumii și trăirilor - diverse, diferite - ale acesteia (uneori într-un chip dezinvolt ce mi amintește de *Spuma zilelor*, cartea delicioasă a francezului Boris Vian). Între acestea, mai întâi, erotismul, deja sexualitatea (un *eros absorbant*, aș zice, reluând un concept pe care l-am mai comentat și eu cu alt prilej). Căutarea/așteptarea adulterului (adulterul difuz, adulterul volatil), apoi sfidarea lui, împlinirea. Căutări erotico-sexuale ale unei (cum își va zice protagonistă) „proaste fecioare măritate”. Și fără, desigur, pudicițiile prozei idilice, tradiționale, dar și fără de obscenitățile dintr-o parte a literaturii post-decembriste. Iată în caz o mostră remarcabilă, vedem în același timp cum cartea se scrie deodată cu răsfoirea, cu despachetarea vieții, deodată cu fapta: „Soarele ne zâmbește, viața e un joc, *nu lăsa pe mâine dragostea* – prostiile astea, cine are răbdare să le citească? Ne întoarcem. El nu mă privește, eu încă nu plâng, mama lui e la spital, am mai spus. Așa a vrut, închis în cercul lui mereu, să își rezolve problemele fără să îi implice pe ceilalți, un singuratic trist pe care am vrut să îl ridic cu mine, la stele, în leagăne cu fir de mătase. Iubitul meu, la prima întâlnire – numai ghinioane... Rulăm cu viteză, o viață într-o zi, Bitman e nebun, abia am înghițit piureul de castane, unde e dorința, când s-a terminat? M-a durut? M-am bucurat? Țasta e adulterul? Atât? Și lenjeria, parfumurile, ciocolata fină, versurile șoptite la ureche?! În restaurant nu era nimeni, niciun client nu pășise, joi seara, la cel mai faimos local din cetate. Marketing fals, făcut de studenții de la învățământ la distanță.

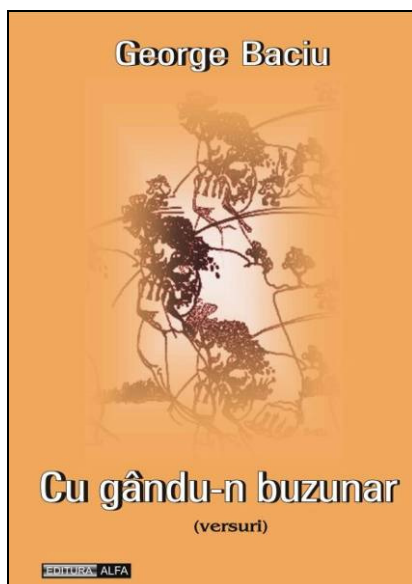
Îmi spune că papucii sunt de la un hotel, de la cele de patru stele.

A.I. BRUMARU

(Continuare în p. 29)

CU GÂNDU-N BUZUNAR

(IMPRESII LA CAPĂT
DE LECTURĂ)

Noul volum de poezii al profesorului de filosofie George Baciu, un dar făcut sieși la împlinirea a cinci decenii de viață, pe 6 noiembrie, înmănușează o diversitate de exprimări lirice, originale, însuflețite până la patos de sentimentul iubirii.

Poeziile sunt grupate în două secțiuni: „Cu gându-n buzunar”, care dă, de altfel, și titlul volumului și care se prezintă sub forma unor reflecții, notații, fulgurații, pe marginea temei enunțate – și „Poeme cu gândul afară”, ce prelungesc și dezvoltă miezul celor dintâi, devorate, însă, de declarații, lamentări, întrebări și răspunsuri, ca un cântec fără sfârșit. Există aici un plus de muzicalitate, George Baciu s-a dezlănțuit în plină maturitate creatoare, se joacă, de multe ori periculos, cu dragostea, mergând până la extaz. Nouă nu ne rămâne decât să urcăm cu atenție și cu delicatețe de-a lungul coloanei de sentimente spre care autorul ne orientează, o verticală a romantismului pur, răvășit la răstimpuri de furtunile incontrollabile ale sângelui.

Poetul se definește, de altminteri, își trădează, în acest volum, latura/natura sangvină: *O emoție de sânge sunt, pe-ale zilelor diguri, / oftând într-un val prelins pe obrazul cerului. (Jurnal) sau ... Și te iubesc sub vesta ierbii, / pervers și flămând / ca un viciu, trăgând să moară.*

George Baciu este ca o liră ce va cânta, până la sfârșitul timpului fiecăruia dintre noi, în versuri de o dulceață fără egal, frumusețea femeii, buzele inimii, nările ierbii, aerul ca un derbedeu, tusea toamnei, dimineața ca o cerșetoare, copacii desculți de insomnii, pivnițele gândului, delirurile de coapse, seara întinsă pe străzi ca o târfă, ceața șuie ce se ține de șale – încercând în felul acesta, apelând la acest tip de imagine, să ne vindece sufletul obosit de atâtea tăceri: *Aud frumusețea ta / în pivnițele gândului. / Un sfert din mine o cântă, / restul e un nimic obosit și leneș / prevăzut în curiozitatea / oglinzii care te privește.*

Ne plimbă George Baciu prin toate cămăruțele inimii, șipotind sau clocotind, după caz. E plânset, e voluptate, e semnare, e speranță, e întregul torent al neliniștilor îndrăgostiților care, cu ardoare, își strigă iubirea, convinși că astfel visul nu li se va destrăma: *Iubito, ai grijă să nu se stingă vântul, / să nu moară flașnetarul cu frac și joben, / să nu cadă-n nepăsare timpul, / să nu se vestejească toamna la ten. (Iubito)*

Dacă se va întâmpla, totuși, ca iubirea să piară, îndrăgostitul va rămâne la fel de generos. Despărțirea va fi un motiv de rememorare duioasă, după care tânjesc, odată cu el, toamna, felinarul, strada, ceața, ploaia: *...Plecăsei într-un vânt de seară, / ținând în mână umbra ta subțire, / toamna-și lăsase frunzele la gară, / un felinar își atârname luna în privire. / Murise strada-n mahalale, / copaci târzii se despuiau de vise, / o ceață șuie se ținea de șale / și moșia pe sânul ploii ce abia venise. / Urla stingher o-mbrățișare, / lovindu-ne cu talpa peste trupuri, / plecăsei pe-un obraz de înserare, / sub cortul gurii ne-au rămas săruturi. / Trăisem atârnat într-o-nțămplare, / iubindu-ne ca două lucruri. (Sonet)*

În tot acest marasm, înăuntrul acestui timp nefast, atârnat neabătut deasupra noastră, apariția unui asemenea volum de poezie este o binecuvântare.

George Baciu reușește să bucure profund sufletul. Notabilă grafica artistului Nicolae Cucu (Ureche), desenele sale completând tabloul de semne și semnificații lirice, foșnind de-a lungul trunchiului poematice precum frunzele moi ale toamnei târzii.

prof. CATRINEL POPESCU

TEXTUL ȘI POVEȘTEA

(Urmare din pagina 28)

Eu nu prea ajung acolo, dar papucii par confortabili.

De ce naiba plâng? Fiindcă mâine voi înțelege că textul e prost, iar distribuția dezastruoasă? Că eu cer adevăr sau provocare, iar el vrea să ne simțim bine? Asta va fi în *Decembrie*, pe la pagina 80”. Erosul să nu fi absorbit încă ființa? ne putem întreba; e prezent încă undeva eșecul orgasmului (eroina amintindu-și de „orgasmele timide”, dar și de „starea orgasmică”, aceasta pândind-o, căutând-o, dibuind-o, oare și stăpânind-o)? Situații existențiale, iată, foarte serioase, necesare, grave – autoarea le va îmblânzi însă pe traiectoria narațiunii – apar aci, se vede fără greutate, scriitura aluzivă, ironia, badinieria, deriziunea ușoară, când și când doar fulgii zeflemelei. Dar nu toate strategiile acestea ale povestirii sunt puse aci spre a isca, a dezveli în protagonistă feminități ascunse, secrete - în cele din urmă deja modul de a ne raporta erotic la lume, la viață ?

Dar mai întâi, cu romanul acesta, totuși, nu numai acceptarea ei, dar înhățarea diferenței (sau, dacă-l auzim pe Derrida, a *diferenței*, o ieșire din singurătatea identității), apucarea adică a diversității: a le trăi pe amândouă, a fi cu voluptate, ca scriitor și scriitură, îmbrățișați de tentaculele (nenumărate, indefendabile) ale multiplicității – această diversitate brutală a lumii, a naturii și a umanului; această multiplicitate a ofertelor și totdeauna vindecarea, prin spirit și literă, de ele.

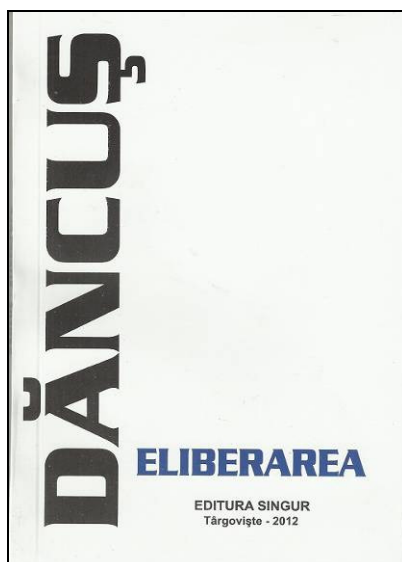

Cornel Vană, *La oglindă*

'ELIBERAREA' sau ÎNCARCERAREA ÎN IUBIREA DE SEMENI

1. Cartea lui Ștefan Doru Dăncuș, *Eliberarea*, Editura Singur, 2012, nu poate fi catalogată nici ca proză, nici ca poem în proză, nici ca eseu. Nici ca nimic altceva din ceea ce știm cu toții că există pe piața scriiturii. Ce este, totuși? Cel mai aproape ar fi dacă am încerca să vă răspundem întrebându-vă ce fel de carte, ca gen literar, este Biblia, de exemplu. Da, exact, ce fel de carte este Biblia creștină? Dar Coranul musulman? Dar Mahabharata indiană? Dar Dao de Jing a chinezilor de acum milenii în urmă, Cartea despre Cale și Virtute? Sunt ele literatură? Ficțiune? Memorialistică? Poezie, eseu, poem în proză? Ori sunt filosofie? Religie ori știință? Dacă nu sunt nimic din toate acestea, atunci nu pot fi decât ceva care vine dinspre fiecare în parte, oferind, așadar, bucăți-bucățele din fiecare, alcătuind un TOT fascinant. Fascinant nu în sensul magiei, al jocului aparențelor, al făcăturilor de conjunctură, al speculațiilor ieftine, nu, ci un puzzle global – exclusă ideea de uniformizare conținută de conceptul de globalizare modern – o panoramare, vrem a spune, a spiritului uman dintr-o perspectivă dureroasă. Dacă Iisus a venit cu Mesajul său învelit în Iubirea Dumnezeiască, Iubire ce transcende carnea și emoția simplă a neinițiatului, dacă Budha propovăduiește neimplicarea în iubire prin detașare de obiectul iubirii pentru a nu suferi, dar, atenție, neacuzând Iubirea ca sentiment uman, fundamental, dacă Mohamed, Profetul suprem al islamului, îndeamnă la apropiere, înțelegere și toleranță între oameni, impunând respectarea întocmai a regulilor venind dinspre Divinitatea Supremă, semn al însemnătății Legii Cerești, ei, bine, Dăncuș ne vorbește în cartea sa în același registru de mare profunzime umană. Dar o face cumva, altfel. El acuză de-a dreptul; el arată cu degetul și nu doar că pune degetul pe rană, ci smulge carnea bolnavă, el face din verb nu doar un bici necruțător, precum Iisus în Templul năpădit de neguțătorii corupți, ci meștește un tun de mare calibru, devastator pentru păcătoșii vremurilor noi, urmași ai celor de dinainte, fie de pe la noi, fie de aiurea...

Dăncuș nu tolerează, el provoacă și incită la provocare, fără hodină și cruțare, mai ales de sine...

2. Cartea *Eliberarea* – nici proză, nici, poem în proză, nici eseu, nici, nici – este un fel de replică la orice fel de carte de înțelepciune, a oricărei nații de până acum. Considerațiile mele de până aici despre cartea lui Dăncuș nu sunt semn de exaltare, nu sunt dovadă de pupincurism, nu sunt nici măcar “beție de cuvinte” în fața unei lucrări ridicate din cuvinte, semne de punctuație și alte convenționalisme ale sistemului uman de comunicare. Nu, *Eliberarea* e un limbaj pur și simplu, atât de firesc, atât de natural, atât de admisibil în ex-plozia și implozia sa – simultane și perfect rațional – încât nu poți decât s-o accepți și să spui, simplu, ca în fața unei evidențe pe care o așteptai, pentru că știai că va veni, negreșit: Da, ESTE! Așa ESTE, de ce m-aș mira?

3. Cartea lui Dăncuș nu este scrisă în versete și nici în psalmi. Redactarea ei sub forma oricărui text... în proză este înșelătoare. Faceți un exercițiu de imaginație, atunci când o veți (re)citi, și ordonați-o sub forma Bibliei, și veți vedea că ea poate fi, ușor, firesc, circumscrișă acestui procedeu stilistic de ordin redacțional! Coincidență? Dacă, da, atunci admitem coincidența, deci anulăm Credința creștină, care nu admite coincidența, formă a întâmplării! Deci, creștinește vorbind, *Eliberarea* este un fapt predeterminat, așadar, este „mâna lui Dumnezeu”, voința lui Dumnezeu, este vorba despre un destin. Despre această ipostază, de profet, Dăncuș nu se ferește, o afirmă răspicat – nu citez, să nu-mi întrerup demonstrația, așa că citiți cartea, și vă, și mă veți înțelege! – Dăncuș, vă spun vouă, își asumă responsabilitatea acestei ipostaze, de profet, cu riscul, afirmat și de el, de a fi luat de nebun! Dar, dacă Dăncuș este „nebun”, asta ne dă dreptul și nouă, să ne circumscriem

aceleiași stări, aceluiasi extaz, susceptibil de misticism? Prin urmare, este cartea *Eliberarea* o formă de misticism, de pervertire, de confiscare a Învățăturii cristice, a mesajului ei transcendent, la care autorul, în ea, face mereu trimitere, carte ce ne acaparează anulându-ne discernământul? Este Dăncuș, altfel spus, un autor ipocrit, care folosește Biblia pentru a-și aroga ipostaza unui (alt) Mesia? Da, Dăncuș nu se ferește să afirme, că el Îl venerează pe Iisus, și că Îi urmează Pilda, Vorba și Învăătura pentru a revela semenilor o Cale. Altă Cale, însă, dincolo de uneltirile și distorsiunile, minciunile și perfidia actuală. O actualitate care durează de aproape... două milenii! Da, după crucificarea lui Iisus, minciuna și ocrotitorul ei, Diavolul, au preluat controlul. Trăim într-o lume marcată de avariție, minciună, perversiuni de tot felul, o lume în care, afirmă Dăncuș, până și biserica s-a dedat oribil la câștig, la profit, la prea-lumești apucături! Biserica s-a îndepărtat de Iisus, devenind, dacă nu total, cel puțin într-o majoritate exasperantă, o interfață a Răului. Dedublarea aceasta nu poate duce decât la exacerbarea Apocalipsei. O Apocalipsă de natură morală, o prăbușire nu a lumii fizice și nici a celei morale, ci a fiecăruia dintre noi într-un hău ființial, unde nu există nici materie, nici spirit, nici morală, nici credință, nici necredință. Este o stare bulversantă, de neînțeles, existând-neexistând după niciun fel de precept, nici biblic, nici juridic, nici rațional, nici nerațional. Este o lume-nelume dincolo de Dumnezeu, parcă. Dar așa ceva, înțelegem de la Dăncuș, nu poate exista. O lume fără Dumnezeu nu poate fi, nu poate nici ne-fi, nici exista, nici neexista. Prin urmare, o astfel de lume este una contrafăcută, este o hologramă diavolească. *Eliberarea* ne spune că Diavolul însuși este omul – atenție, nu Omul, ci omul, o mic – adică acea parte dintr-o alteritate a noastră care se imaginează trans-transcendentalității divine, dincolo de orice Absolut și de orice control, cu atât mai puțin divin, din moment ce acest om se plasează dincolo de Absolut.

4. *Eliberarea* ne învață, cu cuvinte simple, de toată ziua, precum pildele oricărui mare Învățător, de la Thales din Milet la Zamolxis, de la Athum la Odin că lucrurile simple sunt soluția, că orice există oriunde, trebuie numai să te supui Inițierii. Iar această Inițiere - cu I mare, obligatoriu, ca s-o diferențiem de inițierea cotidiană, în→

DAN ȘALAPA

mănuirea volanului, spre exemplu – trebuie făcută la capătul și-n prelungirea unei perioade asumate ca Destin. Inițierea trebuie să urmeze aceleași etape, dintre care cea mai importantă este comuniunea cu natura, retragerea din mijlocul tentațiilor lumii moderne, agitate și tentaculare.

5. Eliberarea e cartea Inițierii în exorcizarea de nebunia pre- și post-modernă, e o invitație/obligație la fuga din calea unui modernism cu mai multe fețe, de fapt, aceeași mască imitând tembel modelul ancestral, Păcatul, pentru că, în păcat, lucrurile sunt la fel ca atunci, de după Alcătuirea Lumii. Păcatul originar a rămas același, Adam și Eva sunt încremeniți în proiect, doar Binele este predispus schimbării, este primenitor de spirit și posibil de primenit cu fiecare gând învelit în lumină, cu fiecare gest de iubire dezinteresată, cu fiecare cuvânt spus în gând sau cu voce tare, ori așternut pe hârtie, ca în cazul lui Dăncuș, în această carte-sărbătoare-primenitoare....

6. Eliberarea este cartea care ne învață să ne supunem iubirii de semenii, într-un limbaj care nu menajează, nu iartă și nu oblojește orgolii. Iisus a propovăduit iubirea cu blândețe, Dăncuș o face cu brutalitate, o brutalitate, însă, la capătul căreia răsare pacea pentru cei mulți.

7. Biblia este cartea revoltei Fiului lui Dumnezeu, o revoltă blândă, ELIBERAREA este carte omului revoltat modern, cartea unui Prometeu și al unui Sisif, reuniți într-un efort supra-camusian, ce ne invită dincolo de limitele atât ale divinului cât și ale ateismului, deopotrivă. **Eliberarea** se adresează, simultan, și similar, atât credinciosului cât și ateului.

8. Dăncuș nu este un Iisus, firește. Dar nici Iisus, sincer fiind până la capăt, nu a devenit Iisus decât după multă vreme. Eliberarea din **Eliberarea** este un exercițiu necesar, la îndemână oricăruia dintre noi cu condiția să admitem Inițierea. Altfel, cei inițiați în Păcatul originar ne vor subelibera.

Sub-eliberarea este eliberarea-surogat, o eliberare cu cod de bare, cip încorporat și programabilă, deci cu orar de funcționare.

9. Eliberarea lui Ștefan Doru Dăncuș este simplă ca un alfabet ce reînvață să se re-scrie și să se re-pronunțe.

10. Doru-EliberaDoru' ar fi un supranume binevenit și binemeritat pentru autor, am îndrăzni noi să avansăm ideea, cu creștinească iubire de revoltă a apropelului nostru!

Privire de jos în sus

Înscris de-o viață la școala benevolă a literelor și literațiilor, dau de tratatul – curs al distinsului om de litere Marian Popa despre poetul și scriitorul George Anca. Mărturisesc că am „citit” subiectul, fără să am pretenția că în totalitate, dar ici-colo, în câte-o revistă de cultură sau atunci când mi-a căzut în mână vreo carte din multele scris de domnia-sa. Parcurgându-i demult poetului primele versuri, am rămas șocată. Erau versuri dintre acelea cu tâlc, cu sensuri multiple, când ascunse, când la vedere, la bună vedere, așa cum le stă bine celor scrise de poeți care trebuie să spargă bariere de timp, de percepții critice, dar mai ales de percepția ta de simplu cititor. Și mi-am spus atunci că asta e literatura viitorului, asta e cea cu expertiză în simțăminte, în exprimări literare, în extinderi exhaustive spre lumea din noi, cea de ieri și de mâine, dar mai ales în cea care ne obligă să ținem pasul cu modernul, cel care se grăbește, nu se joacă! Și-am numit-o atunci Literatură Academică și am mai scris despre ea. Nu m-a mirat deloc faptul că un nume precum Marian Popa își oprește privirea, dintre sutele de autori, asupra lui George Anca. Și nu m-a mirat nici structurarea operei acestuia într-un veritabil curs de predat săptămânal, pe semestre de viață. Fiindu-ne subiectul ambilor cunoscut din scrieri, mi-am putut lua permisiunea să aștern doar câteva vorbe, amatoristice, des-pre „cursul Anca”.

În Premise, autorul definește termenul de Dodii și faptul că acestea, conținând date despre realitate, persoane și timpuri, sunt premeditate. Premediate, deci programate, elaborate îndelung, încadrându-se într-un ritm și o rimă care să le facă lesne de parcurs. Unele au un sens inexistent, fantastic prin asocierea de părți ale altor cuvinte, inovativ, ce vor penetra rapid limita lingvistică a viitorului. Acestea sunt asemănătoare efectului Debussy în muzică, scrierile depărtându-se sau mergând paralel dar concentrat, de scrierile academismului tradițional, intrând într-un academism modern, cel al secolului XXI. Vorbind despre Dodii în general și apoi particularizând la Dodiile lui Anca, autorul plasează exprimarea în dodii „într-un anume spațiu socio-

profesional, etnic sau general. Ele sunt datorate celui ce le emite, având caracter voluntar, involuntar sau, altfel, indiferent față de recepția discursului său.” Marian Popa plasează de asemenea existența Dodiilor „local și global; definesc folclorul și literatura cultă, în genere, microcontextual.” Rezultă că aria lor poate fi exhaustivă, dar identificarea ei depinde și de nivelul neurovegetativ al individului. Cititorul limitat, iritabil și năzuros ar socoti-o gratuită sau nocivă, cel deschis și îndreptat spre descoperire – distractivă și „demențială”, iar filosoful ar considera-o ca „totalitate sau ansamblu de dodii”. Cât de ilustrativă este deducția pentru neomogenitatea cititorului nostru!

Interesantă și ideea că „europeanul e definit de dualitate, antiteze, contradicții simple, absurdități. Anca este unul care depășește dualul prin trăire de tip hindus”. Adevărat, scrierea poetului este îndelung cântărită, iar exprimarea îi este mantrică. Mantric și melodios îi e și cuvântul, el ne duce cu gândul la Magical Healing Mantra: Om Mani Padme Hum, ea începe ca susurul Gangelui auzit de departe, ca apoi să intre brusc în curgerea-i continuă spre aval, așa cum poetul se angajează în recitalul poezie-proză-teatru-legendă și viață.

Parcurgând Cărți, Poezia, Romane, Relații de călătorie, Politice, Interetnice, Religii, Erotice, Traduttore, realizezi profunzimea, acuratețea și profesionalismul omului de litere Marian Popa. Îi mulțumești acestuia în gând pentru ceea ce tu nu ai putea reda. Ai revelația la revelație, doi oameni ce-și scurg lin viața în scris pentru scris și pentru încă nescris!

„Nu statuie după om / carte nu după monom / nici binom nici astronom / că ne potopi sodom / tu pe cine eu pe gnom / fără de niciun incom” (OM) G.A.

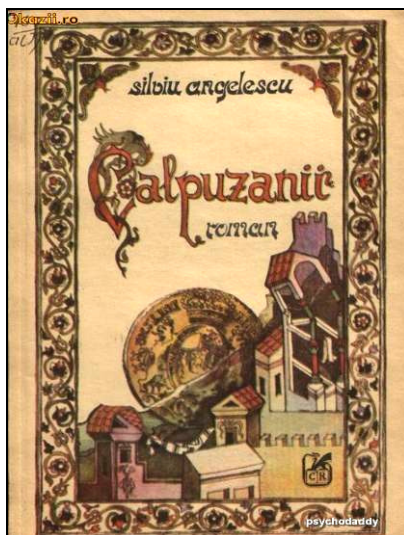
ADINA DUMITRESCU

Portretul burlesc din "Calpuzanii"

Personajele istorice au întotdeauna un iz mitologic spumos prin spuzeala ce le acoperă ca o hlamidă regească. Uneori istoria nu reușește să reliefeze un domnitor așa cum o face literatura. *Alexandru Lăpușneanu* de Costache Negruzzi, mitologia lui Ștefan cel Mare din *Frații Jderi* de Mihail Sadoveanu ori biografia Vlad Țepeș propusă de Stocker.

Nicolae Mavrogheni, protagonistul din romanul *Calpuzanii*, scris de **Silviu Angelescu**, e o figură insolită, portretizat de un narator atent și cunoscător. În incipit, la nivelul prim al lecturii, ni se prezintă date științifice, ca o pagină obiectivă de istorie. „*Vă leatu 7295 de la facerea lumii, iară socotit de la Nașterea Mîntuitorului 1786, au pus Poarta Domn la țara Românească pe Neculai Mavroghene...*”. Încă din capitolul de început, *glava I*, cititorul întâlnește cel mai izbutit portret literar al acestui roman singular în creația autorului, dar și în literatura română. Arta portretistică a lui Silviu Angelescu, al cărui doctorat în litere se numește chiar „Portretul literar”, întrunește aici, în „*Arătarea lui Vodă*” toate atributele unei descrieri literare, ficționale prin metoda simplă dar eficientă a unei caracterizări directe de mare finețe.

Printr-un artificiu de compoziție, autorul intră aleatoriu în posesia unui manuscris anonim, eul naratorial devenind astfel un povestitor din secolele trecute, un narator martor contemporan cu personajele descrise. Imixtiunea povestitorului în portretizare e directă și amprentează definitiv personajul principal. Este o intervenție voită, controlată pedant de autor, cu scopul de a obține efecte maxime. Domnitorul „*au fost creștin de-acela de nu l-au botezat popa cu toată apa, c-au nimerit el pe lume sub zodie smintită*”. Influența astrologică e doar un pretext de a așeza personajul direct și de la bun început sub semnul extravaganței din toate punctele de vedere. Portretul e definit în tușe realiste, cu vădite similitudini cronicărești. „*... era Vodă om înalt de statură și mai mult uscat, suieț...*” Ca semn al corespondenței cu sufletul, sunt punctate exact prin epitate ori comparații precise, „*negru la obraz, semuind harapilor, cu mișcări iuți ca nevăstuica...*”.

Infirmitatea fizică induce de multe ori ideea unei infirmități sufletești. Ori povestitorul are grijă să-și încondeieze eroul dintr-o postură romantică, în care grotescul se definește singur. „*...nsemnat de Dumnezeu, că era chior de ochiul drept, pentru care nu căta oblu la om, ce numa dintr-o parte privea și-ncrunat*.” Deja cititorul are imaginea vizuală a unui spirit vindicativ ce bântuie amenințător existențele celor din jur. Completarea portretului e fără echivoc, în aceleași tușe ce prind treptat linii baroce. „*Erea scris peste tot cu slove turcești, fiindu dres, să nu-l prindă glonțul, că-n tinerețe au trăit între țîlhari și-au avut obiceiori de-ale acelora*.” Concluzia acestei caracterizări directe ce amintește ca tehnică de portretul lui Ștefan cel Mare creionat de Grigore Ureche în „*Letopisețul Țării Moldovei*” nu lasă loc nici unui dubiu prin nuanța hătră a comparației cu iz sălbatic. „*Nu erea Vodă bărbat frumos, că erea slut la chip și buzat la gură ș-avea nește colți ca de mistreț*”. Printr-un tablou ce aduce mai curând cu suprarealismul lui Salvador Dalí, portretul fizic își flutură flamura neagră ca pirății Evului Mediu porniți la atac pe mările agitate. Latura morală e o completare logică. „*...au fost scrintit la cap, țicnit, însuși zicînd că stă de vorbă cu duhurile, de-i dau acelea-nvăț ce să facă!*”. Se preconizează subtil în subsidiar mitul faustic al unui Domn cu deprinderi neomenști ce-l caracterizează dovedit. „*...necioplirea apucăturilor sale îl arătau răzvedit cine-i și din ce neam se trage. Așa, de-o pildă, îi lipsea deprinderea de-a sluji de uneltele pe masă, mîncîndu numai cu ghiarele, ca dihăniile. Și-și ținea vitele-n palat, că nu se sinchisea de duhoare...*”

În ciuda acestei presupuse asprimi caracterologice, Domnitorul trebuie să aibă și un punct slab. Conform înțelepciunii premiologice, orice naș își are nașul. Drept pentru care căderea din poziția dictatorială de temut în postura umoristică și derizorie a unui bărbat aflat sub papucul soției e simțită de cititor ca o răsplătă divină. „*...Vodă au fost bărbat de aceia de le zicea muierea: nu crede, bărbate, ce vezi cu ochii tăi, ce să crezi ce-ți spun eu!*” Așa se face că, în fapt, vodă Mavrogheni era un încoronat, nefiind în stare să-și stăpânească nevasta. Relatează povestitorul mucalit: „*Iară de prăsilă s-au arătat bună Doamna Mărioara, că se plodea ca iepuroaicele și au făcut noo copii ce-n atîta gloată bine nu s-a știut cine-au fost tatăl lor*.”

Așezat în scaunul domniei Moldovei cu firman, insolitul Vodă ce fusese, spun gurile rele, tâlhar înainte de-a fi dragoman, pentru a-i câștiga mai întâi pe boieri de partea sa, aplică o strategie ce nu se mai văzuse. „*Au început a da la galbeni cu pumnii pe la toți, de se minuna oamenii...*” Această dibăcie grecească e doar o fațadă fariseică. El aplica de fapt sfatul experimentatei neveste *să dai de la tine pînă la cămașă ca să poți lua și tu pînă la piele*, ori bineînțeles că, în curând, Vodă „*și-au dat arama pe față, arătîndu-și chipul cum i-au fost: lacom, aprig, crunt și aplecat din scrinteală și neștiință către tiranii*”. Schingiuiește, ridică în furci, trage în țepă și tot ce-i mai trecea prin minte.

Portretul acestui personaj malefic se adună secvențial, cu fiecare relatare. Povestitorul are predilecție pentru descrieri, pentru caracterizări directe, dar de o complexitate și profunzime nemaiîntîlnite în literatura română. Există pagini întregi despre un singur personaj, fără să-l exploateze exhaustiv. Personajul-povestitor își cunoaște la perfecție eroii, îngăduind dezvoltarea unor laturi ale acestora numai cât să întrețină focul viu al artei portretistice.

Vodă Mavrogheni pare a fi alcătuit numai din umbre și penumbre. Chiar și atunci când i se recunoaște o însușire ce poate trece drept pozitivă, ea e repede adumbrită de completări directe din partea cronicarului-povestitor, ce dovedește a ști mult mai multe despre personaj. Vodă era deprins cu meșteșugul armelor, al →

NICOLAE MUNTEANU

călăritului, al vânătorii. „Că de cutezător, nu se poate zice, au fost cutezători precum Alixandru Machedon”, doar că neavând dascăli buni care să-i lumineze mintea, s-a pierdut în întunecimea patimilor iuți. „Jară cutezanța fără pătrunderea minții e, cum se știe, ca sabia-n mîna orbului.” Ori, așa cum spunea și pitarul Sotir, „omul ne-nvățat la mînte și smintit să-l închizi la balamuc, nu să-l așezi Domn în capul țării.” Iată un sfat valabil nu numai pentru perioada comunistă (când a apărut romanul), ci pentru toți cei bolnavi de mărire și putere.

Vodă cel rău, „rău sfîrși”. E un final previzibil, oarecum etic, tezis. Pentru fărădelegile sale și-a primit răsplata cuvenită, „l-au tăiat turcii pentru cîte-au făptuit”. Dar se poate înțelege că au izbutit intrigile boierilor, că nu au mai fost suficienți banii dați peșcheș la Înalta Poartă.

Limbajul arhaicizat cu măsură contribuie din plin la realizarea pitorescului unor personaje destul de bizare pentru istoria națională (unele reale, ca Nicolae Mavrogheni, Turnavitu, Ienăchiță Văcărescu) sau istoria literaturii portretistice (personaje ficționale gen Sotir). Valoarea paradigmatică a artei portretistice își trage seva fără îndoială din finețurile unei limbi artistice desăvârșit stăpînită de autor. Aceleași modalități de expresie sunt folosite în toată *glava I*, unde predomină o galerie de portrete literare care mai de care mustind a savoare: *Dumitrăchiță Turnavitu, Neagu Vlășcanu zis Triglava, Grigoraș, Tănase Harmozek...* Lor li se adaugă pitarul Sotir Mogoroșanu ot Glavacioc, o parte din ei alcătuind tagma *calpuzanilor*, adică falsificatorii de bani (galbeni). Sătui să tot fie jecmăniți de patima fără istov a Domnitorului, ei hotărăsc căderea lui Vodă prin trimiterea la Poartă ca tribut a unei mari cantități de galbeni contrafăcuți. Viclenia fiind demascată, cu excepția lui Sotir, ceilalți complotiști sunt executați fără milă.

În descendența cronicarilor munteni la nivelul expresivității artistice, cu inflexiuni din Neculce, Creangă ori Caragiale (în „*Kir Ianulea*”), cu antecedente puternice din „*Princepele*” lui E. Barbu, romanul lui **Silviu Angelescu** rămâne o încercare singulară în creația autorului, „o *parodie burlescă*” – apud Nicolae Manolescu – ce poate reține atenția degustătorilor de literatură.

CARTEA TABITEI

Anul literar 2010 a fost anul romanului. 2011 se anunța la fel. Fenomenul e benefic pentru o literatură care de la origini e dominată de poezie (în bine, dar și în rău; de aici una din cauzele provincializării literaturii noastre). Afirmția nu neagă valorile poetice universale precum Eminescu, Blaga, Bacovia, Barbu, ci doar poezia *pe stoc* (multă), fie ea chiar de valoare, dar oricum neaducătoare de **plusvaloare**. Literatura română a mai cunoscut o perioadă când romanul de înaltă valoare a dominat sau a coabitat pașnic și fructuos cu poezia – epoca interbelică. Sunt încredzător că aparițiile viitoare, cele de după *Viața lui Kostas Venetis*, de Octavian Soviany, și *Acasă, pe Cîmpia Armaghedonului*, de Marta Petru, îmi vor confirma previziunea.

Ipostaza de romancier a profesoarei de istoria filosofiei Marta Petreu nu trebuie chiar să surprindă prea mult. Poezia, eseul filosofic prin frazarea lui, *scăpările* autobiografice din unele texte (vezi capitolul „amintiri din copilărie” din finalul volumului *Filosofii paralele*), prin alchimia lor subterană anunțau și ipostaza de prozator.

Acasă, pe Cîmpia Armaghedonului e în primul rînd un roman psihologic și apoi unul social, sub ambele aspecte se înscrie în tradiția Slavici-Agîrbiceanu-Rebreanu-Pavel Dan, dar nu epigonic, ci novator, original în nume personal nu postmodernist. În același timp, e și romanul con-

științei personajului narator (romanul este scris la persoana întâi singular) ce caută răspuns la întrebarea: m-am poziționat corect în războiul iehovistului Ticu și în cel cu suceala Micăi, în cel dintre ei, dar și în războiul *satului* cu Istoria? Parafrazând o imagine din roman, pot spune că naratorul face *autopsia vieții* familiei sale pe fundalul unui segment istoric. Trama romanului este edificată pe un conflict puternic din sânul familiei. Dar, surpriză. Conflictul nu este axat pe cel cu care romanul mai vechi sau mai nou ne-a obișnuit: lupta pentru parvenire, pentru îmbogățire, pentru moștenire. Conflictul, la prima vedere confesional, e unul existențial materializat într-o luptă de natură psihologică de uzură între un soț și nevasta sa, luptă la care asistă copiii (Marta, Tinu și Tabita) și care numai după moartea părinților devine subiect de meditație pentru Tabita, viitoare scriitoare. După cum aminteam, din roman nu lipsește contextul istoric surprins prin câteva episoade emblematice. Prin urmare, raportându-ne la timpul narațiunii, miza romanului nu mai e obsedantul deceniu. Conflictul e menținut în parametrii coleziunii psiho-existențiale dintre două forțe egale ca putere, pe care numai moartea le poate concilia. Oare, chiar întâmplător, contrar voinței soției, cei doi soți învrăjbiți sunt îngropați alături?

În romanul Martei Petreu, numai toposul este rural, problematica lui este una de psihologie abisală. Zicând aceasta, gândul mi se întoarce la nulele lui Liviu Rebreanu de așa-zisă inspirație țărănească (*Răfuiala, Nevasta* ș.a.). De la suprafața anecdotică (evenimențială) și până în cele mai fine pliuri ale sale, *Acasă, pe Cîmpia Armaghedonului* e un roman psihologic despre căile sufletului care se dovedesc mai întortocheate decât cele ale Domnului. Romanul ne menține în sfera marilor teme ale literaturii: viața și moartea; iubirea și ura; confesiune și libertatea individului; istoria și individul; libertate și încătușare, toate sub diferite chipuri individualizate psihologic și de un anumit cronotop și văzute prin fulgurații tensionate, care amintesc de tragedia antică. În acest sens, sunt emblematiche propozițiile: „(...) moartea e sora noastră trupească”; „Viața e un lucru frumos”; „sângele e parte și a vieții→

IONEL POPA

și a morții”; „eu trebuie să învăț, fără menajamente și fără mofturi, din vreme, câte ceva despre amândouă.”

Pe cântarea preotului la slujba de înmormântare a Micăi, element proustian, Tabita (fiica cea mică, naratoarea din roman) re trăiește viața familiei sale (bunici, părinți, copii) pe durata a trei perioade istorice (interbelică, comunistă, postcomunistă). Cartea Tabitei e fructul memoriei involuntare, a mișcării memoriei afective. FACEREA începe „Când s-au luat în 1918, el [Indrei din Cutca, era flăcău tomnatic, de treizeci și cinci de ani,] și ea [Ana din Șomcuta, de douăzeci și opt de ani]. „Ei au făcut patru copii, pe Alexandru, Marta, Nelu și Maria (mama Tabitei) toți frumoși, moștenind statura lui înaltă și privirea directă drept în față”.

Una din probele examenului de prozator pe care autoarea o trece cu ceva emoții e cea a portretului. Portretul trece încet, de la cel fizic la cel psihologic, de la cel social la cel caracterologic. Iată câteva extrase care ilustrează cele afirmate: „Erau grozavi părinții noștri, cu războiul lor [...] Și erau așa de ocupați să se pân-dească și să lupte [...] Aveau amândoi o colosală putere de a tace, el prin firea lui, ea prin durere și mândrie.” El e mereu „îngândurat și scorțos”, incapabil să râdă. Inima mamei e „împietrită”, iar privirea mereu „neagră și îndârjită”. Mica e slobodă de gură, de la simpla admonestare până la blestem. Dincolo de confesiune, religia și a lui Ticu și a Micăi e munca. Părinții Tabitei sunt un amestec foarte curios de calități și defecte. Ceea ce îi apropie și îi aseamănă este acel act de existență pe care îl numim „trânta cu viața”. După toate datele din roman, Ticu este o variantă de Ion.

Unul din motivele importante ale romanului e fotografia. Privind fotografiile, naratoarea întoarce câte o filă de istorie. Fotografia dă sama de starea socială, morală, caracterială, biologică a personajului. În una din cele mai vechi poze, Tabita vede o adolescență prea „elegantă pentru o țărancă”, dar cu „spatele drept și capul ridicat, gata de-a privi pe cineva în ochi”. Într-o fotografie din timpul războiului, mama „apare în toată strălucirea ei de fată, un amestec de nimfă naivă și pasăre de pradă.” Este o adevărată menadă din alaiul lui Dionisos, dar care nu se împlinește și nu se manifestă. Mica, constată fiica, e

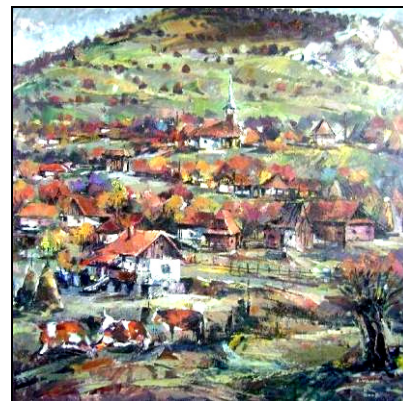
colosal de ambițioasă și încăpăținată. E un amestec de-a dreptul misterios de înger și demon, de plăcere a culturii și izbucniri barbare. Personajul e făcut din aspirații și frustrări. A fost mai mult căsătorită decât s-a căsătorit cu un bărbat pe care nu l-a dorit, nu l-a iubit și nu l-a plâns la moarte, dar l-a acceptat dintr-o mândrie rănită. Mica ne amintește de nevasta din nvela omonimă a lui Liviu Rebreanu. Autoarea a îmbogățit pinacoteca feminină a prozei românești cu un personaj memorabil.

Alături de Mica și Ticu, Tabita e nu numai un personaj principal, ci unul funcțional. Din momentul în care află „facerea” ei, Tabita, viitoare scriitoare, rămâne marcată, considerându-se toată viața un copil al pedepsei și al răzbunării. Retrăind viața familiei, Tabita trece printr-un proces de „cunoaștere de sine”, de febrilă căutare a unor răspunsuri la întrebări existențiale. Scrierea romanului e un act de eliberare de obsesia întrebărilor. Tabita, personajul narator, este centrul centriped al puzzle-urile din care este construită trama romanului.

Apariția în Cutca a sectelor religioase e imaginea în oglindă a mersului istoriei din veacul XX. După al Doilea Război, s-a impus în mod violent o altă și unică sectă, dictatorială, comunismul. Existența dramatică a familiei se acutizează odată cu dezastrul satului românesc (a societății) ce începe prin noua sectă. Iehovistul Ticu, care propovăduia venirea Apocalipsei, a fost doar într-o eroare aritmetică. Apocalipsa a venit mai repede decât a profețit-o el, sub chipul comunismului.

Trimiterile la realitățile comuniste sunt numeroase, variate ca spectru și punctuale. Scriitoarea reconstituie fața adevărată a epocii fără nostalgi idilice după momentul interbelic, cunoscut doar livresc, dar și fără *partis-pris*-uri pătimașe ca alți confrăți sau să cadă în capcana propagandei comuniste. Până la momentul scrierii romanului (2011), nici perioada postdecembristă nu este altfel. Mizeria fizică a habitatului, mizeria morală, hoția, sărăcia, minciuna politică sunt prezente în continuare, diferă doar stilul, dar tot vandalism se cheamă (vezi p. 254-255, dar și altele). Comunismul a cultivat, a educat tot ce era rău în om. Acum, în prezentul romanului, culegem...

Interesante și semnificative sunt

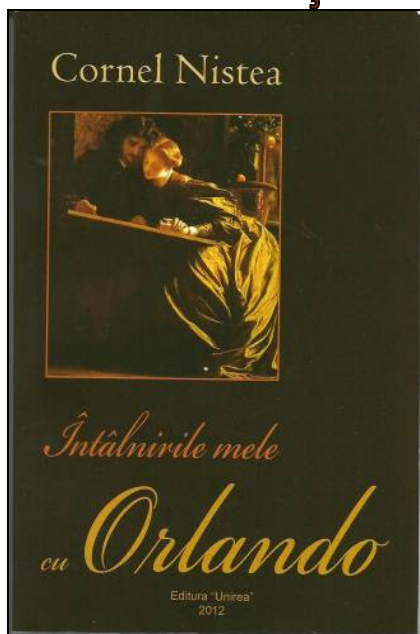
cele trei cuvântări ținute de predicatori iehoviști la înmormântarea fratelui lor, Ticu. Cuvântările subculturale sunt pline de cacofonii, dezacorduri, de prăpăstii logico-semantice, repetiții, tautologii, de „rupturi” între un *fond lexical* și neologisme. Dacă îți imaginezi (nu e greu, textul te ajută) și elementele nonverbale și paraverbale, efectul e de un comic irezistibil, dar grotesc. Acei predicatori-propagandiști folosesc limba de lemn. E clar. Autorul romanului vizează o anumită realitate. Sub un anumit aspect, problematica romanului nu se deosebește prea mult de alte romane postdecembriste. Originalitatea lui vine din alceva. În primul rând din universul uman și din personajele care se abat de la tipologia cunoscută. În al doilea rând, prin scriitură, și când zic scriitură am în vedere un complex de componente, de la limbaj la motive și imagini, de la structura copozițională la tehnici narative.

Textul românesc este irizat biblic, sunt numeroase situațiile, imaginile și parafrazările care ne conduc spre Vechiul Testament. De asemenea, multe din secvențele narative au o sintaxă și un ritm biblic, Un singur exemplu este suficient. Sub starea psihologică indusă de înmormântarea mamei, memoria naratoarei reface genealogia neamului, din trecut până la ea (vezi începutul romanului). Și despre titlul romanului se poate glosa pornind de la ideea enunțată.

Cunoscătoare de filosofie, cu înclinații spre speculație (abstractă) autoarea nu cade în păcatul scrierii unui roman uscat (eseistic!) pe o idee-teză. Carnea vie de sub crusta memoriei viermuiește de concret încărcat de semnificații în legătură cu individul, cu familia, cu istoria.

Marta Petreu a trecut cu bine examenul de romancier. Sper ca și în această calitate să devină incomodă.

FERICIREA PURĂ CU PEISAJ MARIN ȘI NUD

Cornel Nistea revine în peisajul literar cu romanul *Întâlnirile mele cu Orlando*, un roman solid, serios, care aduce o tușă importantă în ce privește viața intelectualului român înainte de anul 1989, un an de referință și pentru scriitorii din România.

Romanul tratează viața artistului în perioade dificile din istorie, când arta pare a fi uitată între necesitățile sociale și jocul puterii în câmpul magnetic al destinului.

Temele pe care le ridică romancierul sunt profunde, esențiale și mereu actuale, pe de altă parte. Există o fantă în istorie, când lucrurile trebuie spuse pe nume, se definesc și devin mai clare. Cornel Nistea este un lucid, vede trecutul prin perspectiva viitorului, unele teme vor fi mereu actuale, contextul va fi altul, deschiderile altel, oportunitățile sub o altă dimensiune.

Romancierul știe și poate să realizeze atmosfera vieții în sine ca viață, trăirile personajelor sunt reale, necesitățile omului sunt clar definite, forța sa e pusă în lumină. Rezultatul, însă, depinde de societatea în care trăiește artistul, strict determinat în timp și spațiu.

Sunt puse în lumină destinul artei și al artistului, legătura cu divinitatea, cu oamenii, cu natura. Se face o paralelă între artistul care trăiește în mediu catolic, specific unei părți a Europei, și artistul care trăiește într-un

mediu ortodox. Romancierul insistă pe tema iubirii ca legătură importantă a existenței, între necesitate și realizare. Iubirea este lentila prin care viața se vede potențată, viața prinde contur, sens, dramă. Relația bărbat-femeie, mai ales în mediul artistic, pare a fi esențială, pentru că declanșează energii nebănuite.

Romanul începe cu un moto: „Iubirea este singura aducătoare de fericire pură.”

Textul este preluat din **Bergson**, acțiunea romanului se focalizează pe această perspectivă, mereu istorică și anistorică. Artistul căuta iubirea pentru că este călător spre fericirea pură. Dacă resorturile sunt declanșate, găsirea ei în starea pură, pare o problemă intangibilă pentru artist. Și totuși iubirea este cea care dă forță omului și în special artistului, îl maturizează prin suferință.

Acțiunea are ca prim plan iubirile în paralel, în oglindă, ale lui Horațiu – romancier, în principal, și Anamaria, apoi Orlando – pictor, și Diana. Cupluri simetrice, văzute din unghiuri diferite. Preocupările femeilor sunt în sfera intelectualului, respectiv psihologie și artă, acest lucru face acțiunea mai interesantă, mai palpitantă din punct de vedere spiritual. Aceste cupluri dinamizează acțiunea, tensiunea dintre iubirea ideală, așa cum o dorește Horațiu Codru, și iubirea carnală, frustă și pragmatică, așa cum o trăiește Orlando, se materializează în lungi dialoguri, reflecții, acțiuni impulsive și realitatea care le limitează mereu.

„Eram gelos pe relația lui cu Diana, În mintea mea se crease un adevărat complex al unui incest, dar mai era și altceva, poate dorința ascunsă de-a mă afla măcar o vreme în locul lui și nu-mi puteam deloc potoli ticăloșia asta mizerabilă. Dar oare relația mea cu Anamaria ce era? Nu era oare bazată tot pe nimicnicie? Nu, nu, era altceva! Și-mi părea așa de rău că îndrăznisem să gândesc o asemenea aberație. Ei, nu, relația mea cu Ana era deasupra tuturor mizeriilor, se afla într-un Eden și acolo nu o puteau atinge răutățile, gelozii de niciun fel.”

Cornel Nistea pune în balanță, lucru cel mai important, comunicarea artistului cu lumea fie prin imagine (Orlando), fie prin cuvânt (Horațiu). Aici se centrează tensiunea romanului. Scriitorul comunică prin cuvinte,

modul de înțelegere a operei scrise e mai complex, mai dificil, romancierul pare angoasat, tracasat de neputințele sale, de gelozii sale, de lipsa de înțelegere a celorlalți. Pictorul comunică prin imagine, imaginea vrăjește lumea, declanșează vitalitate în jur, femeile par atinse de farmecul stărnit de culoarea care formează un destin.

Romancierul visează la o artă angajată, opera sa ar trebui să reflecte lumea așa cum e, să nu înfrumusețeze, să fie oglinda adevărului. Pictorul e un estetic, peisajul, nudul, tabloul care picură frumusețe de dragul frumuseții atrage ochiul, mintea, trupul. Pictorul nu se complexează, pictează nuduri pentru că este divin, lumea a fost creată frust, iar trupul femeii reflectă frumusețea și perfecțiunea creației, în background e creatorul. Femeile acceptă (și asta într-o epocă dificilă) să pozeze, indiferent de starea socială în care se află, pentru că sunt vrăjite de ideea eternității: peste ani, lumea va ști că ea a fost **modelul artistului**. Un gând din copilăria lumii, modelul care trăiește prin opera artistului. Motivațiile țin de orgoliul feminin, uneori cu argumentele credinței, ipocrizia pare a fi semnul acceptării paradisului pierdut: trupul este templul Duhului Sfânt.

Pictorul instituieste un adevărat **ritual** pentru a atrage și a picta femeile în atelierul său de boem, atingerile devin argumente pentru o estetică a frumosului. Epoca, însă, vrea altceva: imagini frumoase, peisaje la mare... peisaje din natura patriei, portretul sănătos al muncitorului, al femeii mature... Fiecare își va avea premiile lui - pare să fie mesajul, uitând că vremurile trec, epoca se schimbă, oamenii dispar, noi personaje apar în planul secund, apoi în prim plan.

Romancierul se dorește un apărător al adevărului, titlurile romanelor sale sunt sugestive: *Destine*, *Mizeria*, *Umiliința cea de toate zilele*... Frica de scris e sinonimă cu frica de moarte și totuși rațiunea vieții este de a se realiza ca artist depășind condițiile subiective momentane, care apar inerent în viața cotidiană. Tangențial se pune problema relației cu Dumnezeu, mai ales în perioada în care romancierul se afla la Praga, într-un studiu aprofundat despre condiția umană în comunism.

Romancierul, ca personaj important, visa la o viață împlinită alături→
CONSTANTIN STANCU

de Anamaria, timpul petrecut în Cehoslovacia (stat unic în perioada comunistă) îi va dovedi contrariu, va trăi o frumoasă perioadă de dragoste alături de Katerina, fiica unor demnitari comuniști care locuiau acolo. Experiența e unică, Horațiu descoperă o altă lume, ar putea să evadeze în lumea liberă, dar rămâne prins în plasa subtilă întinsă de sistemul comunist în viața artistului. Nu poate evada... Faptul că, la un moment dat, *Radio Europa Liberă* îi face public un fragment din romanul său, în loc să-l aducă aprecieri, e privit cu suspiciune, devine inamic. Orice faptă a sa pare un element într-un joc ciudat al sistemului de putere comunist, care tindea să controleze totul, viața intimă dispărea, omul părea o piesă într-un puzzle dinainte anunțat... Viața îl va împinge într-un spital de boli nervoase, marea evadare devine marea răătăcire, sistemul pune o pecete irepetabilă pe conștiința artistului: **nebun**... O întâmplare îi va permite evadarea la... Paris, un joc al marilor puteri în care individul e captat până la anihilare...

Cornel Nistea reușește să descrie perioada grea din timpul comunist, privațiunile cetățenilor, dramele scriitorului, compromisul zilnic care devenise mizerie morală, o lumea fără Dumnezeu. Într-un fel, autorul reușește o sinteză a epocii, lăsând deschisă oportunitatea unei viitoare analize a vieții artistului după anul 1989 în România și temele par a fi extraordinare: ce mai înseamnă nudul într-o lume a pornografiei, dar dependența artistului de sistemul de putere și de jocul pe piața liberă a artei, dar impactul informației în viața de zi cu zi, apoi diferențele dintre indivizi...

Întâlnirile romancierului cu Orlando sunt ocazii de a emite idei, stări, definiții, concluzii, neliniști, concluzii incomode: „Bine, Horațiu! Hai să vorbim atunci despre ce-i acela succes. Ai hoinărit prin lume, ai sedus femei, ai scris romane. Ce bine mai mare ți-ai putea dori. Apoi îți mai spun ceva: Succesul e o chestie absolut înșelătoare, care adeseori provoacă victime. Trebuie să fii un om fericit că n-ai avut experiența celor care au trăit succesul totdeauna efemer și iluzoriu. Ce să-ți spun, după ce un artist are succes, cum acesta îl părăsește, trăiește o dramă de neimaginat, pătimește mult mai tare decât cei care n-au avut succes de-a lungul

timpului, dar și l-au dorit.”

Interesante sunt dialogurile romancierului cu iubita sa Anamaria, o intelectuală de rasă, detașată, realistă, care se va realiza altundeva, înțelege epoca, se desprinde din plasa ideilor fabricate de propaganda comunistă. Dar și *întâlnirile* lui Horațiu cu alte persoane importante ale vremii sunt interesante, incitante, și declanșează stări spirituale de excepție, ca o fractură în sistemul politic al epocii, o fantă prin care se zărește epoca în toată goliciunea ei (nudul vremii).

Cu toate acestea, Horațiu, până la un moment dat, e un ales al destinului (titlu de roman), beneficiază din plin de beneficiile sistemului, dar nu reușește să se împlinească, ajunge matur fără familie, copii... Iubirea e o iluzie în epocă, o nălucă... E aici și drama artistului căzut în capcana întinsă de sistem pentru cei care îndrăznesc să viseze și să caute esențele...

„Creatorul de artă e un înșingurat ce-și trăiește drama fără să se poată vindeca vreodată de iminența eșecului” – iată o idee despre destinul intelectualului într-o lume căzută din miracol...

„...am după mulți ani prilejul să mă întâlnesc cu Dumnezeu și nu știu ce să-i spun.” – Drama artistului în fața eternității pure...

„...omul poate fi fericit fără a fi negreșit creator de mari valori...” – O temă incitantă pentru un psiholog.

„...omul are datoria să încerce să fie fericit?” – Întrebarea care macină conștiința scriitorului.

„Ți-am citit ultimele capitole despre *Reacțiile întârziate* și-am descoperit acolo o analiză dintre cele mai originale asupra nepăsării și trândăviei sociale...” – Gânduri interzise într-o lume captivă.

„Nu mă tem de nimic altceva mai mult decât prostie. Nu-i o noutate că ne ascundem de oamenii ignoranți și răi.” – Instinctul de apărare într-o societate bolnavă.

„Lașitatea omului de rând.” – O direcție imposibilă în epoca dictaturii comuniste pentru intelectual.

O altă temă interesantă într-un sistem social închis: „Disertație despre lene, lașitate și trădare.”

Cornel Nistea a fost în atenția criticii și este privit ca un important romancier. Tudorel Urian notează: „Bruscarea unei conștiințe prin revelația produsă de o schimbare radicală și ireversibilă, petrecută în

planul cotidianului, devine astfel leit-motivul povestirilor lui Cornel Nistea. Această iluminare de conștiință este întotdeauna dublată de o trăire emoțională foarte înaltă. De altfel, afectivitatea este simțul la care apelează în primul rând Cornel Nistea, scrierile sale fiind, din acest punct de vedere, apropiate de poezie. Ca și în cazul poezilor, la autorul în discuție scriitura este, în același timp, revelație și trăire afectivă a acelei revelații.”

Romanul reușește să fixeze esența vieții în momentul în care iubirea este văzută ca un vehicul spre fericirea pură, ca năzuință, ca speranță, ca detentă spre desăvârșire... Cornel Nistea a simțit că tema centrală a vieții este **iubirea**... O temă creștină, universal valabilă și luminoasă. Artistul o are la îndemână, totul este să o intuiești la timp și să o poată trăi ca experiență într-o relație unică, divină, în mediul social concret care i s-a dat...

Cornel Nistea, scriitor român, membru al Filialei Alba-Hunedoara a Uniunii Scriitorilor din România. Cornel Nistea s-a născut la 6 august 1939, în satul Valea Largă (comuna Sălcuia, pe Valea Arieșului). Licențiat în litere al Universității Babeș-Bolyai din Cluj-Napoca. E profesor de limba și literatura română la Alba Iulia. Redactor la revista de cultură *Discobolul* (după 1990). În anii '80, publică proză scurtă în mai multe reviste ale Uniunii Scriitorilor, debutează în volum în 1984, cu *Focuri în septembrie* (Editura Cartea Românească), drastic subțiată de cenzura de atunci. În iulie 2008, a ieșit de sub tipar romanul *Ritualul bestiei. Amintiri din șezlongul albastru* (inițial intitulat *Amintiri din șezlongul albastru*). Proză scurtă, nuvele: *Colonia de vapuri* – Ed. Teognost, Cluj-Napoca, 2004; *Papagalii mei adorați* – Ed. Context, Cluj-Napoca, 2004.

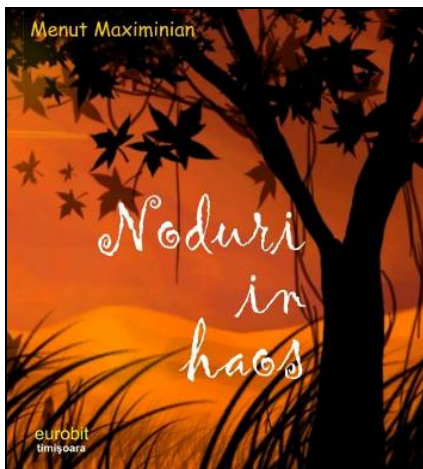
Cornel Nistea, *Întâlnirile mele cu Orlando*, Editura Unirea – Alba Iulia, 2012. Roman, apărut cu sprijinul Consiliului Județean Alba.

Proza aceasta, lipsită de artificii genului, s-ar putea încadra în ceea ce teoria literară numește autoficțiune, prin impresia transmisă cititorului de abolire a frontierelor dintre ficțiune și non-ficțiune (Mircea Muthu).

În fiecare lume ficțională din prozele lui Cornel Nistea, există un narator mai mult sau mai puțin implicat în aceste lumi, cu un mandat moral evident, de unde provine și vocația sa de căutare a adevărului. De obicei, acest narator are voluptatea retrospectiviilor destinate să vindece răni mai vechi sau mai noi, fie ale sale, fie ale altora (Aurel Pantea).

Orlando este un alter-ego al autorului-dubitativ în perimetrul estetic: iscodind prelungirile acesteia în modalități de comportament, de unde rezultă un grad de sinceritate auctorială demn de cel mai înalt interes (Titu Popescu).

Noduri în haos

Așa cum ne lasă să întrezărim încă din titlul volumului, Menuț Maximinian vine cu primul său volum de poezie parcă anume pentru a marca frumosul acolo, în haosul cotidianului, a puncta locurile și valorile morale care ne mai țin pe verticala spiritului.

După un periplu publicistic de invidiat pentru vârsta sa biologică, tânărul scriitor ne demonstrează că este capabil de valențe noi, lirice, și care dau profunzime unor imagini și

stări care, cred eu că îl singularizează în peisajul literar al momentului. Metafora sa este proaspătă, neprelucrată după tehnici mimetice.

Fără să apeleze la sintagme deja la modă, autorul volumului *Noduri în haos* face act de curaj de creație autentică (și) prin aplecarea sa creatoare către graiul folosit încă în zona sa natală. Firul, deși modernist, al versului este cuprins în lucrătura meșteșugită a cuvintelor simple și, nu o dată, chiar arhaice. De o forță intrinsecă sunt și versurile care au tangență cu o lume reală în descompunere, dar aici nu este vorba de cernoziomul greoi și palpabil prin care trec în neființă locuri și oameni. La Maximinian totul este un abur inefabil, spirit, iluzie a unui spațiu pe care îl poartă cu sine întru veșnicire. Prin valoarea literară clară, poetul ridică la rang de rugăciune uneori, alteori, coboară vocea la tihna cântecului de leagăn... Cu uneltele sale lingvistice, și nu doar, face translația între haosul metropolitan și nebunia tehnologizării, și tihna din visul pastoral al fostului copil de la munte. Nimic mai benefic pentru poetul care se caută pe sine, nimic

mai potrivit pentru prima sa carte de poezie, este acest discurs liric pe înțelesul inimii și minții. Autorul nu mai scrie demult pentru album, pentru sine.

Fără frondă, fără să epateze în paginile cărții, Menuț Maximinian reușește să recreeze o lume aproape ideală pentru un om pragmatic, de pressă, cum este dânsul. A învățat să-și folosească amintirile, dar și prezentul, prefirându-le ca pe florile de câmp între paginile unui abecedar ce nu se va demoda niciodată.

Mesajul de dragoste de țară și cel cu accente ce țin de travaliul unui intelectual care se respectă, poemele, deși în vers alb, adună în ele eșantioane ale unui mediu rural evident, mesaje răspicate ca o binețe, și care, toate la un loc, constituie „nodurile” gordiene, așa zice eu, și pe care scriitorul Menuț Maximinian a avut harul și curajul să le „taie”, oferindu-ne, prin frumosu-i curaj, un splendid volum de poezie.

Felicitari și îți mulțumim, Menuț Maximinian, pentru darul tau de duminică dimineața!

MELANIA CUC

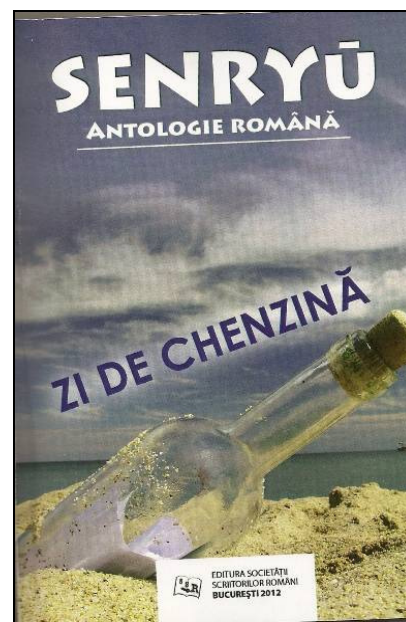
ZI DE CHENZINĂ

(Antologie senryu, Editura Societății Scriitorilor Români, București, 2012).

O nouă antologie care apare prin grija scriitorului Valentin Nicoloițov, alături de „Greieri și crizanteme”, 2007, „Când greierii tac...”, 2010, „Apus de soare”, 2010, „Terapie prin senryu”, 2012. Îndată după apariție, volumul a primit aprecieri elogioase, dintre care iată câteva: „O carte unică în felul ei, realizată cu mare seriozitate, în urma unor selecții riguroase.” „A scrie senryu (bun) e o provocare căreia nu-i poate face față oricine. Îi felicit pe autori.” „Volumul are tot ce-i trebuie, este rezultatul unei munci laborioase de selecție.” „Nume cunoscute din lirica de sorginte niponă și chiar nume

sonore din literatură.” „Cred că e bine de amintit de unde vine numele antologiei: de la unul din senryurile lui Iulian Dămăcuș: „Zi de chenzină – / vecinul vine spre casă în pas de vals”.

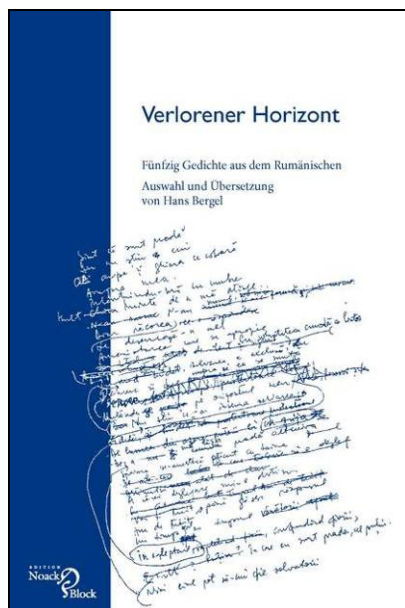
Volumul, cu o frumoasă relizare grafică, include 64 autori români și cuprinde poeme în română și engleză, precum și câte o pagină cu date din biografia și creația fiecărui scriitor. Așa cum Valentin Nicoloițov precizează, din cele 390 de poeme incluse în carte, cele mai multe au mai fost publicate, unele în plachete și volume de haiku personale. „Considerăm că ceea ce contează în primul rând este tematica și conținutul poemelor senryu din această antologie, modul critic sau ironic în care a fost abordată realitatea înconjurătoare și, în final, obținerea rezultatului dorit, de a descreți frunțile și a produce citi-

torului un zâmbet”. „Îmi place viața – / e atât de amuzantă / până mori de răs”, scrie Jules Cohn Botea...

I. GRIGORE

Cincizeci de poezii românești în germană

Sub titlul **Orizont pierdut*** publică Hans Bergel cincizeci de poezii în traducere germană, (fără varianta originală, în română) aparținând unui număr de zece autori români.

Trebuie amintit faptul că deja în 1996, în volumul *În oglindirea orizontului* Hans Bergel (sas născut în 1925 în Râșnov, stabilit din 1964 în Germania) include 60 de poezii, dintre care 40 erau creații originale și 20 traduceri din patru poeți români, și anume: George Bacovia (7), Lucian Blaga (6), Radu Gyr (4) și Luminița Mihai Cioabă (2).

În volumul de față sunt incluși, după cum urmează: George Bacovia (9 poezii: *Stanță la vin*», *Alean*, *Decembre*, *Boemă*, *Amurg antic*, *Vanitas*, *Tăcere*, *Vizită* și *Amurg de iarnă*), Lucian Blaga (10 poezii: *Orizont pierdut*, *Ulise*, *Epitaf*, *Liniște*, *Pan*, *În marea trecere*, *Epitaf pentru Euridike*, *Vara*, *Dați-mi un trup voi munților* și *Somn*), Ana Blandiana (7), Nicholas Catanoy (n. 1925 în Brașov, a emigrat în 1962, trăiește acum în Germania și Franța, prezent cu 4 poeme), Dan Dănilă (n. în 1954, în Șura Mică, lângă Sibiu, stabilit din 1990 la Leonberg, în apropiere de Stuttgart, poet, traducător, pictor și grafician, prezent cu 4 poeme), Radu Gyr (Radu Dumitrescu, 1905-1975, prezent cu 2 poeme), Luminița Mihai-Cioabă (n. în 1957, prezentă cu 3 poeme), Mihai Eminescu (3 poeme: sonetul *S-a stins viața falnicei Veneții*, *Mai am un singur*

dor și *Peste vârful*, Mihaela Stroe (n. 1957, în Transilvania, prezentă cu 7 poeme) și – surpriză! – include și o poezie populară, culegere folclorică, *Cântec ciobănesc din Carpații meridionali*.

O adevărată piatră de încercare – printre multe altele, este pentru poetul-traducător *Blestemul țigăncilor* al Luminiței Cioabă, peste care trece cu succes, găsind rimele.

...marii înșelători dorm în parlament, demagogii / zâmbesc în manualele școlare... – afirmă, printre altele, poetul Dan Dănilă în poemul-pamflet *Poarta Orientului*.

După ce descrie cu interes mișcările posibile ale fiecărei piese de șah în parte, Ana Blandiana conchide:

Nu, nu cred

C-aș putea deveni vreodată șahist.

Îmi lipsește pentru asta

Nu numai dorința de luptă,

Ci și admirația

Pentru geniul politic al jocului...

(*Regulile jocului*, pp. 43-44)

...Răspunsul la lipsa de sens a urii este dragostea..., afirmă, printre altele, Mihaela Stroe în frumosul ei poem *Silabe timide*.

Demnă de reținut este postfața *Poezia ca legitimare civilă*, în care Hans Bergel arată că poezia în România e cunoscută și îndrăgită de toți, că nu există măturător de stradă în țară care să nu știe pe dinafară două-trei poezii de Eminescu și că limba română, având la origine latina și constând din multe vocale, este foarte muzicală și se pot găsi cu ușurință rime.

Dă exemplu, privitor la vocale, propoziția *Oaia aia e a ei*, care tradusă în germană sună *Jenes Schaf gehört ihr* (p. 96).

Desigur că în ultima vreme au mai apărut în Germania antologii de lirică românească (contemporană) mult mai consistente (*Streiflicht*, 1994, 190 p., antologie bilingvă realizată de Simone Reicherts-Schenk și Christian W. Schenk, și *Gefährliche Serpentina*, Edition Garlev, 1998, 240 p., sub îngrijirea lui Dieter Schlesak), dar microantologia de față însumează poeți din generații diferite, din a căror creație au fost alese spre traducere poeme semnificative.

MIRCEA M. POP

***Verlorene Horizont.** Fünfzig Gedichte aus dem Rumänischen. Auswahl, Übersetzung und Nachwort von Hans Bergel, Edition Noack & Block in der Frank & Timme GmbH, Berlin, 2012, 99 p.

Asterisc

Cronica veselă a unui timp rebel

(*Hapuri ardelenești*, vol. 9, Ed. Kronart)

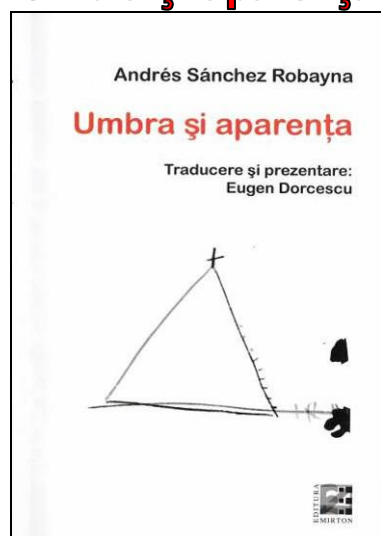

Attila Socaci este un scriitor atipic. Personalitatea sa literară întrunește frenezia unui reporter neobosit, sfătoșenia unui memorialist, verva polemică a foiletonistului, predilecția spre filosofare a bunicuțului șugubăț care invocă deseori cutiuța de rezonanță pe care i-o oferă nepoțelul fictiv și, nu în ultimul rând, vigilența citadină a unei conștiințe severe, cenzor intransigent al moravurilor, năravurilor și chiar a legiurilor strâmbe. Evantaiul tematic îmbracă toate sectoarele vieții noastre, toate profesiile și toate tendințele care agită comunitatea brașoveană, și nu numai, în trecerea anilor ce nu izbutesc să tempereze harul prolific al scriitorului ajuns – iată! – la al noulea volum de „Hapuri ardelene”.

Textele numite de autor *hapuri* pentru presupusa lor valoare vindecătoare sau *foiletoane* de către cei care fac gazete nu pot fi asimilate unui gen literar în accepțiunea general consacrată a teoriilor literare și nici vreunei „direcții estetice” dintre cele care fac umbră ogorului literar. Attila Socaci nu poate fi înghesuit într-o pătrățică pe eșicherul tradițional al criticilor literari. El acumulează un capital de simpatie amplificat cu fiecare tom editat, în rândurile generațiilor care i-au citit cu regularitate de metronom, timp de peste șase decenii, articolele în *Drum nou*, și apoi, în *Gazeta de Transilvania*. Această empatie cu publicul, ce ar putea să trezească invidia confrăților, este datorată în primul rând vervei satirice, spiritului umoristic și hazului rustic ardelenești inconfundabil. Cu Attila Socaci, se realizează o cronică veselă a unui timp rebel, o mărturie tonică a unui om luminat, care nici în al nouălea deceniu al vieții sale nu conținește să ne uimească cu prospețimea scrisului său.

DANIEL DRĂGAN

Umbra și aparența

Poetul Eugen Dorcescu, al cărui potențial liric absolut remarcabil permite exerciții ale libertății poetice ca în *Arhitectura visului* (1982), *Omul de cenușă* (2002), *În Piața Centrală* (2007) etc., trece prin deschideri spirituale de înaltă responsabilitate (*Psalmii în versuri*, 1993; *Ecclesiastul în versuri*, 1997; *Pildele*, 1998; *Exodul*, 2001) spre arii culturale cu originalitate puternic conturată, chiar dacă de aceeași respirație latină, și gustă în toată subtilitatea ei poezia spaniolă, după ce în *L'histoire d'une névrose* (2007) traversează în chip strălucit spațiul elevat al culturii franceze în unsprezece povestiri. Poate că *Drumul spre Tenerife* (2009), apărut în două ediții românești în același an, apoi tradus în anul următor (*El camino hacia Tenerife*) în Gran Canaria, împreună cu Coriolano Gonzales Montañez, la fel de bine primit și în Spania ca și în România, îl legitimează pe poet ca mesager avizat între cele două lumi poetice și confirmarea vine în ediția bilingvă a *Poemelor bătrânului / Poemas del viejo* (traducere realizată împreună cu Rosa Lentini), prefată la a doua ediție de Andrés Sánchez Robayna (2012). Simultan, Eugen Dorcescu realizează singur o ediție bilingvă din poezia lui Andrés Sánchez Robayna sub titlul *Umbra și aparența* (Ed. Mirton, Timișoara, 2012), un florilegiu omogen din *La sombra y la apariencia* (Barcelona, 2010), în același registru reflexiv al pietrelor cărora li se spovedește marea, în soarele torid al Tenerifei, unde *Conocerás tan sólo el signo/ del sol* (vei cunoaște doar semnul / soarelui). În deschiderea volumului

bilingv (*Umbra și aparența*), Eugen Dorcescu creionează succint personalitatea lui Andrés Sánchez Robayna (profesor universitar, important critic literar și poet spaniol), autor a paisprezece volume de poezie și al altor douăsprezece volume de critică (*Museo atlántico*, 1983; *La luz negra*, 1985; *La sombra del mundo*, 1999 etc.), mai puțin cunoscute cititorilor români de critică literară. Poetul spaniol redescoperă *Umbra și aparența* într-o ontică retromersibilă în categorii fundamentale: lumina, soarele, pietrele, timpul, Materia din care a apărut materia, Unul, toate la țarmul care îmbie la o „scurtă meditație asupra varului și a timpului” (*În scobituri, varul se consuma. Această abundență umplea pământul suficient sieși, distrugea fără limită orice aparență. Era chipul timpului*). Unul/Totul e „un punct imobil/ în timpul indivizibil (...) / sumă a clipelelor în ceea ce-i multiplu./ într-o convergență de timp și durată”. Nimic altceva! „...Nu e nimic. Numai vibrație răătăitoare (...) / Soarele încă umed, / alunecă peste lumi”, oamenii înaintază „spre locul unde îi așteaptă / și ne așteaptă, somnul pământului”, un cimitir solar la țarm, unde „pietrele dăinuie în aerul cald”, iar „Soarele / netezise numele / risipite, sub cer, / în lumina flăcării”. Meditațiile aduc imagini ce țin de o altă Carte a Genezei: „Soarele se află în chiar centrul metamorfozei sale și o turmă de capre paște în rada cu pietrișuri”, iar pescarul nu știe unde ființa e mai reală; în aer ori în apă. Dincolo de orice înțelegere, marea dă armonia lumii: „...pe plaja mângaiată de ape sub cerul fără nori, totul pare departe de eroziunea orelor, a zilelor și a anilor...”. Pictorul întemeiază deschiderea în ecouri ce inaugurează forma, iar timpul deschide largi paranteze evenimentului funest: „Trec trenuri în martie înțesate de lacrimi, / (...) Claritatea sângelui. În crepuscul / s-au alipit chipuri tăcute. / În toate umbrele durerii răsunau / îndurările ploii.” Subspațialitatea subsistă în splendori concave, după o geometrie neeuclidiană („Și vei cădea, dintr-o dată, / în fulminantele goluri / ale liniștii”), dar urcă spre metatemporalitate („Arde și timpul / înspre neantul său”) odată cu zeii ce surâd catafatic din marea estivală. Meditația accede spre o apodictică a

contingețelor cu o eidetică mai puțin hedonistă, dar oricum în contiguitatea umbrelor și aparențelor. Așadar, se poate spune, pe asceșt temei, că Andrés Sánchez Robayna găsește în Eugen Dorcescu surplusul de sensibilitate care îi conduce din denotație în conotativ „oglundirea acelei oglundiri” în care „arde și timpul înspre neantul său și numai cerul se sfărâmă” sub fulgerul verde cu care lumina își revarsă dispersia în fântâni invizibile. „Acolo începe, în ciulinul prăfos, / Apropiat, / dar greu de atins, zeul.” Astfel, poezia rămâne o consecvență căutare de noi profunzimi deasupra cărora își binecuvântează lumina. Iată de ce nu mi se pare deloc întâmplător nici desenul de pe copertă, ales de Eugen Dorcescu, *La Pyramide fatale et croix*, atribuit lui Constantin Brâncuși.

IULIAN CHIVU

ISTORIA JURNALISMULUI DIN ROMÂNIA ÎN DATE

A apărut, la Editura Polirom, *Istoria jurnalismului în date. Enciclopedie cronologică*, lucrare coordonată de Marian Petcu, licențiat în jurnalism, doctor în sociologie, conferențiar la Facultatea de Jurnalism și Științele Comunicării din cadrul Universității București. A fondat și condus revistele de specialitate *Jurnalism & Comunicare*, *Revista Română de Istorie a Presei*, *Studii și Cercetări de Istorie a Presei*, a publicat volumele: *Puterea și cultura. O istorie a cenzurii* (1999) *Tipologia presei românești* (2000), *O istorie ilustrată a publicității românești* (2002), *Sociologia mass-media* (2002), *Jurnalism în România – istoria unei profesii* (2005), *Cenzura în spațiul cultural românesc* (coord., 2005), *Istoria jurnalismului și a publicității în România* (2007), *10 teme de istorie a jurnalismului* (2012).

Istoria jurnalismului în date. Enciclopedie cronologică a fost realizată de 120 specialiști, sub coordonarea lui Marian Petcu și cuprinde date din intervalul 1731-2011, fiind înregistrate peste 18.000 de publicații periodice, radiouri, televiziuni, agenții de presă etc., legislația presei, 33.500 de jurnaliști, publiciști, editori, numeroase alte evenimente – greve ale jurnaliștilor, conferințe și congrese, conflicte ș.a.m.d. Volumul are 1.414 pagini, format A 4, fiind cea mai amplă radiografiere din toată istoria presei românești. (N.B.)

Starea prozei

La cumpăna anilor

„La cumpăna anilor!”...Pentru mine, aş spune: „la cumpăna vieţii!”...dar câte cumpene am mai trecut, ori mai avem de trecut? Cine să ştie? Poate, Dumnezeu Cel Bun!

Sunt în vacanță. Vacanța de iarnă. Nu e zăpadă afară... doar frig. În casă e cald și bine. Nimeni, dar absolut nimeni nu-ndrăznește să-mi tulbure somnul! Mi-am închis telefoanele, am tras jaluzelele, am decuplat interfonul, soneria... Am atins din nou recordul de 52 de ore de somn... cu mici întreruperi (urgențe fiziologice)! Altfel, liniște și pace! Deschid languroso ochii. Mă izbește imaginea găurilor din tavan (urme ale încheierii magicului partaj de 3 ani și jumătate, încheiat acum câteva zile, cu smuls garnișele de plastic, candelabre, luat compoturile „de la mama”, de acum 4 ani (de când a plecat)... Mă întorc pe-o parte și râd zgometos! Fac ce vreau! „Omul negru” nu mai vine! Never!”...ca-n filmele americane. Mă întind leneșă după telefoane. Întâi orange (unde am relațiile mai serioase), apoi vodafone (cu șmecherii... de corazon).

Pffftttttt... dar oamenii ăștia chiar scriu, nene! Dau năvala zeci de mesaje, care de care mai frumoase... de Crăciun, de Anul Nou deja. Unele semnate, altele... anonime. Cui să mulțumești? Le-oi fi scris și eu? Nu le-oi fi scris la toți? De unde să mai știu? Unora le-am scris pe mail. Nu am salvate toate numerele celor cu care vorbesc... sporadic.

Eeeeeee... pe vodafone, lucrurile se mai „decoltează”. Aici, la sectorul „corazon”, e leacul de uitare al oricărei supărări. Dincolo de ochii ageri ai mamelor, iubitelor, nevestelor, fiicelor, colegelor de birou, „băieții” se întrec în a stoarce muzelor și ultima vâpaie de inspirație, plină de pasiunea Olimpului. Ce oglindă fermecată? Mă simt regina neîncoronată a tuturor vizitorilor!

Mă ridic din pat cu aerul unei dive. Deschid interfonul, soneria, care, culmea, țâșăie insistent. Nuuuuu!!!!

Mă uit pe vizor: vecina de la 2.

„Vă aștept la cafeluță. E gata!”

Cum să refuzi așa o invitație drăguță? Și-acum, surpriza! Pe masă

mustăceau sendviciuri calde... mmmmm... o bunătate! Mă ciupesc! Nu, nu visez! E... pe bune!

Vecina mea e o persoană foarte delicată. Totul e frumos aranjat și gustos. Nici nu m-am pieptănat. Nici pe față nu m-am spălat. Offffff...

Povestim... câteva știri de la tv, din bloc... și iar despre „marea debarasare” (cum zice un amic). „Dar cum ați putut trăi cu animalul ăla, doamnă?” Mă bufnește râsul. Chiar așa... cum am putut?

Dacă până nu de mult, vecina asta îi mai lua apărarea... lui ex, acum, după ce a fost martora mea la „predarea-preluarea” bunurilor și l-a văzut în acțiune pe om, nu mai știa cum să-și ceară scuze... „că eu mereu am zis că întotdeauna sunt amândoi de vină, nu numai unul... că nimeni nu pleacă de-acasă de bine... Dar așa un om... e nebun, doamnă! Bine că v-ați scăpat!”

Râd, acum pot să râd. Râd din toată inima! Nici nu mai văd sufrageria goală (pardon, doar biroul cu calculator!), holul... idem... și bucătăria... ceva vase pe jos (pe care nu mai avea unde să le pună), deși, în hotărârea de la Judecătoria și Tribunal avea trecute doar... 32 de obiecte. Noi eram 3 femei... ei, 7 gorile. Ce era să fac? Să ne batem? De unde să știe vecina ori prietena mea care din obiectele ce zburau din rafturi, de pe pereți, ori din boxă i se cuveneau lui sau nu?

Erau doar „lucruri”... pentru care, în turul 1 mă trântise de toți pereții, cu certificat medico-legal și spitalizare 5 zile.

„Progamele pentru protecția femeilor victime ale violenței domestice”... sunt încă vise... și reacții tardive... după ce „ai încasat-o”... indiferent câtă școală ai, sau dacă ești sau nu vinovată.

Răsufli ușurată. S-a terminat, îmi zic. S-a terminat, oare, cu adevărat?

Mulțumesc vecinei pentru cafea... și mă aleg și cu un castron mare de răcituri. Românii sunt darnici de Sărbători! Nu poți refuza, că jignești.

Fac un duș și-mi revin, în atmosfera caldă „a casei mele”! Da, e un fel de-a zice cu toată gura „casa mea” (ținând cont c-am ipotecat-o, la bancă, ca să-l pot despăgubi pe ex.).

„Iată un bilanț, scumpul meu prieten, i-aș spune lui O.L.: după 26 de ani de muncă, facultate, doctorat, toate gradele didactice luate... un mariaj de 11 ani... și 3 ani și jumătate

de pro-cese... dna prof. dr. are: un aparatament... ipotecat... și datorii... pe următorii 20 și... de ani!”

Să plâng? Să râd? ...pentru ce?

Mă închin frumos, și-i mulțumesc lui Dumnezeu că-s sănătoasă, cu mintea încă întreagă.

„Dacă ești cuminte și-ți plătești ratele, nu-ți are nimeni treaba”, mă asigură, zâmbind drăguț, domnișoara de la bancă. „Toți avem rate... pentru casă, mașini... În toată lumea civilizată așa merge treaba, doar noi, românii suntem așa panicoși.”

Așa o fi. N-am avut de ales. De ce să-mi mai fac griji?

Mă îmbrac frumos, mă parfumez discret și plec în oraș... să-mi duc actele pentru garanția aparatelor pe care deja le-am cumpărat, noi: aragaz, mașina de spălat, combina frigorifică. „Nu mor caii când vor câinii!”

„Eu vleau să pec în Germania, cu tati!”, se plânga o mucoasă de vreo 3 ani, în autobuz, bunicii ei.

„De ce vrei, măică, să pleci? Pe buni cui o lași?”, se tânguia femeia.

„Pentru că nu mai pot trăi aici, pliceți? Nu e civilizație!”

Toți am început să râdem... cu lacrimi. Bunica rămase perplex la ce debita „mica vietate”.

Am coborât din autobuz... și mi-am rezolvat garanțiile.

Hrușcă cânta nestingherit colinde... în toate difuzoarele magazinului. Ba, de la un timp, mi se părea chiar flegmatic.

„Bă, Hrușcă, îmi venea să-i strig... să știți și tu că am aragaz, mașină de spălat și combină frigorifică... noi!... cu garanție, bă!”

„La mulți ani, Doamna Dirigintă!”, mă ia prin surprindere, în brațe, un fost elev. „Noi ieri am venit din Germania, și-i luăm la bunica, surpriză, că n-am fost de Crăciun, un șemineu.”

„Luați-i, măi, șemineu... dar lemne o avea? Dar pampersii destui? Dar medicamente... de care trebuie... nu de-alea mai ieftine?”, îi muștram în gând. Așa suntem... când suntem foarte tineri: vrem totul, ca-n filme.

Un an cu multe bucurii și împliniri, copii dragi... și mici, și mari!

CORINA-LUCIA COSTEA

Raiul e gata să curgă

În palmele mele
s-a oprit pentru o clipă lumina,
ca să fluiera printr-un gât de pasăre,
provocând ploaia
să întoarcă pe dos cămășile arse
în care copacii nu conțin a se iubi.

Plin de smerenie,
îmi șoptești la ureche
că raiul e gata să curgă
prin toate vertebrele noastre,
lăsând timpul
să se afunde
într-o gură de clopot
ce n-a mai bătut de o mie de ani.

Dimineața strânge rozariul în dinți

Întâi mi s-a rostit numele,
apoi trupul meu începu să sfârșie
de parcă ar fi fost tras
prin ascuțișul de aripă al unui înger.

Mi s-a turnat peste buze
laptele din sânul supt de lună,
ca să nu-mi scape din mâini cârja
îmbrăcată în stele,
gata să alunge șerpui
din iarba ce-ar vrea
să mai scrie o carte.

Într-un târziu,
mi s-au dezlipit ochii,
rostogolindu-se
peste bolovanii de piatră,
chiar în ceasul când dimineața
strângea rozariul în dinți
ca și când
cineva tocmai învia prin frunze.

Am auzit...

Am auzit că e posibil să-mi zboare
tălpile,
dar numai dacă se vor lepăda de trup
și sărutând înaintea pardoseala de iarbă
pe care au început să mușgăiească
fluturii.

Și despre mâini am auzit
că ar putea îmbrăca o lumină
și umbra s-ar spovedi lor,
sărutând zidurile reci
cu plecăciune.

Despre suflet n-am auzit nimic...
Nici nu aș fi putut,
eram prea concentrată

să sprijin creanga burdușită de aceste
cuvinte,
pe care Dumnezeu le turna printr-o

pâlnie de foc,
în timp ce partea nevăzută din mine,
flutura tămăduită.

Mâna cu o pasăre sub piele

Doar mâna care râde cu fiecare deget,
chiar ea, care scurmă prin noroi
ca și când ar vrea să-l îmbrace în
cuvinte
învață să danseze pe lama aceluia cuțit
ce știe să taie
singura pâine cu miez de iarbă,
pentru care și Lazăr
s-ar mai întoarce o dată din mormânt.

Vezi tu, mâna aceasta stranie
nu se răstește niciodată la pietre,
chiar dacă ele au lovit-o de atâtea ori,
ea și-a ascuns lacrimile sub unghii,
precum o turmă de miei la sânul lunii.

Îmi vine să-i cer să-i ia locul
întregii mele ființe,
acestei mâini venită de nu știu unde,
măcar așa să simt și să cunosc
pasărea de sub pielea ei
ce cântă în fiecare dimineață.

Veste de taină

În mâini
mi-a fost strecurată
o scrisoare
de unul dintre arhangheli.

Din cele câteva rânduri
am înțeles
că trebuie să mai trec
prin multe păsări,
până îmi voi câștiga dreptul
de a-mi scrie poemele
pe cupola unei biserici
înălțate într-un ou străveziu.

Mijesc în cuvinte

Eu calc pe cuvinte
ca pe o lamă de cuțit

dornic să taie pâinea
ce tot amână moartea
de pe o zi pe alta.

Îmi aleg singură ploaia,
de aceea e atât de crudă
iarba degetelor mele,
tunsă în fiecare noapte
de un zeu legat la ochi.

Eu mijesc în cuvinte
la fel ca un apostol
în mărunțelul crescut în păcate,
așteptând ca lumina
să răbufnească până și din pietre.

Picătura de rai

De când te-am găsit,
fiecare cuvânt al meu
e ca o sărbătoare
despre care păsările
vor vorbi în limba lor
până va curge din tine
picături de rai
cu gust de strugure copt.
Când plouă frumos,
cântă o cruce în mine
de nimeni știută,
iar buzele așteptării
aproape că ard,
rupând scoarța dulcie a nopții
în care gângură luna
precum un copil cu aripi de lapte.

Nu știu cum se face
că doar ochii tăi
pot trece prin talpa de cer
ca să ajungă la mine,
tocmai când iarba adoarme
cu inima mea prelinsă în brațele ei.

MAGDALENA DORINA SUCIU

*(Din volumul bilingv, în curs de
apariție, Aripă sub ape/Wing Under
Water)*

Anchetă « Vatra veche » **Casa Memorială „Ion Creangă”, Humulești**

Cum să scrii despre Humulești și despre casa marelui povestitor fără să te gândești la cuvintele lui!? „*Dragu-mi era satul nostru cu Ozana cea frumos curgătoare și limpede ca cristalul, în care se oglindește cu măhnire Cetatea Neamțului de atâtea veacuri!*” „*Nu știu alții cum sunt, dar eu, când mă gândesc la locul nașterii mele, la casa părintească din Humulești... parcă-mi saltă și acum inima de bucurie.*”

Aceste cuvinte se pot constitui în îndemnuri de a vizita casa părintească și satul – două coordonate care au format acel univers ce l-a propulsat în vârful literaturii române pe Nică a lui Ștefan a Petrei Ciubotariu din Humulești și al Smarandei, fiica lui David Creangă din Pipirig.

Cine este acela care, vizitând mănăstirile Agapia, Văratcă ori Neamț să nu se oprească, în trecerea lui, și prin Humulești!?

Astăzi, localitatea Humulești este un cartier al orașului Tg. Neamț, însă în prima jumătate a secolului al XIX-lea, pe vremea copilăriei lui Creangă, „*nu era numai așa un sat de oameni fără căpătâi, ci sat vechi răzășesc, întemeiat în toată puterea cuvântului: cu gospodari tot unul și unul, cu flăcăi voinici și fete mândre, care știau a învăța și hora, dar și suveica, de vuia satul de vătăle în toate părțile.*” În acest sat de oameni harnici, s-a născut Ion Creangă, într-o casă simplă, așa cum trebuie să fi fost foarte multe în Moldova de acum mai bine de un veac și jumătate.

Casa copilăriei a fost durată, prin anii 1830-1931, de către Petrea Ciubotariu, bunicul lui I. Creangă. A fost locuită până în 1951 de Sofia Grigoriu, fiica Mariei, sora scriitorului. În anul 1951, s-a amenajat muzeul memorial, după ce au fost efectuate lucrări pentru conservarea casei, care însă nu au știrbit cu nimic autenticitatea ei.

Pătrunzi cu pioșenie, în cele două camere ale casei-muzeu, gândind la „*acel*

băiet prizărit, rușinos și fricos și de umbra mea.”

Prima încăpere, de fapt un coridor lung și strâmt, tînda, este organizată ca o expoziție documentară, o vitrină cu ediții din opera lui I. Creangă, inclusiv ediții traduse în diverse limbi, fotografii de familie, un panou ce cuprinde arborele genealogic al povestitorului (strămoșii-i provin din Transilvania, zona Bistrița-Năsăud, nu din Făgăraș, cum s-a considerat greșit mult timp). Aflăm că un cunoscut arhitect, Horia Creangă, este descendent direct al scriitorului.

În camera propriu-zisă, cu mobilier original, pot fi văzute: lada de zestre a mamei, o măsuță cu trei picioare și patru scaăud, nu din Făgăraș, cum s-a considerat greșit mult timp). Aflăm că un cunoscut arhitect, Horia Creangă, este descendent direct al scriitorului.

În camera propriu-zisă, cu mobilier original, pot fi văzute: lada de zestre a mamei, o măsuță cu trei picioare și patru scaăud, nu din Făgăraș, cum s-a considerat greșit mult timp). Aflăm că un cunoscut arhitect, Horia Creangă, este descendent direct al scriitorului.

Înainte de a părăsi casa, te oprești câteva clipe lângă vitrina cu faimosul ceaslov pe care se văd, bine păstrate, urmele muștelor omorâte de școlarul Nică. Ne amintim: „*În lipsa părintelui și a dascălului, intram în țintirim, țineam ceaslovul deschis, și, cum erau filele cam unse, trăgeau muștele și bondarii la ele și, când clămpăneam ceaslovul, câte zece-douăzeci de suflete prăpădeam deodată; potop era pe capul muștelor!*”

Înaintea de a părăsi casa, te oprești câteva clipe lângă vitrina cu faimosul ceaslov pe care se văd, bine păstrate, urmele muștelor omorâte de școlarul Nică. Ne amintim: „*În lipsa părintelui și a dascălului, intram în țintirim, țineam ceaslovul deschis, și, cum erau filele cam unse, trăgeau muștele și bondarii la ele și, când clămpăneam ceaslovul, câte zece-douăzeci de suflete prăpădeam deodată; potop era pe capul muștelor!*”

Leșind în curte, vizitatorului i se pare că aude: „*Teși, copile cu părul bălai, afară și rade la soare, doar s-a îndreptat vremea*”, ori: „*Dumnezeu să te înzilească, Ionică, dragul mamei, și să-ți deie toate darurile sale cele bogate, dacă te-i purta cum văd că te porți de-o*

bucată de vreme încoace! Atunci eu, pe loc, am început a plânge și bucuria n-a fost proastă. Și mai multă mustrare am simțit în cugetul meu decât oricând. Și de m-ar fi bătut mama cu toate gardurile și de m-ar fi izgonit de la casă ca pe un străin, tot n-aș fi rămas așa de umilit în fața ei, ca atunci când m-a luat cu binișorul.”

Dacă ești iarna în Humulești, parcă auzi chiotul copilului care se afla, de Crăciun, în preajma porcului pârilit, dorind să încalcece „*pe deasupra paielor*” și făcând „*un chef de mii de lei*”, așteptând răsplata ce urma s-o primească. În toate aceste întâmplări, alături de imaginea copilului Nică, apare la loc central figura mamei „*plină de minunății, pe cât mi-aduc aminte; și-mi aduc bine aminte, căci brațele ei m-au legănat când îi sugeam țâța cea dulce și mă alintam la sânul ei, gâlgurind și uitându-mă în ochii-i cu drag! Și sânge din sângele-i și carne din carnea ei am împrumutat, și a vorbi de la dânsa am învățat. Iar înțelepciunea de la Dumnezeu când vine vremea de a pricepe omul ce-i bine și ce-i rău.*”

Vizitatorul mai poate afla că peste drum de casa părintească, devenită muzeu, se află un cireș ce se înalță pe locul celui din ograda mătușii Mărioara, a celui ce i-a prilejuit copilului Nică să cărăbănească „*la cireș în sân, crude, coapte, cum se găseau*”, iar apoi într-un adevărat cros cu mătușa Mărioara să prăvale toată cânepa la pământ „*și nebuna de mătușă Mărioara, după mine, și eu, fuga iepurește prin cânepă, și ea pe urma mea, până la gardul din fundul grădinei*”... „*și eu fuga, și ea fuga, și eu fuga și ea fuga, până ce dăm cânepa toată palancă la pământ.*” O altă întâmplare poate fi evocată în legătură cu bătrânul tei aflat la vreo 600 m de casă, tei crescut din vechia rădăcină a celui în care, odinioară, Nică găbuise „*pupăza vlăguită de atâtea zbucium.*”

Oare unde în altă parte ai putea să retrăiești copilăria mai bine decât în această casă care a intrat în conștiințele tuturor copiilor!?

Și iar te gândești la vorbele scriitorului: „*ce mai atâtea vorbă pentru nimica toată?*” Ia, „*am fost și eu în lumea asta, un boț cu ochi, o bucată de humă însuflețită din Humulești, care nici frumos până la douăzeci de ani, nici cu minte până la treizeci și nici bogat până la patruzeci nu m-am făcut*”, dar Ion Creangă a rămas „*o expresie monumentală a naturii umane în ipostaza ei istorică ce se numește poporul român, sau mai simplu, e poporul român însuși, surprins într-un moment de genială expansiune.*” (G. Călinescu)

LUMINIȚA CORNEA

EVENIMENT

O NOUĂ DESCOPERIRE SENZAȚIONALĂ, ÎN TIMPUL EXCAVĂRIILOR DE LA TURDAȘ!

ÎNCRISURI DACICE PE UN TROVANT!

MIRCEA CHELARU:

„Pietrele dacilor au început să vorbească din nou”

Da! am fost acolo! Vă trimit în premieră absolută ceea ce am văzut la Turdaș (n.n. – luni, 24 septembrie 2012), pe traseul excavațiilor autostrăzii. Am fost cu prof. Victor Crăciun și senatorul Avram Crăciun, alături de fotografii Virgil Jireghie, de la Arad.

Priviți înscrisurile și comparați-le cu cele de la Tărtăria și Oțelenii de Iași! Sau chiar cele de pe inelul de aur de la Ezerovo. Este numitorul comun al existenței noastre inteligente de peste 20 de mii de ani. Constatările sunt numeroase, dar vom dezvolta public subiectul.

Am făcut acest demers pentru că există deja emisă ipoteza descărcării arheologice, ceea ce ar fi încă un gest criminal asupra identității noastre ancestrale!

Scriu toate acestea pentru a se ști și spre a se acționa!

Iată cum, așa cum spunea fondatorul conștiinței naționale, unicul Eminescu, „Pietrele au început să vorbească”. Și nu numai de azi sau de ieri. Bucurați-vă!

**General (r) doctor
MIRCEA CHELARU,
vicepreședinte al Ligii Culturale
Române**

*

„Era un popor brav acela care a impus tribut superbe împărătese de marmură a lumii - Roma. Era un popor nobil acela a cărui cădere te împle de lacrimi, iar nu de disperare, iar a fi descendentul unui popor de eroi, plin de noblețe, de amor de patrie și libertate, a fi descendentul unui asemenea popor n-a fost și nu va fi rușine niciodată.” (Mihai Eminescu)

Pentru cei nefamiliarizați cu trimiterile despre care face vorbire distinsul meu prieten, gen. Mircea Chelaru, autorul informației atât de prețioase, precizez cele de mai jos.

(M.C.)

„Descoperirea sinelui adânc al părinților celor mai vechi e supremul act de orgoliu al unui neam.” (Nicolae Iorga)

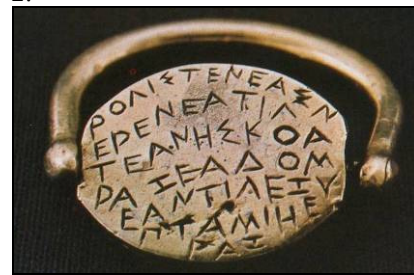
În 1961, cercetătorul clujean N. Vlăssă a descoperit în săpăturile arheologice întreprinse în satul Tărtăria (județul Alba, între Alba Iulia și Orăștie), trei tăblițe de lut ars (teracotă), parte integrantă din stravechea „cultură Turdaș”, care, împreună cu tot atât de străvechea cultură Vinca, alcătuiesc un complex cultural neolitic propriu sud-estului Europei. Printr-un consens arheologic unanim s-a ajuns la concluzia că tăblițele aparțin mileniului VI — V î.e.n.

Două tăblițe sunt acoperite cu reprezentări stilizate de animale, copaci și diferite obiecte. Cea de-a treia, de formă discoidală, cuprinde patru grupuri de semne, despărțite prin linii. Folosește o modalitate de scris pictografică. Este considerată ca fiind cea mai apropiată de o scriere adevărată. O bună parte din semnele conținute pe ea se regăsesc în literele din inscripțiile arhaice grecești (dar și la scrierile feniciană, etruscă, veche italică, iberică). Observând similitudini între tăblițele găsite la Tărtăria și scrierile de pe tăblițele sumeriane de la Uruk și Djemdet Nasr, cele din urmă datând de la sfârșitul mileniului IV și începutul mileniului III î. Hr., N. Vlăssă a luat în considerare ipoteza conform căreia și tăblițele de la Tărtăria ar fi vestigii ale unei scrieri străvechi legate de scrierea sumeriană.

Tăblițele de la Tărtăria ar fi însă mai vechi cu un mileniu decât monumentele scrierii sumeriane, fiind cele mai vechi scrieri din lume găsite până-n prezent.

2.

Inelul de aur de la Ezerovo (Bulgaria), cu înscrisuri în limba tracică.

3. În comunicarea despre „Trovanții de Buzău - Pietrele vii de la Ulmet - Bozioru”, istoricul Diana Gavrilă, ghid turistic în zonă, ne lămurește că termenul se referă la niște bolovani uriași (concrețiuni), „o adunătură de pietricele de dimensiuni diferite, legate între ele printr-un ciment carbonatic. În principiu sunt gresii cu o textură mai dură decât a stratului în care se dezvoltă. Termenul de trovant este specific literaturii noastre și a apărut prima dată în 1907, în lucrarea «Terțiarul din Oltenia», a naturalistului Gh. Munteanu Murgoci. Din România și până în Noua Zeelandă, din Antarctica și până în Groenlanda, trovanții stârnesc uimire și admirație. În România, pot fi văzuți în județul Vâlcea, unde există un muzeu în aer liber, la Cluj – pe Dealul Feleacului, în Munții Buzăului – la Ulmet, lângă Sibiu și în Hunedoara. (Au fost găsiți și în exploatarea miniere de suprafață din județul Mehedinți, Cariera Husnicioara!). Poetul Ion Gheorghe și regretatul arheolog Dinu Rosetti considerau că o parte din concrețiunile grezoase sunt artefacte lucrate din pastă litică, inspirate după natură. După aceste forme, omul, începând cu cel primitiv, și-ar fi creat o întreagă mitologie, și tot de aici ar fi născut și fantasticele povești cu Feți - Frumoși, Ilene Cosânzene, balauri sau zmei. În zona Vâlcii sunt numiți «balatruci», cuvânt ce vine din vechea ariană și s-ar traduce «răsucirile lui Baal», un străvechi zeu solar. Trovanții de la Costești-Vâlcea prezintă niște particularități interesante: cei foarte mici sunt friabili și au niște excrescențe ce creează senzația de rădăcini. În urma ploilor, pe suprafața celor mari apar un fel de bășici, adică se formează niște pui de trovanți, care imită →

MARIANA CRISTESCU

perfect «părinții» pe care cresc. Se crede că aceste pietre sunt vii. Ele sporesc cu 4-5 cm la 1.200 de ani, dar se și înmulțesc, așa cum spun oamenii locului, «puiază». Sau, trovanții ar putea fi o misterioasă trecere de la regnul mineral la cel vegetal.

Alții susțin că bolovanii aceștia ar avea origini supranaturale sau ar fi mărturie ale existenței unor civilizații extraterestre foarte avansate.

Filosofii și religiile din antichitate admiteau că pietrele au o energie anume, care interferează cu energia umană. Astfel, șamanii uzau de ele în cadrul descântecelelor, considerându-le pietre din care se revarsă divinul, crezând în proprietățile lor terapeutice. Le foloseau și pentru a însoți sufletele în călătoria spre veșnicie.

În trecutul nu prea îndepărtat, ardelenii așezau uneori trovanți în cimitire, la căpătâiele celor dragi.

Datorită aspectului sferic al unora dintre trovanți, oamenii îi considerau a fi ouă uriașe de dinozaur.

Multă vreme pietrele vii au fost considerate fosile de plante sau de animale, fiind foarte căutate de către paleontologi, pentru colecțiile de fosile conținute în miezul lor. În alte țări există trovanți uriași, ce ajung până la 3 m în diametru, și unii presupun c-ar fi de fapt animale preistorice pietrificate.

Și, uite așa, transformarea în stană de piatră nu ar mai fi doar o acțiune de basm.

Țăranii din zona Munților Buzăului obișnuiesc să aducă un bolovan la porțile gospodăriilor lor, pentru că, din moși - strămoși se știe - aceștia aduc spor și îndeustare.

Paracelsus, vestitul medic alchimist, susținea, în sec. XV, că pietrele ar avea memorie, ele deținând un vast univers de cunoștințe. Ele știu totul despre originea formării Pământului și-a Cerului.

Memoria lor este infinită și în ele regăsim întreaga istorie a Universului.

Dar pentru a le-nțelege, pentru a le desluși tainele, trebuie să ai un suflet pur, trebuie să înveți ca să le simți.

Concrețiuni grezoase s-ar fi observat și în solurile lunar și marțian. Se numesc „afinele”,

datorită formei și culorii. Nu este cunoscută textura lor, și nici cine a determinat, «creșterea prin imitare». Fantastica lume a trovanților rămâne însă necunoscută. Oamenii de știință nu au reușit încă să deslușească misterul formării acestora. Ei nu fac decât să tot emită ipoteze.”

„Da, am zis-o și o voi repeta până voi putea fi auzit, că misiunea noastră este să dăm științelor arheologice pe omul Carpaților preistoric, anteistoric.”

(Cezar Bolliac)

Am insistat asupra acestor „roade ale Pământului” - sperând că am reușit să vă trezesc interesul - deoarece, după părerea mea, uriașa sferă cu înscrisuri dacice asupra căreia ne atenționează, inclusiv în imagine, domnul general (r.) dr. Mircea Chelaru este tocmai un trovant, probabil cu funcție de piatră tombală, deoarece, după cum am aflat, „în trecutul nu prea îndepărtat, ardelenii așezau uneori trovanți în cimitire la căpătâiele celor dragi”.

Specialiștii vor afla, cu siguranță, vârsta pietrei vii și noima cuvintelor scrise în urmă cu... - e o simplă presupunere - peste cinci milenii, de strămoșii noștri daci.

General (r) doctor MIRCEA CHELARU și un posibil trovant

Frânturi de gânduri

Scânteia inspirației ancestrale este cea care dă vigoare minții, o scoate de sub tirania exorcizărilor ideatice și o pune în fața nevoii de pace edenică.

*

De n-ar fi fost Muza, am fi adus elogii nesafârșite doar intelectului prizonier al limitelor, căci EA duce la poetic, la o aventură lirică fără de care actul creației ar fi doar o reverie vulnerabilă.

*

Deseori, un filosof preferă doar formalizarea ideilor care caută să recompună adevărul, refuzând aventura minunată a deschiderii, considerată un simplu vector al primejdiei intelectuale.

*

Din toate cele scrise în istoria umanității, probabil referințele evanghelice vor fi întotdeauna cel mai puțin seducătoare în economia asumării unui mod de viață, dar cu sigranță crucea perpetuă a preocupărilor și neînțelegerilor noastre.

*

Una din marile virtuți ale poporului român este faptul de a nu fi obosit vreodată să obosească, astfel încât nenorocul a ajuns o stare de mândrie.

*

Încercarea de a descifra sensul realității *dăunează grav sănătății* sufletești atâta vreme cât dăm uitării starea de grație.

*

Dacă acum mai bine de 2000 de ani am avut de-a face cu răstignirea lui Iisus Hristos pe Cruce, acum suntem martori răstignirii privirii umane prin spectacolul funest al strivirii purității la care luăm parte.

*

A fi e o provocare. Nu a ști și nici a avea ori a face, ci a fi. Asta e adevărata taină și adevăratul scandal al lumii.

*

Cel ce vrea să puncteze într-o veșnicie dincolo de văzut va căuta să meargă până în dezțărumirea tuturor celor catafactice.

TUDOR PETCU

al Episcopiei Covasnei și Harghitei

„Eu n-am văzut Basarabia, nu din cauza gardului de sârmă ghimpată, ci nu am văzut-o din cauza unor ordine”.

L.C.: Înaltpreasfințite Părinte Arhiepiscop, în aprilie 2012, la Centrul Ecleziastic de Documentare „Mitropolit Nicolae Colan” din Sf.Gheorghe, v-ați întâlnit cu un **grup de basarabeni, profesori și studenți de la Universitatea „B.P.Hasdeu” din Cahul**, Republica Moldova. Ați mărturisit că vă bucurați foarte mult de prezența basarabenilor și v-ați întreținut cu invitații din Basarabia. Ați aflat atunci că una dintre profesoare, Ioana Axentii, cercetează activitatea Episcopului Justinian Teculescu, pe când a fost episcop și de Cahul între 1926-1932.

Î.P.S. Ioan: Da, i-am mulțumit cu bucurie că studiază activitatea Episcopului născut pe teritoriul Eparhiei noastre, în Voinești Covasnei. Partea culturală a scăpat de lanțuri, pe când elementele politice încă sunt încătușate. Dar, din mila lui Dumnezeu, după 1989, graiul, cuvântul, cultura s-au descătușat. Știm că întotdeauna elementul de cultură a fost vectorul care a tras după el civilizația unei țări, unor popoare. Așa cum cercetătorii din zona noastră cercetează viața și activitatea unor personalități născute pe aceste meleaguri, sunt interesate și de locurile unde au activat, este bine că și pe acele plaiuri există cărțurari cu asemenea preocupări. Mă bucur că se realizează astfel de conexiuni. **Oamenii de cultură pot reface spațiul cultural românesc** comun cu toată problema aceasta. Oricât ar fi fost acel gard de sârmă ghimpată, gros cât brațul meu, tot îl mănâncă rugina într-o zi. Întotdeauna s-a văzut, în decursul istoriei culturii și civilizației lumii, că țărani sunt oameni sfinți. Ei, săracii, cu sudoarea lor, au sfințit pământul, însă oamenii de cultură sunt chemați, într-o țară, într-o civilizație, să sfințească văzduhul, cerul ei, de aceea zic eu că aceste interconexiuni sunt extraordinare. Sârma aceea ghimpată a fost mult mai penetrantă decât zidul comunist care a fost mult mai opac. **Eu n-am văzut Basarabia, nu din cauza gardului de sârmă ghimpată, ci nu am văzut-o din cauza unor ordine.** După 1989, la o întâlnire colegială, la mai mulți ani de la terminarea liceului, în vorbirea mea, am mulțumit profesorilor pentru ce ne-au învățat și pentru că nu ne-au terorizat niciodată. Profesorii mei de liceu nu ne-au terorizat niciodată, deși dirigintele meu mi-a spus că în caietul lui de observații, în dreptul numelui meu, printre alte caracterizări despre mine, scria: tânăr ce frecventează biserica. În sfârșit, profesorii nu ne-au obstrucționat, adică, dacă eu credeam în Dumnezeu, în loc de zece să-mi dea șapte. Le-am spus atunci profesorilor de istorie că îi iert pentru că nu ne-au vorbit de Basarabia: vă iert, **știu că n-ați avut voie să ne**

spuneți despre Basarabia, că acolo trăiește sânge românesc, vă iert că nu ne-ați spus despre istoria lor. I-am iertat pentru că mi-am dat seama prin ce ar fi trecut dacă ne-ar fi spus atunci despre Basarabia.

L.C.: Vă rog să ne vorbiți despre credința basarabenilor și despre felul cum vedeți în continuare legătura dintre românii de pe cele două maluri ale Prutului.

Î.P.S. Ioan: Sunt atâtea personalități care s-au născut dincolo de Prut, în Basarabia, și au venit aici. Ar fi bine, cât se poate, să avem o listă, pentru că nu este, cred, o localitate mai importantă, un oraș mai important, unde să nu fie așezat vreun cuib, vreun grup de basarabeni. Știu că, atunci, în 1940, când s-a dat ordin de plecare din Basarabia, cât de atent, cât de minuțios a organizat statul român retragerea. N-a fost familie din Basarabia, plugar, învățător, medic, fiecare a fost trecut pe listă și a trecut frontiera, ba chiar a și știut în ce localitate pleacă. Am prins și eu oameni mai în vârstă care au fost refugiați. **Vă spun că a fost de admirat credința lor.** Au adus cu ei un plus de valoare spirituală și de la început s-au lipit lângă biserică. Au fost mereu lângă biserică, pe

unde au fost. De aceea spun că sunt importante cercetările din domeniul științei, medicinei ș.m.d., dar sunt tot atât de importante și cercetările legate de spiritul unei națiuni. Se îmbolnăvesc oamenii. Se îmbolnăvesc și copacii, dar, mai presus de bolile acestea individuale, este foarte grav când se îmbolnăvește o națiune. Iată **noi am fost separați, ca și când am fi fost doi plămâni, unul a respirat aer din Carpați și celălalt a respirat aer dintre Prut și Nistru, dar nu s-au despărțit. Cei doi plămâni au hrănit ființa națională.** Numai că prin ce au trecut basarabenii și prin ce am trecut și noi, mai ales în Transilvania! În 1940, după ce au venit ungurii, pe un cântăreț bisericesc dintr-un sat de aici, Mărtănuș, l-au tăiat ungurii bucăți, l-au aruncat pe gunoi și trei zile nici nu i-au lăsat să-l îngroape. Deci au fost atrocități de mare anvergură, dar noi le-am trăit aici, basarabenii le-au trăit aproape două sute de ani cu intermitențe, dar noi, în Transilvania, le-am trăit 800 de ani. Gândiți-vă cum se mai întâmplă că avem în spațiul transilvan oameni care mai vorbesc românește, care mai au cultură română! Uitați-vă, de exemplu, prin 1910-1911, bunicul meu s-a dus la școală. Într-un sat românesc din Transilvania, la școală, era învățător maghiar. Când a venit bietul copil acasă, scria cuvinte ungurești. L-au lăsat părinții un an, l-au mai lăsat încă un an și gata, a rămas cu două clase, că nu l-au mai lăsat să meargă la școală maghiară. Așa a rămas cu două clase și toată viața a semnat cu două litere. Deși cu puține clase, părinții mei m-au învățat pe mine să vorbesc românește.

L.C.: Înaltpreasfințite Părinte, cred că oricine vă aude simte că aceste cuvinte despre ființa neamului nostru românesc le spuneți din inimă, nu din cărți. Vă rog să ne mai vorbiți despre apărarea ființei naționale, ce sfat ne dați în această privință pentru viitor? →

LUMINIȚA CORNEA

Ioan Lăcătușu, arhivist, istoric, sociolog, la 65 de ani

La ediția a XVIII-a a Sesiunii Naționale de Comunicări Științifice "Românii din sud-estul Transilvaniei. Istorie. Cultură. Civilizație", a avut loc un eveniment care nu a avut scopul de a epata, dar care a reușit să eclipseze celelalte momente din programul acestei tradiționale manifestări desfășurate la Sfântul Gheorghe, în județul Covasna, pe parcursul a două zile.

Mai întâi, cei peste 100 de participanți prezenți au fost conduși la Catedrala Ortodoxă Română Sf. Ierarh Nicolae și Sf. Mare Mucenic Gheorghe, din acest municipiu, unde Înalt Preasfințitul Ioan Selejan, Arhiepiscopul Covasnei și Harghitei, a ținut o caldă și de pace slujbă, având alături pe pr. protopop de Roman, Florin Țuscanu, preoții parohi Sebastian Pârnu, Cristian Groza și Ciprian Staicu, și astfel, momentul a devenit sacru, impresionând pe toți cei care au pășit, deodată, într-o lume aflată sub imperiul luminii, al ortodoxiei, al românității.

Apoi, lucrările sesiunii s-au desfășurat, în prima zi, la Muzeul Spiritualității Românești, într-o manieră de înaltă ținută științifică, remarcată de toți cei prezenți. După ce au luat cuvântul, în plen, o serie de personalități care se cuvin a fi enumerate: Dr. Codrin Munteanu, prefectul județului Covasna, prof. univ. dr. Dumitru Acu, prof. univ. dr. Petre Țurlea, prof. univ. dr. Ioan Sabău-Pop, prof. univ. dr. Radu Baltasiu, dr. Gelu Neamțu, dr. Constantin Secară, dr. Teodor Ardelean, auditoriul a fost anunțat de IPS Ioan, așa cum era prevăzut în program,

că Editura Eurocarpatica lansează cel de-al cincilea volum al **Colecției Profesioniștii noștri**, intitulat **Ioan Lăcătușu la 65 de ani, ediție îngrijită de Vasile Stancu, cu binecuvântarea IPS Ioan Selejan**. Menționăm că prezentarea a fost realizată de domnul profesor Vasile Stancu, coordonatorul acestei ediții, care a făcut mai multe precizări, pe care, în parte, vi le redăm în rândurile următoare.

Colecția a ajuns la al cincilea volum, cele publicate anterior fiind: **Ana Grama la 70 de ani** (2010, 294 de pagini), **Liviu Boar la 60 de ani** (2011, 555 de pagini), **Dumitru Zaharia la 85 de ani** (2011, 384 de pagini) și **Ioan Ranca la 80 de ani** (2012, 452 de pagini). Actuala ediție, a 5-a, destinată dr. Ioan Lăcătușu, caracterizată de dl. prof. dr. Liviu Boar drept o **Ediție Regală**, cuprinde 1263 de pagini, repartizate în două volume, care reunesc 93 de mesaje, 54 de studii și semnăturile a 140 de autori. Astfel, în acest moment, colecția cuprinde aproape 4000 de pagini în 6 cărți, la care și-au adus contribuția peste 330 de autori care au elaborat 194 de mesaje și 121 de studii.

În viziunea inițiatorilor, colecția trebuie să fie un instrument de evidențiere a elitelor profesionale și a performanței științifice din aria cercetării și arhivisticii, privind problematica deosebit de complexă a existenței românilor din arealul sud-est transilvan, a interferențelor economice, sociale, culturale și spirituale cu secuii, maghiarii sau alte etnii așezate de-a lungul timpului în zonă. În același timp, volumele apărute pot reprezenta demne modele de urmat pentru tânăra generație, acesta fiind un obiectiv major în actuala etapă de dezvoltare a

României, și, nu în ultimul rând, pot fi considerate gesturi de prețuire sinceră a valorilor care trăiesc și muncesc în preajma noastră.

De ce a fost necesară, acum publicarea acestui volum, dedicat dr. Ioan Lăcătușu, la vârsta „fragedă” de 65 de ani?

În primul rând, pentru că această personalitate complexă, îndeplinește la superlativ criteriile impuse de inițiatorii colecției, meritând cu prisosință omagiul comunității românești, nu numai din Arcul Intracarpatic, ci din întregul spațiu locuit de români, din interiorul sau din afara granițelor României. Acum, pentru că valoarea nu așteaptă trecerea anilor.

Acum, pentru că a venit momentul – chiar întârziat spunem noi – ca dezamăgirilor provocate dlui. dr. Ioan Lăcătușu, în ultima perioadă de timp, de o anumită parte, „elitistă și tânără” a comunității locale, societatea →

prof. LIGIA-DALILA GHINEA
prof. VASILE STANCU

→**Î.P.S. Ioan:** Trebuie să privim înainte, că, dacă ne uităm numai în urmă, ne vom împiedica pe cărarea istoriei. Ne uităm în urmă ca să știm ce am fost și cum suntem, dar **realizarea unității naționale și spirituale a românilor nu se face decât privind înainte**. Dacă ne tot întoarcem, s-ar putea să rămânem cu gâtul strâmb. Și atunci ce popor ar fi acela cu gâtul strâmb, sucit?! Nu așa ne-a făcut Dumnezeu. Voința lui Dumnezeu este să fim toți împreună. Dumnezeu ne-a pregătit, în Rai, tuturor românilor un loc. Pentru toți Dumnezeu a pregătit un colț de Rai. Acolo este un tricolor românesc, unde toți românii se strâng laolaltă.

Să revenim la ființa neamului nostru românesc. Trebuie ca toate celulele ființei naționale să pulseze către un țel. Este o tragedie când se îmbolnăvește un popor, ființa unui neam. Trebuie să ne ferim să ni se îmbolnăvească ființa, adică să nu ne urâm unii pe alții, pentru că dispare acel popor în care își face casă ura. Trebuie să ne iubim

mai mult. Dacă se vorbea, în 1859, de secarea Milcovului „dintr-o sorbire”, să ne ajute Dumnezeu să secăm și Prutul într-o zi, dar zic eu că nu l-aș seca, ci l-aș mângâia, ci l-aș binecuvânta, pentru că Prutul este o binecuvântare a spațiului românesc. Când vorbesc despre spațiul nostru românesc, eu pomenesc de multe ori, în predicile mele, cuvintele lui Eminescu „De la Nistru până la Tisa / Din Hotin până la Mare”. Acestea sunt cele patru puncte cardinale marcate de Eminescu, sunt borne de spiritualitate peste care nu va putea să treacă nimeni. Nimeni nu ne va face vreodată imaginea în lume. **Noi ne facem imaginea în lume**. Chiar dacă nu avem nu știu ce superinstitute de cercetări, lumea de astăzi caută oaze de moralitate, caută țări unde sunt popoare morale; aceasta va fi aurul generațiilor viitoare. Nu aurul va avea valoare. Cei care vin după noi, peste câțiva ani, vor arunca aurul pe străzi și **vor căuta aurul unei credințe cu adevărat în Dumnezeu și moralitate**.

românească să aplice, prin această carte, un pansament pe rănilor produse de inconștiența acestora, omului care a făcut totul pentru binele neamului său, fără să ceară nici cea mai mică recompensă materială. Cele două volume ale acestei ediții se vor, totodată, un răspuns al comunității științifice românești, dat detractorilor proveniți din ambele etnii, care au sesizat în persoana dr. Ioan Lăcătușu, personalitatea **capabilă** să înfrâneze pornirile șovine, revizioniste, și să aducă la lumină adevărul istoric, **aptă** să găsească soluții pentru rezolvarea problemelor conviețuirii interetnice, pe cale pașnică, **instruită** să explice în mod coerent și convingător conceptele europenism-naționalism. Era și este considerat „periculos”, fiindcă a avut și are curajul și forța morală **să dezvăluie** duplicitatea și tupeul unora dintre reprezentanții noii clase politice, care-și ridică interesul personal la rangul de interes național sau comunitar, **să demaște** falsul, nonvaloarea, prostia așezate, de o vreme, la loc de cinste, pe posturi de specialiști în diferite domenii.

De ce această carte acum? Pentru că prietenii Domniei Sale consideră că acum este momentul cel mai potrivit, pentru a oferi cel mai frumos dar, cu prilejul împlinirii a 65 de ani.

În paginile acestei cărți găsim peste 140 de colaboratori, dintre care 64 de doctori în istorie, sociologie, filologie, silvicultură, teologie, 6 doctoranzi, 3 conferențieri universitari, 2 lectori universitari, 21 de profesori, 23 de profesori universitari, 13 scriitori, poeți, 10 cercetători arhiviști, 6 jurnaliști, 2 ierarhi, 2 monahi, 11 preoți, 2 artiști plastici, 2 avocați, 2 ingineri, 2 economiști, 2 juriști, un profesor inginer, un masterand, un documentarist-student teolog, un sociolog, un colonel, un general de brigadă, un autor de monografii, toți reprezentând personalități din diverse spații geografice: Suedia, Germania, Serbia, SUA, Italia, Franța, România.

Datorită aportului multor prieteni, datorită valorii și bogăției materialelor primite, s-a constatat că este imperios necesar să se publice în două volume această ediție dedicată lui Ioan Lăcătușu, păstrând desigur structura cărților apărute până acum în colecție.

Între copertile primului volum, am cuprins 93 de “frânturi de gânduri și impresii personale” care conturează, cu claritate, portretul profesionistului cercetător, al arhivistului, al sociologului, al istoricului, al activistului civic, al editorului, și care aparțin celor 93 de

autori ce au redat,” cu deferență și grație, frumusețea gândurilor, în această lucrare, izvorâtă din tot atâtea minți și suflete curate. Oameni adevărați, responsabili, de calibru, pe care te poți bizui.” (prof. Ligia Ghinea). Acestea sunt, de fapt, reunite în capitolul **Cuvinte de suflet cu ocazia împlinirii a 65 de ani și cu alte ocazii**, după care urmează capitolul **Ioan Lăcătușu - o viață pusă în slujba românilor din Arcul Intracarpatic**, ce cuprinde repere biografice, bibliografie selectivă, secvențe autobiografice, referatele membrilor Comisiei de doctorat cu ocazia susținerii tezei, referate, aprecieri și mesaje ale unor specialiști, asupra tezei de doctorat **Structuri etnice și confesionale în județele Covasna și Harghita**, referate și recomandări pentru ocuparea unui post de cercetător științific, referințe asupra întregii activități desfășurate de-a lungul vieții, scrisori personale, dedicații, autografe, interviuri, iar în final, 125 de ilustrații care întregesc fericit materialele prezentate în întreaga lucrare.

Volumul al doilea este realizat de 56 de autori, cuprinde 54 de studii/articole și este structurat în două mari capitole: **Istorie (41 de studii) și Etnografie. Sociologie. Cultură (13 studii)**. Deși conținutul se caracterizează printr-o mare varietate de subiecte abordate, se poate observa că toate au drept constantă rigurozitatea științifică și acribia cercetării, devenite condițiile sine-qua-non ale cărții. Se aduc la lumină noi argumente și izvoare istorice care întăresc tezele fundamentale ale istoriei românilor și întregesc imaginea în timp a unor fenomene și evenimente istorice, în special din Transilvania (14 studii) și din Sud-Estul Transilvaniei (24 de studii). Celelalte tratează aspecte referitoare la istoria Moldovei, Țării Românești și României (16 studii). Temele abordate satisfac pretențiile oricărui lector, de la cel specializat, la cel iubitor de istorie, de etnografie, de sociologie și de cultură, iar deținerea volumului face onoare oricărui bibliofil și oricărei biblioteci. În finalul prezentării, coordonatorul lucrării a subliniat valența documentară a lucrării, nu numai pentru reflectarea personalității eroului său, ci și pentru întreaga comunitate românească din Arcul Intracarpatic, a cărei istorie din ultimii 22 de ani se confundă cu cea a dr. Ioan Lăcătușu.

Din păcate, instituțiile centrale și locale nu au alocat nici cea mai mică sumă pentru editarea acestui document

de istorie românească și contemporană, fapt ce a determinat editarea și difuzarea sa într-un tiraj modest.

În continuare, au mai luat cuvântul dr. Teodor Ardeleanu, prof. univ. dr. Corneliu Mihail Lungu, prof. dr. Liviu Boar, prof. Mihai Trifoi, prof. univ. dr. Valentin Marica, prof. Vilică Munteanu, dr. Maria Cobianu-Băcanu, prof. Ligia-Dalila Ghinea, dr. Virgil Pană, pr. prof. univ. dr. Florin Țuscanu, prof. univ. dr. Barbu I. Bălan, prof. univ. dr. Dumitru Acu și drd. Vasile Lechințan care au scos în evidență multiplele fațete ale unei activități totale, - sociale, economice, științifice, culturale, spirituale și civice - care caracterizează activitatea de excepție, precum și implicarea sa profundă în viața societății românești.

În încheierea prezentării volumului, sărbătoritul a ținut să mulțumească tuturor celor care au colaborat la elaborarea lucrării și participanților la această manifestare de suflet pentru Domnia Sa și comunitatea civilă românească din zonă.

Înainte de a concluziona, se cuvine să mulțumim și noi celor 140 de colaboratori la cel de-al cincilea volum al colecției „Profesioniștii noștri”, care i-au dedicat aceste multe pagini și cuvinte de suflet celui aniversat, însă în loc de concluzie cităm, pentru dumneavoastră, din mesajul unui tânăr, un articol pe care-l considerăm semnificativ pentru subiectul volumului: „Important e că, *la CENTRU*, domnul Lăcătușu a ținut lumina aprinsă, seară de seară, (...) de când îl cunosc. De câte ori trec spre sau dinspre centrul orașului, văd acolo, lumina aprinsă. Știu, astfel, că domnul Lăcătușu lucrează: fie studiază documente de arhivă, fie lucrează la o nouă carte, fie încearcă să organizeze o manifestare științifică ori culturală românească.

Și mă simt, cumva, în siguranță, ca român, văzând lumina aprinsă acolo și îmi doresc, pentru mine și pentru noi, românii, să aibă multă, multă putere de muncă în continuare, pentru a putea rămâne acea lumină, în fiecare seară, aprinsă acolo, mult timp, mult timp de acum înainte” (dr. Codrin-Dumitru Munteanu, prefectul județului Covasna).

Iar în final, subscriem urării unui veteran de război nonagenar: ”La frumoasa vârstă, în deplină putere de muncă: LA MULȚI ANI CU SĂNĂTATE, spre bucuria celor dragi și a tuturor celor care te prețuim!” (Nicolae Moldovan)

VIZITĂ LA MUZEU...

Mă aflu la Londra cu o colegă, într-o delegație, și cazați la Hotelul „Omega”; ne-am propus să vizităm Muzeul Figurilor din Ceară, aflat doar la douăzeci de minute de mers pe jos.

– O nimica toată!, am exclamat cu voioșie. E dimineată – avem timp suficient. Ar fi o crimă să nu-l vizităm.

Am ieșit din hotel, iar ceața ne-a îmbrățișat atât de matern-afectuos, încât i-am strigat colegei:

– Ține-te de mine, că ne pierdem!

– Ce-ar fi să renunțăm?, a încercat ea cu timiditate.

– Nici vorbă!, m-am îmbătoșat eu supraîncărcat de orgoliu masculin. E la doi pași, dragă – n-ar fi păcat?

– Parcă trebuia s-o luăm la dreapta...

– Uf, bine! Uite, întreb: *hello, lady!*

– *Yes, hello...*

– *Museum of Wax Figures look?*

– *Oh, yes... There...*

Și ne arată cu un gest hotărât încotro trebuie să o pornim. Drăguță femeie! Cu engleza noastră aproximativă, ne-am descurcat excelent, așa că, ajunși în preajma unei clădiri, am zis entuziasmat.

– Asta e! Ai văzut? Mare sfâr!

Și, ca să mă dau important, mă adresez unuia, aproape batjocoritor:

– *Hello, sir! Here's Museum of Wax Figures look?* (Salut, domnule! Acesta e Muzeul figurilor din Ceară? *Engl.*)

– *Hello! No, this Sherlock Holmes Museum...* (Salut! Nu, acesta este Muzeul Sherlock Holmes... *Engl.*)

Niciodată nu voi uita privirea ucigătoare pe care mi-a aruncat-o în clipa aceea colega... Până la urmă, către amiază, aproape disperați, am ajuns la Muzeu, am plătit și am dat să intrăm...

– *No-no!*, ne-a oprit o voce aspră. *Moment!*

I-a făcut semn discret unui polițist arătând spre noi, polițist care, cu maximă conștiinciozitate și atitudine rece anglo-saxonă, nu ne-a slăbit din ochi pe tot timpul vizitei prefăcându-se a fi mare iubitor de figuri din ceară. Ehe, englezii tot englezi: știu să-și apere valorile patrimoniale, pe când la noi... Ceea ce n-au reușit să descopere generații de arheologi, o mână de hoți profesioniști, declarându-se niște *globe-trotteri* amărâți, au furat rapid câteva coliere de aur dacice de prin zona Munților Orăștiei, fără să-i întrebe cineva de sănătate. De fapt, ca să spunem lucrurilor pe nume, și-aici s-a dovedit ospitalitatea și toleranța urmașilor vitejilor daci, adică poporul român. Pe când engleziiiiii... Cine ești? De unde vii? A, *romans-romans?* Dracula, Ceausescu, Basescu,

Tigani... Bravo! *Interesting, verry interesting! Moment-moment...* Și, urgent, polițaiul e după tine, ca nu cumva să... Adevărul e că prezența respectivului organ de ordine mi-a creat o stare intimă destul de ciudată care, accentuându-se, s-a transformat într-o senzație de vinovăție. Pur și simplu am început să mă simt un răufăcător, mai ales după ce mi s-a înțepenit privirea pe sâniul Sophiei Loren... Aș fi un ipocrit să nu recunosc, cinstit și românește, că mi-a trecut prin minte ideea unui furt. În sfârșit, pe măsură ce ne afundam printre statuile de ceară, tot mai des priveam cu coada ochiului spre polițaiul însoțitor. Și totul a culminat cu prosternarea făcută de colega mea în fața unei statui...

– Ce naiba faci, dragă?, am întrebat-o. Cine-i statuia? Ești nebună? Vor râde de noi toate curcile din Marea Britanie...

– E Abraham Lincoln, domnu' coleg. Abraham Lincoln, dacă ai auzit...

Păi, cum? Are dreptate colega. Mă închin și eu după ce constat asemănarea dintre creatura din ceară și...

– Moment!, îi zic polițaiului.

Și mă strecor, cu colega după mine, într-un slalom special printre celelalte statui. Polițistul după noi, cu mâna pe tocul revolverului...

– Dumnezeuule, unde mă alergii?, mă întreabă ea la un moment dat, gâfâind.

– Dragă, aici nu merge așa... Ori te prosternezi în fața statuii fiecărui președinte american, ori deloc!... Vrei să ne trezim cu FMI-ul pe cap pentru rambursarea datoriilor externe? Te închini, spui un *Tatăl nostru* în rezumat și, smerită, treci mai departe. Bine, perfect! A, uite-l și pe Roosevelt și pe Kennedy și pe... Uay, mamă! Sper că nu e *Lee Harwey Oswald*, deși seamănă groaznic de bine... E el – nu e el! Doamne ferește, am vedenii... Oho!, ia uite-o și pe *Jacqueline Kennedy* – ce mândrețe de doamnă, ce...! – suferind și consolându-se apoi ca soție a armatorului Onassis. A naibii grecii ăștia, dintotdeauna au avut parte de muieri faine! Pssst! Nu ți se pare că seamănă bine cu proprietărea mea?

– Cu unguroaica?, pare că se zbârlește colega.

– Păi, cu!

– Ești obsedat...

– Colega, hei!, țiș. Spune-i, frumos, săru-mâna doamnei și nu mai fă pe naționalista...

– Ești nebun, Emiliane! E o statuie...

– O fi, nu contează! Tu nu simți cum spiritul ei plutește pe-aci? Poate că trece și pe la Banca Mondială, pe la Bruxelles, pune-o vorbă și pentru noi – e Doamna de Fier...

– A, Thatcher-oaia?

– Aia nu e Prințesa Diana? Ba da, ba da! Uite-l și pe Prințul Charles la casa din Transilvania, cu figura lui de om așteptând tramvaiul sau, poate, altceva...

– Poate pe Camilla...

– Dragă, nu vorbi de funie lângă Prințesa Diana!

Oho, uite-l și pe vecinul Putin! Ce figură de KGB-ist sub acoperire! *Zdravstvuyte, tovarish Putin!* (Bună ziua, tovarășe Putin!, *Rus.*). Polițaiul nu înțelege ce se întâmplă cu noi, de ce suntem agitați, așa că bănuind, probabil, că punem ceva la cale – poate chiar vreo lovitură de stat – ne atinge cu bastonul ușurel (crede el!) și ne indică drumul de întoarcere.→

DUMITRU HURUBĂ

Lemn de fluier

din piciorul de lemn
al bunicului
am cioplit fluier
pe care le-am aruncat
în apa râului
în fiecare zi
rând pe rând
au crescut sălcii
peste anii neștiuți
care se vor rupe
la un moment dat.

Sunetul Marelui Canion

în față templul
dincolo misterul
încremenit
în pana vulturului
arșiță în deșertul roșu
spiritele indienilor Navajo
au oprit
timpul
spre moarte.

Timpul s-a oprit aici

un soare albinos
lovea gigantul
ieșit ca o fregată
din placenta de ceață

ocean înroșit de stânci
scrâșnesc
între cer și atlantii de piatră
ascuns șerpuiește Colorado
River
copaci dezrădăcinați ca
indienii Navajo
plâng după pământul
pierdut
printre
dinții de stâncă
ca o umbră
alunecă
gheara vulturului.

*Grand Canyon, Arizona,
sept.2011*

Grand Canyon

cascade și fuioare de fum
casa triburilor indiene
ultimul refugiu.

Nostalgică

deschid fereastra
nici un glas
n-a rămas pe
terasa Taifas
Lugojul e pustiu
lugojeanul cheflui
stă singur la ceas
e seară târziu

.....
Timișul curge
tot mai departe
în liniștea fără ecou
care-l soarbe
cu trista libertate
ce ne-a rămas de pe

terasa Taifas
ce-i ce au fost
cântăreți și poeți
nu mai sunt
un bătrân și-a amintit
cineva cu „G”
nu mai știu
cânta un imn hazliu
tinere fete făceau
semne discrete
de pe Podul de fier
el trecător efemer sau rebel
nu mai știu
a căzut ca o stea
de pe cer în eter
în clipe uitate
și nopți înghețate
o chitară cânta monoton
mai jos cu un semiton
nostalgicul lor cant
șuiera printre ghețuri
de pe Podul de fier
pe cel de beton
închid fereastra
e vânt nisip și ger
numai toamna ca o iubită
mi-a (mai) rămas
și amintirea serilor de la

Taifas.

*Ultima seară la terasa
Taifas
4.10.2011*

Trepte spre o mansardă anonimă

mi-aduc aminte
de epiderma arămie
de sâinii ascuțiți și tari

cum se spărgeau atomii din
lichide
și cât de obosiți noi ne
iubeam
pe scară nu mai urcă
nimeni
iluzia stăpânește-n mine
cuvintele pe trepte goale
și pași străini se adâncesc
în lemnul moale
printre perdelele de fum
jarul e stins
pași nu se aud
prin cenușa moale
ca o aripă de fluture
o insulă din sufletul meu
a dispărut
în mansarda goală.

16.09.2012

Visul tău

deasupra cerului
vreau să te revăd
după moartea mea
la periferia stelelor
am să-nngenunchez
.....
pe ramura visului tău
voi altoi
lacrimile mele
să înțelegi
că deșertul în care ma aflui
este numai și numai în
visul tău.

LAURIAN LODOABĂ

– Vezi?, îi reproșez colegei. Numai din cauza ta...
– Ba dintr-a ta! M-ai adus aici ca să-l văd pe asasinul
lui Kennedy...!
– Nu e el! Și-apoi, nu te-am adus cu forța, ai venit de
bună voie...
– După ce m-ai rătăcit prin toată Londra!
– Pssst! *Inter arta, silent... Go!*, duce polițaiul
arătătorul la buze.
Înțelegem, așa cred, și alergăm românește spre ieșirea
din Muzeu.
Asta a fost tot. În urma noastră, am impresia că
polițaiul sâsâie discret ceva din compoziția lui Brahms
Marșul spre eșafod și mă cam ia cu tremuriciul. Ceva-
ceva nu pare să fie în regulă.
– Noi am mâncat ceva azi?, o întreb pe colegă.
– Mâncat! Sunt stoarsă de foame! Mă porți flămândă
prin toată Londra ca s-o văd pe nesuferita de Lady Gaga
statuie de ceară, de parcă vie ar fi mai arătoasă!... Auzi:
Lady! Auzi: Gaga – ga-ga... Ga-ga... Te uiți la ea și
visezi găște emancipate!

– Gâște emancipate?! Asta ce mai e?
– Sintagmă.
– I-auzi! Bravo!
– Lasă...
– Ești nedreaptă, colega.
Deja vorbeam singur: colega ochise un local,
patiserie, mă rog, ceva...
Am făcut semne disperate spre ospătar, iar el, cu o
rapiditate nespecific românească, ne-a servit...
– Ce e asta?, a tresărit colega.
– Ceai, dragă, ceai de mentă cu lapte de capră...
– Ceee! Lapte de capră?!?
– Ei, nu te supăra, dragă, de obicei aici se servește
ceai cu lapte de țap, însă azi am nimerit noi într-o zi
nefastă. Într-adevăr, lapte de capră – brrr!
– Nu te mai suport! Cât voi mai avea de trăit mă voi
gândi cu groază la tine și la nenorocita asta de Londră...
Doar privirea cruntă a ospătarului m-a salvat de la o
cană aruncată în cap. În orice caz, de-ar fi avut colega
lasere în loc de ochi, acest text nu ar mai fi fost scris...

Aleea Castanilor

A fost o furtună cu o vijelie care a provocat serioase pagube, dar și nedumeriri; o stihie turbată și fără noimă. A zburâtăcit acoperișuri de case ici-colo, după un traseu absolut aiurea, căci, alături, alte case au rămas neatinse; dintr-o curte, a luat cotețul de găini și l-a târât până în ograda vecină, o livadă de pruni a rămas devastată, iar din curtea cuiva a fost smuls un vișin.

În Aleea Castanilor un singur copac a fost doborât, unul de pe la mijlocul ei. Aleea începe de la șoseaua națională și duce până la gară. Pe întinderea aceasta, dreapta-stânga, se află un hotel, magazine, crășme, sedii de firme, case particulare, grădini. Nu au fost atinse.

Grig Izbașa, stând pe terasa unei pizzerii de pe aleea Castanilor, o întrebase pe una dintre chelnerițe:

– Știi ce vechime are aleea asta?

Ea, dolofană și brusc iritată:

– Scuze, dar nu mă interesează.

El, intrigat, dar insistent:

– 120 de ani. Ți dai seama?

– Nu.

După-amiază, câțiva oameni de la serviciul edilitar au venit să curețe aleea.

Unul avea o drujbă, altul a apărut cu o camionetă, alți doi cărau din trunchiul secular al castanului. Copacul era scorbuos, găunos, dar, de ici de colo, de-a lungul anilor țâșniseră crengi tinere, ca niște brațe viguroase.. Cel cu drujba le-a separat de trunchi, urmând ca a doua zi, fiindcă se înserase, să vină să le secționeze și astfel să se încheie treaba cu debarasarea spațiului.

Rămaseră de-a lungul aleii câteva brațe puternice, aveau mărimea câte unui picior de om.

Grig s-a apropiat, era atras, fascinat de alb-gălbuiul trunchiului tăiat. Dar mai cu seamă de seva ce ieșea din el. Ca dintr-o rană. Îi făcea impresia de ceva care doare, dar nu strigă, nu se jeleşte. Era un fel de sângerare a copacului, așa o simțea. A întins mâna și a mângâiat cu podul palmei această sângerare vegetală.

A simțit ceva care i-a amintit îndată de un izvor din zona pasului Prislop. Era într-o mașină, care urma să coboare spre Maramureș, și s-a făcut un scurt popas acolo. A întins căușul

palmei, să-i ajungă apa la gură. A tresărit, ca în situația unui fapt neașteptat: a simțit cum un fior ciudat îl străbate, din cap până în tălpi, dându-i o senzație de putere nemaitrăită vreodată. Și-a amintit de o seamă dintre basmele românești când Voinicul, Făt Frumosul se iau la trântă cu Zmeul, apoi, obosiți, se înțeleg să se oprească oleacă, fiecare bând din câte o căldare de apă. Făt Frumos, invariabil, bea din căldarea cu apă vie și deodată simte cum îi cresc puterile și îl învinge pe Zmeu.

Grig Izbașa nu avea ce învinge și nici nu avea vreun zmeu prin apropiere, dar i-a rămas amintirea aceea a puterii care îl cutreiera.

Trăia acum, din contactul acela cu seva care ieșea din castan, o stare asemănătoare. Și-a ținut minute întregi palma lipită de tăietura crengii aceleia. Era un fel de mângâiere și compasiune; de milă pentru seva care ieșea și nu avea unde să intre. Și șopti în câteva rânduri, ca o chemare: „Nana...”

*

Peste două dimineți, când Grig Izbașa se trezi, după o noapte de vise zbuciumate – inclusiv o secvență halucinantă în care Nana sta cu spatele la el, îi vorbea și nu înțelegea ce i se spune -, constată că îi apăruse o umflătură în piept, două pe frunte și niște țepi pe corp, ca și cum ar fi țâșnit de sub piele.

Căută cu privirea în jur. Desigur, recunoscuse odaia înaltă, ovoidală, cu geamuri mari, generoase. Recunoștea cele două dulapuri din lemn masiv, suportul lăcuit, pentru pantaloni și vestă, simți sub el salteaua ergonomică, văzu noptiera albă de la capătul patului, lustra din sticlă brodată de pe tavan.. Dar ce se întâmpla cu el?

Umflătura din piept avea o asprime ca de scoarță de copac. Mai mult: cele două buboaie de pe frunte

simțea cum cresc, iar țepii de pe corp păreau că vor să dea muguri. Țâșni de sub pătură, se lepădă de izmenele pijamalei: Nu se înșelase, pielea căpătase o culoare gri-cenușie, cu pete maronii pe alocuri.

A dat să strige înspre holul de unde se intra în salon, căci era panicat. Bătrânul său tată era plecat într-o stațiune balneară, Nana plecată și ea – probabil definitiv -, în casă trebuia să se afle doar mama, pe undeva, prin sufragerie sau la bucătărie. Încercă să se apropie de ușă, însă după primul pas constată că nu poate umbla și căzu pe spate peste pat. Din gură îi ieșeau un fel de zgomote ascuțite, la început, apoi din ce în ce mai slabe, până la a nu mai fi. Privirea însăși nu-l mai asculta, parcă se blocase. Încercă să se întoarcă într-o rână, dar nici mușchii pieptului, ai brațelor nu mai răspundeau dorinței, gândului.

Pielea trupului începuse să prindă o crustă, ca de coajă de copac. Tălpile rămăseseră neatinse, doar că degetele nu răspundeau nici ele comenzi. Simțea un fel de frământare în trupul său, era conștient că gândește, începuse să-i fie sete, pătrundeau până la el niște zgomote surde dinspre partea cealaltă a clădirii. Era extenuat.

*

La câteva zile după plecarea domnului Izbașa la băi, unde avea de stat trei săptămâni, soția lui îi propusese vecinei, din casa de peste drum, doamna Veturia, să vină la ea pentru cafeaua de dimineață; conveniseră asupra orei 9. Vecina, văduvă, doamna Izbașa, vremelnic singură – căci Grig mai tot timpul era plecat din pricini de serviciu, cele două femei nu duceau lipsă de subiecte de bavardaj; unul predilect fiind cel al plecării nurerii Nana și divorțul înaintat de aceasta.

Ușa de la intrare era descuiată, așa că, din hol, intră pe stânga, în salon și, cum nu-și găsi partenera de cafea, trecu în bucătărie. Nici aici n-o găsi, dar se așeză la masă, mai cu seamă că ibricul era pregătit pe aragaz. După niște bune minute, cum în casă era liniște deplină, o strigă pe nume. Nici un semn de mișcare, crezuse că era în baie. Cercetă sufrageria, apoi dormitorul bătrânilor. La ușa dormitorului lui Grig zăbovi, brusc emoționată. Doar aici putea găsi →

CORNEL COTUȚIU

dezlegarea nedumeririi pentru absența doamnei Izbașa.

Avea să tragă o spaimă cum în viața ei nu pățise. Pe pat zăcea o arătare ca un trunchi de copac, iar jos, pe covor, doamna Izbașa, căzută, arătând fără suflare. Țipă, cum nu i s-a mai întâmplat niciodată și, cu o vioiciune de gazelă, străbătu încăperile, înecată de groază, trecu strada, intră la ea în casă și trântindu-se pe fotoliul de lângă măsuta cu telefonul, așteptă să-și potolească gâfăitul. Apoi chemă serviciul de urgență de la spital și poliția.

Doctorul Barbu cunoștea familia Izbașa încă din copilărie. Cu Grig a urmat cursurile aceluiași liceu, la clase de profil diferit. Pe mama lui au dus-o în salon și acolo a fost destul de repede resuscitată, cu dispoziția de a nu i se îngădui să se apropie de dormitor. Dar ce era de făcut cu această ființă-copac? Era consternat să-și vadă fostul coleg în așa postură și, deopotrivă, să nu știe ce să întreprindă. Frunzișul de pe trupul-trunchi al lui Grig creștea, se dezvolta văzând cu ochii. Frunzele erau evident asemănătoare cu cele ale castanului. Orice dialog cu el părea a nu avea efect. Îl pipăi pe piept, pe frunte, pe brațe, pe picioare: nu reacționa nicidecum.

Scoase un bisturiu din trusă, cu gândul de a tăia o rămurică din frunziș. O făcu, însă Grig reacționează cum celălalt n-ar fi bănuț: reacționează convulsiv, spasmodic, gemând ca orice om căruia cuțitul îi intră în carne fără anestezie. Doctorul, la rândul său, rămase blocat de stupefacție. Intră în odaie un polițist, căruia, între timp, i se explicase ce s-a întâmplat cu Grig.

– Să-l desfrunzim, mai întâi – propuse acesta.

– Imposibil – îl contrazise doctorul. În momentul de față, nu știu de ce, frunzișul, crenguțele fac parte efectiv din el. E ca și cum cineva ar încerca să vă taie degetele.

– Și atunci?

– Nu știu. Deocamdată, ar fi bine să rămână în casă, cu schimbul, câte o soră medicală și să-i supravegheze pe amândoi, pe mamă și pe... În niciun caz domnul Izbașa tatăl nu trebuie prevenit ce se întâmplă acum, aici. Mai are de stat în stațiune și, între timp, cine știe? Poate se va întâmpla ceva. Căci totul e absurd, dar posibil.

Spre seară, sora medicală, rămasă la domiciliul familiei Izbașa, îi comunică la telefon doctorului Barbu că a observat cum buzele lui Grig freamătă, ca și cum ar fi cerut ceva. S-a strecurat pe furiș în bucătărie și a găsit în frigider o cratiță cu fasole frecată. S-a dus cu ea la Grig și a încercat să-i strecoare în gură o linguriță din preparat, dar îndată a aruncat afară, ca și cum ar fi vomat mâncarea și și-a strâns puternic buzele. Lui Grig îi era sete și femeia a avut acest gând, încât s-a întors cu o cană cu apă, din care îi strecura pe gură câte o linguriță. A băut aproape toată cana, până într-un moment când și-a țuguat buzele, ceea ce însemna că nu-i mai trebuie.

– Foarte bine – a încuviințat Barbu. S-o informezi despre asta pe sora care va veni să te schimbe.

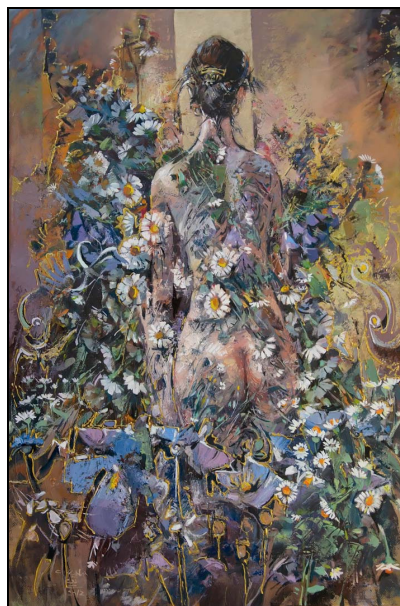
– Și încă ceva: Am observat că nu-i mai cresc frunzișul și rămurișul.

– Asta e ceva. Vom vedea ce urmează.

*

În următoarele două zile nu avea să apară nicio schimbare, doar că mama lui Grig a fost sfătuită – și a acceptat –, ca, până una-alta, să rămână peste drum la vecina Veturia.

Tulai, șeful echipei de la „Edilitara”, care face curățenie în oraș, a avut o idee care, la început, a stârnit râsul. El cunoștea Aleea Castanilor de ani de zile, încă înainte de a deveni șef peste măturători; avusese sector tocmai în zona aceasta, cunoștea fiecare castan, fiecare tulpină și creangă. A venit cu

propunerea ca în locul castanului doborât și tăiat, să fie îndepărtat ciotul rămas și să fie adus Grig și înțepenit aici, legat de câțiva pari, prinși între ei cu stîngii, așa cum se procedează cu orice pom plantat prin parcuri sau pe bordura trotuarelor. „E țăcănit – s-a zis în primele momente. Ne facem de râsul lumii.”

Tulai a insistat la modul cel mai serios: „Vedeți că din tălpile domnului Grig, am fost și l-am văzut, nu ies nici crengi, nici frunze, nici rădăcini. Și nici nu sângerează. În schimb, îi iese un fel de transpirație, care seamănă mai degrabă a zeamă, a sevă, ca din tulpina unui copac tăiat. Poate tălpile alea au nevoie de pământ, de care să se lipească.”

Până la urmă, medicul și cu primarul orașului, dintr-un fel de neputință și stupoare, au fost de acord cu o astfel de încercare. Astfel că trupul-copac a fost dus cu o ambulanță pe Aleea Castanilor, unde poliția a organizat împreună cu jandarmeria un fel de spațiu protector. Căci se adunase populație, ca la spectacol.

Interesul primarului, bunăvoința lui pentru cazul lui Grig (erau apropiați ca vârstă și se tratau amicalmente), au mers până la a institui o protecție permanentă, măcar pentru o vreme, fie împotriva copiilor mirați de această ciudățenie (care poate li e părea scoasă din desene animate), fie împotriva unor petrecăreți de noapte care, sub imbold bahic, ar vrea să se distreze rupând frunze sau crenguțe din această arătare nemaivăzută, nemaștiută, dar căreia i-ar putea provoca suferință (aflase de la doctorul Barbu de secvența cu bisturiul). Urma să se perinde pe timpul nopții, pentru pază, câte un jandarm. „Bine – a încuviințat șeful lor – însă până când?” „Nu știu, i-a răspuns primarul, oarecum încurcat. Măcar o săptămână, până vor veni niște specialiști să studieze anomalia asta”.

Mama lui Grig, întrebată ce părere are, n-avea nicio părere, doar că era răvășită de ce se întâmplă.

Supravegherea pe timpul zilei s-a rezolvat pe neașteptate, căci și-a făcut apariția Nana. Mai întâi a trecut pe la tribunal, declarând că renunță la divorț. „Ce vreți, s-a motivat, deși nu-și găsea ei însăși o motivație, să mă despart de un castan?” Se afla în satul părinților ei și când i-a →

parvenit vestea, căci tot ținutul vuia de vorbe pe chestia asta, o zi întreagă a rămas mută de stupefacție. Al doilea pas a fost să ceară audiență la primar.

Dimineată, lumea a văzut-o pe Nana așezându-se alături de țarc pe un taburet, cu o carte în mână. Avea să constate că alea era tulburată doar de trecerea navetiștilor la/ ori dinspre gară.

I s-a adresat în câteva rânduri lui Grig, rostindu-i numele, în nuanțe diferite de blândețe sau fermitate. I-a cerut să miște vreo crenguță, ca semn al dorinței de a comunica, măcar o frunză; falfăiră câteva frunze, dar la o adiere de vânt. „Măcar de ar ploua, poate că...” Însă, după furtuna devastatoare, cerul se înstăpânise limpede și gol. Și, iată, trecuse aproape o săptămână.

Nana știa că atunci când Grig pleacă din gură are nevoie de apă. Avea pregătit un ibric. Prima dată, după ce i-a turnat câteva guri de apă, i-a ridicat frunzele de deasupra pleoapelor. Avea privirea fixă și inexpressivă, ceea ce a mâhnit-o și mai tare pe Nana. O apăsa o altfel de vinovăție decât cea de dinaintea plecării din casa lor.

*

În după amiaza zilei următoare, foame fiindu-i, tocmai terminase cele câteva fursecuri rămase în cutiuța de carton și o așezase alături, așteptând să treacă pâlcurile de navetiști, ca s-o arunce în containerul din apropiere. Spre stupoarea ei, cei care treceau aruncau în cutiuță monede, bancnote. Furioasă, se pregătea să se ridice, dar, ca din neunde, apăru în fața ei un bărbat costeliv, nebărbierit, cu o cămașă ponosită. Acesta luă cutia, fără să-i arunce vreo privire Nanei și se îndepărtă. Nana îl urmări cu un fel de mirare recunoscătoare. Doar câteva momente, căci îi atrase atenția altceva.

Pe o crenguță de pe umărul lui Grig se așezase o păsărică, habar n-avea cum se cheamă, avea picături de alb pe gât și pe aripi. Începu să-și cerceteze, cu mișcări sacadate, puful de sub aripi.

Acum văzu Nana cum ochii lui Grig mișcau vioi către mica vietate. Pasărea ciripi scurt, ca și cum i-ar fi transmis un salut de despărțire, și își luă zborul.

Nana prinse curaj și, înfiorată, intră în țarc, oprindu-se în fața ochilor lui.

– Grig, vreau să-ți spun ce m-a determinat să înaintez divorțul. A fost o întâmplare pe care nu mi-o explic, dar care m-a murdărit așa de profund, încât nu m-am mai suportat să rămân alături de tine.

Involuntar, întinse mâna spre o frunză care țâșnise în mâna lui. Fusesse un imbold de a o mângâia. Dar își frânse gestul.

– Mă apropiam de casă cu trenul și ieșisem pe culoar, unde am remarcat un bărbat de la geamul de alături. Ni s-a încrucișat, întâmplător, privirea și de aici a început incredibilul. Nu ne-am dezlipit privirea una de alta. Nici nu știu ce culoare avea irisul ochilor lui. Nu ne-am rostit niciun cuvânt unul celuilalt. Pluteam și simțeam cum fierbe sângele în mine. Aveam încredințarea că o singură dată, atunci, pentru scurt timp, ne aparținem total unul celuilalt... Trenul s-a oprit în gară, am coborât, el, după mine, în urma mea. Știam de magazia părăsită din apropierea stației. Am luat-o într-acolo, el, în urma mea. Am intrat, el, după mine, nu ne-am spus un cuvânt, nu ne cunoșteam, nu doream să comunicăm decât într-un anume fel. În colț era o masă, plină de praf și m-am întins pe ea. Era în mine un fel de jar care trebuia neapărat, fără amânare, stins. Iar el s-a așezat peste mine și l-a stins... Apoi el a părăsit primul hardughia. Tot așa, fără niciun cuvânt. Când am ieșit, nu l-am văzut nici încotro. De altfel, se înserase bine... Am intrat pe alee, de parcă mă târam. Când am ajuns, chiar aici, în dreptul castanului doborât, m-am oprit și am izbucnit în plâns, un plâns mut, mai degrabă un fel de muget cu lacrimi.

Nana se întoarse și tresări la vederea bărbatului uscățiv, care luase, cu o oră înainte, cutiuța de carton. Purta acum un tricou vârgat, curat. N-a zis nimic, dar a aruncat în trunchiul-trup al lui Grig o castană. Care a căzut lângă tălpile lui. El s-a îndepărtat. Se însera. Nana a ieșit din țarc, cu gândul să-i vorbească. A făcut câțiva pași în direcția în care acesta o luase, un trecător o salută, nu-l luă în seamă, însă bărbatul parcă dispăruse. Renunță și se întoarse, urma să apară jandarmul pentru plantonul de noapte. Castana nu mai era în locul unde căzuse. Dar nu mai era nicăieri, oricât a căutat-o, învârtindu-se în țarc.

Cuprinsul meu la tine, Doamne, tinde

Cuprinsul meu la tine, Doamne, tinde,
Fiindcă necuprinsul tău mă cuprinde,

Mai mult mi-ai dat decât luat,
De aceea sunt copilul preferat.

Într-o materie, nimbă de timp
Tragi acum speranță să mă schimb.

Și să-mi urmez, ce este de urmat,
Imaculându-mi drumul ce mi-e dat.

Că bunătatea ta are acum - un chip,
grija plajei de bobul de nisip,

Atenția oceanului, cu apa de-a dura,
De-a nu strivi în furtuni, picătura.

Puterea ta constă în a ierta,
Neînțelegerea mea de către înțelegerea ta.

.....
Și tind mereu, dar tot ca-nvățăcel,
Că de cuprins nu pot, nici firmituri din el.

13 octombrie 2012

RĂZVAN DUCAN

*

A doua zi, când Nana sosi la ora convenită, jandarmul o întâmpină cu o mină încurcată:

– Doamnă, e ceva ciudat. Ia uitați-vă, lângă tălpile domnului Grig a țâșnit o mlădiță și care parcă nu stă pe loc.

– Adică?

– Nu știu, mi se năzare mie? Parcă, încet, se înalță. O să vedeți. Și mai e ceva: frunzele de pe domnul Grig au început să cadă ori să se ofilească.

Nana își încrucișă brațele, contrariată.

Pe la prânz, alea era pustie. Tot orașul ieșise de-a lungul șoselei, așteptând trecerea unei celebre prințese britanice. Fusesse întâmpinată la intrarea în oraș și invitată într-o caleașcă trasă de doi cai albi, de la faimoasa Herghelie din apropiere.

Nana observase că, într-adevăr, mlădița tinde, văzând cu ochii, să arate a puiet. Căzu peste ea o frunză uscată și intră s-o îndepărteze.

– Mi-i foame – auzi deodată.

Nana încremeni.

– Mi-i foame – repetă Grig, acum distinct, limpede.

Nana își descheie febril bluza, se înalță pe vârful picioarelor și-și apropie sâni de buzele lui.

Peste nu mult timp, cerul se acoperi de nori negri, a furtună.

PIAȚA "DUNĂREA"

Piața era un mușuroi de oameni. Era doar dimineața de Ajun! Peste noapte ninsese puțin, dar orașul, așezat în covata dintre dealuri, topise zăpada care căpătase nuanțe de „purpură siderurgă” – cum bine spunea poetul-cântăreț al orașului. Dar și vorba asta de duh era pe ducă în orașelul care murea încetul cu încetul, de când combinatul de odinioară, ce dădea pâinea oamenilor, fusese tăiat în bucățele, dat nu-știu-cui pe te-miri-ce, iar fărâmiturile furate ca fier vechi de țigani!

Acum era moină și zloată peste tot. În piață, murdăria era cu atât mai mare, cu cât noroaiele se amestecau cu lapovița ce cădea în răstimpuri.

Înghesuită între doi tarabagii, bătrânica abia se vedea. Cel din stânga ei, un basarabean, vindea tot soiul de podoabe de Crăciun. Avea clientelă, nu glumă, că doar o dată-n an e Crăciunul: instalații de pom, globuri, betele – fel de fel de nimicuri – dar care treceau bine de tot. Dincolo, o tinerică, avea o droaie de boieli ieftine, pe măsura buzunarelor celor ce veneau în „Piața mică”, cum alintau hunedorenii târgul de lângă fosta cârciumă „Dunărea” – azi unul din sutele de magazine de boarfe și lucruri de-aruncatelea din vest, al unui turc ce vindea obiecte electronice și calculatoare de mână a doua - care făcuse ca așezarea să fie poreclită „orașul de second-hand”. Sărăcia orașului, vizibilă pe fețele hepatice ale oamenilor, în hainele lor ponosite, toate în griuri anoste, în privirile obosite și vocile arțăgoase – apăsătoare și în prețurile acestei piețe, cu mult mai joase decât ale celeilalte, „Oborul”, de unde cumpăra lumea bună, sau ce a mai rămas din cea de odinioară. Fiindcă ciocoi cei noi apăruiți - îi recunoșteai că erau tunși la chelie, cu ceafa groasă, măslinii, cu mașini argintii și celulare care tot timpul sunau numai când erau la volan – își cumpărau bunuri pentru ei și nevestele lor – croite la tipar, toate tinere, blonde, cu picioare lungi și fuste scurte, vopsite ca semaforul – în cel mai fericit caz din Deva, unde prețurile erau pe măsura banilor lor...

Bătrânica stătea în spatele tarabei, într-un loc rămas liber prin te-miri-ce minune, între cei doi: dacă erau două palme de beton! Spațiile erau la mare trecere de când primăria mutase piața cu câțiva zeci de metri mai încolo și începuse construcția unei hale noi, dar de atunci trecuseră patru ani și nu era gata încă. Vorba unui hâtru: „Stai să vină iar alegerile, să vezi tu ridicare: nici Manole nu era mai meșter...” În talpa aceea de loc își pusese femeia, pe o bucățică de ziar, marfa: trei perechi de ciorapi de lână. Erau groși, făcuți de mână, din lână de casă. O pereche era dintr-un alb-gălbui, celelalte, cu partea ce se mulează pe picior, dungați cu maroniu.

De bună seamă că stătea de multă vreme, fiindcă o prinsese frigul. Se muta de pe un picior pe altul, în ciubotele ei negre scofălcite din pâslă, suflând în palme, să-și încălzească degetele înroșite de frig. Era îmbrăcată în negru, ca mai toate țărăncile din jurul orașului care veneau aici la piață, iar peste avea un sveter cafeniu, ros la coate și un laibăr vechi, decolorat de vreme. Se vedea de la o poștă că nu era obișnuită cu vânzarea, ca vecinii ei, care-și lăudau care mai de care marfa, în felul zornăitor și rimat al răgătenilor: „Instalația de pom / De Crăciun te

face om” sau „Numa' de iei Oriflemu' / Poti să colinzi Viflaiemu”. Bătrânica nu zicea nimic, doar din când în când întindea către oameni mâinile în care ținea ciorapii. Unii se opreau, se uitau la ea, apoi la ciorapi, dar plecau mai departe fără a zice nimic, iar alții ba făceau glume pe seama ei, ba o priveau ca pe o arătare din alte lumi.

– Cu cât îi dai, femeie?

Bătrâna îl privi pe cel care o întrebase: se temea c-o fi tot unul din cei ce râdeau pe seama ciorapilor ei. După vorbă și pălăria verde se vedea că-i pădurean.

– Cu douăș'cinci de mii, omule.

Vocea femeii avea un timbru domol, iar rostirea prețului parcă aducea a rugămintă către omul dinaintea ei. Bătrânul lăsă ranița din spate și o propti lângă picioare. Luă ciorapii cei albi, îi măsură cu palma, apoi făcu același lucru cu o pereche din cei dungați. Reveni la cei albi și-i pipăi cu luare-aminte de la vârf până la călcâie.

– Ți-oî lua o pereche, femeie! Ține banii, zise el, punându-i în palme cinci monede colțoase de cinci mii. Tare-s lucrați fain! Așa-i lucra și femeia mea. Acu, de la Sântămăria Mică o picat la pat și nu mi-o mai putut face toloboni de sărbători. Am fost în amândouă piețele alealalte, la cea mare și la „Viorele”, da' de-ăștia n-am găsit. Ți-i-aș lua pe toți trei, da' ea nu-i făcea cu dungi, și-așa n-o știi că nu-s făcuți de ea...

– Dumnezeu să te vadă cum te văd și eu, omule!, zise femeia, cu o licărire de bucurie în ochi. Cel-de-Sus să-ți îndrăvenească femeia!

Luă banii și-i puse în buzunarele copertelor unui carnețel lunguiet, pe care-l scoase din laibăr. Știa, biata de ea, ca orice om necăjit, prețul banului, deși tare greu îi venea să se obișnuiască cu baniiăștia noi, cu care de nu-ți cumpărai azi ceva, la vară nu mai erau de samă.

– Ia uită-te, muiere, șorapi da lână. Să-i luam lui Ghiorghei, că-i prind ghini la oasti!

Un bărbat între două vârste, cu căciulă brumărie de astrahan pe cap, cu un suman cenușiu de pănură pe el, care-l făcea și mai neobservat decât era, se oprise și-i cerceta ciorapii. Cea pe care o strigase – o moldoveancă înaltă, până-nspre patruzeci de ani, tare frumoasă și îngrijită, după care mulți întorceau capul, lucru de care cenușii ei bărbat era mândru și ursuz deopotrivă - era alături: cumpăra un spray. →

GRAȚIAN ORDEAN

Plăți, veni lângă el, se uită la bărbat, la ciorapi, apoi îl luă la rost:

– Apoi mă, Vasăli, tu n-ai șe fași cu banii? Gheorghii mai are tri luni și să libereazi! La se crezi că i-or folosi aiștia? Gheorghii, mamă!

Cel cu numele Gheorghii se ivi dintre tarabe la grasul de trâmbiță al mamei.

– Ia uită-te, fișioru' manii șe bazaconii vre sa-ți ia ta'tu: șorapi di lină, ca la țară! Nu să compareazi cu șorapeii cea frumoși, turtești, tri la șinșpe mii de ți i-o trimis mamica la armați, așa-i? C-ăștia și miros a oaii!

Băiatul luă însă imediat ciorapii în mână și-o întrebă pe bătrână:

– Cu cât îi dai, tanti?

– Cu douăș'cinci de mii, feciorule.

– Ce bine mi-or prinde, mătușă. Dacă nu-mi împrumuta o pereche un leat, unul din Maramureș, când intram în gardă, la frigul din noiembrie de pe Transfăgărășan, cred că acum eram degerat la picioare. Vezi, mamă, ce-ți ceream eu să-mi trimiți? Că, de trăia bătrâna lu' tata, îmi făcea ea! Ține, mătușă, treizeci de mii: îs din solda mea, că nu-i plătită nici lăna cu cât îi dai dumneata. Cu ciorapiiăștia oi duce-o până-n martie, până vin acasă. Sărut mâna!

Cuvintele copilului o umplură de căldură pe bătrână. Parcă ar fi ghicit în ea ca-ntr-o oglindă copilul ăsta cu caș la gură, mai isteț decât trușa de mă-sa! Numai ea știa unde găsise lăna asta, depănând pulovere vechi din lână făcută cu mâna ei, și cât muncise trei seri la rând până-n noapte, strincănind așa cum învățase de la buna ei, demult, cu cele cinci ace vechi de când lumea...

Timpul trecea. Era la spartul târgului. Veni amiaza. Bătrâna rămăsese cu ultima pereche de ciorapi. Știa că de-acum n-are să i-i mai cumpere nimeni. Avea ceva bănuți, dar nu de-ajuns ca să aibă ce-i trebuia nepotului ei. Deseară, nepotul ei ăl mic, al lui Ieronim, va veni, ca întotdeauna de Ajun, să stea la ea, cât părinții lui or merge cu colinda pe la prietenii lor din oraș. Trebuia să-i ia ceva anume de Crăciun copilului, dar pensia ei aia mică, rămasă după bătrân, n-o primea decât după sărbători, „că ești cu literă de la coada alfabetului - nană!”, așa-i zicea poștașul. Iar copilului ăștia trebuia să-i ia un „sidi cu jocu' fifa” - învățase ea pe de rost de la copilul vecinei, care era la școala aia de calculatoare de lângă spitalul de contagioși. Nepotu-său era și el, ca toți copiii de azi, numai cu capu-n televizorul ăla gri și se juca cu te-miri-ce bazaconii. „S-or schimba vremurile - gândea bătrâna - da' dacă așa-i rostu'...”. Îi spusese Cristi, copilul vecinei, că-i face el undeva un CD pirat. Nici asta nu pricepea ea cum, „doar pirații-s un soi de hoți cu bandaj negru pe un ochi, dar în ziua de azi tâlharii au alt soi de chipuri, «cu față umană» - cum auzise ea la radio - ca toate cele de azi, care-ntâi îți zâmbesc larg și-apoi te lasă peleg de toate cele, așa că nu trebuie să-ți mai bați capul de cum arată...”. Pentru sidii' ăla Cristi îi ceruse șaptezeci de mii, dar bucuria copilului merita zbaterea asta. Noră-sa nici nu-l dase pe nepot la școala din sat, nici la școala asta de lângă Dunărea, din Ceangăi, cea mai apropiată de comună, unde veneau ceilalți copii, „Școala Opt parcă-i zice”, își aminti ea, ci din clasa întâi îl ducea în fiecare dimineață cu mașina la școala aia de calculatoare - acum

e-ntr-a treia. „Mânca-l-ar mama de Bill Gates mic”, zicea noră-sa, răzgâindu-l. „Acolo-s copiii deștepți!”, adăuga. „Mofturi de muiere la care-i prea cântă bărbatul în coarne - gândi bătrâna. Parcă copiii nu-s tot copii, iar dascălii nu-s la fel peste tot: bieți năcăjiți și ei, răsând numa' acolo-n școală cu pruncii, iar în rest săraci și păcăliți ca noi toți, ălalți”. Dar norei nu-i mai spunea de-astea, că o repezea. „De-ăștia abia răsăriți, ajunși și uitați de ei”, filozofa ea, gândindu-se la noră și la cuscii ei, niște venituri de prin părțile Bistriței, ca mai toți orășenii, care uitaseră cum ieșeau ca guzganii din colibele lor îngropate din Stufit, acoperite cu table cusute din cutii de conserve, pân' ce-i mutaseră sus în deal, în blocurile cele 'nalte de pe ulița ce n-avea un trandafir, dar pe care o chema ca pe florile cele ...

Strânse între palmele înghețate ciorapii. Se încălzi imediat. Gata! Nu mai stă! Dacă i-ar fi putut vinde, ar fi ajuns și ea cu autobuzul acasă, la Peștișul ei. Da' așa, va merge pe jos. Ce, e pentru prima dată? Numai tinerii de azi au uitat asta...

– Maică, îs de vânzare ciorapii, așa-i?

Bătrâna privi pe tânărul din fața ei. Îl văzuse de mai multe ori. Venea din când în când până la capătul meselor și atunci, uneori, privirile li se întretăiau. Asta a fost de câteva ori: acum venise încet, nici nu-l auzise. De altfel, lumea se împuținase mult, puteai trece lesne printre mese.

Bătrâna n-apucă să-i întindă bine ciorapii, că omul cel tânăr îi și întinse banii: trei hârtii verzi, de plastic! Știa prețul! Bătrâna nu se mai întrebă de unde știa, luă banii, îi întinse ciorapii și dădu să caute restul. Tânărul luă ciorapii, îi privi, zâmbi femeii și i-i dădu înapoi în mână. Bătrâna pâli și vru să-i dea banii înapoi: precis omului nu-i plăceau! Dar nu, aceasta strânse între palmele lui mâinile bătrânei - cu ciorapi și bani cu tot! Ce palme calde avea! Omul nu-i spunea nimic, dar mutește, mâinile parcă-i vorbeau prin căldura lor! Apoi, fără o vorbă, își desprinse privirile de la bătrână, îi slăbi mâinile din strânsoare și plecă. Mergea încet, clătinat, aplecat parcă puțin spre dreapta.

Femeia rămase năucă cu ciorapii în mâini. Se dezmetici iute și dădu să iasă de după tejghea, în pârtia dintre mese. Ce-o fi având omul ăsta de-i dă banii și nu-i ia ciorapii? O să-i dea banii înapoi, fără îndoială: ea n-a luat ban nemuncit de la nimeni nicicând! Pomană? Ea? În Ajun de Crăciun? De pomană dă și ea la amărății ăia din oraș care-i mai vin cerșind câteodată la poartă, doar în zdrențe. Ieși dintre mese și-l văzu pe omul cel tânăr din spate. Se oprișe locului, într-o clipă de hodină. Bătrâna încremeni cu mâna dusă țărănește la gură a stupoare, mototolind colțul baticului.

– O Doamne, nu!, șopti ea, cu buzele dintr-o dată uscate și ochii înțepând-o de durere.

Picioarele omului stăteau drepte, încremenite - două cioturi de metal strunjit - aidoma celor două limbi de fier ale ceasului gării fostului oraș al otelului, ce mai găzduia încă, semeață, steaua roșie a lui Stalin!

Șpanurile sorții, reci și hâde, ca orașul muribund - mutilări ale unor suflete incandescente, așa cum fuseseră Hunedoara și pruncii ei odinioară...

Hunedoara, 2000

Început de suflet

Râul fără sfârșit curios se strecoară
pe cerul albastru ce-mi scaldă picioarele
suspendate, călare când stau pe o stâncă
la marginea vremii.

Toarce ca o pisică alintându-se de
glezne,
dorită-n furtunile vieții să prindă
meteori și comete, plutește și trece
în derivă solară.

Un zâmbet timid, adierea lui duce
nerăbdătorul parfum plimbat ca o idee,
curent senin și pașii de lumină vin
prăpastie adâncă.

Va reveni, împlinită floare de piersic,
ca o respirație, clipă ce mă scaldă
un râu fără sfârșit, durere trecută
la început de suflet

Chemarea căprioarei

O umbră care fuge sunt,
o umbră.

E ca și cum umbrosul adânc de codru
mă absoarbe
și-ntr-o tufișuri mă ascunde.
Albastru dens în care luminile se pierd
în jurul norilor aducători de gheață,

foc, turmele de umbre.
Țipete, lacrimi care-nțepă, explozii de-
ntunerice.

Trece peste cer o neuitare
al timpului recurs. Și-alerg. Mai sus
în munți, în nori ce mă pătrund.
Departe, mai departe,
sunt chiar o umbră.

Jos, lacul învolburat e poate
cer însângerat
ce ochii și-i înalță
și inima-mi e dusă
un cerb care-a plecat.

Iar umbra mea se scurge
ecou ce-n văi de nori azi plânge
explozii de-ntunerice.

O umbră care fuge sunt.

Frunzele roșii

Când frunzele roșii hărțuite de vânt
cuprind pe dealuri durere,
picături de timp pierdut devin
furtuni de zăpadă, al pietrei descânt.

Mă transform în dor și maree,
țâșnesc să străpung
inima lăsată într-o altă
imagine pierdută în taină de cornee.

Și ochii mei plutesc, adânci
resentimente
departe-n celeste aspirații
împinsă să pătrund trecutul,
alunecări de lacrimi, vârtoare de torente

Maestră-a unui Spirit, de am îndrăznit
să întrevăd decenii în oceane
pustiul gol neconținut
îl pierd acum în idealuri
la-nceput de frig.

E-un dor ce mă convinge-naltul munte,
sânge care geme între stele,
sunetul de clopot reflectat de nori
sunt frunzele roșii care cad să mă
sărute.

CARMEN PALADA

Excelsior

Deschide pădurea

*Oricine va primi un copil în numele
meu, pe mine mă primește* (Mt 18,5)

Izvor de viață veșnică ești,
în mâinile pădurii înnoire,
înviere în zorii lumești,
cântec ce dă bucuriei de știre.

Și culeg în lumea de departe
visele pe-o plajă să îndrum
pașii printre algele moarte,
pași pierduți în corăbii precum

în numele Tău îi primesc
să tindă în raze cu mine
copiii care vin și tânjesc
credință, speranță și iubire.

Înviere în zorii lumești,
fragil ca un balon și eu vin
să beau din izvorul care ești
într-o pădure plină de suspin. Nu-s
singură ci-nconjurată:
mii de copii mă însoțesc
fugind spre lumea Ta curată de cei ce
încă-i prihănesc.

Deschide pădurea, picură cer
destinelor ce ni le dăruiești !
Lumină și pace îți cer –
izvor de viață veșnică ești !

Chip de foc

El se va întoarce și se va îndura de noi
(Mih 7,19)

Ce s-ar alege, Doamne, de n-ar fi
gândul bun,
de mine și de-ai mei ?
Mai sper să nu fiu păcălită
de cei ce nu mai știu să ierte,
ci doar ca să ne mintă.
Dar simt mereu că merg pe-un drum
condusă de un curcubeu
sub aripi din adânc de cer

legat prin ape de pământ.

Întoarcere îmi pare Spiritul străbun,
ocean de îndurare,
chip zămislit în suflet, foc de glăsuire
copil purtat în gheare
nu de un vultur ci de-un porumbel
urias precum e gândul bun.

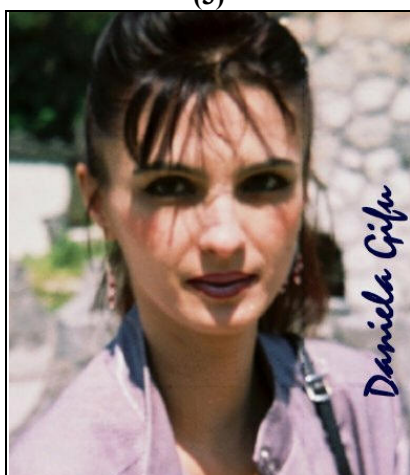
Psalm

Nu desface legământul tău cu noi (Ier
14,21)

Există o înțelepciune a iubirii
încă de când plângeam în scutece,
necunoscând ce-mpărății îmi dăruiați,
tu, mamă,
Tu, Doamne.

Când am crescut mă răsfățați
și vă citesc prin toate sărutul lumii
ca un duh, ca o scrisoare
care-mi vorbesc de mulțumirea mea,
parabola ce sunt și care
mă faceți s-o-nțeleg și-mi spune
la rândul meu cum să dăruiesc
iubire și înțelepciune.

ELLENY PENDEFUNDA

Canal Grande

Decid să mă dau jos din pat la ora 7, ora Italiei. Trecusem peste o altă noapte albă. Vina, sângele latin și proaspăt al Paolei. Venise cu prietenul, seara târziu, de la o zbenguială la alta. Să fi fost bine trecut de miezul nopții. Și poate nu m-aș fi trezit, dacă ar fi venit doar cu gândul la dormit. Înfierbântați de îmbrățișările bachice, tinerii au testat, bună parte din noaptea rămasă, poziții kamasutrice. Condiții berechet: cămin uitat de lume, energie cât cuprinde, flexibilitate musculară, mobilitate osoasă, poftă ca la 20 și un pic de ani. De mine nu se sinchiseau câtuși de puțin. Asta dacă și-or fi amintit că se învecinau cu mine! Pe prieten nu-l văzusem, dar tânăra italiancă arată surprinzător de bine. Se destramă un mit. Italienele nu sunt chiar atât de urâte, cum se spune. Mignonă, trup bine proporționat, fund mic, aruncat obraznic în spate, sânni tari ca două mere ionatane, ten măsliniu, ochi mari căprui, păr lung negru, puțin ondulat (n-o văzusem decât cu părul prins în coamă), picioare fără reproș, care ocupau două treimi din lungimea corpului ei, buze cărnoase și lucioase, care abia își înfrânau dorința. Când râde, la vârsta asta râzi și când auzi un greiere cântând, afișează o salbă de dinți albi, lungi, sănătoși. Cei doi dinți din față sunt cam proeminenți, dar îi dau un farmec aparte. Din ce-mi povestise, nu mai are de gând să-și continue școala. Prietenul are nevoie de ea, acolo unde trăiește. În Padova, oraș pe care îmi promisese să-l vizitez. Îmi fusese, de altfel, recomandat, fiind la 40 km de Veneția.

La găfăielile de alături (o fi fost modul băiatului de a-și convinge

prietena să-l urmeze), până și un mort s-ar fi trezit. Nu simțeam furie. Mai degrabă ceva care aducea a jinduire. Din senin, încep să fredonez refrenul unui hit de-o vară, cred că la începutul anilor 2000, *Mi-e frică să dorm singurică*, cântat de trupa *Spicy*. E vechi și mă zgândăre, oarecum, să fac față condiției mele. Da, Veneția este oraș de venit în doi. Oare ce-o fi fost în mintea mea când acceptasem să vin aici singură?! Și atâta timp?! Devenea o pedeapsă, dar una cu voie.

E luni. Prima săptămână în laguna Mării Adriatice. Doream numai să ies din cameră. Aveam de rezolvat câteva probleme administrative. Văzusem pe partea stângă, imediat după intrarea principală, un semn cu *Ufficio*. Și un mic afiș, unde erau desenate câteva trepte în urcare. Pe ele era scris *piano*. *Măi să fie, se lucrează intens*. Am urcat la primul etaj. Dau să încerc ușa. Închis. Liniște totală. Ceasul arăta bine trecut de ora 9. Nimeni. Niciun orar, niciun bilețel (ca alea de la noi, „revin imediat”, și stai ca neghiobul în fața magazinului, încercând să tălmăcești unitatea de timp a vânzătoareii). Știam că lumea sunt închise doar muzeele.

Să aștept sau să revin „imediat”, în stil românesc? Firește, am ales a doua opțiune. Până la ora 13, când văzusem că se obișnuiește pauza de prânz, am vreme de o plimbare pe cheiul lui *Canal Grande* spre *Piazza San Marco*. În *Via Garibaldi*, săptămâna se anunța la fel de pitorească. Plină de comercianți dornici de câștiguri, turiști isteți veniți după chilipiruri, emigranți adormiți pe băncile parcului *Biennale* (scăpați din vedere de către autorități), joggeri în pantaloni scurți și maieuri, cerșetori aciuiați lângă biserică, tranșatori de carne, localnici care-și făceau plimbarea cu sau fără animale de companie, barcagii, copii zgomotoși bucurându-se de vacanță etc. Preumblarea mea, de una singură, cu aparatul foto în mână, nu a trecut neobservată. Salutul *Ciao* a devenit mai nuanțat, grație gustului bărbaților italieni: *Ciao bella* sau *Ciao bella signorina*, în funcție de disponibilitatea emițătorului.

Veneția e peste tot în jurul meu, e fascinantă așa scrijelită de istorie, cu surprize la tot pasul. Mă aruncasem cu știință în brațele destrăbălate ale acestui oraș, ca să-mi alimentez îmboldul de a scrie, cu un sentiment amplificat de privirile turiștilor, de legănatul gondolelor, de suspinul îndrăgostiților, de privirile îndrăznețe ale italienilor, de exercițiile vocale ale gondolierilor, de freamătul de pe poduri, de inimaginabila bogăție artistică regăsită

în muzee și biserici.

Ajung în dreptul Marelui Canal. La brațul meu stâng mă însoțește o vreme. Trec *Ponte De la Veneta Marina o de le Cadene*, care traversează canalul *Rio de la Tana*. Aici sunt ancorate iahturi luxoase, în special în timpul evenimentelor, cum ar fi festivalul de film (anul acesta are loc în perioada 29 august - 8 septembrie și va include 18 filme în competiția pentru câștigarea premiului Leul de Aur). Am rămas cocoțată un timp acolo, încercând parcă să cuprind cât mai mult dintr-o privire. Fusese interesantă traversarea cu vaporetto, dar plimbarea pe jos se dovedea înfinit mai plăcută. Trebuia să simt, să mă las furată de această lume. Și, nu m-am lăsat rugată de două ori. Am zăbovit la toate clădirile, indiferent de destinația lor. Până la următorul pod, rămăneau pe partea dreaptă terase, gelaterii, hotelul *Bucintoro*, *Museo Storo Navale* (iubitorii de nave și istorie navală vor afla aici exponate mari, de tradiție de la Veneția).

Ponte Arsenale este construit în 1936 prin înlocuirea podului de fier din sec. al XIX-lea. Spațiul fiind relativ mic față de următorul pod, sunt doar două instituții: un sediu maritim și *Residenza Ca'Di Dio* (aici se asigură asistență socială și de sănătate, asistență religioasă, la cerere și de alt cult decât cel catolic, a persoanelor în vârstă și a celor cu semipareză).

Ponte della Ca'Di Dio. De aici, încep și harta vacanțelor venețiene prin intermediul agențiilor de turism. Restaurante cu terase aduse până la jumătatea străzii, hotelul *Gabrielli Sandwirth*, standuri cu simboluri venețiene (măști de toate mărimile și colorate în zeci de feluri, magneți, băscuțe, hărți și atlase despre Veneția, bibelouri din celebra sticlă de Murano, brelocuri, jucării de pluș îmbrăcate în gondolieri, tricouri albe imprimate cu mesaje *I love Venice* sau asemănătoare, deloc originale (văzusem anul acesta același model în Vancouver și Boston, doar numele orașului era schimbat), trei restaurante: *Vittoria*, *Al Gabiano*, *Bucintoro* (nota de plată, cu siguranță, va face șederea la Veneția de neuitat). Tot aici e și *Comanda Presidio Militare*, iar pe peretele exterior o placă de marmură în amintirea lui Francesco Petrarca, unul dintre cei mai importanți poeți lirici ai literaturii italiene.

Ponte del Sepolcro. Încep și panoramele interesante pentru turiști. Peste pod, pe partea opusă de Canal Grande, alte poduri paralele. Restaurantul *Metropole*, al hotelului cu același nume, are o terasă suspendată peste →

DANIELA GÎFU

canal, chiar lângă pod. Arată splendid noaptea, când felinarele ard. Singurul locaș religios, înainte de *Basilica San Marco*, este *Chiesa S. Maria della Pietà*, construită în anul 1746, după proiectul arhitectului Giorgio Massari. Fațada, terminată în sec. XX, are stil clasic asupra căruia nu insist aici (l-am descris anterior). Sunt de remarcat două capodopere pictate pe tavan de G. Battista Tiepolo, *Forța și pace* și *Triumful credinței*. Desigur, la fel de impresionante sunt și lucrările semnate de: F. Daggiù detto il Cappella, D. Maggiotto, A. Gai, G. Marchiori, G.B. Piazzetta - G. Angeli, G.M. Morlaiter, G. Angeli, A. Marinetti detto il Chioggiotto, M. Da Brescia. Numele bisercii vine de la locul unde este situată, lângă vechiul orfelinat, *Ospedale della Pietà*, de pe *Calle della Pietà*, unde Antonio Vivaldi a instruit și dirijat orchestra de fete a instituției, compunând, până în anul 1740, pentru concertele publice pe care așezământul le oferea duminica. De altfel, pe peretele lateral exterior, partea dreaptă, e și o placă comemorativă dedicată lui Vivaldi.

Ponte de la Pietà, vizavi de stația maritimă *San Zaccharia*. Escala finală a oricărui vaporetto, doldora de turiști mai mult sau mai puțin inițiați. Dacă ai norocul să vină deodată mai multe grupuri, îți va fi cumplit de greu să-ți faci drum printre sutele de oameni. Fiește, unul din șapte, cred, e european, în rest asiatici (mai ales chinezi). De vârste tinere. Nu ca turiștii europeni, prin excelență pensionari, care au pus la ciorap, an de an ca, să vadă lumea după 60-65 de ani. Dacă le mai permite sănătatea. Nu am stat să fac o statistică (deși mi-am propus într-una din zile). Aici, pizzerii cu terasă, restaurantul *Bellavista*, pensiunea *Wildner* și hotelul *Londra Palace*. Dar ochii trecătorului rămân pironiți la statuia care-l reprezintă pe Vittorio Emanuele al II-lea, rege al Piemontului, Savoiei și Sardiniei, celebrând unificarea țării.

Ponte Danieli. Aici se găsește hotelul *Danieli* și un punct de închiriat gondole având același nume. Ceva te impulsionează să intri, măcar până la recepție, fluierând chiar și a pagubă (din propriul buzunar, se-nțelege). Hotelul are în componența sa trei splendide palate venețiene datând din secolele XIV, XIX și XX, în interior găsim candelabre din sticlă de Murano, coloane din marmură sculptate manual, piese originale de epocă. *Palazzo Danieli Excelsior* a fost renovat de curând (2008) după proiectul unui renumit arhitect, Jacques Garcia. Marmura albă din exterior îți fură privirea minute în șir. Cred că e

unul dintre cele mai deosebite hoteluri din zonă.

Trecerea peste *Rio di Palazzo* se face pe lângă *Puntea Suspinelor*, care leagă *Palazzo delle Prigioni* de *Palazzo Ducale*, poate primul dintre obiectivele turistice ale Veneției care îți e recomandat. Turiștii, informați de ghidul grupului lor preț de câteva minute, despre legenda iubirii neîmpărtășite, încep să apese în disperare pe butonul *On* al camerelor foto. În cadența propriei lor imaginații, se laudă că au auzit suspinele deținuților sacrificați. Și ca povestea să fascineze și mai mult, aflăm că până și Casanova a fost închis pe la 1755 în *Palazzo delle Prigioni*, dar că a reușit să evadeze peste un an și trei luni. Cum altfel să suspine atâtea *bellissime ragazze*?!

Numărasem șapte poduri de la *Via Garibaldi* la *Piazza San Marco*, declarată *Patrimonio della Umanita*. Și, mereu sub amenințarea iminentă a apelor. De altfel, pe unde mergi dai de proiecte de renovare. *Piazza San Marco* am atins-o doar cu privirea. Oricum, nu suficient pentru a fi în stare să scriu și altceva decât wow! O sete cumplită nu mi dădea deloc pace. Foamea o alungasem demult. Am făcut cale întoarsă înainte de a leșina în brațele primului gondolier.

Ajung la ora 15 la administrația căminului *Buon Pastore*. Doream doar să mulțumesc pentru cameră și să-mi plătesc taxa pentru cea de-a doua lună de cazare. Firește, aveam nevoie și de actele doveditoare de plată, necesare decontului ulterior la Universitatea din Iași. Când ajung la cămin, o femeie robustă, de culoare, îmi spune că am fost căutată de cei de la contabilitate. Culmea ironiei! O mai fi și altă scară de nu ni s-au intersectat drumurile! Sau era de vină doar aura de româncă atât de savurată de presa italiană?! Mă mulțumesc cu crezul că e doar curiozitatea gazdelor de a-și privi în ochi beneficiarii serviciilor oferite. Le-o luasem degeaba înainte. Nu-mi rămânea decât să le atrag elegant atenția. Puțin surprinsă să mă vadă în carne și oase, plus cu banii la mine, au început să coopereze. Am cunoscut-o și pe Anna Tenderini, cea care îmi răspunsese la emailuri. În engleză.

De la bun început, vădit pusă în încurcătură, îmi spune că nu vorbește decât foarte rău englezește. Corepondența fusese ținută de altcineva, care semnase doar cu numele ei. Am zâmbit, încercând s-o scot din încurcătură. Interesul meu era să se termine repede cu tevatura birocratică și să-mi văd de drum. Trebuia totuși să ne

descurcăm cumva. Nu era singură, dar nimeni nu s-a îngămadit să ne dea o gură de ajutor. De altfel, foarte simpatică, blondă, subțire, înaltă, cu o tunsoare bob (păr tăiat scurt și drept, cu breton asimetric) mâniau când foile, când computerul, da' de s-o face înțeleasă. Din camera alăturată, în sfârșit, apare o altă colegă. Minionă, păr castaniu, tuns asemănător. Schimbând câteva vorbe, a înțeles că sunt din România. Vine des la București cu nu știu ce afaceri. Vorbește o limbă română mai mult decât mulțumitoare, oricum utilă la dezlegarea misterului financiar.

În fapt, eram trimisă la *Agenzia Delle Entrate Venezia I*, aflată în *Campo San't Angelo*, ca să-mi rezolv cu codul fiscal. Dacă rămâi mai mult de o lună, trebuie plătit impozit la statul italian. Cu alte cuvinte, alți bani de dat, despre care nu avusesem nicio idee. Cu acel număr fiscal se putea încheia între mine și instituția lor un contract, în care urmau să fie trecute toate angaralele cu cazarea, inclusiv impozitul plătit.

Clar ca lumina zilei. Tipa, văzându-mă total pierdută, mă întreabă dacă știu Veneția.

Probabil că am afișat o figură de tâmpă, că o și zbughi după o hartă în camera alăturată. Deci, știam *Piazza San Marco*. Ce noroc că fusesem înainte de a mă întâlni cu ele. Bun, în spatele ei trebuie să o țin tot înainte. Voi trece pe lângă trei importante biserici (și începe să mi le enumere ca o enoriașă foarte pioasă): *Chiesa S. Moise*, *Chiesa di S. Maria del Giglio*, *Chiesa di S. Maurizio* și voi ajunge în *Campo S. Stefano*.

De acolo o iau la dreapta, trec peste un podeț și am ajuns. Acest contract îmi mai lua de la rezervă alți 67 €. Am plătit toată suma, urmând ca mâine să le aduc numărul fiscal. Iar ele să-mi pună la dispoziție contractul.

Mâine se anunța o zi plină.

Aveam de gând să văd și unde se află departamentul de lingvistică computațională a Universității Ca' Foscari. Presimțeam că vor apărea noi surprize.

(Valencia, Spania, 1951)

CĂLĂTORIE DE ÎNTOARCERE

Lui Andrei Langa

Cu ce preț
Ai învățat lecțiile
De disecare a lumii
Spiritul de a ucide cuvintele
Sunetele cuvintelor
Susuratură a cuvintelor
Șuierătura epidermei cuvintelor
A tenebrele păsărilor din ochii
cuvintelor
A făcliei umede ce ar rămâne
Din lumina stropită a cuvintelor
– Trandafirul zăpada focul albastru
marea multiplicată –
Nu vom putea construi altă lume
Andrei Langa
Din tăcerea de dincolo de cuvinte...

LIMITĂ SAU APARTENENȚĂ

La pierre est-elle plus belle dans le mur?

Michel Deguy

Presupunem că refac entropia sub
efectul erosului
așadar bănuiesc imediat
că arborele separă pădurea de orizont
și ne ascunde lumina
– Îngerul și scara lui Iacob –
mărețul foc ce ne adună noaptea
în visul revoltei
în care, drept mister al ploii,
cred în mare taină,
și dragostea ta însingurată aprinde
trandafirul vizibil
în grădinile palatului de iarnă

al inimii omului
care știe că piatra din mână
e mai frumoasă și pioasă și singulară
decât cea din adâncul zidului
simbolurilor vechi...

VISUL LUI SICOMORO

*Unele păsări congresc odată cu
venirea ploii*

Veycel Çolak

Cristalul făcut fărăme în urechi,
tot ascultând cuvântul de piatră

*(Altfel de lacrimi.
Nu există noapte,
pentru că nu cunosc spațiul visului
neîmplinit, lumina copacului cel
diferit,
bezna băntuie în ochi.*

*Cuvinte și urzici, așchii
de violină în cântecul păsărilor)*

încrustat în smochine, și licoarea de
jasmin
culmina-va durerea.

FRUCT ÎN CĂDERE

*Ți-am zis:
îți voi fi alături. Sunt femelă
ușor de stăpânit.
Dolors Alberola*

Cel mai dulce sirop
face noaptea tare, etilică
în ombilicul timpului.

PENUMBRĂ DEPLINĂ

Lui Andrei Langa

Prăpăstiile vârstei sunt cu totul altele
decât fantele din zidurile orașului
împrejmuț și hăurile din munți. Aș
lua
ecourile ca pe cuvinte disipate în
măinile mele și aș dormi cu ele în
lumina
tăcerii, așteptând vocea lazariană ce
nu
știe de abisurile din visuri și mă face
să
trec printre firele și ascunzișurile
luminii
împrăștiată în penumbra de pe stânca
unde în sfârșit luminează
comprehensiunea.

Traducere de
ANDREI LANGA

Louisa Pène-Siefert

(1845-1877)

Pantum

O, patru lustru-am împlinit.
S-a dus prima copilărie.
- Zilele bune s-au sfârșit.
Ploaia de toamnă-i cenușie.

S-a dus prima copilărie.
Mugurii-au asfințit fresc.
Ploaia de toamnă-i cenușie.
Norii pe cer se bulucesc.

Mugurii-au asfințit fresc.
S-a desfrunzit măceșul meu.
Norii pe cer se bulucesc.
Pășunea-i umedă mereu.

S-a desfrunzit măceșul meu.
Am plâns pe veștedu-i covor.
Pășunea-i umedă mereu.
Tot cerul nu-i decât un nor.

Am plâns pe veștedu-i covor.
Totuși, natura-i încă trează.
Tot cerul nu-i decât un nor.
Pădurea se împurpurează.

Totuși, natura-i încă trează.
Flori noi vedeam la orice pas.
Pădurea se împurpurează.
Frumoasă vreme, bun rămas!

Flori noi vedeam la orice pas.
Sângele meu ardea pe spini.
Frumoasă vreme, bun rămas!
Coboară seva-n rădăcini.

Sângele meu ardea pe spini.
Adio, neculeasă floare!
Coboară seva-n rădăcini.
Natura intră-n hibernare.

Adio, neculeasă floare!
De fericire clipe nu-s.
Natura intră-n hibernare
În suferința-i greu de spus.

De fericire clipe nu-s.
Ce mândre-ați fost odinioară.
În suferința-i greu de spus
Chiar totul trebuie să moară?

Ce mândre-ați fost odinioară
Sub soare, miel ițindu-și botul.
Chiar totul trebuie să moară?
E sigur că renaște totul?

Sub soare, miel ițindu-și botul,
Biet prunc al verii am crezut.
– E sigur că renaște totul
După ce totu-a dispărut?

Biet prunc al verii am crezut!
Mâna-mi se-ntinde suferindă.
– După ce totu-a dispărut
Privesc cum ploaia se perindă.

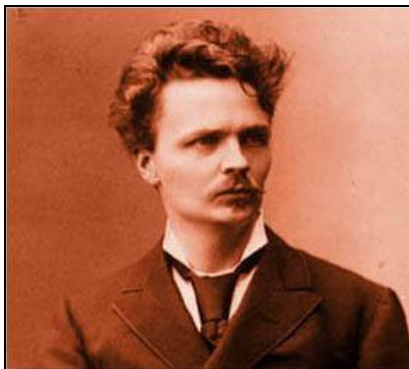
Mâna-mi se-ntinde suferindă.
Zilele bune s-au sfârșit.
– Privesc cum ploaia se perindă.
O, patru lustru-am împlinit!

Traducere de ION ROȘIORU

Biblioteca Babel

AUGUST STRINDBERG

(1849 – 1912)

PROLOG LA SĂRBĂTOAREA MUZICII*

Suedezi, a sunat adunarea:
a fost înțelesul semnalului –
eu văd camera plină de la podea până la tavan
de compatrioți din toate părțile împărăției,
de la strâmtoare și fiord, de la râu și pădure,
de la munte și lac, eu vă urez bun venit!

*

Anul trecut s-a ținut schimbarea legală a împărăției,
vechiul gard dintre proprietăți a fost dat jos din nou,
o dispută veche de-o sută de ani cu felinarul vecinului;
am căzut de acord asupra propriei case și propriului steag,
în jurul propriilor amintiri, propriilor cerințe;
cu propriul om de seamă și propriile legi.
Dar arta guvernării dezbină adesea simțurile,
pe tănguirea lucrului și murmur adunate,
acolo nu de multe ori există armonie,
acolo se va lupta pentru a învinge;
dar am pus bănci aici pentru o a doua țintă,
de concurență pașnică pentru jocuri olimpice
cu cântece și jocuri riguroase, pentru prima dată feerie;
pentru prima dată se adună compatrioții pentru un fel de cântec cu tonuri native în țara cântecului, este o zi însemnată care se scrie în arta ascunselor tradiții.
Pe timpul iernii reci a venit primăvara, simțurile s-au trezit și au stărnit memoria;
o chemare s-a auzit pe uscat și pe maluri, răspunsurile au venit în diferite dialecte, aici am fost de acord, deși mai multe limbi
am auzit vorbind, este un singur ton, și în muzică suntem compatrioți:
acolo nu există nicio apofonie, tremă, deschis, sfârșit,
nu al meu, nu al tău, dar al nostru,

acolo unde-i doar cor, armonia va domni.

Tonul cântecului suedez în timpuri deja preistorice,
a devenit cântec, bunul cântec popular, un poem fără titlu în cuvinte și ton, care încă trăiește veșnică tinerețe.
Dar mai târziu acolo s-au auzit nume; să ne amintim de Duben în timpul marii puteri,
Karl al unsprezecelea Rudbeck, patriotul romantic, Olof Rudbeck, și-a timpului libertății Roman, doar nume dar foarte puține beneficii, n-am auzit nici măcar ecoul tonurilor lor, pentru că au răsunat în larma muzicilor de război.

Apoi e o pauză, probabil de-a lungul unui secol, în care cântecul suedez trăiește doar pe credite
de pe piața externă, plătit aici acasă, lungă a fost așteptarea, fără sfârșit, fără speranță...

dar a venit o zi, la începutul secolului trecut,
atunci când cântecul și povestea au renăscut,
atunci poezii pe jumătate uitate, tonuri vechi
din pietre funerare, ruinele bisericii au fost descoperite.

Cu Geijer și Afzelius și Richard Dybeck cântecul suedez s-a născut pentru a doua oară,
iar mai apoi a îmbrăcat o haină nouă,
a intrat pe scenă, în salon,
cu Lindblad, Josephson și Wennerberg, până la Söderman, a preluat scala cea potrivită,
legea lui Strömkarl** de la însuși bărbatul râu a învățat-o,
din lojă, hambar, gol și tăcut
el a luat tonuri și cu măiestrie apoi le-a împletit;
el a fost cel mai aproape de noi, el stă încă acolo,
și nimeni din cei mari nu l-au insultat;
și mari avem: Berwald, Norman,
cu ei am deschis această sărbătoare;
dar nu lăsați acum ca cei mari și morți să-i omoare
pe cei vii, care de-asemena au dreptul de-a trăi;
dar ei să nu ceară niciun preț, aici nu se dă așa ceva,
darul cântecului este propria sa recompensă.

Însă ovațiile voastre care răsună din nou vor întări și dubla sunetul tonurilor, reproșul vostru tăcut devine un imbold pentru a crea mai frumos și mai bine, data viitoare.

Deci vom începe azi, mâine vom termina, poimăine ne vom despărți și vom pleca prin țară
să trăim în colibe sub frunze verzi, fie să ne-amintim atunci această celebrare, împăcare,

să mănăm țapul ispășitor în uscatul deșert încărcat cu ura noastră moștenită,
invidia noastră, mica noastră iritare,
atunci mama noastră Svea se va bucura, maica noastră, mica mamă, destul de des vitregă,
și vom merge mai departe, către luminoase timpuri, mai bune
de noi victorii, noi cântece de luptă.

* Acest poem a fost preferat ca prolog la primul Festival de muzică suedeză, de August Lindberg, la un concert la K. Opera, 31 mai 1906. Înainte de a fi citit pe scenă au intrat trompetiștii și au suflat semnalul de chemare.

**Strömkarl – erou de poveste care dezbrăcat cântă la vioară în torente vuitoare și despre care se credea în trecut că are puterea de a atrage oamenii

(August Strindberg – Efterslätter: berättelser, dikter, artiklar)

LA SFÂRȘITUL ZILEI

Acolo sus, sub grinzile acoperișului locuiesc eu
cu rândunicile și porumbeii,
acolo unde vântul scutură țiglele...
Depart, pe lac, văd bărcile și pescăruși ridicându-se din iarbă
acolo m-aș duce eu
dacă aș avea aripi, sunt sigur!

Acolo departe răsare soarele, știu!
Chiar deasupra pădurilor albastre ce timide se înalță, departe de mare, în est...
de acolo, de departe aud glasuri fredonând melodii din hambare...
Acum plâng eu,
în mine, la amintirea speranțelor eșuate.

Acolo, departe de pădurea albastră, lângă mare,
acolo era tinerețea mea, demult,
acolo lângă golfurile curate...
Fost-au acestea visatele vetre,
și prietenii care-au plecat acum?
Îngropat
Ce-i mai bun, ce viață-a luat!

Eu nu vreau să privesc într-acolo, nu acolo!
Mă retrag în șezlongul de unde văd doar norii...
Ca jarul focului în cărbune,
norii de la apus!
Mai târziu, aicea,
să aștept sfârșitul zilei!

(August Strindberg – Ordalek och småkonst, 1905)

Traducere de
DORINA BRÂNDUȘA LANDÉN

Un român în India (XXIV)

-file de jurnal-
Septembrie 2012

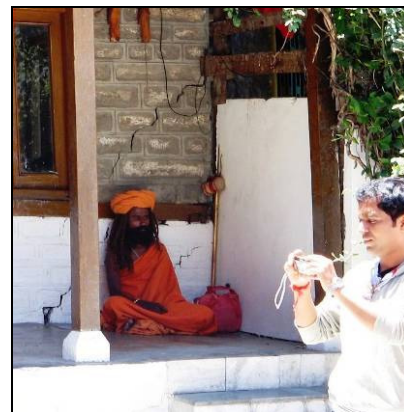
(textul integral al jurnalului, început în octombrie 2009, poate fi consultat la <http://ovidiuivancu.wordpress.com/jurnalul-meu-indian/>)

Poți fi altfel decât obosit, câteodată copleșit de obosit, în India? N-aș putea descrie cu exactitate oboseala de care vorbesc. Ea nu vine după o zi epuizantă la Universitate, nu apare ca o consecință firească a unui efort, fizic sau intelectual, ci crește gradual cu fiecare an pe care îl petrec aici. Lucrurile cele mai mărunte trebuie făcute, uneori, cu zbateri disproporționate, pe când altele, pe care le găsesc de nerezolvat, se rezolvă de la sine, ireal, kafkian. Am luna aceasta revelația că în cei trei ani petrecuți în Delhi, India din jurul meu s-a schimbat. Doar că orașul s-a schimbat în vreme ce eu eram acolo, de aceea, pentru a observa mai bine, trebuie să fac un exercițiu greoi de a lua distanță, de a privi totul din afară. Bunăoară, șoferii nu mai claxonează atât de mult ca în 2009. Să fie acesta un fapt sau, pur și simplu, m-am obișnuit cu situația? Vorbesc cu S.C. despre toate astea, dar și ea are aceeași vechime în India, prin urmare, deși e de acord cu mine, nu știu dacă nu cumva și în cazul ei e vorba tot de o percepție deformată. Ceea ce, însă, știu cu siguranță e că problemele datorate întreruperii curentului electric nu sunt nici pe departe atât de frecvente ca anii trecuți. Acesta este un fapt și nu o farsă pe care mi-o joacă memoria mea afectivă.

Apoi, zona aceasta din nordul orașului, încă mizeră și prăfuită, mi-a devenit atât de familiară! Femeile de la magazinul din colț știu ce marcă de țigări fumez, ce apă prefer să beau, ce pâine doresc să cumpăr. De multe ori, urc într-o ricsă, de acasă către Universitate sau viceversa, fără să mai trebuiască să spun unde vreau să merg și nici prețul pe care doresc să îl plătesc. La sală, când îmi plătesc abonamentul lunar, nu mai e nevoie să îmi spun numele. La supermarket, dacă vreau să cumpăr banane, mi se oferă frecvent unele proaspete, care nu sunt încă expuse. Când sun pentru a comanda cina la vreunul dintre restaurantele din zonă, nu mai e nevoie să le comunic adresa la care

vreau să îmi fie livrată comanda... Trăiesc într-un oraș cu o populație mai mare decât a întregii Româнии, dar duc o viață aproape rurală, în mijlocul unei comunități care a integrat în rutina ei propria mea rutină. Lucrurile devin din ce în ce mai simple, zilele încep să semene din ce în ce mai mult una cu cealaltă. Și totuși, oboseala rămâne. Sunt convins că ea nu are cauze fizice. Poate fi, mai degrabă, rodul atâtor luni în care am încercat să rezist Indiei în sensul în care am refuzat sistematic să mă integrez. Acum, învins, resimt oboseala rezistenței inițiale. Tac din ce în ce mai jenat când vorbesc cu prietenii mei români despre India, iar ei se arată necruțători cu tot ceea ce le povestesc că se întâmplă aici. Era o vreme când participam la indignarea lor, când mă revoltam și judecam. Acum, toate aceste lucruri sunt mai mult un exercițiu retoric, pe care îl practic din ce în ce mai neconvingător. Există în India un alt fel de a privi totul, de a pricepe și de a te raporta, iar eu, fără a avea pretenția că înțeleg, mă simt din ce în ce mai mult parte a ceea ce se întâmplă în jurul meu. Primul simptom: multe dintre lucrurile care mă indignau până nu demult mă găsesc acum calm. Multe dintre micile tragedii ale vieții europene mi se pare acum ridicole, fără niciun fel de substanță.

E. este noul meu vecin. Un student italian care vorbește fluent hindi și care se integrează perfect în această comunitate de europeni ciudați. Câteodată, E. începe să vorbească în italiană, deși, evident, știe engleză. Brusc, în mijlocul unei conversații, îl auzi rostind fraze întregi în italiană. Îmi place teribil această excentricitate, cu atât mai mult cu cât ea e naturală, o simți imediat ca fiind firească, nu declarativă, jucată. E. ascultă, cred că

**Sadhu în fața unui templu hindus.
Manali, India**

e primul dintre noi căruia îi place mai mult să asculte decât să vorbească. Desigur, există două feluri de a asculta o conversație. E tăcerea tâmpă, care vine din imposibilitatea de a urmări discuția și de a participa la ea (tăcere practică cu succes de S.) și mai există tăcerea interesată a celui care înțelege tot, dar e atât de fascinat de argumentele și retorica participanților încât preferă să nu participe. O astfel de tăcere practică E. Într-o seară, mă invită la el și, alături de un alt italian, specialist în probleme economice, discutăm despre capitalism și marxism, despre inflație și criza europeană. La un moment dat, D, prietenul lui E., încearcă o ședință de... hipnoză. Dezvoltă o întreagă teorie despre cum trebuie realizată hipnoza. E. este subiectul experimentelor. Atât eu cât și D. încercăm să-l hipnotizăm. Rezultatul e amuzant și reconfortant. Bem cu toții din romul indian așezat pe masă și reușim într-o oarecare măsură să îl aruncăm pe E. într-un soi de transă, care, în mod evident, nu are nimic de a face cu hipnoza. Rămân cu amintirea unei serii interesante, în care reușesc, alături de E. și D., să îmbin perfect conversațiile ridicole, dar plăcute, cu cele serioase, pline de referințe dintre cele mai felurite. Simpla idee că pot vorbi despre Marx și, mai apoi, încerca o ședință de hipnoză e o ironie atât de reușită!

Continui orele de yoga. În cursul uneia dintre ele, M. va fi mușcată de un țânțar purtător al virusului ce avea s-o contamineze cu dengue. Simptomele inițiale nu se disting cu mult față de cele ale unei banale gripe. Testele de sânge aveau să arate, însă, că, indubitabil e vorba de o formă de dengue. Nu există vaccin, →

OVIDIU IVANCU

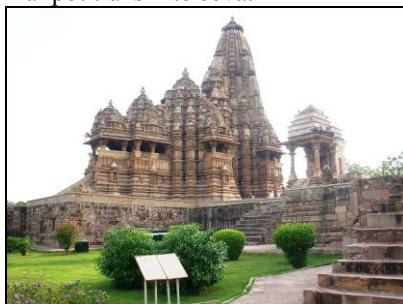
Pahar Ganj, august 2012

tot ceea ce se poate face este tratarea simptomelor în mod separat (în special febra ridicată). După câteva zile sau săptămâni, în funcție de norocul pacientului, totul trece, corpul rămânând imun la respectivul tip de virus, dar extrem de vulnerabil la celelalte trei tipuri care pot provoca dengue. Prilejul e bun pentru a-mi verifica propriul carnet de vaccinuri. Cel pentru febra tifoidă va expira anul acesta, celălalt, combinat pentru două tipuri de hepatită, oferă imunitate pe viață. S.C îmi spune că ea a solicitat și un vaccin împotriva encefalitei. Aparent, boala e destul de frecventă în Asia. Pentru dengue, octombrie se pare că e luna de vârf în Delhi. M. se recuperează și vorbesc cu ea despre boală. Cu toții încercăm o discuție în registru comic, ceea ce, desigur, poate părea cinic, dacă nu se are în vedere că numai astfel poți gestiona o situație care, tratată serios, poate să te arunce în brațele panicii și ale ipohondriei, ambele mult mai periculoase decât însăși febra dengue.

A.K încearcă să mă sune din nou. Îl evit. Obsesia lui pentru Eminescu nu are nimic de a face cu reala curiozitate, cu dorința de a înțelege ceva. A.K e blocat în proiectul de a demonstra că mai tot ce a scris Eminescu se află într-o strânsă legătură cu civilizația și cultura hindusă. Însă, nu are nicio unealtă pe care s-o poată folosi în demersul lui. Traduce din Eminescu fără să înțeleagă o boabă românește, vorbește despre poezie într-o manieră idilic-exaltată, atât de specifică multor indieni, dar, mai presus de toate, se încâpățânează să monologheze. Dacă i-ai spune că pe Marte s-au descoperit extraterestri, ar da din cap a aprobare, continuându-și discursul. Mai grav e că, din câte am observat, obsesia lui, costisitoare câteodată (căci organizează un soi de dineu cu mulți invitați în fiecare an, de 15 ianuarie), e deranjantă pentru propria lui familie. Nu pot uita imaginea soției lui A.K, atunci când le-am făcut o vizită acasă. Bănuiesc că obsesia pentru România în general e tot ceea ce îl reconfortează pe A.K, singurul domeniu în care poate face paradă în fața prietenilor lui. Am asistat la câteva astfel de scene. Se pare că ne vom întâlni la recepția de Ziua Națională a României. Încerc să merg acolo cu S.C. Mă îngrozește ideea că

aș putea petrece minute bune în compania lui A.K.

De la o vreme, în jurul meu indienii zâmbesc ceva mai mult. Asta e cu siguranță o percepție subiectivă, dar deloc mai puțin importantă din pricina aceasta. Cred că senzația a venit odată cu un viciu de imaginație pe care m-am surprins avându-l: nu mă mai pot imagina în afara Indiei. Evident, știu că va veni o vreme când mă voi întoarce în țară, doresc ca acel moment să vină, însă nu mă mai pot imagina intrând într-o sală de curs în România. Făceam exercițiul acesta cu ușurință în primul an aici; mă imaginam frecvent înapoi în țară, predând Eliade, spre exemplu. Mă gândeam cam ce aș spune, cum anume mă voi raporta la personajele lui, în special cele legate de spațiul indian. Era o nevoie imperioasă de a-mi aminti că sunt aici în tranzit, un tranzit care durează de trei ani, dar totuși un tranzit. În ultimul an și jumătate, fac exercițiul acesta din ce în ce mai rar. La un moment dat, va trebui să încetez să scriu în jurnal. Se închide un cerc; ce altceva ar mai fi de spus? Am pornit în aventura mea indiană sceptic, obtuz, refuzând tot ceea ce mintea mea nu putea pricepe. M-am revoltat, am devenit didactic, am lăsat frâu liber tuturor prejudecăților pentru ca, acum, să mă regăsesc într-o Indie care mă absoarbe lent, fără să-mi reziste, integrându-mă doar în imensul malaxor uman de aici. Oricum, scriu în jurnal din ce în ce mai greu. Nu mai cred că experiențele mele în India pot fi... nu relevante, căci relevante n-au fost niciodată, ci suficient de exotice încât să merite să scriu despre ele. E posibil să fi epuizat tot ceea ce aveam de spus. Nu mai simt niciun fel de stridență semnificativă despre care să merite să scriu, țara aceasta nu trebuie *explicată*, despre ea nu mai văd ce aș mai putea scrie. Potențialilor mei cititori nu cred să le mai pot transmite ceva.

Vilanele peruane

Carlos Germán Belli
(n.1927, Lima)

Vilanelă

Te scot din suflet numai spre a te contempla.

Cu cât ești mai departe cu-atât îmi ești mai dragă.

Izbândă n-am mai mare decât salvarea ta.

Doar credinciosul câine s-ar mai încumeta

Din ochi să nu te scape o clipă ziua-ntreagă.

Te scot din suflet numai spre a te contempla.

Savoarea fierii, iată, a prins a se găta.

Neliniștea, la rându-i, a devenit pribeagă.

Izbândă n-am mai mare decât salvarea ta.

Ca o garoafă care de zori se va-mbiba

Făptura-ți nu-ncetează spre ea să mă atragă.

Te scot din suflet numai spre a te contempla.

Distanța ce te-absoarbe învăț a o scruta

Și nu e punct pe zare să nu mă înțeleagă.

Izbândă n-am mai mare decât salvarea ta.

Privirea mi-i fidelă și va rămâne-așa.

La pieptul tău de-a pururi iubirea mea se roagă.

Te scot din suflet numai spre a te contempla:

Izbândă n-am mai mare decât salvarea ta!

Traducere din limba spaniolă de ION ROȘIORU

Oameni pe care i-am cunoscut

Aurel Stroe

*La 150 de ani de la nașterea lui
Claude Debussy, amintiri despre
Aurel Stroe*

Anul acesta comunitatea muzicală a aniversat 150 de ani de la nașterea lui Claude Debussy (1862-1918). Citind titlul, oricine se va întreba: ce legătură este între Claude Debussy și Aurel Stroe (1932-2008), profesor și compozitor român?

Ei bine, există una, dar e strict personală, legată de amintirile mele despre Aurel Stroe, cu care am luat lecții de armonie și compoziție la începutul anilor 60, când mă pregăteam simultan pentru examenul de admitere la două facultăți: chimie și conservator.

Îmi plăcea Debussy, cântasem suita lui pentru pian „Colțul copiilor”, mai erau și câteva piese orchestrale pe care le prețuiam. Dar, deși eram – și sunt încă – o pasionată a muzicii de cameră, quartetul lui de coarde nu mă entuziasma, ba chiar aș putea spune că nu-mi plăcea de loc.

Aurel Stroe locuia pe strada Luigi Cazzavilan, foarte departe de mine, luam două tramvaie și un autobuz. Prima oară când m-am dus la el acasă, am dat de un om cu un temperament complet diferit de cel al fostului profesor, care, pentru că pleca definitiv în Germania, m-a „transferat” la prietenul său, Aurel Stroe, care a fost de acord să mă preia.

Până atunci, fusesem obișnuită cu fostul meu profesor, un om vesel, deschis și, în ciuda unei mari exigențe profesionale, un om apropiat mie. Aurel Stroe era complet diferit. Aș putea chiar spune la polul opus: era foarte serios, rare au fost ocaziile când l-am văzut zâmbind și avea un fel reținut și puțin crispat care mă înfricoșa. Când, la prima lecție, s-a uitat peste exercițiile mele de armonie (pe care fostul profesor mi le dăduse ca temă), a îngânat un mic „nu e rău” cu un aer de gheață și mi-a spus că, dacă vreau să dau examen de admitere la conservator, trebuie să exersiez și „dicteu muzical”, care e una din probe la examen. Proba constă din executarea la pian de către altcineva a unui fragment muzical, iar candidatului i se cere să-l scrie pe note exact cum l-a „auzit”, respectând

tonalitatea (care i se comunică) și ritmul (care nu i se comunică). Ca și la dictările de texte, la cele muzicale există diverse grade de dificultate. Important pentru candidat era să fie pregătit cu dicteuri cât mai grele, examenul fiind de fapt un concurs la care reușeau cei cu notele cele mai mari.

Armonia îmi plăcea la nebunie, chit că Aurel Stroe era un tip de care muream de frică, dar, ca să fiu sinceră, dicteurile mă plictiseau. Iar Aurel Stroe îmi dădea dicteuri complicate, ca să fiu bine pregătită. Într-o zi, mi-a dat unul imposibil, la care m-am chinuit o mulțime. Deși am încercat să scap, nu m-a lăsat până nu l-am scris. Avea toate „trapele” muzicale posibile: note legate (care nu se auzeau, dar trebuiau scrise), schimbări de ritm, modulații și tot ce putea să facă imposibilă viața unui biet candidat la un concurs de admitere. Am urât acel dicteu.

Nu l-am întrebat imediat din ce piesă muzicală fusese dicteul, mă gândeam că poate era o compoziție modernă chiar de Aurel Stroe, care compunea pe atunci niște ceva pe bază de programare matematică. După vreo câteva lecții, totuși, când „atmosfera” dintre noi s-a mai destins și progresele pe care le făceam îl încurajau să mai și zâmbească din când în când, l-am întrebat din ce mi-a dictat atunci dicteul acela imposibil și i l-am fredonat ca să știe la care mă referam. Era un fragment din quartetul de Debussy, mi-a spus. După care a recunoscut că, deși nu era fusese ușor, mă descurcasem binișor.

Aurel Stroe m-a pregătit foarte bine și era chiar mândru de mine, dar până la urmă, la îndemnul familiei, am dat examen la Facultatea de Chimie, meseria de chimistă fiind considerată mai sigură.

A trecut multă vreme de atunci și, după cum am constatat și în alte ocazii, timpul schimbă în mod ciudat „gusturile”. Acuma ascult cu mare plăcere quartetul de Debussy, pe care l-recunosc imediat de la primul sunet! Care să fie explicația acestei schimbări? Îmi „mântuiesc” oare, cu percepția de astăzi, chinurile, angoasele și tristețile din trecut, sau mă caut, în sunetele quartetului, pe mine însămi, candidată la examen? Greu de spus...

VERONICA PAVEL LERNER

Cântec de gestă

Vigoarea, prețul,
Adunatul candid de conserve.
Plânsul mistreț.

Cineva ne numără pe degetele
De la picioare și nu știe
Dacă pe degete sau pe gheare.

Roagă-te să fie sub ele
Ceva pământ.

Îmi vine să îți povestesc
Cu trupuri ca ale noastre
De ce sub lingură părem
Ca ale noastre
și mai degrabă ca ale lor,
un deget o gheară un deget
o gheară
necesitatea e o zonă de răspăr.

Vals

Cărțița ia
Orice carte la întâmplare și
merge
Din titlu până în punct,
Complicat intestin capilar,
Des ca un creier
și,
când înțelege, nu mai scrie cărți,
le uită.

Repetitio

Cabală absolvită de piticii
tăi la bătrânețe
cerșire în Napoleon – *soi-même*,
parcela de creier scăldată.
Parola în alexandrini,
georgicele,
cum își băga el mâna în haină,
un clișeu cultural
are astăzi forma unui animal de
pradă. Referința a fixat mîntea
și acum ți-o mănâncă.
Ea e singura care ține viiș.

Crâșmele de vasalitate

Emulsia de simultaneitate,
filigran de bancnote nivea unde
trebuie.
Ajunge la patosul de sub piele, îi
știi codul de bare
de când ți-a fost prezentată.

Oare de ce când îți place de
cineva
îți vine să o păstrezi în card? E
mai
cald acolo? Fă-i loc, scoate
banii.

DARIE DUCAN

15 noiembrie, Dijon

Jurnal **VIETNAM** (II)

Afară, pe peron, cam pustiu dar caldură, căldura pentru care venisem era acolo, amestecată cu vuietul specific al circulației din marile orașe. Citisem în ghidul despre Vietnam că taximetriștii sar la turiștii de la aeroport și încearcă să-i acapareze, spunând că nu e niciun autobuz spre centru, dar... de fapt este, și că numai lăcomia după dolarii spurcați îi mână pe cei subordonați noii orânduiri socialiste spre astfel de purtare. Eu nici nu mă gândeam la autobuz. După atâta zbor și fugă numai de asta nu-mi ardea. Voiam un taxi onest, care să mă ducă direct la adresa pe care de fapt nici n-o știam bine, dar care-mi rămăsese în minte când căutasem pe internet.

La marginea peronului văd un Nissan de teren nou-nouț. Bej, detalii cromate, capitonaj de piele, bord elegant. Mă uitam de plăcere la el, mirat de faptul că văd așa ceva nou în țara asta, când, apare un tânăr. Cămașă albă, cravată, pantofi lustruiți... elegant.

– Hello sir, zice.

– Hello.

– Doriți un taxi?

– Ă... pâi depinde....

Se apropie.

– Sir, aveți mașina asta la dispoziție pentru 12 dolari. Și-mi arată Nissanul.

Zâmbea, dar tonul era hotărât! Fusese așa de direct, că mă luase prin surprindere.

– Dar cu 10 dolari nu ai nimic? mi-am revenit eu decis să mă tocimesc fiindcă așa scria în ghid.

Nu era deloc ieftin. Tariful normal era 5-6 dolari. Dar mașina...

– Sir... e ieftin...

– O fi pentru tine... dar...

– Sir... 11 dolari pentru dumneavoastră.

M-am lăsat învins.

– OK, zic...

Nu de alta, dar îmi plăcea mult mașina. Într-o clipită mi-am văzut bagajele încărcate de un tip care aducea a chinez, care mi-a deschis ceremonios ușa din spate. Mirosul de piele nouă m-a dat gata.

– Nu, zic. Stau în față, vreau să văd, să filmez.

– OK, söl, zice chinezul și mi-o

deschide pe cea din față.

– Hotel?

– An-An, zic sigur pe mine.

– No pblem....

Mașina s-a urnit tăcută, atât de lin și elegant că m-am fericit. Interiorul nou, mirosul, liniștea... Mă încerca o senzație de imponderabilitate. Parcă pluteam deasupra drumului, vedeam totul de sus. Așa e când mergi cu tractoarele de lux numite SUV. Când mă mândream mai tare, la ieșirea din perimetrul aeroportului, am înțepenit. În fața mea, pe șoseaua care lega aeroportul de oraș, curgea un șuvoi de vehicule care ne-a copleșit cu atâta forță încât am încremenit cu camera video în mână. Din toate părțile, râuri, râuri de tot felul de motorete, mașini și autobuze care se înghesuiau claxonând în aceeași direcție. Mașina noastră părea luată cu asalt și plutea ca un dop pe marea mișcătoare. M-am uitat la chinez. Calm, cu o mână pe volanul de lemn scump, naviga... Din când în când claxona scurt. Totul în jur părea un haos. Motoretele apăreau ca din neant, depășeau, schimbau direcția fără să semnalizeze, treceau razant pe lângă noi, pe lângă ceilalți, câteodată cu toată familia pe șea, fără nici cel mai mic semn de enervare. Toți aveau căști, fără excepție! Nimeni nu se uita urât, își făceau loc unul altuia și se strecurau cu o precizie milimetrică, pe când mie mi se făcuse părul măciucă. Pietonii care treceau strada și se strecurau printre vehicule păreau candidați la sinucidere....

„Doamne... fă să ajungem fără ac-cident până la hotel și pe urmă n-are decât să se ciocnească....”

Încet, am ajuns în centrul Saigo-

nului. Se vedea după clădirile vechi, în stil colonial. Mi-am adus aminte de un film francez cu Catherine Deneuve, plantații de arbori de cauciuc... Indochina. Eram în Indochina.

O mișcare mică de volan și mașina s-a oprit lângă trotuar. Chinezul îmi făce semn spre clădirea de afară.

– An-An, zice.

Suna ca un măcăit de rață. Ușurat, m-am dat jos atent să nu lovesc cu ușa vreun motoretist. Când am ajuns pe partea cealaltă, bagajele mele erau deja pe trotuar. Chinezul zâmbea uitându-se la mine. Am scos teancul de câte 1 dolar (așa scria în ghid că e bine să ai), am numărat 11, apoi, după o clipă de reținere, am mai adăugat unul. Chinezul râdea mulțumit cu toată fața. După o clipă, dispăruse și el și mașina. Rămas singur cu bagajele m-am uitat în jur. Clădirea hotelului era înaltă și îngustă. Arăta ca o cutie de chibrituri pusă în picioare. Toate clădirile hotelurilor alăturate, fiindcă erau multe, înghesuite una-ntr-alta, arătau la fel. Recepția era mică, cât să cuprindă un birou, apoi un hol strâmt și niște trepte care urcau atât de abrupt, că mi-au amintit de piramidele din Mexic. Lângă birou, un maldăr de rucsaci enorme care arătau ca niște gândaci întorși pe spate, iar peretele era plin de urme negre de târșăituri. Cele două fete de la birou arătau fragile și cam obosite. Pe lângă ele se strecurau într-un du-te vino aproape continuu, turiști albi în pantaloni scurți și fețe preocupate, care-și așteptau rândul la urcare, fiindcă scările erau atât de înguste încât nu permiteau decât accesul unei persoane. Ușor dezamăgit, m-am apropiat de recepție. Zâmbind.

– Hello.

– Hello söl.

Asta știam mai de mult. Majoritatea asiaticilor nu pronunță „r” ci „l”. În America de Sud, nu se pronunță „b” ci „v”. Adică în loc de Bolivia, ei zic Volivia de exemplu... Fiecare casă cu obiceiurile ei.

– Ă... aveți camere?

– Aveți rezervare?

„Hait, zic, să știți că rămân pe stradă.”

– Nu, nu am.

– Ne pare rău, veniți mâine...

Mi s-a pus un nod în gât. Asta făcea parte din surprizele la fața locului. →

ALEXANDER BIBAC

– Nu știți cumva... alt hotel?

– După colț pe stânga.

– Thank you, am zis politicos și m-am repezit cu bagajele afară ca să ajung acolo primul în caz că sunt mai mulți ca mine. Eram puțin dezorientat, nu trecuseră nici 24 de ore de când plecasem din Scandinavia, iar după atâta ședere pe scaunele avioanelor voiam un pat normal. După ce am dat colțul, m-am trezit în plină stradă. Soarele ardea puternic, dar suportabil. Trotuarele erau ocupate pe ambele părți de mici bucătării care serveau mâncare clienților ciuciți pe scăunele minuscule de plastic. Pe lângă ei trecea traficul înfésat de motoare, mașini și bucătării ambulante pe biciclete, într-o cacofonie de claxoane și păcănituri asurzitoare care nu părea să deranjeze pe nimeni. Cu valiza după mine, mă strecuram prin tot cirul, rugându-mă să nu lovesc sau să nu mă lovească cineva.

„Ai vrut Vietnam... Saigon îți trebuia...”

După vreo 20 de metri, în stânga mea s-a deschis un intrând nu mai lat de 3 metri, intrând care s-a dovedit a fi o străduță. Fericit că scap de tumultul traficului, m-am aruncat pur și simplu în deschizătura salvatoare și m-am trezit într-o oază de liniște. Nevenindu-mi să cred, am continuat să mă afund pe străduță. Din când în când întorceam capul spre „gura de iad” de unde venisem. Ca în frânturi de film mut, vedeam imagini de mașini și motoare care traversau rapid deschizătura într-o continuă mișcare. Străduța era mărginită de hoteluri cu fațade înguste, de restaurante mici și tot felul de birouri de schimb. Tocmai mă gândeam să mă opresc la unul din restaurante.

– Hotel, söl?

Cu fața zâmbitoare, o femeie se apropie de mine.

– Yes, hotel.

Eram aproape sfârșit; nu atât căldura, ci teama că n-o să găsesc unde să dorm. În mijlocul Saigonului, în cartierul central plin de hoteluri și mai ales de horde de turiști, dacă nu găseam ceva cât de cât, hotărâsem să mă sacrific! La Sofitel sau la Marriott, Imperial... la 5 stele, nu mai conta; meritam și eu un duș și să mă odihnesc bine!

De aceea, vocea cântată a femeii venise ca un colac de salvare, mă scăpase din încurcătură. Cu un gest ceremonios mi-a arătat intrarea aflată

chiar în fața mea. Frumos, marmură vișinie pe jos, curățel.

– ...cât?

Așa scria în ghid: întreabă de preț înainte să spui da.

– 20 pe noapte.

De dolari adică, nu de dongi, adică „leii lor”.

– Apă caldă?

– Yes.

– TV-HBO?

– Yes.

– Wi-Fi gratis?

– Yes.

– Frigider?

– Yes.

După atâția yes, n-am mai avut ce întreba. Cred că orice aș fi întrebat-o, tot cu yes ar fi răspuns. Și zâmbea în continuare. Așa am ajuns la hotelul Ti Ti. Soarta oare? Pe unchiul meu, care m-a inițiat în domeniul bunului gust, îl chema Titi....

Iată-mă așadar în inima Saigonului. Toate filmele de război americane cu Vietnamul mi s-au derulat cu repeziciune în fața ochilor. Aici deci, la Saigon, veneau soldații în scurtele permisi, după distracții ieftine și „pasionate”. Aici s-a ridicat un cartier de hoteluri numai pentru ei. Aici s-au consumat atâtea drame și au curs râuri de bani. Am revăzut într-o străfulgerare scena în care un general din armata sud-vietnameză a împușcat în cap, pe stradă, în văzul lumii, un prizonier Vietcong, și șuvoiul de sânge care țâșnea în timp ce cădea la pământ. Așa ceva nu se uită ușor... sau fetița care alerga goală pe șosea, cu trupușorul ars după bombardamentul cu napalm aruncat de uriașele B52.

„God morning Vietnaaaaaam”... Cine nu-și mai aduce aminte de strigătul lui Robin Williams în rolul redactorului la postul de radio al trupelor americane din filmul de succes al Hollywoodului

Acum eram acolo, gata să caut urme... să re trăiesc pe viu ceea ce văzusem sau auzisem despre țara asta. Îmi găsiseam hotel, mă simțeam bine, regretul începea să dispară!

Am urcat pe treptele înguste și abrupte în urma femeii. Nu numai că erau abrupte, dar mai erau și negre de nu vedeam unde să pun piciorul pe când icneam trăgând valiza după mine. M-am gândit deodată că dacă n-aveau lift la clădirea cu 6 etaje, la grea încercare intrasem. Tocmai începusem să găfăi, când femeia a deschis o ușă. La etajul 2.

„Am avut totuși noroc...”

Camera era spațioasă și avea de toate, chiar și un mic balcon care da spre un spațiu liber, fără vreo clădire în față. Femeia cu zâmbet plăcut aștepta.

– OK zic, o iau!

– Pentru cât timp?

– ...Păi pentru 3 zile... pe urmă mai vedem.

– Dacă stați o săptămână, vă costă numai 18 dolari pe noapte...

– Bine, bine, zic, mai vedem noi.

– Pe mine mă chiamă Be. Dacă aveți nevoie de ceva, apălați la mine...

Ușa s-a închis în urma ei. În sfârșit singur... De fiecare dată se întâmpla cam la fel. Alegeam în mare locul unde să călătoresc, fără să pun la socoteală amănuntele, apoi, ajuns acolo, mă descurcam. Asta fiindcă știam că aproape oriunde în lume existau o multitudine de opțiuni. Pentru orice. Nu mi-a plăcut să fac rezervări la nimic în afară de avioane, conștient că la fața locului voi găsi alternative mult mai atrăgătoare și mai ales originale, despre care nu stă nimic în ghiduri sau pe net. Mi-a plăcut să fiu liber de orice fel de contracte și legături care să mă țină legat de vreun birou de turism care să-mi facă program, să mă ducă cu autobuzul ca pe colectivități la cutare sau cutare loc, și să-mi spună: „priviți la stânga, avem piramidele” sau „dincolo de acest deal vom vedea stupi de albine preistorici...” Hotărât nu! În asta consta și frumusețea: să descopăr singur, să simt puțină nesiguranță, pentru ca apoi să mă bucur din plin că am ajuns singur acolo unde autobuzul sau ghizii m-ar fi dus de la început! Unul din lucrurile cele mai importante era să cunosc oamenii din locurile pe care le vizi-tam, așa cum erau ei, buni sau răi dar naturali, nu echipe de tropotitori mărunți care să-mi prezinte dansuri locale.

„A călători, a-ți cunoaște semenii înseamnă începutul înțelepciunii, e una din calitățile unui om evoluat”, îmi spunea Tatăl meu când aveam 14 ani și-mi bătea vântul prin cap.

Existau destule căi de ieșire din probleme dacă se întâmpla; nu eram fricos și aveam un apetit mereu proaspăt de a vedea cât se poate mai mult.

Deci: ajunseseam la Saigon... hotel aveam... acum urma cercetarea la fața locului...

Călătorie cu zeppelinul spre America

(IV)

Începutul călătoriei cu avionul

A patra zi, la ora 11 a.m., ne-am urcat în luxosul autobuz al Companiei de avioane, ce ne ducea vertiginos spre fluviul Hudson, supranumit „Rinul Americii”, fiindcă trece numai prin locuri pitorești, pe o lungime de 500 km.

Sosim pe malul opus, prin marele „Holland Tunnel”, minunat de frumos construit. De fapt, sunt două tuneluri paralele, unul pentru dus și altul pentru întors. Plecăm spre Chicago, cu un avion de noapte; avea fotoliuri largi, unul în fața celui alt, cu mesuțe între ele. Din două în două, fotoliurile erau despărțite prin pereți; în timpul nopții, se transformau în paturi comode, suprapuse. Fotoliurile de vis-à-vis formau patul de jos, din spătarele lor se făcea patul de sus. Acest avion a fost cel mai elegant din toată călătoria noastră în America.

Drumul până la Chicago l-am făcut fără să aterizăm, mai bine de cinci ore, mai mult printre nori; zburam foarte sus. Când se lumina, tot ce vedeam din avion, prin contrast cu zeppelinul, era mic sau micșorat.

Fluviul Ohio, cel mai mare afluent al lui Mississippi, și cu valea cea mai fertilă din America și chiar din lumea întreagă, îți părea din avion un mic râuleț; trenul o panglică îngustă, iar orașul Detroit, abia l-am zărit.

Cum am întâlnit foarte mulți nori, pentru a-i ocoli și a fi deasupra lor, am zburat cu chiar peste 3000 m înălțime. Câteodată, treceai prin nori, atunci aveai altă senzație decât în zeppelin. Zeppelinul naviga lin, în avion simțeai puternic rezistența norilor, avionul se lovea de ei, te zguduia, dar învingea și trecea mai departe. Îmi plăcea această luptă. Vedeam cu bucurie sosirea unui nor mai mare. Avionul îl tăia, croindu-și drumul.

Prânzul s-a servit în avion. Farfuriile erau de carton presat, tot asemenea paharele, solnițele, lingurițele, cuțitele, furculițele, și toate minuscule. Meniul era bogat. M-am minunat însă că pe salata verde puseseră și câte o jumătate de pară, măr sau alt fruct; îl îndepărtai ușor înainte de a se fi îmbibat cu untde-

(Cu avionul peste munți, spre Chicago. Desen de ing. Constantin I. Motaș)

lemn. În avion, ca în toată America, la masă erai întrebant: „ce doriți să beți, apă, lapte, ceai sau cafea?” Nimeni și nicăieri nu ne-a întrebant dacă dorim vin, bere sau alt alcool. Americanii beau, de obicei, în timpul mesei, lapte. O altă băutură foarte prețuită în America este Coca Cola, gustoasă și întăritoare. Inventatorul a făcut avere cu ea. Trebuie să amintesc că, în 1936, nu mai exista prohibiția alcoolului.

În avion, lângă meniu, ți se ofereau în mod gratuit țigări, hărți indicând drumul avionului, ziarele fiecărui oraș, precum și chewing-gummi. Te uimeau și jurnalele de duminică, cu cele 100 de pagini; fiecare găsea în ele ce dorea, literatură, politică, finanțe, mode etc.

În avioanele americane se îngăduie să fumezi, îndată ce pilotul indică aceasta pe placa luminoasă de pe peretele despărțitor dintre cabina lui și a călătorilor.

Fără excepție, toate stewardesele din avioane sunt tinere, frumoase și politicoase; sunt obligate să aibă studii speciale de nurse, să nu depășească greutatea de 45 kg și vârsta de 24 ani. Și pe acest avion stewardesa fusese bine aleasă.

Cu noi, călătorea domnul R., din Grecia, la plecarea de acasă făgăduise soției sale să nu se urce în avion. De când venise în America, nu călătorise altfel. L-am fotografiat împreună cu stewardesa, dar i-am promis să nu-i trimitem fotografia înainte de sosirea lui în Grecia.

CHICAGO

La Chicago, am ajuns către ora 5 p.m. A doua zi de dimineață, trebuia să plecăm mai departe. Cu toată iuțea automobilului, la cea dintâi stradă mi-am dat seama că intrăm într-o cetate de mare comerț. Mișcarea vie și prăpădită a lumii te îndreptățește să gândești că oamenii de aici sunt preocupați numai de îndeletnicirile lor și nimic din jur nu-i oprește de la ținta hotărâtă.

American Express ne oprișe camere la cel mai mare hotel din America – Hotel Stevens – cu 3000 (trei mii) de camere. A noastră se găsea la etajul al 24-lea, cu vedere pe lacul Michigan. Uriașul hotel avea nenumărate halluri, saloane și diferite săli de mâncare, un adevărat labirint în care te pierdeai. Hotelul era prevăzut cu „air conditioned” (aer condiționat), lucru extrem de necesar în „țara zădufului”.

La ora 6 p.m., când am ieșit din hotel, mișcarea de pe străzi se liniștise, lumea părăsise centrul, pentru a se regăsi cu toții la căminurile lor, afară din oraș.

Pornim să hoinărim prin parcul ce se întinde pe toată lungimea străzii în fața hotelului Stevens; grădina se prelungește până la lacul Michigan. În jurul parcului, pe marele bulevard, alergau în goană automobilele cu cei care își făceau plimbarea obișnuită la marginea lacului. Pentru a traversa bulevardul, te strecurai cu greu printre automobile.

Pe băncile din parc, se odihnea lumea doritoare de liniște, iar pe pajiștea de lângă lac se tolăneau pe iarbă oameni mari; alături de ei, nenumărați copii se jucau de îți era mai mare dragul. Dacă tot orașul îți place, lângă lac este atât de frumos, că nu te mai înduri să pleci. Am stat pe o bancă până ce întunericul ne aminti că trebuie să părăsim acest colț încântător și s-o pornim și spre centru. Ne rămăsese prea puțin timp, uitasem de timp privind lacul. Străbăteam deci centrul Chicago-ului, în fugă, găsim aceleași străzi largi, drepte, paralele și perpendiculare, mărginite de zgărie nori și cu prăvălii frumoase.

Știam că în Chicago se găsesc cele mai mari abatoare din lume; se spune că sunt foarte interesante. De asemenea, sunt demne de văzut și frigoriferele și sălile unde se prepară cârnații și mezelurile. Chiar de aș fi avut timp, tot nu mă duceam să le văd.

Masa de seară am luat-o într-un restaurant german. De la ușă uitai de America, te credeai într-un „Keller” oarecare din Germania. De la ușă te întâmpina cu nemțește, mâncau crenvurști și beai bere.

ELENA BRAN
(Ediție îngrijită de M. N. Rusu)

CENTENAR N. STEINHARDT În dreaptă socotință

În dreaptă socotință s-a desfășurat, la Târgu-Mureș și la Rohia, între 9-11 noiembrie a.c. *Colocviul Național Centenar N. Steinhardt (1912-2012)*, „În genul tinerilor”, o prestigioasă inițiativă culturală a scriitorului Nicolae Băciut, cel care a avut privilegiul de a-l fi cunoscut pe Monahul de la Rohia și de a fi avut cu acesta un bogat dialog epistolar, cuprins în volumul *Între lumi*.

Pe două mari coordonate ale vieții și operei steinhardtiene s-a desfășurat Colocviul, pornind de la ideea că Dumnezeu se află acolo unde este lăsat să intre: *curajul și credința*. Monahul de la Rohia l-a lăsat pe Dumnezeu să-i intre în gând și trăire, în dragoste și nădejde, în opera scrisă și opera umană. S-a spus că *Jurnalul fericirii* este scrierea contemporană cu Dumnezeu, că doar prin credință te „vizitează” fericirea (v. finalul *Jurnalului fericirii*).

Colocviul a început la *Radio România Târgu-Mureș* cu dezbaterea *Cum să-l citim astăzi pe Nicolae Steinhardt?*, moderată de scriitorul Valentin Marica, senior-editor.

Au intervenit cu comentarii de ținută exegetică: scriitorul Nicolae Băciut, prof. Melania Bândilă, pr. protopop dr. Gheorghe Nicolae Șincan, prof. Nicolae Munteanu din Brașov, poetul și preotul Ioan Pinteș din Bistrița, care a citit din volumul *N. Steinhardt – Primejdia mărturisirii*. Au exprimat opinii: prof. Mariana Chețan, Motorga, prof. Dana Matache, scriitoarea Sorina Bloj din Reghin.

Dezbaterea a fost însoțită de microrecitalul tânărului pianist Vlad Gânța de la Liceul de Muzică din Tg. Mureș, clasa prof. Codruța Condrut.

Scriitorul Nicolae Băciut, directorul Direcției Județene pentru Cultură și Patrimoniu Național Mureș a înmănat *Diplomele de excelență în cultură „Centenar N. Steinhardt”*, din partea Direcției, pr. protopop dr. Gheorghe Nicolae Șincan, poetului Ioan Pinteș, scriitorului Valentin Marica, prof. Melania Bândilă și profesorilor brașoveni Nicolae Munteanu, Monica Began și Anda Silea, pentru promovarea operei Monahului de la Rohia.

În cadrul *Colocviului Național Centenar N. Steinhardt* a fost prezentat volumele *Cu timp și fără de timp*, ediție îngrijită de Nicolae Băciut, apărută la Editura Nico, alături de N. Steinhardt. *Între lumi*, convorbiri cu Nicolae Băciut, volume lansate recent și la Târgul de Carte de la Frankfurt. De asemenea, a fost prezentat numărul special al revistei *Vatra veche* închinat Monahului de la Rohia.

Pe agenda Colocviului a figurat și vernisajul expoziției de artă religioasă *Dăruind vei dobândi*, de la Galeria RTM, o *hiperbolă a auriului*, cum o numea scriitorul Valentin Marica (au expus Marcel Naste, Balazs Klara Veress Zsuzsa, Marina Kulcsar Pârvu, Ana Sălăgean, Elena Sălăgean, membri ai Grupării de Artă Religioasă „Deisis”), de asemenea, pelerinajul la Rohia și evocările la mormântul Monahului, în paraclisul din „Casa cu paraclis” (unde a fost tuns în monahism N. Steinhardt) sau în chilia sa, timbrate în emoția puternică a scriitorului Nicolae Băciut.

Prin toată agenda sa, Colocviul a relevat profunzimile scrisului lui Nicolae Steinhardt, ținuta de „etică artistică și umană”, de responsabilitate, demnitate, suferință și sfințenie a operei, la fel bucuria, sensibilitatea și *grația* pe care le dăruiește cititorului fiecare cuvânt din cartea de învățătură a Monahului, cel „*atotcuprinzător, atoteînțeleghător și atoteiertător*”.

Valentin Marica, în dialog cu publicul

Nicolae Băciut și Valentin Marica

Valentin Marica, Anda Silea, Nicolae Munteanu, Monica Began și Nicolae Băciut

Participanți la manifestările Centenar „N. Steinhardt”, la Târgu-Mureș și Rohia

Pe afișul Colocviului – manifestare cu o încărcătură ideatică și afectivă de excepție – figurează, alături de inițiatorul manifestării, scriitorul Nicolae Băciut, Direcția pentru Cultură Mureș, Radio România Târgu-Mureș, Inspectoratul Școlar Mureș, Fundația Culturală „Cezara”, Astra Mureș, Mănăstirea Rohia și Ministerul Culturii și Patrimoniului Național.

Au participat profesori târgumureșeni, lor alăturându-li-se și reprezentanți ai unor instituții de cultură reghinene: Biblioteca Municipală „Petru Maior” (Sorina Bloj), Muzeul Etnografic Reghin (Maria Borzan), scriitori mureșeni, care au dat consistență celei mai importante manifestări dedicate Centenarului N. Steinhardt în județul Mureș.

Au fost emoționante cuvintele rostite în finalul dezbaterilor de scriitorul Valentin Marica, parafrazând versuri dintr-un poem de Romulus Vulpescu: *noiembrie, noiembrie gri, noiembrie cald, nu muri, nu muri, nu muri...*

Manifestarea a fost o înregistrată și fragmente din ea vor fi difuzate de Radio România Târgu-Mureș și de Radio România Cultural.

SIMINA ALEXANDRU

Starea prozei **EMISIUNEA**

Dedic această povestioară colegilor mei care au participat la realizarea Cărușii Antena Satelor – 20 de ani în 20 de sate.

Copacii îmbrăcau șoseaua într-o superbă haină în tonuri arămii, dar Florentina nu avea ochi pentru ei. Fuma țigară de la țigară, mărșăluia cu pași mărunți în jurul mașinii și evalua situația.

Așadar, era vorba de transmisia directă de Ziua Națională a României. O pregătise timp de o lună. Vorbise cu primarul din Izvoarele, îi trimisese desfășurătorul, spusese echipei tehnice să ia încă un microfon mobil pentru a putea capta cântecele copiilor din curtea școlii. Se asigurase că există linie telefonică directă pentru a se putea efectua transmisia. Stabilise cu primarul lista de invitați. Făcuse promouri care erau difuzate de 3 ori pe zi. Își furase înjurături de la băieții de la tehnic, deoarece stabilise plecarea la 7 dimineața, ca până în prânz să pregătească totul. Erau pe drum deja când o sunase edilul din Izvoarele și îi spusese că el se retrage din proiect. Cu o zi în urmă veniseră în comună cei de la Antena 3 și făcuseră o emisiune cu fonduri cheltuite aiurea, excursii în străinătate și alte de-astea. Omul era furibund și nu mai voia nicio emisiune, nimic. Degeaba îi explicase ea că era vorba de Radioul public, că era un proiect stabilit că ei erau pe drum și că emisiunea începea în câteva ore, că fusese promovat evenimentul... Nu și nu, omul nu mai voia să prindă picior de reporter la el în comună. De parcă era proprietate personală! Să-i ia naiba și pe ăia de la Antenă, altă zi nu își găseau să dea năvală în comuna aia... Iar ca tabloul să fie complet,

făcuseră până! Șirul gândurilor îi fu întrerupt de sunetul telefonului. Era șeful.

– Florentina, vezi că s-a vorbit la Prundu. Primarul de acolo și-a dat acordul și vă așteaptă. E 8 jumate, emisiunea începe la 12, vezi și tu ce poți să organizezi. Succes.

Florentina închise telefonul și se întoarse către echipă. De după mașină răsăriră patru capete cu priviri interogatoare.

– Trebuie să ajungem la Prundu. Repede.

– Gata, sări Lucian, șoferul. Strângem prezoanele astea și mergem!

*

Biroul primarului era cam mic, dar avea linie telefonică directă. Invitații vor fi cam înghesuiți, dar asta era situația. Bogdan și Doggy studiau deja locul ca să stabilească unde pun pupitrul și pe unde trag firele. Lucian și Ovidiu deja descărcau echipamentul din mașină. De ar apărea primarul mai repede, ca să se organizeze! Nu mai era mult timp. Într-un târziu, Florentina realizează că cineva e în spatele ei. Se întoarse și îi spuse tipului:

– Și noi tot pe domnul primar îl așteptăm. Puteți să vă dați un pic mai în stânga? Băieții mei trebuie să tragă niște fire...

– Eu sunt primarul, stimată doamnă.

Se făcu liniște. Brusc întreaga echipă privi către bărbatul în geacă de motor cu părul ciufulit. Bravo, Florentino, na că o comiseși!

– Îmi cer scuze, nu mi-am dat seama, se bălbâi fata.

– Nicio problemă, zâmbi omul. Sunt obișnuit cu reacția asta. Haideți să vedem cum facem cu emisiunea asta a dumneavoastră...

Florentina își recăpătă glasul și începu să explice pe repede înainte despre structura emisiunii, despre invitați. Vor începe cu istoricul comunei. Voia ca, pe lângă edil, să fie în emisiune un fermier, directorul școlii, preotul din comună, medicul – dacă exista, eventual unul – două cazuri sociale. Dar reale, nu profitori. Auzise că era și o sală de arte marțiale, să vină și antrenorul. Și pentru că era 1 decembrie, pot fi aduși copii din corul școlii, să cânte niște cântece? Și învățătoarea care a organizat serbarea la școală? Invitații ar trebui să fie prezenți pe la 11,30...

– Și cum veți transmite? De unde?, întrebă gazda cu o ușoară dezorientare în glas.

– Păi de aici, din birou. Ne apucăm acum să instalăm tehnica... Dacă ne permiteți, desigur, răspunse Bogdan.

Primarul se uită pe rând la fiecare din ei. Era, în mod evident, nelămurit și sceptic. Începu să se plimbe prin cameră, scărpănându-se la ceafă. După câteva clipe, care păruseră lungi cât o zi de post, se întoarse către Florentina și zise:

– Nu prea înțeleg eu cum va arăta emisiunea asta... dar hai s-o facem!

Deschise ușa biroului și se adresă secretarei:

– Ioana, cheamă-i aici pe directorul școlii. Spune-i să ia și monografia aia pe care a publicat-o el, că tre să citim din ea. Să vină și inginerul agronom Preușescu și doamna doctor. Sun-o pe învățătoare, pe Adela, și spune-i să repete trei cântece din serbare cu copiii și apoi să vină cu ei în sala de consiliu. Să se ducă Nicolae să dea drumul la căldură acolo, că altfel îngheață puștii. Putem transmite din camera de vis a vis, nu? Iar Vasile să ia mașina primăriei și să se ducă să îl ia pe părinte de la biserică. Iar nu merge? Bine, atunci să ia mașina mea, dar spune-i că dacă văd o zgârietură pe ea, îl omor! Vine Aglaia azi să ridice ajutorul social? Nu îi dai banii decât după ce intră la emisiune. Profesorul de sport să își pună treningul de friptură și să vină și el. Și sună la mine acasă și zi-le alor mei să asculte radio Antena Satelor începând cu ora 12. A, da, și adu și tu cafele și sucuri pentru toată lumea, doar suntem gazde, ce Dumnezeu!

Se întoarse și puse mâna pe umărul Florentinei.

– Fiți fără grijă, o să fie toată lumea aici.

– Iar noi, în jumătate de oră suntem gata, completă Bogdan. Eu pun microfoanele, Doggy trage firele, facem probele și asta e! Ovidiu a plecat deja să facă poze prin comună.

Primarul se așază la locul său, se relaxă și începu să privească amuzat agitația care îi transforma biroul într-un studio de radio. Florentina închise ochii. Bătăile inimii tindeau să se mai liniștească. Cineva deschise geamul și aerul proaspăt și rece o învălui. Simțea că începe din nou să respire...

ANAMARIA IONESCU

poem de circumstanță (1)

afară era albastru,
prin delirul zăpezii
treceau convoaiele fluturilor.
era un fel de scurgere din real
la-ntâmplare.

am plantat câteva cuvinte
gene lacrimogene peste
ochiul alb al hârtiei
atent la miracole (oracole)

fumul de țigară

o noapte întreagă am dansat
cu istoria lumii moartă
dimineața mă durea sufletul
doctorul mi-a spus să nu mă
mișc
căci am făcut o criză
de părăsire a realității
prin geamurile deschise ca să
iasă
fumul de țigară

primăvara la zei

e atâta adevăr
în cele ce vă spun
oameni în paltoane negre
vor trece pe aici și mă vor
întreba
unde e locuința de primăvară a
zeilor
- undeva pe cine știe ce câmp
de sub realitate
stau în lenevire
luciul ierbii fragede îi
înebunește
și plânsul mieilor după lapte
nu e adevărat
ei joacă zaruri nu e adevărat
ei joacă zaruri – mi-au spus
oamenii aceia
în paltoane negre

duminică pe țărm

mi-aș face un ceai din ierburile
ieșite peste noapte printre
zgrunțurii nisipului
dacă n-ar semăna atât de mult cu
tristețea
ce a prins rădăcini pe chipurile
marinarilor
golind sticlele de whisky de
sâmbătă seara
și plecând după țărmul
aflat în burțile peștilor
puși să țină socoteala
echilibrului mării

poemul de toamnă

conturul chinuit al frunzei
lasă o dâră de clorofilă
în pasta moale a memoriei
mâna pe care o-ntind – spre sud
se prefăce în pasăre

ninge cu cearcăne ca trăgaciul
cuvântului
alergic scriu poemul de toamnă
respirația lui se prelinge
pe creștetul luminii ca un fel de
ceață
într-o buclă de aer
bate inima lui

un sâmbure de tristețe
explodează la orizont
sufletul meu se luptă
cu toate cele patru vânturi
el nu poate fi
prefăcut în pasăre

posibilul

zig-zaguri. buza orizontului
despicată
ca de iepure al câmpului
o pasăre trece plutind în vizuina
cu lumină pleoscăitoare

temperaturile înalte ale zvâcnirii
(grafice complicate ale
apropierii de moarte)

ochiul stâng al păsării
în care bate inima
printre țevile puștilor

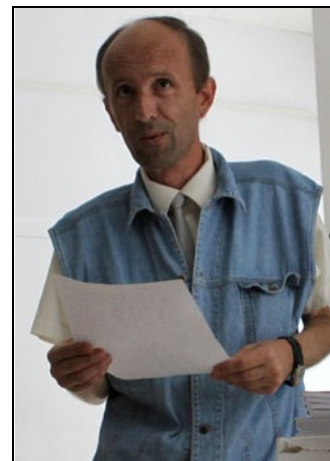
urlet

ghimpi în tălpile cerului,
copacii.

(urletul e ultima simțire
verticală
iată motivul pentru care
cerul stă
în picioare)

iluzia unui poem

întunericul trupul
iubitei zvârcolitei
peste piept îmi bat
ușor pleoapele ei
lumina e-nchisă înăuntru
zăvorâtă de irișii cu cifruri

ca-ntr-o tristețe îndelung lucrată
cuvintele sunt oarbe
– oarbe de îndată ce ating
întunericul

cum tragicul nu se
vinde și nu se cumpără
poemul e stâlcit de umbra
prelungă
a celor ce mă caută prin
buzunare
după chibrituri

nefericit (1)

duminică dimineața mă trezesc
la bubuitul nervilor mei
„nu mișca” mi se spune
„e timpul moleșirii substanței”
conturul se-ndoaie e gata să
curgă
s-au făcut pânze de păianjen să-l
prindă
sunt gata să urlu să sar din pat să
mă zbat
să ies din casă cu tălpile de
hârtie
pe care toată noaptea cineva a
mâzgălit
un poem nevralgic
să las urme ciudate pe care
partizanii artelor oculte
să le descifreze cu groază

hmm ! pe afară cineva a-
mplântat steaguri gri
de renunțare la substanță
cineva bate la ușă
îmi spune bună dimineața
și se închide în mine
plâng ore în șir apoi resemnat
îmi pansez tălpile
cu fășii din carnea după-amiezii

DANIEL MARIAN

Curier

De la „Vatra” veche, la noua „Vatra veche”

Revista poate fi citită și pe siteul <http://cititordeproza.ning.com/forum/topics/revista-vatra-veche-11-2012>, iar pe <http://articole.scoala-online.eu/reclama-nonprofit/vatra-veche/> se află postată întreaga arhivă pe 2012.

Bună dimineața, Sper să fie OK. Vă trimit și legăturile către paginile revistei. [La școala online](#), [În basme online](#)

Mulțumim,
Corina și Bogdan Simeanu

Stimate domnule Nicolae Băciut,

Am primit revista în variantă electronică și m-am delectat cu articolele publicate în paginile acesteia.

Vă mulțumesc pentru gestul frumos de a-mi trimite revista, care ilustrează efortul intelectual dar și material pe care îl depuneți în fiecare lună...

Cred că revista *Vatra veche* adună lună de lună, câte o piatră prețioasă pe care o așează în corolarul culturii române.

Cu stimă,
Nicholas Buda
Journalist, New York

Domnule Nicolae Băciut,

Vă mulțumesc pentru revistă. O adevărată sărbătoare de suflet. Densitatea poeziei, miracolul eseului scris cu vârful inimii, consistența prozei și arta ca anotimp, iată, câteva argumente pentru a migra în Țara Poemului.

Am postat revista pe blog, este citită și apreciată. Iubitorii de literatură bună se strâng în jurul cuvintelor cu detentă!

Toate cele bune!

C. Stancu

Mulțumiri multe și prețuire, domnule Nicolae Băciut. Să fiți sănătos și împlinirile să vă fie după voia gândului, spre bucuria noastră, a celor care citim "Vatra Veche" cu mare plăcere. Cu aceeași prețuire,

Veronica Oșorheian

Domnule Nicolae Băciut,

Cât mă bucur! Așteptam acest număr al revistei... Mulțumesc!

Cele mai frumoase și alese gânduri,

Valentina Becart

Mulțumiri cu felicitări. Atașat, vă trimitem revista "Dor de Basarabia"-35. Lectură cu... răbdare,

Ion Berghia

Mulțumim, Nicolae!

Ce păcat că nu ai posibilitatea să trimiți și în format clasic, pentru colecție de bibliotecă... Colegial,

Lucian Vasiliu,
redacția DACIA LITERARĂ

Te înțeleg și te felicit, încă o dată, brav DON QUIJOTE de la Tg. M.! Repetata solicitare pentru colecție era un discret elogiu... Cu veche prietenie,

Lucian Vasiliu

Stimate și distins domnule N. Băciut,

Vă mulțumesc pentru frumoasa revistă *Vatra veche*.

La rândul meu, permiteți-mi să vă trimit spre vizionare un mic pps, executat de o persoană care-mi prețuiesse și îmi admiră munca mea umilă.

Cu sentimente de respect și admirație,
Constanța Abălașei Donosă

Dragă Domnule Băciut,

Vă mulțumesc pentru noul număr al revistei, care m-a surprins bucurios, cu materiale interesante și actuale, într-o prezentare grafică foarte reușită. Felicitări și succese și pe mai departe.

Hans Dama,
Viena

Vă mulțumesc foarte mult, îmi face plăcere să citesc *Vatra veche*. Numai bine!
odi_profanum@yahoo.com

Mulțumesc, Domnule Băciut ! Calde și sincere salutări din Brăila !!

Inspector de specialitate Limba și literatura română
prof. Adrian Simion

Mulțumesc! Felicitări pentru ritm și armonie!
Vasile Gogea

Vă mulțumesc pentru revistă.

Iuliu Florea

Domnule Băciut,

Vă mulțumesc din suflet pentru munca enormă pe care o depuneți ca să Vă împărțiți cu noi toți. Vă doresc pace și sănătate. Domnul să Vă aibă în pază. Succes!!!

Viorica Rusu

Mulțumesc pentru revistă! O toamnă frumoasă!
C.

Bună,

Îți mulțumesc ca nu mă uiți, chit că n-am auzit de mult de tine. Am citit undeva că ai fost la Frankfurt... păcat, n-am știut că făceam un efort și veneam, dar singură îmi era destul de greu, după ce am avut un proces de mama focului.

Dar am trecut răul, s-a terminat, am câștigat și acum sunt liberă, liberă, liberă... și am lucrat la o carte, de fapt 3, vor fi de pe 15.11. la magazinul Lidl ROMÂNIA, e vocea mea pe CD-uri, dacă dorești să faci cuiuva o bucurie, mi-ai face și mie o bucurie. N-am nimic din vânzare, doar fericirea că nu le topesc.

Am terminat un volum, crezi că dorești să-ți mai trimit câteva lucrări de-ale mele? Sper să încep o viață nouă.

Cu drag,

Anni

Bine, știu, cred că puțini oameni am întâlnit care fac atâtea cu drag ca tine. Eu mă duc la biserică acum, e Reformationstag. Și e încă limpede cerul...

Știi, m-a sunat Casin, și-a mai revenit, după vreun an... am crezut c-a murit... și dorește să-i fac un interviu... nici nu știu ce să întreb de uimire.

Are, cred, acum vreo 95.... Am regăsit și ceva din hârtiile pe care mi le-a dat... Dorești să-ți trimit ceva pentru revistă?

Pe curând.

Anni

Vă mulțumesc foarte mult și sincere felicitări!

Gh. Buzatu

Mulțumesc mult pentru revistă! Este un număr extraordinar! Momente de deplină satisfacție spirituală!

Ilie Șandru

Am primit revista, mulțumesc! La bună vedere,

Mircea Stâncel

Iubite Poet,
Sincere mulțumiri pentru revista trimisă. Felicitări pentru reușita numărului. Cu drag și prețuire,

Ion Cristofor

Mulțumesc mult, felicitări pentru Frankfurt!
Constantin Severin

Mulțumesc și felicitări,

Mihaela Lunca

Mulțumesc, ca întotdeauna TOP. Îmi folosește în mod special articolul Mironiei Ioanoviciu. La GAUDEAMUS, lansez cartea „Ce i-a spus evreul N. Steinhardt călugărului creștin N. Steinhardt, și viceversa”. O serara bună,

Teșu Solomovici

Mulțumesc. Sănătate și viață lungă!

Gina Agapie

Stimate domnule Nicolae Băciut,
Vă mulțumesc mult pentru revistă. Vă rog să-mi confirmați primirea antologiei *Lumina melancoliei*.

Cu stimă și sinceră admirație,

L.S.

Mulțumesc și felicitări pentru numărul 11 al revistei dv. care, ca de obicei, se prezintă la un nivel apreciabil.

Mă bucur că ați adus la lumină centenarul unui intelectual rafinat și oarecum uitat, pianistul, muzicologul și pictorul Theodor Bălan, prieten cu N. Steinhardt. S-au născut în același an și de aceea bănuiesc că au fost poate colegi de facultate. →

Eu am povestit numai o mică întâmplare legată de o vizită a lui Nicu, dar lecțiile de pian cu el erau pline de pilde și învățăminte. Îi plăcea Mendelsohn Bartholdy și, după ce îmi cântă câte un lied din ciclul "Lieder ohne Worte", îmi vorbea despre istoria lui și trecea cu mine nu numai prin istoria muzicii, dar și a literaturii și picturii. Au fost de neuitat lecțiile cu el.

Vă mulțumesc, deci, pentru această lectură emoționantă. Și pentru toată revista dv. de înaltă ținută.

Mult succes în continuare,

Veronica Pavel Lerner

Vă mulțumesc foarte mult.

Corneliu Ostahie

Bună seara,

L-am trimis de ieri doamnei Vasiliu care mi-a confirmat primirea.

Am încercat să vă pun în CC dar serverul de mail (yahoo.mail) mi-a refuzat de două ori primirea mesajului.

Presupun că tocmai trimiteați revista. E foarte reușită.

Vă reanexez și dumneavoastră parteneriatul în speranța că acum îl puteți primi.

Pe curând,

Corina Simeanu

Stimate domnule Nicolae Băciuț,

Vă mulțumesc frumos pentru noul număr (o nouă bucurie!) al revistei.

Gânduri bune,

Sânziana Batiște

P.S. Originală ideea, admirabile imaginile cu viori (și surorile lor) din atelierele de la Reghin!

Mulțumesc!! Felicitări pentru tot ceea ce faceți într-o supraviețuirea culturii (săraca!!!)....și a slujitorilor ei!

AO

Mulțumesc mult! Numai de bine!

Cu prețuire,

N. Balașa

Mulțumesc frumos, domnule Băciuț. Voi reveni cu poezi din Mexic, Brazilia, Argentina. Numai bine,

Flavia Cosma

D-le Nicolae Băciuț,

De fiecare dată când primesc minunata dvs. revistă "VATRA VECHE", simt o bucurie imensă în suflet, și parcă-l văd pe ardeleanul **Ion Slavici** la Viena, alături de **Mihai Eminescu**, că-i vorbește: "*Bade Mihai, hai să răsfoim cartea de învățătură pe care le-am lăsat-o urmașilor noștri, că am acolo un fiu (Nicolae Băciuț) care ține flacăra vie a culturii neamului românesc*", după care încep și eu să citesc avid articol cu articol, și învăț de fiecare dată că în țara asta sunt oameni cu adevărat patrioți care-și iubesc limba, portul și tradițiile, "excelentă imagine, o panoramare a evenimentelor culturale de înaltă ținută artistică" - pentru care vă transmit calde salutări și "MULȚUMIRI LA SCENĂ DESCHISĂ!".

Cu aceleași sentimente de admirație și prețuire,

Marin Voican-Ghioroiu

Mulțumesc tare mult! E o bucurie pentru mine!

Claudia Crețu

Domnule Nicolae Băciuț,

Vă mulțumesc pentru frumoasa și interesanta dvs. revistă.

Vavila Popovici

Doresc să vă mulțumesc pentru revista VATRA VECHE. Dar mai ales pentru că aveți un gând bun și pentru mine. Doamne ajută!

Cu respect,

Valeriu Tănăsă

Mulțumesc, un alt număr bun! Felicitări!

Vă e greu să-mi trimiteți, electronic, întregul jurnal la *Livada* al lui Cristi Ioan? Am un curs despre Cehov și vreau să-l introduc, unde se potrivește. Mulțumesc anticipat!

Succes, în continuare!

Bogdan Ulmu

Stimate domnule Băciuț,

Doresc să vă mulțumesc pentru numerele din VATRA VECHE, precum și pentru încrederea pe care mi-ați acordat-o în acest an, publicându-mi materialele.

Am o mare rugămintă: în cadrul unui proiect, care se va întinde și pe 2013, la sugestia unor critici profesioniști, intenționez să realizez o serie de studii privind volumele apărute după 2000 ale unor poeți contemporani. Spre rușinea mea, nu am nici macăr un volum semnat de Dumneavoastră... Dacă ați putea să-mi trimiteți PDF-ul ultimei antologii sau al ultimelor 2-3 volume, v-aș rămâne îndatorat. Cum lucrez eu: citesc cărțile, îmi aleg un aspect (sau două) și le dezvolt. Deci fac mai degrabă o "încercare", urmărind o anumită problemă (care mi se pare relevantă, definitorie). Odată finalizat, materialul este văzut mai întâi de Dvs., pentru eventuale observații, corecturi. Dacă totul e OK, îl public prin periodică și, în cele din urmă, în volumul care face obiectul proiectului. Încă nu am o "listă" definitivă de poeți, dar primul material l-a vizat pe Virgil Diaconu (l-am și publicat), urmând G. Vulturescu, A. Pantea, Ilie Chelariu și așa mai departe.

Dorindu-vă toate cele bune,

Cu stimă,

prof. L. Daradici

Am primit revista VATRA VECHE. Fapt pentru care vă mulțumesc foarte mult. Vă rămân îndatorat. Și dacă vreodată vă gândiți că ați putea publica în revista dumneavoastră și picturi din viața satului, vă rog să mă solicitați.

Cu stimă,

Catinca Popescu,

pictor naiv.

Bună seara!

Din fericire, mai apuc să fur și un pic de timp pentru scris. Vă trimit cea mai recentă povestioară. Sper să se integreze bine în revistă.

În rest, sper că toate sunt bune.

Cu prietenie,

Anamaria Margareta Ionescu

redactor,

Radio România Antena Satelor

www.antenasatelor.ro

Mi-ați făcut loc în paginile deosebitei reviste „Vatra Veche” și nu e puțin lucru! Chiar în numărul din noiembrie - luna mea de naștere.

Când am văzut, mi-am zis că am primit anticipat darul de suflet. Cu atât mai mult, cu cât e vorba de o revistă ca un caleidoscop. Citești de plăcere, fiind furat, filă cu filă. E actuală și inovatoare.

Felicitări pentru standul de la Târgul Internațional de Carte de la Frankfurt! Cine știe ce surprize ne mai oferiți anul viitor?!

Ați stărnit un real interes pentru cultură și ne plecăm în semn de mulțumire!

Toate cele bune!

Jungheatu Georgiana

Stimate și dragă domnule Nicolae Băciuț,

Vă mulțumesc mult, pentru trimiterea numărului 11(47), Anul IV, pe noiembrie 2012, al revistei domniei voastre - "VATRA VECHE"! Felicitări! Un număr bun, frumos, ferm ideatic, rafinat analitic, dar și plin de autentică, plină de forță expresivă - Poezie!

Doamne, ajută!

Cu, mereu, aceeași prețuire și caldă prietenie,

Adrian Botez

Mulțumesc din suflet, Domnul să vă binecuvinteze.

Pr. Ioan Porcescu

Stimate Domnule Nicolae Băciuț,

Vă mulțumesc pentru frumoasa revistă. O aștept mereu cu nerăbdare și o citesc pe îndelete, să mă cuprind de înțelesuri noi.

Cu gânduri frumoase,

Aurelia Corbeanu

Vă mulțumesc din suflet!

Cătălina

Întotdeauna citesc cu plăcere revista dvs. și întotdeauna ceva mă surprinde. De data aceasta alegerea instrumentelor muzicale. Foarte inspirată.

Irina Iorga

Mulțumesc foarte mult!

G.Baciu

Mulțumiri noi. Cu prețuire,

Ion Fercu

Bună seara!

Vă mulțumesc încă o dată pentru că ați publicat poeziile mele în numărul 10 al revistei și mai ales pentru că ați publicat e-mailul meu de mulțumire în pagina 81 a ultimului număr. Acest fapt mă onorează și mă „împinge” de la spate în ideea de a vă mai trimite și alte poezii. Iertați-mi îndrăzneala, dar chiar aș dori să mă mai public. Se poate?

Cu drag,

Anișoara Vleju

Vă mulțumesc mult, d-le Nicolae, pentru clipele de lectură ce ni le oferiți.

Eu lucrez la un ziar școlar și am atâtea bătaii de cap, dar d-voastră, cu materiale atât de voluminoase, se vede că aveți o echipă bună cu care conlucrați. Nu mai îndrăznesc să vă trimit și eu articole pentru publicare. Nu vă pot răsplăti munca pe care-o depuneți. Doar că pot rămâne un cititor fidel al publicației.

Am citit și unele referințe ale cititorilor d-voastră. Mă bucur că aveți informații pentru toate gusturile și preferințele noastre. Adeseori le folosesc în cadrul orelor de limba și literatura română.

Succese în continuare și inspirație pentru noi realizări.

Cu respect,

Elena,

R.Moldova,

or. Șoldănești, L/T "A.Mateevici" →

Dragă Nicu,
Mulțumesc mult!

Ți-am trimis cepele alea de Kungslilja acum vreo săptămână. Le-ai primit?

Nu sunt încă gata cu materialul pentru numărul 12 ale revistei, dar peste vreo două zile, cel târziu sâmbătă seara, o să ți-l pot trimite. Dacă este prea târziu, scrie-mi, te rog, și o să-ți trimit altceva, probabil o proză scurtă.

La noi a nins și zăpada mai luminează puțin întinericul care se întinde tot mai mult cu fiecare zi până în 21 decembrie, când nu sunt decât vreo 4 ore de lumină ziua. La voi cred că încă e toamnă.

Aștept vești de la tine.

Cu drag,

Dorina,
Suedia

Stimate domn Nicolae Băciuț,
Vă mulțumesc pentru publicarea articolului. Am văzut că a doua parte a articolului va apărea în numărul următor. O să mă gândesc la un subiect pentru numărul din ianuarie, dacă doriți. Spor în toate și pe curând!
Cu respect,

Mirona

Domnule Băciuț,
Vă mulțumesc din toată inima pentru această revistă remarcabilă!
Cu deosebită considerație,

Cătălin Boboc

Domnule Nicolae Băciuț,
Vă mulțumesc frumos pentru revista trimisă. Revista *Vatra Veche* - face tot efortul! Să fiți binecuvântat!
Considerație,

Georgia Miculescu.

Bună seara,
Vă mulțumim pentru revistă, o vom citi cu plăcere și mare interes, ca de obicei.
Vă dorim numai bine,

Alexandra și Mirel,
Paris

Mulțumesc mult, d-le Băciuț. Sănătate și spor în tot ce faceți!
Cu stimă,

Tamara Constantinescu

Minunat, Domnule Băciuț! Am început aventura febrilă a cititului, la care mă aștern într-o stare înrudită cu evlavia. Mulțumiri pentru trimitere!
După ce am parcurs începutul, legat de dispariția TVR Cultural, mi s-a pus un nod în gât. Noroc că avem ce citi, dacă audiovizualul șchioătează. Meritul pentru regalul lecturii revine celor care nu se dau bătuți, ca Dumneavoastră. Altfel n-am mai putea să înghițim nodul acesta nicodată.

Mulțumiri,
aceeași
a Dumneavoastră,

Gabriela

Mulțumesc pentru revistă, cu urări de bine!

Nicu Vrășmaș

Domnule Nicolae Băciuț,
Vă felicit neconvențional pentru ceea ce realizați...cu modestie intelectuală și în deplină pustnicie culturală
Cu alasă deferență,

G. Manolache

Merci... Am apreciat acest amestec insolit și simpatice între diferitele generații și am apreciat locul acordat tinereții...
Felicitări.

Angela Mamier

Vă mulțumesc, domnule Băciuț, pentru nectarul literar al sufletului meu!

Cadar Katalin

Mii de mulțumiri și totodată scuzele de rigoare pentru întârziere. Vă mulțumesc pentru că m-ați acceptat să vin cu creațiile mele în paginile revistei *Vatra Veche*, fapt care mă onorează și-mi dă în același timp responsabilitate.
Cu respect,

Emilia Popescu Rusu.

Am vorbit cu doamna Anica Facina și a rămas surprinsă că mesajul meu de mulțumire pentru dumneavoastră nu a ajuns.
deși l-am trimis imediat ce am primit revista în format electronic. Acum așteptam să primim și în format tipărit, cum v-am rugat.
Cu mulțumiri,

Emilia Popescu Rusu

Clipe de desfătare intelectuală. Bogată și frumoasă atât în exterior cât și în interior. Cum să nu te îndrăgostești de ea!? Cinste vrednicului gospodar, cel ce cu multă trudă izvodește lucruri de mirare. Cu stimă și admirație,

M.B.B.

Mulțumesc foarte mult!

Dragoș Adrian Neagu

Director

Biblioteca Județeană "Panait Istrati" Brăila

Bistrițeni la Vatra veche

Numărul pe noiembrie al publicației „Vatra Veche” poate fi citit deja în format electronic și prezența scriitorilor bistrițeni este notabilă. Valentin Marica scrie despre „Din jurnalul unei zile. Obsesia deșertului” de Valentina Becart, o carte conținând poeme-eseu: „...pe cât de dureroase, pe atât de tandre; sunt proiecții ale clipei trecătoare, ale contingentului devastator, dar și ale unui timp asimilat dăinuiri prin creația poetică. Semnul speranței revine”. La rubrica „Filtre”, Menuț Maximilian recenzează volumul „Am ascultat de porunca bisericii. Arhiepiscopul Justinian Chira în dialog cu Călin Emilian Cira”, apărut la Editura „Eikon”, titlul textului fiind „Portretul arhiepiscopului Justinian Chira văzut de Călin Emilian Cira”. Cu generozitate colegială, Menuț Maximilian scrie despre cartea poetului Ștefan Veșcari, „Fereastra din spate”, apărută la Editura Nico, spunând între altele: „*Universul lui Ștefan Veșcari este străbătut de imagini captive, care dau întâlnire diferitelor lumi, atunci când «fecioare în alb» așteaptă să «înflorească cireșii»*”. Tot în atenția lui Menuț Maximilian se găsește volumul „Martor pentru gând” de Gheorghe Mizgan, care „... surprinde piața de specialitate prin apariția primului volum de haiku și senryu”, spune cronicarul literar.

Victor Știr

Mulțumesc mult!

Cu stimă,

Erwin Josef Tigla

Mulțumesc foarte mult.
Felicitări pentru eficiență.

Voica Foișoreanu

Mulțumesc, mă voi încălzi la plăcuta-i dogoară, cum termin cu menajerele treburi (etanșiezări garnituri, cepuri delăsate de instalatori, ori stîngaci și-n pripă forțate de duhurile casei, niște valize de ranforsat și un căruț de piață de deșchiopat...) și cum definitivez și trimit la Contemporanul răspunsul meu la un chestionar ce mi-a parvenit printr-un terț, mie prietin, referitor la Festivalul "București, mon amour", la care am participat "hors" invitații cu ștaif. Să nu mă uitați, nici pe viitor, vă rog!

Nicolae Ciobanu

"Vatra veche" este minunată! Minunată!... Vibrația viorilor și vibrația cuvântului ne vor lumina ultima lună de toamnă. Iată încă un motiv temeinic pentru supraviețuire!
Vă mulțumim din suflet!

Carmen Sima

Dele BĂCIUȚ, felicitări pentru "LENTILA DE CONTACT"!
Și mulțumesc pentru revistă!

Victor Nicolae

Cele bune și felicitări.

Nu prea am înțeles ce e cu prietenia legionară a lui Steinhardt. Interesant cum se poate scoate ceva din context.
cele bune,

Bi

Stimate Domnule Băciuț Nicolae,
Am primit și nr.11/2012 al revistei *Vatra veche* pe care o realizați cu talent și cu suflet.

Mi-a plăcut în mod deosebit editorialul dvs. despre dispariția TVR Cultural.

1.De ce ni se impune să plătim obligatoriu abonamentul la TVR odată cu factura la energie electrică, dacă TVR nu ține cont de noi și renunță la singura emisiune de cultură? Cică să eficientizeze TVR-ul, după ce l-au falimentat cu tot felul de afaceri murdare și coțcări.

2. Politicienii noștri cântă și dansează pe ritm de manele ca să câștige voturile unor etnii certate cu legea și cu munca și nu le pasă de cultura română. Un popor fără cultură este într-adevăr o populație ce poate fi mințită și manipulată cum vor ei.

Vă felicit pentru acest editorial și pentru întreaga revistă!

Valentin Nicolitov

Vă mulțumesc pentru revista VATRA VECHIE, o revistă pe care o aștept mereu cu sufletul deschis.

Domnule Băciuț,
Vă trimit o cronică la volumul ELIBERAREA, scrisă de Dan ȘALAPA, pe care am editat-o recent și pe care o veți primi săptămâna viitoare și Dvs. În attach, am pus coperta. Dacă aveți spațiu în numărul viitor, m-aș bucura să o includeți. De asemenea, vă rog să folosiți această nouă adresă de mai, de pe gmail; cea de pe yahoo mi-a creat numai probleme în ultima vreme.
Cu îmbrățișări prietenești,

Ștefan Doru Dăncuș

Stimate domnule redactor-șef, Nicolae Băciuț,

Vă mulțumesc din toată inima pentru trimiterea distinsă Dvs. reviste – formula online –, „Vatra veche“, nr. 11 / 2012; și vă felicit pentru inspirat-minunată ilustrare →

cu viori din brazii Daciei – zona Reghin... De știam, vă trimiteam și eu niște poeme cu viori... Cred că „Vatra veche” și Atelierele de Viori din Reghin – Compania Gliga, ar putea organiza un concurs de poezie (patronat, desigur, de Dvs.) pe tema / motivul **Viorile Daciei din Reghin / Cea mai frumoasă poemă închinată Viorii...**

La attach, pentru un viitor număr al „Vetrei vechi”, poeme fierbinți-de-proaspete, absolut-inedite, dintr-un volum în pregătire, **Comete-n cea de-a 65-a vale**, cu speranța că (volumul) vedea-va lumina tiparului în iarna ce parcă bate la ușa de la intrarea-n blocul meu de beton armat...

Dvs. – și tuturor celor dragi Dvs. –, **MULTĂ SĂNĂTATE ȘI FERICIRE...**!

Mulțumesc!

Am parcurs cu plăcere numărul 11, ba l-am și folosit pentru completarea datelor pe site-ul Filialei (www.uniuneascrititorilor-filialacluj.ro). Îi mulțumesc doamnei Carmen Cioflu, pentru informațiile despre copiii Caranica. Am preluat și fotografia Anei Maria Boariu, așa încât fișa de la *Clujul literar* e mai rotundă.

Gânduri bune,

Irina Petraș

Stimate Domnule Băciuf,

Prietenă mea Veronica Pavel mi-a atras atenția asupra revistei pe care o conduceți - *Vatra veche* - și trebuie să vă spun că am fost foarte plăcut impresionată de calitatea publicației pe care o conduceți.

Cum și eu scriu îmi permit să vă întreb dacă v-ar interesa o colaborare - constanță sau ocazională - de proză, eseuri, articole și chiar poezie semnate Maria Cecilia Nicu - numele cu care mi-am semnat cele 2 volume publicate, sub care semnez o rubrică permanentă la *Observatorul* din Toronto, ori trimit pe diverse site-uri literare ceea ce scriu.

Așteptând un eventual răspuns de la dumneavoastră, considerație,

Maria Cecilia Nicu

P.S. Cărțile mele „A plouat cu iguane”, Editura Albatros-1980, „O mie o sută de ani”, (scrisă în 1975 și respinsă de aceea editură pentru conținut nonconformist (ca să mă exprim neutru) și publicată la d. Anamarol-2006

Vă mulțumesc!

www.florentinadalian.blogspot.ro

Bună ziua!

Am atașat mai jos câteva poezii proprii, am scris așa cum am putut... din dorința curată de a Vă trimite aceste încercări literare (pentru editare).

P.S. Apreciez critica constructivă! Mulțumesc mult! Cu gânduri curate,

Usatii Nadejda
ASCOR Chișinău
www.ascor.md

CÂNTAREA ROMÂNEASCĂ

dedicată lui Grigore Vieru

Copil al neamului, Tu ești!
trăire pământescă,
Ai răsărit din veacul cel
de criză Omenească!

Poet, în doruri exilat,

frântură zbuciumată,
Suntem datori în fața Ta,
De slova românească!

Poet, sub bolta cea albastră,
mlădiță credincioasă,
Cât sânge proaspăt ai vărsat
întru făptura noastră!

Vor fi datori și cei de-apoi,
c-ai renăscut poporul,
Vom apăra cei trei piloni:
Credința! Neamul! Tricolorul!

*

Colegii din Mizil ne roagă să le popularizăm proiectul. Mă alătur rugămintii lor,

Rodica Lăzărescu

Fotografiile cu Mizilul vechi sunt de la Cosmin Manolache. Cu mulțumiri,

prof. Bădicioiu Laurențiu și prof. Minea Victor, coordonatorii proiectului

Nu am câtuși de puțin intenția să glumesc, atunci când voi afirma că una dintre marile dorințe ale vieții mele a fost să vizitez Mizilul.

[...] Să vedem, îmi spuneam cu oarecare gravitate, ce este cu acest Mizil, pe care l-a zeflemisit odată Caragiale și asupra căruia nimeni nu s-a mai apucat de atunci. E poate timpul să se aple în întreaga țară ce-i Mizilul – Mi-zi-lul – cum trăiesc, cum gândesc, la ce visează, cum iubesc și cum mor, acolo, în urbea lor, oamenii aceia peste care de atâtea ani planează, batjocoritor, zâmbetul marelui umorist.

(Geo Bogza, 175 de minute la Mizil)

La Mizil, literatura este la ea acasă: începe Festivalul Internațional de Poezie și Epigramă **Romeo și Julieta la Mizil**, ediția a VI-a.

De-a lungul edițiilor precedente, personalități culturale remarcabile au fost prezente la festival: Solomon Marcus, Daniel Cristea-Enache, Mircea Ionescu-Quintus, Corneliu Leu, Ștefan Cazimir, Mircea Dinescu, Sorin Roșca Stănescu, George Stanca, Alexandru Mironov, Mihai Stănescu, George Corbu, Lucia Olaru-Nenati, Elis Răpeanu și alții.

Anul acesta, invitatul de onoare este scriitorul Nicolae Dabija.

La a V-a ediție au participat 665 de concurenți din România și străinătate, la ambele secțiuni.

Pentru ediția a VI-a înscrierile se fac în perioada 30.09.2012-30.12.2012. Concurenții se pot înscrie pe internet, pe site-ul oficial al festivalului: www.romeojulietalamizil.ro. La festival, pot participa tinerii români de... orice vârstă peste 14 ani, din toată lumea.

Concurenții trebuie să trimită patru poezii sau epigrame pe site sau, dacă nu au internet, prin poștă la adresa: prof. Laurențiu Bădicioiu, Liceul Teoretic „Grigore Tocilescu”, str. N. Bălcescu, nr. 131, Mizil, Prahova, cod 105800, cu mențiunea: Pentru „Romeo și Julieta la Mizil”, ed. a VI-a. Textele trebuie semnate cu un motto, în același plic introducându-se încă un plic închis, pe care va fi scris motto-ul, în interiorul căruia se vor găsi datele de identificare ale concurentului (nume, adresă, ocupație, CNP).

Premianții vor fi recompensați cu premii în valoare totală de 4000 de lei și un weekend „la Cetate”, la Mircea Dinescu.

Componența juriului este următoarea: Corneliu Berbente – scriitor, Corneliu Leu – scriitor, scenarist, regizor, jurnalist, Cristina Marian-Ionescu – inspector de română, Daniel Cristea-Enache – critic literar, scriitor, George Corbu – scriitor, președintele Uniunii Epigramiștilor, George Stanca – scriitor, Emil Proșcan – primarul orașului Mizil, Mihai Morar – inspector de română, Nicușor Constantinescu – epigramist, Victoria Milescu – scriitor.

Organizatorul și gazda festivalului este Liceul „Grigore Tocilescu”.

Coordonatorii proiectului sunt prof. Bădicioiu Laurențiu și Minea Victor.

Partenerul mass-media al festivalului este Radio România Actualități.

În încheiere, iată și opinia lui Caragiale, conturată după numeroase vizite pe care obișnuia să le facă faimosului primar Leonida Condeescu: *Mizilul! Așezată la poalele Tohanilor, celebre podgorii, această urbe - o grădină - se răsfață cu multă cochetărie pe o pajiște plană, asupra căreia bate soarele în plin de cum răsare și până apune, iarna și vara. Rar se găsește o panoramă așa de plăcută și atât de luminată: la miazănoapte, trâmă podgoriilor aci aproape, și mai sus, în depărtare, treptele din ce în ce mai azurii ale Carpaților; la miazăzi, câmpia vastă, care se întinde, ușor povârniță, până departe-n Dunăre. La spate, cea din urmă treaptă a munților; în față, nețărnută zăre a câmpiei. Se poate zice că Mizilul este poarta Bărăganului.*

(Fragment din schița lui I.L.Caragiale, *O zi solemnă*)

Mii de mulțumiri! Să aveți o săptămână plină de lumină și de bunătate!

Monica Măricuțoiu

Mulțumesc frumos, maestre Nicolae Băciuf! Am primit, tot de pe spinarea electronilor, revista nr. 11/2012. Felicitări, succes pe mai departe și:

GÂND LA SFÂRȘIT DE AN 2012

Bisectul an s-a isprăvit,
Cu el necazurile toate
Și-n "Vatra veche"-au strălucit
Atâtea nume consacrate!

VASILE LARCO

→

Domnule Nicolae Băciuț,

Am avut o săptămână încărcată la serviciu și de aceea n-am apucat să vă trimit articolul mai devreme. Am abordat eseurile lui Ioan Alexandru referitoare la artă și artiști, incluse în cele două volume intitulate *Iubirea de Patrie* și v-am trimis câteva fotografii cu tablouri semnate de Ștefan Luchian și Vermeer (dacă doriți, le puteți înscrie în pagină / paginile articolului).

Vă mulțumesc,

Drd. Nicoleta Mazar

VATRA VECHIE, Anul IV, nr. 11 (47), nov. 2012, Tg. Mureș: O revistă care, luată „*pe aripă*” de Nicolae BĂCIUȚ, confirmă și se „*aprinde*”, de la număr la număr. Am aflat în paginile ei cea mai frumoasă evocare, cel mai impresionant „*in memoriam*”, pe care l-am văzut scris, în presa românească, în ultimii ani de „*plecări la îngeri*” a artiștilor noștri de neînlocuit... – și adresat „*dresorului*” de stihuri din două limbisori, româna și franceza (*Inmemoriam/carte poștală – ROMULUS VULPESCU*, de N. Băciuț): „*I-am admirat lui Romulus Vulpescu semeția, figura lui impozantă, de haiduc, sub care se ascundea însă o fire delicată, de rară noblețe și sensibilitate... Cărțile lui aveau eleganță, substanță, unele adevărate piese de colecție. Mulți poeți francezi (François Villon, Charles d'Orléans, François Rabelais și Alfred Jarry) au devenit și români, prin inegalabilele sale traduceri. (...) Ar fi împlinit, în 5 aprilie, anul viitor, optzeci de ani. Ar fi meritat o astfel de aniversare. Rămâne să-l aniversăm în inimile noastre, rostindu-i <<cuvintele potrivite>> unei vieți de adevărat artist al cuvântului*”. (Contraatac, nr. 29, noiembrie 2012).

Vă mulțumesc și pentru acest supliment.

Mă gândesc, cum de nu dormiți la ora asta?

Nu v-ați culcat, sau v-ați sculat cu noaptea-n cap? Evident, numai așa se poate menține o revistă literară dintre cele mai bune.

Vă doresc să aveți această forță de muncă mulți, mulți ani înainte!

Buni

Stimate domnule Nicolae Băciuț,

Îmi face plăcere a da citire celor scrise de dv. în revista "Vatra veche", mai ales m-a impresionat suplimentul primit în care, cu lux de amănunte, descrieți trăirea pe pământ a monahului de la Rohia, Nicolae Steinhardt.

Doresc să fac și eu ceva în acest sens, să primesc acceptul dv. de a difuza pe postul de radio on-line RadioTvUnirea, materialele prezentate de dv. în această revistă. La acest post de radio care este condus de Ioan Godja din Austria, emisiunea "SUFLET DE ARDEAL" - emisiune de cultură și valori culturale, transmit românilor de pretutindeni, actualitatea culturală din țară și nu numai. Așadar în fiecare miercuri de la 19-21, ora României, românii din Diaspora se bucură să asculte această emisiune moderată de mine, acesând: <http://www.radiotvunirea.com/> asculta.

Toate emisiunile sunt arhivate pe pagina principală radio, iar cei care nu pot asculta la ora programată, pot asculta ulterior înregistrarea.

M-aș bucura eu și toți românii să asculte ceva de calitate.

Cu respect,

Gabriella Costescu,
Sighișoara

Distinse domnule Nicolae Băciuț,

Cu sufletul aflat încă, sub influența binefăcătoare a "vraiei", interesantelor și încântătoarelor pagini savurate din revista "Vatra veche", vă aduc mulțumirile mele sincere și respectuoase, pentru strădania pe care o depuneți -fără oboseală, spre a aduce la lumină aceste bijuterii literare și nu numai, ale creatorilor de frumos!

Creați astfel condiții pentru ca acestea să ajungă la sufletul și inima celor care le citesc. Un cuvânt de laudă aparte, pentru ilustrația revistei!

Vă felicit din toată inima și vă doresc multă sănătate și succes, în nobilele dumneavoastră activități! Cu stimă,

Victor Burde

P.S. Atașat vă trimit câteva poezii legate de evenimentul de la 1 Decembrie - Ziua Națională a României și alte câteva, cu tematică de sezon. Dacă considerați că răspund cerințelor dumneavoastră, acestea vă stau la dispoziție. Atașez deasemenea, un scurt CV literar și o fotografie a sebsemnăturii, pe care nu le-am trimis la primele materiale. Vă mulțumesc pentru trimiterea revistei la fiecare apariție.

Vă trimit acum un alt material, despre cartea unui poet băcăuan, care chiar trebuie cunoscută. Să-mi spuneti dacă aveți spațiu. Cu mulțumiri,

Lăcrămioara Solomon

Stimate Domnule Băciuț,

În asemenea cazuri se folosesc, de regulă, cuvinte mari, fraze îmbrăcate în haine de sărbătoare, multe dintre ele fiind departe de sinceritate. Eu n-am s-o fac, fiindcă nu-mi pot permite să nu fiu sincer. Așadar, sincer fiind, vă spun că mă bucură fiecare e-mail care îmi anunța un nou număr al "Vetrei vechi", o revistă ca un manual al sufletului, o revistă din care eu, umilul învățcel din unul dintre cartierele mărginașe ale străvechiului Tomis, sorb, cuvânt cu cuvânt, înțelepciunea celor mai experimentați decât mine, talentul celor de-o seamă și îndrăzneală celor mai tineri.

Vă mulțumesc, așteptând să primesc revista în continuare!

Cu deosebită considerație,

Cătălin Boboc

Sunteți formidabil, domnule Nicolae Băciuț. Abia am primit „Vatra veche”, nr. 11, care m-a încântat ca-ntotdeauna - felicitări! - și primesc ... un supliment. Dar ce supliment!? Îmi închipui că aici se regăsește pasiunea dvs. pentru tot ce înseamnă Steinhardt, dar apreciez în mod deosebit faptul că ați reușit în acest supliment să adunați nume diferite cu tematică variată, transmițând cititorilor dorința de a cunoaște și a aprofunda opera monahului Nicolae de la Rohia. Doamne, ajută! Continuați tot așa,

Luminița Cornea

O sărbătoare a spiritului! Felicitări dumneavoastră și tuturor celor care au colaborat la realizarea acestui număr de excepție!

Sânziana Batiște

Doamne, ce minunăție! Vă admir pentru tot ceea ce faceți, dar acest număr al revistei este o *prelegere inimaginabilă* pentru toți românii de pretutindeni *dinspre spre* acel care a fost și rămâne N.Steinhardt. Aceste materiale,

deosebit de elocvente când este vorba de călugărul care a frapat lumea prin toate virtuțile, dar și prin calitățile de om cu har, lăsându-ne moștenire pentru un timp nelimitat un univers al cunoașterii, constituie un vis visat și realizat prin magia ochilor Domniei voastre larg-deschiși, dar și prin spiritul de profet-clarvăzător de a întui mărgăritarul literar, asigurându-i, prin valorificare, splendoarea binemeritată, fapt pentru care meritați un monument în doar elegante cuvinte. De fapt, aceste repere, pe care le-aș intitula *cunoștințele noastre despre noi*, deja vorbesc de la sine ca despre un monument și al autorului-coordonator N.Băciuț. Vă doresc sănătate și multă inspirație!

Cu prețuire,

Lidia Grosu

Dragă Nicule,

Sincere felicitări pentru suplimentul aniversar! L-am citit pe nerăsuflă, cum se spune, cu mult interes. Apoi am o de care apărea întâi Ziarul Națiunea (poate marți miercuri), dar înAgero. Am trimis notiță, de pdf, Ocean, acolo apărea, dar doriți fie . făcut un lucru remarcabil.

Cu prietenie,

Iulian Chivu

Bună ziua, Domnule Băciuț,

Vă scriu ca să vă mulțumesc pentru prilejul pe care mi l-ați oferit, de atâtea ori, de a "răsfoi" ediția electronică a revistei "Vatra Veche", reflex al lecturii "Vetrei" de hârtie - iubire veche de câteva decenii, încă din anii studenției. Vă felicit și vă mulțumesc și pentru acest supliment "Nicolae Steinhart", figură luminoasă și dragă inimilor noastre. Să vă țină puterile ca să mai faceți - mult și bine! Cu toată prețuirea,

prof. I. Sterea,
Deva

Sincere felicitări!

prof.univ.dr. Ioan Gâf-Deac

Stimate Domnule Băciuț,

Încă odată alege mulțumiri pentru onoarea în una din cele mai distinse reviste ale scrisului românesc.

http://www.scribd.com/christine_ichim

pr. dr. Dumitru Ichim
Kitchener, Ontario

DESPRE TRAGEDIILE TĂINUITE REVENDICĂRI, VERIFICĂRI, RETROCEDĂRI

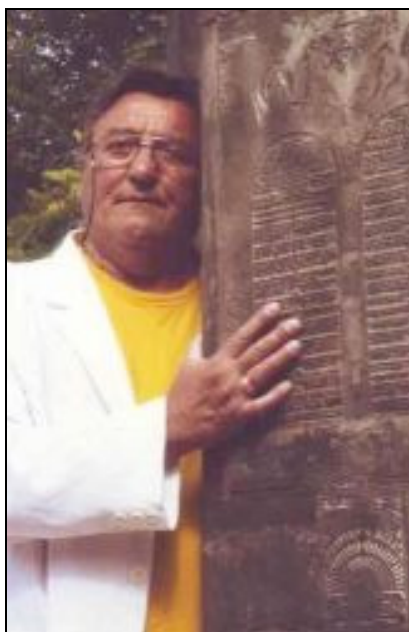
(Un reportaj despre mine însumi)

„– Se-aude, prin urbe, că ai mari necazuri”, mi-a șoptit la ureche un critic, om ce-mi părea onest, care credea despre meseria sa că nu poate fi exercitată, fără o anume **malifiție**; practic – fără să te bucuri, cumva, de răul întâmplat altora. „– Așa e!...”, atât am zis și am retezat conversația, cum spunea Ioan Slavici la timpul său: „**am curmat-o, ardeleneste!...**”.

Citind, însă, în numărul trecut, din revista „**Patria**” lui Agârbiceanu despre suferințele pe care le îndură „ultimul militar european în viață, erou din cel de al Doilea Război Mondial” (alături de comandantul său: Majestatea Sa, Regele Mihai), – e în discuție, Generalul maior (r) Marin Lungu, personaj central și al cunoscutului film al lui Dumitru Radu Popescu, „**Prea mic pentru un război prea mare**”, mi-am luat inima în dinți. Deși se-acreditează teoria că „**tragediile sociale nu sunt iubite**” – și sunt numite, printre acestea **revoluțiile** – ba nici tragedia, ca **gen al artei Teatrului**, eu consider că a-ți fixa, **în expresie, suferința** continuă, și azi, să aibă un efect **cathartic**, că nu trebuie ascunsă, asemenea unei boli „rușinoase”; și că a tăcea nu este un act de eroism, ci o lășitate de neiertat.

Generalul maior (r) Marin Lungu și-a cumpărat, prin anii '80, **o casă**, în str. Izvor, care a fost brutal demolată, pentru că în direcția aceea s-a amplasat și extins Edificiul colosal al **Căminului Poporului** și parcul cu același nume: Izvor, de astăzi. Generalul a primit, drept compensație, o altă locuință, cumpărată legal, în 1998, dar care, fiind revendicată de proprietar, a declanșat un „eveniment tragic”: eroul din cel de Al Doilea Război Mondial a fost **evacuat**, practic aruncat în stradă, în 2006. Drama a devenit și mai adâncă, aproape greu de imaginat, când, după 6 ani, statul român refuză să-i înapoieze banii. Șansa sa rămâne că îl apără gratuit faimosul avocat și fost prim-ministru al României, ardeleanul Victor Ciorbea. „– Acest **proces** ne-a distrus sănătatea, atât mie, cât și familiei! Nu știu cât voi mai putea rezista acestui **calvar**, mai dificil pentru mine decât **întregul Război!...**”

Iată o expresie absolut uluitoare și tragică. Cum m-au năvălit însă, pe mine însumi **necazurile**, suferințele, calvarul, încât să socotesc anul 2011, drept cel mai dramatic, din viață?... Mărturisesc că tendința mea a fost aceea de a tăinuî pierderile, pe un front greu de văzut și de perceput; și înșeși aparențele „camuflau” totul: în 28 februarie, primarul Sorin

Apostu m-a declarat „Senior al Clujului” (un fel de „Cetățean de onoare”, din vremile primarilor precedenți – plus două burse de studii, în Italia (Regio Veneto și Roma), din partea **Uniunii Latine**, permițându-mi-se dreptul să filmez capodopere ale muzeelor și Vaticanului.

Iată istoria tragediei familiei mele, în esență:

În 30 noiembrie 1984, chiar de Sf. Andrei, am primit o locuință veche, în str. **General Eremia Grigorescu, nr. 11** (fostă **Rakoczi**), în urma a... **54 de audiențe**, când Consiliul Local m-a votat, la o diferență de un vot, în urma amenințării lui Ioachim Moga: „– Dacă nu votați familia scriitorului Zărnescu, care are, în două camere de bloc, în Mănăștur, șase suflete, vom vota familia unui muncitor – care are **șapte** suflete!...”.

Am aflat povestea „**Căminului Viola**” cu dificultăți enorme, pe măsură ce o locuiam, de la vecini, care fie că tănuiau istoria ei, fie că o uitaseră. Construită de arhitectul Cornelius Viola, pentru el însuși în 1938 (coleg și prieten cu Georges Cristinel – autorul proiectului Catedralei Române, din Cluj, și cu Kos Károly – autorul Bisericii Reformate, de lângă Agronomie), Casa „**VIOLA**” a fost naționalizată, în 1948; și a devenit, o foarte scurtă perioadă, grădiniță și creșă pentru copiii de ofițeri, români și sovietici. Apoi, din 1958, e închiriată unor artiști și oameni de cultură: Otto Rappaport, fiu de rabin, orientându-se nu spre teologie, ci spre politica și ideologia culturală, regizor al Operei Maghiare (între 1958-1965). Din 1965, e locuită de Alexandru Siemmerberger, regizor și director la Opera Română (pe amândoi i-am cunoscut, în Israel, în 1988, rugându-mă să le arăt fotografii cu Casa „Viola” – și unde Otto Rappaport conducea (și) cotidianul „**Az Ujsag**”. Din 1975, e locuită de un reprezentant al „culturii sportive”: celebrul Ștefan

Kovacs, antrenor în mare vogă, pe-atunci, la „**Ajax**” Amsterdam (făcând deci naveta între Olanda și Cluj). Începând cu 1978, casa a fost locuită de Ilie Balea, unul din reprezentanții „Cercului de la Sibiu”, compozitor și regizor la **Opera Română**, care, în 1983, a rămas la Paris, încât eu am aflat de la fiica sa, Silvia Balea, redactor la revista „**Echinox**”, despre nenorocirile familiei sale, rămasă fără niciun mijloc de subsistență, încât dănsela (bunica, soția – balerină și fiica) făcuseră cerere de „reîntregire” a familiei, casa urmând, în curând, să rămână goală.

„– Această **casă** poate, iată, să reprezinte și pe un scriitor”, a spus colegilor mei, regretatul **Adrian Marino**, în redacția „**Tribuna**”, noul meu vecin, invitat și domnia sa la inaugurare, în 1 Decembrie 1984. Casa „**Viola**” trecuse, așadar, la un om al culturii **scrise**, al cuvântului; nu al scenei.

Șansă unică, pentru care șefii mei de atunci nu aveau să mă ierte, vreodată. Am locuit, aici, 28 de ani, și o lună, mai mult decât toți înaintașii mei, la un loc, în spațiile ei mi-am crescut băieții și fetele, mi-am scris cărțile și peste o mie de articole și, în cele două „grădini”, dinspre stradă și spate, am devenit, în vremi de criză și final de epocă, „țărân”, cultivând viță de vie, fasole, spanac, flori, cireși și vișini (fiindcă nucii, caișii, merii, liliacul alb și trandafirii îi „moștenisem”). Aici am primit vizita unor oameni de seamă, scriitori, artiști, traducători străini, și mi-am scris, publicat și reeditat cele 19 volume!... Și am întemeiat, după Revoluția din Decembrie, Societatea culturală „**Constantin Brâncuși**”.

*

După Revoluția din Decembrie, exprimându-mi dorința de a o cumpăra, am aflat la puțină vreme după ce mi s-a **aprobat** că această mostră de arhitectură, având forme stilistice, reprezentând „casa austriacă de par”, nu poate fi „vândută”, întrucât face parte din „patrimoniul statului român”. Ne-am obișnuit greu cu stările de lucruri și aproape că ne-am îmbolnăvit, obținând, totuși, promisiunea că nu vom fie evacuați, iar dl prim-ministru Boc, primar pe atunci, mi-a prelungit contractul până în 2010.

Începuse o epocă infernală, când pe ecranele „televiziunilor libere” vedeam familii întregi scoase, cu mobilă cu tot, în stradă, în chip barbar, aproape ca în Evul Mediu (cazurile: Octavian Paler – care, din această cauză, a și murit; apoi, pianistul Dan Grigore, pictorul-acad. Sorin Dumitrescu; actrița Julieta Szönyi, compozitorul și cântărețul Mihai Constantinescu, artiștii din atelierele din str. Pangratti etc.).

Fiind unul din luptătorii în Revoluție (episodul Cluj, despre care am publicat și un volum de 400 pagini, în trei ediții, de reportaje, fotografii, documente), →

CONSTANTIN ZĂRNESCU

făcând parte din grupul celor care au eliberat-o pe dna Doina Cornea de sub paza polițienească, din fața casei sale, în seara zilei de 21 decembrie 1989, mi s-a stabilit o reducere de chirie, și o protecție, oferită de două legi: a Recunoștinței (341) față de Revoluție; și a Chiriașilor, din fostele case naționalizate.

Se întâmplase, deja, un lucru straniu, „ascuns”, „persuasiv”: se aflate, se scurseseră „informații”, prin funcționari, că un nepot al arhitectului Viola, care nu a avut copii, a chemat Primăria Cluj în judecată, revendicând „Vila Viola”. Nimeni nu-l vedea, fiindcă o trimitea, probabil, printr-o „împuțernicire”, pe „partenera” sa, cum era numită... L-am alertat pe dl Boc că mă aflu în imposibilitatea de a mă informa (asupra ședințelor tribunalului, corupției ș.a.) și că jurisconsultii Primăriei tac. „Oamenii mei, vă încredințez, vor pregăti foarte bine apărarea”, mi-a răspuns d-sa.

În 10 ianuarie 2007, ne-am pomenit cu o echipă de executori și de funcționari, pentru punerea „în posesie” a celui care câștigase, pe căi nevăzute, neșărit nici acum la față, reprezentat de... „partenera” („împuțernicita”) sa... Treceam de la o chirie de stat, la una particulară, de aproape 300 euro, pe lună!... Și numai pentru 5 ani, până în **10 ianuarie 2012!**... Emil Boc devenise prim-ministru al României; venise interimarul Sorin Apostu, pe urmă, primar ales!... Printr-un document, semnat de o direcție a Primăriei, mi se promitea o „altă casă-apartament”, „încât să nu fiți evacuat cu scandal”, nici „filmă, de televiziuni private” etc. În fiecare lună, când plăteam chiria, eram întrebat, fără ocolișuri: **„Când plecați?... Căci vrem să coborâm, și noi, din bloc, și să trăim în vilă!...”**.

„Partenera” revendicatorului, fiind cercetător chimist și aflând că sunt în termeni amiabili cu președintele nou ales al Academiei, dl Ionel Haiduc, a trebuit să se mai „tempezeze”.

Din primele zile ale lui septembrie 2011, ea a început să aducă aproape zilnic, peste noi, posibili „cumpărători” ai Casei „Viola” și zeci de „operatori-foto”, aparținând firmelor de „imobiliare”, pentru a posta imagini și unghiuri ale clădirii, pe **Internet** ș.a. Pe 16 septembrie, seara, tot astfel, în urma unei vizite inopinate și violente, aducând „pretendenți” la cumpărare (bișnițari, patroni de taximetre, directori de întreprinderi, foste de stat, acum privatizate), soția mea i-a reproșat noii proprietare că e doar „parteneră” (în română, în termeni latini și slavi: „concubină”, „ibovnică”, iar nu „soție” și că ar trebui să se legitimizeze, prin vreun document. Că „soțul” nevăzut nu e fiu „al arhitectului Viola, ci un nepot „anonim”, apărut de „nicăieri” etc. Că „n-a bățătorit

niciodată, cu picioarele sale de copil, aceste curți!... Nu v-ați anunțat! Ieșiți!...”.

În dimineața zilei de 17 septembrie, Lucia a făcut un atac cerebral ischemic – „infarct al creierului”. Întâlnindu-mă cu primarul Sorin Apostu, într-o festivitate internațională a „Asociației „Euro-Est Alternativ” (care a întrunit 98.000 de vizitatori, într-un concurs de cultură gastronomică, la „Polus” – Cluj-Napoca, fiind și dl Apostu în juriu, și chiar oferind d-sa premiile concurenților din 16 țări, m-a asigurat că actele Primăriei, pentru un nou apartament „sunt gata”. Fusesem atât de obsedat și îngrozit de presiunea timpului, încât îi scrisesem o scrisoare, chiar din Roma!...

Am trecut-o pe Lucia, din pricina complicațiilor, prin 3 (trei) spitale, vizitând-o de două ori pe zi, în condițiile „crizei” din sănătate; sau veghind-o și dormind acolo!... La alte ore, ale dimineții, îl căutam și așteptam pe primarul Apostu, care se afla, mereu, **„pe teren!...”**.

Pe 11 octombrie 2011, pierzând probabil, în taină, orice spijin al Partidului său, fiind prins în flagrant, Sorin Apostu a fost reținut, apoi arestat preventiv, pentru 29 de zile; pe urmă „mutat”, supus unor „consultații”, la Spitalul Penitenciarului Gherla!...

Precipitarea lucrurilor s-a desfășurat, apoi, neoprit, haotic și dramatic. Revendicatorul a primit și alte grădini, inclusiv cele ale vecinilor, unde locuise pictorul Petrus Feher, iar, acum, artiști cunoscuți, cântăreți de la Opera Maghiară: Agnes și Ștefan Szeibert. S-a trecut la o „chirie astronomică”, privată (și) asupra acestor „pământuri intravilane”, socotite de „negustorii” de azi ai imobilelor la fel de importante și valoroase, precum **casa**.

Sub o teroare nemaipomenită și ajutat de fiica noastră Anita, de la Paris, de Radu, care trăiește la București, Lucian și Rica Laura, mi-am mutat lucrurile, mobila, biblioteca – Lucia fiind în spital încă; devenind, la 62 de ani, din **Cetățean-senior al Clujului**, ca în vremea studenției mele: un **flotant!**...

M-am mutat așadar sub teroare, recunoscută „oficial”, printr-o somație, expediată și mie și **Primăriei** – înainte de 10 ianuarie 2012, dată prin care mă apăra legea – înainte cu 60 de zile!... Revendicatorii au început să ne sune, încurcați, stupefiați!... Având relații, la Primărie, știau că nu promisem nimic; iar în ciuda „dosarului de revoluționar” și a suferinței Luciei, m-am descoperit, pe Internet, ca „încă... sunt **neeligibil!**”! Imediat, a devenit primarul interimar tânărul avocat, de 29 de ani, Radu Moisin, originar gorjan, pe care l-am cunoscut la **Ceremonialul „Revoluției Române”**, din 21 Decembrie 2011.

Noii proprietari mă terorizaseră și gră-

biseră, însă, cu o minciună cât cerul! Nu aveau să se mute, în „Vila Viola”, niciodată. Acolo unde nu crescuse și nu copilarise și nu cunoscuse sudoarea frunții și trudelor uitatului său unchi: arhitectul Cornelius Viola. Dimpotrivă, când am plătit chiria, din 24 noiembrie 2011, mi s-a spus, de către „**parteneră**” că această casă, fostă în patrimoniul cultural al Statului Român, fusese deja vândută unui nou director, privatizat pe o întreprindere de confecții. „Cu grădini, cu tot!...” „Vor urma, în martie 2012, demolări de vechi garduri și un extins șantier privat, al mai multor clădiri!...”

Precipitățile tragice, aproape diabolice, ca după un „principiu al Dominoului”, au continuat, cumpnit. În 11 noiembrie 2011, un oarecare trecător ministru de finanțe a făcut „lobby”, la capitolul „reduceri și tăieri”; și a propus tăierea indemnizațiilor luptătorilor în **Revoluție**, în proporție de 66%, pe anul 2012. Un **interviu**, de aproape o oră, despre evenimente și documentele, din „Revoluția Română” la Cluj, care a fost declarat „oraș-martir”, despre eroina Doina Cornea, Călin Nemeș, la postul de televiziune, pe întreg Ardealul: **„TRANSILVANIA**

CHANEL” – A FOST SINGURA MEA MÂNGĂIERE, LA FINELE TRAGICULUI AN, PENTRU MINE, 2011! Am spus, am susținut în presă, și o repet: ca **luptător** cu merite deosebite, în Revoluția Română, voi elogia, întotdeauna, cuceririle ei colosale: prăbușirea dictaturii și a sistemului ei politic; drepturile fundamentale ale Omului, precum și dreptul sacru de proprietate; însă **prețul** pentru mine și familia mea a fost **prea mare!**...

*

Mi-am amintit, ca unul care a scris (și i s-a jucat, numai după **Revoluție**, în condițiile libertății) și chiar în străinătate: o **tragedie politică** – „**Regina locasta**”, de un principiu umanist, antic. Cea mai tragică nefericire a unui om, sau familiei, nu (mai) este, azi, „**lipsa pământului Patriei**”; țărâna, „vatra” etc. Ci lipsa (pierderea) unei **CASE**, în care ți s-au născut și ți-ai crescut copiii; ai trudit și ți-ai făptuit viața și lucrurile, cărțile, ideile; aceasta e o **tragedie** a zilelor noastre!... Revendicări, retrocedări, „reexaminări”, revizuirii, „verificări”, în taină, ale „dosarelor” (în cazul **revoluționarilor**, aprobate de două comisii naționale, formate din istorici, sociologi etc.; toate reexaminări „netransparente”, „cețoase”, iscând enorme confuzii sociale și politice, îmbogățindu-i fraudulos, pe unii, spoliindu-i pe alții; – ce îmi par a fi elementele unor conflicte, fără de sfârșit, născătoare de sărăcie, lipsă de fermitate și grele avarii sociale; și de proteste și haos.

Mi-am amintit și de o expresie stranie, teribilă și tragică, aparținând lui →

Iosif Visarionovici Stalin, care a dat, fără să vrea, o „definiție” – „dreptului la... crimă”, în secolul XX. Întrebat fiind de un om de seamă, scriitor, dramaturg, poet, din „regiunea Naborno-Karabach”: „Excelență! Cu sfială vă-ntreb: de ce ni s-au înstrăinat pământurile, câmpiile noastre, casele copilăriei?... Să vă gândiți și la suferințele noastre!... Care o fi principiul muncitoresc, internaționalist?... Să-l știm și noi?!...”

Stalin i-a dat, brusc și senin, un răspuns, socotit „mistic”, atunci, în 1925! Vorbind despre tragediile ascunse, tăcute, neinterpretabile și inexorabile:

„– Să ții minte! Singura problemă a omului este moartea!”.

Poetului i s-a părut o „sentință” filosofică, aparținând unui om nebulos, smintit, în vremuri nefericite și nedemne pentru orice civilizație, mai ales pentru una creștină. Și mi-am amintit, obsedant, și mi-am închipuit: cât de mult, Doamne, trebuie să fi iubit arhitectul Cornelius Viola **CASA** sa, concepută, proiectată, construită, cu geniul și sudoarea frunții sale, asigurând și un parc, niște „grădini” – „aripilor” edificiului, balcoanelor și „curbelor” pereților, contopindu-se cu spațiile verzi, din jur, spre a „respira”, ca o pasăre, cu penajul avântat și deschis. Și cum un nepot oarecare, anonim (și partenera sa) au înșelat judecători, oameni politici, instituții – că o vor „locui”, **respectând, strict**, regimul patrimoniului **cultural și artistic** – acela de „vilă vieneză de parc” – aparținând României.

Cât am iubit eu însumi și soția și copiii noștri această „dulce casă...!”. Și cum a fost ea vândută, cu noi cu tot, nerespectându-se nicio lege!... Și cum nu a fost „locuită poetic”, cum ar fi spus filosofic Heidegger, „sfințită”, prin trăire, în ea, nici măcar o singură zi!... Și m-am gândit și la italienii și emigrația lor, uriașă, din cauză că nu (mai) au încredere în propriile **autorități**. Și la expresia mistică a lui Stalin: „singura problemă – moartea!...”.

M-am dus la Catedrala Clujului și am aprins o lumânare, cu pietatea și devoțiunea de care am fost în stare, rugându-mă cu toată ființa mea – îngenunchind și rugându-mă în fața **tragediei neștiute**, nu numai a mea, care pândeste, iată, până și memoria nefericitului și uitatului artist-arhitect Cornelius Viola, a cărui **operă** este expusă, de-acum, tuturor vicisitudinilor și intemperțiilor noilor vremuri, proprietari și comanditari...

Fie-i memoria ocrotită, în absența „vânzătorilor”, de **Unul-Bunul Dumnezeu!**...

*Cluj-Napoca, 10-11 ianuarie 2012
[Ora 4 dimineața]*

Retrăiesc

M-apasă tot mai mult povara ierbii
simt cum mă topestc aievea
și retrăiesc
pe rând
infernuri

și poeziile cad secerate
sub vântul rece-al morții repetate
nici pasărea izbită de ninsori

nu se mai zbate.

Lacrimi de piatră

Din ochii stinși
pe sub pleoapele ruginite
cad ultimele lacrimi
împietrind

fără tine
nici amintirile nu mai tremură
a rămas
doar lespedea și noaptea
și-o cruce mută
urgisită
înțepenită în buruieni

se-aștern paragini
unde
dedesubt
deasupra
florile - și ele-
împietresc.

Ochii de ceară

Se-așterne ninsoarea...
ochii de ceară se scurg
pleoapele se-nchid peste cruce...

prin poarta văzduhului
umbra-i trece schilodită
spinii apasă tot mai tare tâmpla
pe ziduri auzul surzește
aripa-i bălțește-n roșu –
între coroanele de piatră
pustiul încremenește –
au ruginit și florile sălbatice
pe marginea insomniei –
tăcerea a stins toate culorile
icoanele se-nchină la ploaie
scările cerului se prăbușesc
vântul se răsuște-n cenușă...

Dimineți fără soare

Mă trezesc înghețată
pe nisipul lunii
fluturi de plumb mi se așază pe
aripile smulse
o doamnă ciudată mă strigă pe nume

în fața mea se rostogolește o umbră...

unde sunt?
nu-mi amintesc
bezna-mi tocește ochii.

Și ce dacă

Și ce dacă mă revolt
străjerii umbrelor
tot îmi vor îneca strigătul

am amuțit în durerea-mi transparentă
și grea
nu mai văd nimic
întunericul îmi cuprinde și ultima
fereastră

și cât am încercat
cu rănilor în frig
să protejez
infinita rugăciune

zadarnic

viforul îmi îneacă trupul
îmi topește lumina
îmi amuțește tăcerea...

Te caut

Te caut străbătând
drumuri cu pietre ascuțite
pustiuri de nisip și cenușă
mari
înghețate – acolo
sirenele – au
eșuat pe banchize

te caut
să-mi pun sufletul
în palma ta de lumină absolută
atât
nu-ndrăznesc mai mult.

GEORGIA MICULESCU

Ocean întors

DUPĂ 30 DE ANI

Imposibil de exprimat toate trăirile acestei întâlniri: bucurie de nemăsurat și cu fiecare coleg care șosea, fericirea reîntâlnirii ca o compensație a tuturor neresușitelor vieții mele; m-au copleșit, la un moment dat, niște simțăminte contradictorii, de regret că nu am continuat drumul pe care l-am început și împărțit împreună cu colegii mei, iar după aceea, încet, încet, s-a instalat un dram de invidie, deoarece viața de dascăl le-a dus destinul numai și numai pe drumuri pline de succes, de satisfacții, de realizări, care nu pot decât să te înalțe, nicidecum să te coboare, așa cum a fost cu destinul meu. Bineînțeles, toți au avut piedici mai mici sau mai mari, ocolișuri în viață, cotituri nefirești, dar toate astea țin de latură materială, nicidecum de cea sufletească. Și, totuși, ei consideră – și așa s-au și exprimat mulți – că cele mai mari realizări ale lor sunt copiii proprii, exact cum am afirmat și eu, cu aceleași cuvinte simple, la întâlnirea de 35 de ani de la terminarea școlii generale, în 2008. Și oricum, nu se compară trăirile mele cu ale lor; lupta complexă a lor – și carieră, și meserie și familie și bunăstare – față de destinul meu ordinar, de mamă, soție și slujbaș umil al Statului român. Satisfacțiile mele sunt mult mai limitate, mai umile, în niciun caz înălțătoare sau de prea mare importanță. Am pierdut prin alegerile mele, prost orientate, tot farmecul meseriei noastre, toate nuanțele spirituale și de suflet ale vieții de profesor.

Apoi, în următoarele momente, am simțit mândria profundă că fac parte din această generație de „formatori de copii”, atât de dedicată și de conștiincioasă cum rar mai găsești în secolul XXI și de oameni de litere de excepție, care s-au remarcat în toți acești ani printr-o intensă și bogată activitate pe tărâmul literaturii naționale contemporane.

Pe toți ne copleșeau amintirile, curgeau râuri de instantanee ale vieții de student, despre noi, despre profesori, despre îndrumătorul de an și colegi care au făcut deja „marea trecere”, idile, prietenii, flash-backuri superbe despre ce-am făcut, ce-am dres, momente memorabile, peste care, sunt convinsă că nu se va așterne colbul uitării, doar dacă nu ne va vizita unchiul Alzheimer.

Colega noastră japoneză ne-a lăsat gură-cască, prin simpla ei prezență, prin dorința ei de a zbura atâtea mii de km și ore, pentru o întâlnire de o după-

Promoția 1982 a Facultății de Filologie, Cluj-Napoca, secția română-engleză

amiază; mâinile dibace cu care confecționa neîncetat figurine origami; exprimarea în limbă noastră, încă destul de corectă, doar cu mici dezacorduri; cuvintele pe care ni le-a adresat mai frumos și cu ușurință și măiestria unor gânduri exprimate din tot sufletul, în orice caz, cu mult mai meseriaș decât mine, care nu m-am știut exprima mai defel, darămite „mult e dulce și frumoasă limba ce-o vorbim...” La sfârșit, după „speech-ul” tuturor, nu mi-a fost deloc greu să-mi dau seamă că am avut cel mai deplorabil și mai ordinar discurs despre viața personală.

Au vorbit cu toții atât de frumos, de cursiv, în dulcea limbă românească, pe care o servea de trei decenii, încât mi-au dat de multe ori lacrimile și îmi venea să mă fac mică, mică, să mă ascund și să nu mai spun nimănui despre discursul meu „doi de-un leu și trei de-a fitea”, pe care l-am îngăimat la masă. Patetic... draga mea... și regretabil.

Singura mea dorință acum este ca fiecare în parte să fi simțit măcar a zecea parte din trăirile mele și zbuciumul meu de moment, din bucuria, mândria și împlinirea pe care le-am simțit când i-am văzut și i-am îmbrățișat.

Întâlnirea aceasta, balsam pentru suflet, Omega 3 al inimii mele, mi-a accentuat proasta părere și subaprecierea pentru persoana proprie. Sper să mă reabilitez măcar prin organizări mai reușite, mai minuțioase și mai la obiect ale viitoarelor întâlniri.

Vă mulțumesc, dragi colegi și prieteni, că existați în viața mea și că sufletul și inima mea au cunoscut o asemenea varietate de simțăminte și trăiri pe care nu le voi putea exprima niciodată în cuvinte, pentru că sunt și rămân de neprețuit.

Îți mulțumesc, Doamne, pentru puterea, sănătatea și ambiția pe care mi le-ai dat să duc la bun sfârșit această mică „încercare” a vieții mele. Îți mulțumesc pentru tot și pentru toți!

ARMIANA POP

Dragă Nicu,

Mi-a trebuit cam mult timp ca să îmi aleg momentul de a-ți transmite câteva din gândurile mele, gânduri rămase undeva ascunse vreme îndelungată, nu mai mult, nici mai puțin de 30 de ani. Am călătorit într-o altă lume, acolo unde anii de studenție s-au retras cuminiți și au lăsat loc vieții tumultuoase, o viață de dascăl de la țară. E vorba despre mine. M-a apucat de multe ori dorul de trecut, un trecut frumos și plin de idealuri. Mereu mi-am reproșat faptul că nu am profitat suficient de zilele acelea nebun de frumoase de la Cluj, că m-am rătăcit în lumea reală și am uitat să visez sau am visat prea puțin. Întâlnirea după atâția ani de tăcere mi-a provocat un șoc benefic. Oamenii aceia pe care în memoria mea îi aveam ca pe niște tineri, plini de elan, i-am descoperit niște adulți care, acolo unde au ajuns, au evoluat, au devenit mari, au găsit mediul propice pentru a da viață idealurilor lor. Am fost așa de copleșită de eveniment, încât aș fi vrut ca printr-o vrajă să pot opri timpul. Am simțit o plăcere fizică asociată cu una intelectuală, acolo, alături de foștii colegi, pe care, după 30 de ani, i-am simțit mai aproape decât mi-au fost vreodată. Când am sosit acasă, visul s-a prelungit. Au început să mă invadeze amintiri pe care le consideram pierdute... O seară în complexul Hasdeu. Nu știu a cui aniversare era, dar îl țin minte pe Puiu cântând la chitară și noi în jurul lui. Apoi ziua când, noi, fetele, am mers să ni se dea hainele militare. Ce ne-am mai distrat, dar mărturisesc: nu mi-a plăcut deloc armata.

Cursurile de debut... și multe, prea multe amintiri. Câteva zile după data de 22 septembrie, am trăit mai mult în trecut decât în prezent și mi-a părut rău că atâția ani nu am reușit să ne organizăm ca să ne vedem. Eu am avut mai puțini elevi eminenți. Și, totuși, fiecare final de an este un moment sentimental, este o despărțire de încă o generație și este o ocazie de aduceri aminte...

Acum mă retrag și promit să revin după ce voi termina de citit revista. Paginile ei mă poartă în lumea oamenilor de cultură, în și prin gândurile intelectualilor, o lume pe care eu nu o am aproape, pentru că nivelul elevilor mei tinde să mă scufunde într-o mlaștină a ignoranței. Nu m-am blazat, dar sufăr că nu pot face ceea ce îmi doresc.

Cu drag,

MARIANA POPA MATEI

SPIRITUL ROMÂNESC AL AJUNULUI DE CRĂCIUN ÎN CANADA

În aceste vremuri, trăim atât de trepidant, încât aproape că nu mai putem face față, epoca aceasta a informațiilor năvalnice ne asaltează, avalanșa noilor cuceriri tehnice, despre care credem că ne ușurează viața, mai mult ne-o complică și nu de puține ori ne derutează. În mijlocul acestui vârtej, exista o oază de liniște - biserica. Nu numai în zilele noastre, ci de când ne știm pe lume ca neam, biserica ortodoxă română a stat la temelie societății, formând nucleul unei vieți liniștite și aproape cu șanse egale pentru fiecare om, cel puțin în fața Domnului. De la mic la mare am simțit acest adevăr despre care și marele nostru poet Mihai Eminescu spunea: „biserica este mama spirituală a neamului românesc”.

Pentru sărbătoarea Crăciunului, cea mai așteptată sărbătoare de peste an, românii, oriunde s-ar afla, pășesc pragul bisericilor. Această sărbătoare creștină, cu semnificație aparte, trezește rezonanțe afective de înaltă sensibilitate și de puternică intensitate, creând o atmosferă de bucurie și un farmec cu specific în trăirea religioasă. La aceasta contribuie în cea mai mare măsură tradiția veche și scumpă a colindelor, care înfățișează evenimentul de extraordinară importanță al venirii în lume a Fiului lui Dumnezeu întrupat în om, într-un nimb de deosebită frumusețe și duioșie.

În Toronto, la biserica „Toți Sfinții”, ridicată nu cu mulți ani în urmă prin osârdia preotului Ioan Pop și a enoriașilor săi, în ajunul Crăciunului s-au adunat românii, umplând biserica până la refuz, ca să asculte în ceas de seară pastorală părintelui despre întruparea tainică a Domnului nostru Iisus Hristos și să-și umple inimile de bucurie ascultând colindele corului bisericesc, stăpâniți și de dorința de a nu se rupe de obiceiurile de pe vremea când au fost sădite în sufletul lor, de pe când mamele îi duceau de mână la biserică.

Pastorală rostită de părintele Ioan Pop, cu vocea calmă, pe mine m-a transportat cu gândul la ardelenii mei dragi, în prejma cărora mi-am petrecut frumoșii ani ai tinereții mele. A vorbit frumos și pe înțelesul tuturor despre acel mister al nașterii Celui mai presus de ființa omenească ce a unit cerul cu pământul, a umplut spațiul cu îngeri, cu păstori, cu dobitoace, cu întineric și

lumină, cu magi, fiecare după firea și rostul său.

În această atmosferă duhovnicească, enoriașii acestei parohii au ascultat cu emoție străbunele noastre colinde și înălțătoarele cântări bisericești. Au fost interpretate de corul mixt al bisericii condus de același inimos preot-dirijor, Ioan Pop. Fără să fie profesioniști, coriștii au reușit să ne emoționeze prin dăruirea lor și prin frumusețea cântecelor. Emoția acestui moment a reușit să apropie oamenii între ei și să-i apropie mai mult de Tatăl Ceresc. Am rețut cu profunzime emoțiile acestor colinde de Crăciun, care reunes toate simbolurile Sfintei sărbători, colinde care au fost bine selecționate din toate zonele țării, așa cum era și asistența. Repertoriul a cuprins colinde ale creatorilor anonimi și ale cunoscuților compozitori: Dimitrie G. Kiriac, Tiberiu Brediceanu, Nicolae Lungu, Gheorghe Cucu ș.a., toate având puterea de a evoca momentul Nașterii Domnului în versuri de mare adâncime și frumusețe. Încărcate de lirism și alimentate de certitudinea credinței și de participarea afectivă directă, aveau înglobate în ele și numeroase mesaje și simboluri ale unei străvechi spiritualități românești: „Și nu uita când ești voios, române să fii bun.” I-am admirat dirijorului capacitatea de a diri-

ja corul fără să piardă comunicarea directă cu ascultătorii, lăsând impresia că ni se adresează direct, ca și când ne-am cunoaște din totdeauna.

I-am admirat și tactul de a găsi momente și cuvinte potrivite ca să se adreseze părințește copiilor mici care se mai foiau prin biserică.

Ne-am simțit cu toții ca într-o mare familie în zi de sărbătoare, din care nu a lipsit nici voia bună, deși ne aflam la mii de kilometri de țara natală.

Dar sentimentul dureros al dorului pentru cei lăsați în urma noastră a fost atenuat de simțământul oferit de noua noastră țară, Canada, care ne-a primit ca pe fiii ei și ne-a lăsat libertatea de a păstra ceea ce avem în suflet și în sânge.

A urmat o formație artistică alcătuită din fetele conduse de Teodora Ioana Pop, care ne-au prezentat un repertoriu de colinde cu glasuri îngerești. Erau îmbrăcate în costume naționale românești, precum se poartă aici, ca ținută de mare sărbătoare și expresie a sentimentului de trăire românească.

Am admirat apoi dezinvoltura Antoniei Dragomir, o fetiță de cinci ani, care urmează cursurile Școlii de duminică la această biserică. Cântând, fetița ne-a atins coarda sensibilă a inimii și ne-a trimis cu gândul la un posibil viitor strălucit pe scenele mari ale lumii, așa cum neamul nostru a dat mai multe personalități.

Programul a fost completat în final cu colindele interpretate de un invitat și el de pe plaiurile minunatului nostru Ardeal, Tinu Barbur și chitara lui. Părintele Ioan Pop i s-a alăturat, formând din când în când un duet frumos prin improvizatii și armonii ca între cei înzestrați cu darul muzical.

Am încheiat seara cu felicitările și mulțumițiile noastre pentru darul pe care ni l-au oferit și cu împărțirea darurilor pentru copii. Am plecat acasă purtând cu noi amintirea Sărbătoririi ajunului zilei de Naștere a Domnului nostru Iisus Hristos, zi hotărâtă din Vecie pentru mântuirea noastră. Am dus cu noi ecoul colindelor prin care am rețut momente din vremea străbună a Crăciunului la sate cu farmecul lor unic și le-am cântat și noi acasă.

Odată cu aceste daruri, am purtat în suflet mulțumirea zicând: „Se poate trăi frumos oriunde în lume, dacă asta dorim.

Oricum, pe toate nu le putem avea, dar dacă ceea ce putem obține are preț pentru noi, se cheamă că viața noastră este împlinită”.

ELENA BUICĂ – BUNI

Doamne, vin colindătorii

Lerui, Doamne, vin colindătorii,
Din furtuna timpului în sat,
Întroieniți cu dalbele colinde,
Zvonind nepământean spre înnoptat.

Coborători din datina străveche,
De pe-un picior de plai, de prin țării,
Sosesc rotind solii celeste-n aer,
Din frâu scăpate albe herghelii.

Și poposesc în drum spre nemurire,
La oricare cătun sărăcăcios,
Și mărgăresc mlădițele-n urare,
Pe sub icoana pruncului Hristos.

Iar noaptea pe la cântători, tot satul
E un tărâm de basm și reverii,
Vestind pe guri de rai neprihănirea,
De-a pururi feciorelnice Marii.

Și, Lerui Doamne, vin colindătorii,
De undeva din datini spre-nnoptat,
Înnemuriți în dalbele colinde,
Mărgărind un zvon de pâine-n sat.

ȘTEFAN FULI

Despre brad ...

...sau scurt istoric al unei tradiții universale

Arborele Cosmic sau Pomul vieții: simbolică generală

Din multitudinea simbolurilor creștinismului timpuriu, prezente în operele apologetilor creștini, voi analiza Arborele cosmic – Pomul vieții. Este unul dintre cele mai bogate și mai răspândite simboluri. Mircea Eliade distingea șapte interpretări principale pe care, de altfel, nu le considera exhaustive, dar care se articulează toate în jurul ideii de Cosmos viu, în veșnică regenerare. Simbol al vieții în continuă evoluție, în ascensiune spre cer, arborele evocă întreg simbolismul, iar în cazul de față, al moralității iudeo-creștine. Pe de altă parte, el slujește drept simbol pentru caracterul ciclic al evoluției cosmice: moarte și regenerare, înlesnește comuniunea între cele trei niveluri ale cosmosului: cel subteran, prin rădăcini; suprafața pământului, prin trunchi și crengile de jos; înaltul, prin ramurile dinspre vârf.

Avându-și rădăcinile înfipite în pământ și crengile înălțate spre cer, arborele este socotit ca un simbol al raporturilor ce se stabilesc între pământ și cer. În acest sens, el are caracterul unui centru. Mai mult decât atât, acest arbore central care, prin prezența și puterea lui, acoperă întreg domeniul gândirii de la cosmos până la om, este în mod necesar și arbore al vieții. Pomul vieții are drept sevă roua cerească, iar fructele lui inaccesibile muritorilor, transmit o mică parte din nemurire. Așa fac fructele pomului vieții din grădina Raiului care sunt 12 la număr.

Plantele mereu verzi se află în centrul sărbătorilor cu ocazia solstițiului de iarnă de mai bine de 3000 de ani. În jurul anului 1300 î.Hr., palmierul era în centrul atenției, deoarece se credea că palmierul dă un vlăstar nou în fiecare lună, astfel că el a devenit un simbol al anului încheiat.

Ritual azi dispărut, dar atestat încă de la romani, butucul de Crăciun, un trunchi de brad tăiat (jertfit) și ars pe vatră în noaptea de 24 spre 25 decembrie, simboliza moartea și renașterea divinității, a zeului autohton asemănător lui Crăciun.

Amintim, de asemenea, că în timpul sărbătorilor, romanii antici își împodobeau locuințele cu un brad. Interesant este că bradul era prins de tavan cu vârful în jos.

Simbolul bradului de Crăciun este și o reminiscență a unui cult celtic, conform căruia pomul este o metaforă a axului lumii, a legăturii spirituale dintre Pământ și Divinitate. Druizii, preoții Celților antici, foloseau stejarul veșnic verde ca simbol al vieții eterne, în timp ce vikingii credeau că plantele mereu verzi erau plantele speciale ale zeului soarelui, Balder.

Un alt mit spune că obiceiul decorării bradului provine de la egipteni, care își decorau casele cu frunze de palmier în ziua solstițiului de iarnă. Obiceiul a fost preluat mai apoi și de romani, care au folosit brazii în locul palmierilor.

În antichitate, exista obiceiul de a închina un copil nou-născut la brad sau de a da un copil din „flori” sau orfan în paza unui copac bătrân. Se aduceau ofrande bradului ca unui zeu și i se atribuiau puteri magice.

Destinul copiilor se putea citi apoi în felul în care creștea bradul. Dacă era verde și viguros, însemna că și copilul va fi sănătos. Dacă crengile dădeau semne de uscăciune, însemna că micuțul va fi atins de boală sau de sărăcie.

Aborigenii din Australia mai cred și acum că spiritul copiilor s-ar afla în interiorul unor copaci, de unde se desprinde pentru a pătrunde, prin buric, în pânțele mamei.

Pomul în tradiția românească

În tradiția românească de la sate, se regăsește acest obicei al împodobirii bradului la nunți și la moartea tinerilor, femei și bărbați. Obiceiul există din vremea dacilor și semnifică o nuntă rituală între persoana decedată și natura reprezentată prin brad. El a rămas în tradiția unor comunități locale din regiunile Banat și Oltenia. Bradul astfel împodobit se numește Pomul

vieții, care se regăsește drept motiv natural în arta populară.

Odată cu evoluția etnografică a poporului român, bradul a căpătat din ce în ce mai multe înțelesuri, precum cel de „arbore de judecată”, „arbore de pomană”, „arbore fertilizator” sau „stâlp de arminden”.

Primul brad de Crăciun în România

Primul brad, împodobit cu câteva zile înainte de sărbătoarea Nașterii Domnului, a fost prezent în palatul principelui Carol I de Hohenzollern, în anul 1866. Începând cu această dată, românii au preluat obiceiul de a împodobi bradul în apropierea Crăciunului. Menționăm că bradul era prezent la români în anumite momente importante ale vieții: naștere, căsătorie și moarte, ca pom al vieții.

Împodobind bradul de Crăciun

Primul brad de Crăciun împodobit a apărut în anul 1510, în Letonia.

Bradul a fost împodobit în lume prima dată la Riga, în Letonia, în anul 1510, de către Luther King, care a ornătit cu lumânări un mic brad de Crăciun, după ce într-o seară a văzut un brad nins care scilipea la lumina lunii.

O placă octogonală din piața orașului Riga poartă inscripția „Primul copac de Anul Nou din →

prof. CORINA SIMEANU

Riga în 1510". Pe baza surselor scrise din secolul al XVI-lea, orașul susține a fi avut primul brad de Crăciun. Aceste surse oferă informații despre obiceiul de a se aduna în jurul unui copac, în ajunului Crăciunului, când oamenii din gildele de negustori aduceau în piață un copac decorat.

În Franța, apare în 1521, după ce prințesa Hélène de Mecklenburg s-a căsătorit cu ducele de Orléans, iar în Anglia, în 1841. Însă, bradul de Crăciun, așa cum îl vedem împodobit în zilele noastre, a apărut pentru prima dată la Breslau, datorită ducesei Dorothea Sybille von Schlesian.

Obiceiul pare a fi provenit din Germania, unde brazii se vindeau în piețe. Oamenii au început să vândă pentru prima oară brazi cu ocazia Crăciunului în Germania.

Bradul în Marea Britanie

Bradul de Crăciun a fost introdus în Marea Britanie de către Prințul Albert, care în anul 1839 a adus un brad din Germania pentru a-l face cadou Prințesei Victoria. În curând, obiceiul s-a răspândit în tot regatul.

Pomul de Crăciun a fost adus în Marea Britanie de germani, care își decorau casele cu brazi. Britanicii nu au fost prea încântați de acest obicei german și nu l-au preluat de atunci. Doar unele familii aveau pomi de Crăciun, dar se crede că erau influențate de vecinii lor germani. În 1846, Regina Victoria și Prințul Albert au apărut într-o imagine în *Illustrated London News*, în picioare alături de copiii lor, în jurul unui pom de Crăciun. Cum Victoria era foarte populară, tradiția bradului a devenit imediat la modă în Marea Britanie.

În 1850, Charles Dickens descrie pomul de Crăciun ca pe o tradiție destul de scumpă în care se puteau regăsi păpuși, fructe, bijuterii, săbii, mobilă în miniatură, mici instrumente muzicale și jucării.

După moartea reginei Victoria, țara a intrat în doliu și oarecum și pomul de Crăciun a murit pentru o perioadă în foarte multe case. Au urmat perioade în care bradul a lipsit și apoi a apărut în casele oamenilor, iar în timpul războaielor, acesta a fost interzis pentru a fi tăiat pentru decor. Chiar și așa, pentru a ridica moralul oamenilor, pomi mari de Crăciun au fost ridicați în orașe, în locuri publice.

Bradul în America

Bradul de Crăciun ajunge în Statele Unite în anul 1749, odată cu coloniștii germani stabiliți în Pennsylvania și cu mercenarii plătiți să lupte în Războiul de Secesiune. Dar împodobirea bradului a fost legalizată pentru prima dată în 1836, în statul Alabama. Despre românii emigrați de-a lungul timpului acolo se spune că-și luau numele de familie în Brad, ca semn de recunoaștere și ținând cont poate de încălcătura simbolică a arborelui, inclusiv în sensul continuării verticale și demne a tradițiilor românești pe noul continent.

La început, americanii l-au văzut ca pe o ciudățenie, deoarece creștinii îl considerau un simbol al păgânismului. Cu toate acestea, în timp, americanii au preluat acest obicei și chiar l-au dezvoltat și astfel a luat naștere o adevărată industrie legată de ornamentele de Crăciun.

După ce Președintele Theodore Roosevelt a interzis împodobirea brazilor pentru ca mediul să fie protejat, tradiția împodobirii brazilor la Casa Albă a revenit în 1923. În următorii ani, au apărut diferite ornamente, precum globurile, becuțele sau ghirlandele.

În Spania, mai exista o variantă a pomului de Crăciun. Un pom natural în care sunt puse diferite cadouri și dulciuri, iar copiii trebuie să arunce cu pietricele pentru a le determina să cadă.

Conform publicației *L'Osservatore Romano*, Italia a fost una din ultimele țări care a acceptat bradul de Crăciun, deoarece acesta era considerat de biserica catolică o practică protestantă. Abia Papa Paul

al VI-lea a început tradiția instalării unui brad masiv în Piața San Pietro din Roma. Bradul de anul acesta, decorat cu 2500 de ornamente din aur și argint, a fost adus din Ucraina. "Este un simbol important al nativității lui Hristos, deoarece, prin crengile sale mereu verzi, ne aduce aminte de viața eternă.", a declarat Papa Benedict al XVI-lea. Recent, un altul, de la Vatican, un imens brad secular, înalt de peste 30 m, a fost adus dintr-o pădure din Harghita.

Din cauza numărului mare de copaci tăiați, în 1561, o ordonanță dată în Ammerschweier (Alsacia, pe atunci parte a Imperiului German) stabilea că fiecare orașean avea dreptul la un singur copac, și că acesta nu putea avea o înălțime mai mare de aprox. 1,2 metri.

Una din primele mențiuni ale bradului de Crăciun datează din anul 1605, aparținând unui scriitor din Strasbourg. Acesta nota că "de Crăciun, oamenii aranjează brazi în camerele lor; ei atârnă trandafiri confecționați din hârtie multicolorată, mere, aur, zahăr și altele." Din acest moment, copacii de Crăciun sunt menționați sporadic în diferite zone. În secolul al XVIII-lea, principală decorațiune pentru bradul de Crăciun erau lumânările aprinse. Prima apariție în literatură datează din 1774, în *Suferințele tânărului Werther*, romanul lui Goethe, în care se spune că Werther a găsit-o pe Lotta ocupată decorând bradul în duminica dinaintea Crăciunului.

Cartea pentru copii *Kriss Kringle's Christmas Tree*, publicată la Philadelphia în 1845, a contribuit enorm la răspândirea popularității bradului de Crăciun în Statele Unite, unde a fost introdus de imigranții germani. În 1865, președintele Franklin Pierce a inaugurat primul brad de Crăciun la Casa Albă. După apariția hârtiei de împachetat, în anii 1880, cadourile, care până atunci se agățau în copac, au început să fie puse sub acesta.

În 1896, un copac înalt de 30 de metri a fost instalat la Londra, decorat cu mii de luminițe și peste 20.000 de jucării, care au fost apoi împărțite copiilor săraci din oraș. Probabil cel mai cunoscut brad de Crăciun din Marea Britanie este cel făcut cadou Londrei, în 1947, de către orașul Oslo. În 2012, al 65-lea brad va fi dăruit Londrei de către norvegieni →

ca semn al aprecierii relațiilor dintre cele două țări din timpul celui de-al doilea război mondial, când familia regală norvegiană și guvernul s-au mutat la Londra după invazia germană.

Decorații pentru pomul de Crăciun

Potrivit cercetătorilor, până în secolul al XII-lea, brazii de Crăciun nu erau împodobiți. Cu timpul, bradul de Crăciun a fost împodobit cu fructe, flori de hârtie, biscuiți, ca, mai târziu, să se orneze cu lumânări și globuri colorate. Globurile confecționate din sticlă argintată de Thuringia au apărut abia în anul 1878.

Există obiceiul ca în vârful bradului de Crăciun să se așeze o stea, simbol al acelei stele care i-a călăuzit pe magi până în Betleem.

Figurile modelate de brutari din pâine, care apoi erau agățate în brad ca ornamente, aveau mare trecere. Se păstrează în acest sens mărturia unui vizitator al orașului Strasbourg în 1601.

El descrie brazi decorați cu astfel de figurine, cu acadele și ornamente din hârtie colorată. Încercătura biblică atribuia bradului astfel împodobit simbolul pomului paradisului, al belșugului, al cunoașterii și al inocenței.

Beteala a fost inventată în Germania pe la 1610. În acea vreme, nu era numai argintie, era chiar din argint! Au fost inventate mașini pentru obținerea unor folii subțiri.

Argintul era durabil, însă oxida repede, astfel că au fost încercate diverse aliaje de plumb și cositor, dar produsul era atât de greu, încât se rupea sub propria greutate. Astfel încât argintul a fost folosit până la mijlocul secolului al XX-lea.

În Marea Britanie, obiceiul bradului de Crăciun a pătruns prin intermediul negustorilor germani stabiliți în Anglia, care obișnuiau să-și decoreze casele de sărbători.

Decorația bradului consta în beteală din argint, lumânări și mărgelă, toate produse în acel secol XVII în Germania și Europa de Est. Obiceiul cerea ca fiecare membru al familiei sau invitat să aibă câte un mic brad așezat pe masa în dreptul lui, cu cadourile alături.

Decorațiile erau de o mare varietate, fiind manufacturate "în casă". Tinerele doamne petreceau ore

decupând fulgi de zăpadă și stelute, împăturind pliculețe pentru cadouri și coșulețe de hârtie pentru dulciuri.

Ansamblul era completat cu mărgelă și beteală din argint produse în Germania, împreună cu îngerii ce urmau să stea în vârful bradului. Lumânările erau adesea așezate în inele de lemn.

Țările din spațiul mediteranean nu s-au arătat prea interesate de brad, preferând scenele biblice așezate pe platforme triunghiulare (ceppo), bogat ornamentate.

Primul brad de Crăciun iluminat electric datează din 1882, la doar trei ani după inventarea becului incandescent de către Thomas Edison. Copacul a fost decorat cu globuri colorate și luminițe albe, albastre și roșii. Piața decorațiunilor de Crăciun a cunoscut o dezvoltare impresionantă după 1890, când ornamentele de sticlă suflată au fost introduse în America, tot de către germani.

De prin 1960, au început să apară schimbări și bradul a început să fie împodobit după idei moderniste, cu globuri de sticlă și lumini.

În următorii ani, au apărut și brazi artificiali în mai multe modele și culori (inclusiv argintii), au apărut spray-uri pentru brazi și tot felul de ornamente din ce în ce mai interesante.

Ce se întâmplă în spațiile exotice sau în țările cu alte religii?

- În Brazilia, Crăciunul cade vara. Pentru a reda impresia de zăpadă, bradul este decorat cu bucățele de zăpadă artificială.

- În Africa de Sud, obiceiul nu este foarte întâlnit. În schimb, se împodobesc ferestrele cu vată și beteală.

- În Arabia Saudită, niciun obicei de Crăciun nu este prea bine văzut. De aceea, este o sărbătoare privată, iar bradul nu trebuie expus la vedere.

- În Filipine, brazi sunt de cele mai multe ori prea scumpi și sunt înlocuiți cu unii mai mici, făcuți manual.

- În China, bradul de Crăciun se numește *pomul luminii*, dar nu este împodobit decât de un procent mic al populației.

Și un pericol pentru natură...

Obiceiul este să-și cumpere fiecare familie un brad. Deși este o tradiție în multe state din lume, este și un pericol pentru natură. Numai românii au nevoie de aproximativ 5 milioane de brazi, ceea ce înseamnă o imensă pădure. Peste o sută de mii de brazi au fost tăiați în anul 2009 numai de ROMSILVA. Pentru a ajunge la dimensiunile preferate pentru Crăciun, unui brad îi trebuie cel puțin 15 ani. Pe un hectar de pădure pot fi plantați numai 5.000 de puieți. Asta înseamnă că doar brazi tăiați de ROMSILVA (cei tăiați cu documente, rațional, și cu posibilitatea plantării de puieți pe locurile despădurite) anul acesta, ar acoperi peste 20 de hectare cu pădure care ar putea să asigure la maturitate într-o oră necesarul de oxigen pentru o zi pentru mai bine de 300.000 de oameni. Oricum suprafețele împădurite s-au diminuat foarte mult în ultimii ani prin exploatare intensivă legală și ilegală.

Se pune întrebarea dacă nu vor trebui să renunțe oamenii la cumpărarea unui brad natural, în favoarea versiunilor artificiale, pentru a descuraja, măcar în acest mod, defrișările.

Un acru de brazi produce în fiecare zi oxigen pentru 18 oameni.

Sursa: Internet

DECEMBRIE

E luna când va ști New-Yorkul,
Parisul... și aici rămână;
Că pe la noi se taie porcul,
Tot prin metoda cea română!

GÂND LA SFÂRȘIT DE AN

Am tot pus ban peste ban,
Căci a dat nevasta tonul,
Și cu leafa de pe-un an
Sper să fac revelionul!

DE CRĂCIUN LA CEI DE LA ȚARĂ

Va reveni la ei, pesemne,
În casa lor cea cu șindrilă,
Că nu mai au în sobă lemne
Tot nepoftitul Moș Gerilă.

IARNĂ POLITICĂ

Ca și fulgii de zăpadă,
Rânduiți de Prea Înaltul,
A-nceput de-acum să cadă
Astăzi unul, mâine altul...

SUBALTERNUL LA MASA DE REVELION

E voios pe cât se poate,
Râde fin pe sub mustață:
„Șeful m-a tot dat la spate,
Iar acum stăm față-n față!”

IARNA LA ȚARĂ

Bătrânii nu-și mai află locul,
Fiind de-o vreme singurei,
Cum n-au nici cu ce-aprinde
focul,
Se ceartă până sar *scânteii*.

PREVIZIUNI PENTRU IARNA 2013

Cum iarna se anunță dură,

N-o să vedem curând, se pare,
Nici locatarii la căldură
Și nici corupții la... răcoare.

IARNA LA BLOC

Condiții sunt, de huzurești
Și-afirmi cu inimă curată:
De stai la bloc, simți că
trăiești...
Dar mori când vezi cât ai de
plată.

IARNA 2013

Fiind la congelare puși,
Ce altă cale poți s-apuci,
Decât să dormi și cu mânuși
Cum dorm atâția „în papuci”!

NOUL AN 2013

Vă fie viața cu parfum de tei,
Cu mult noroc și bucurie
Și să aveți cu toții, dragii mei,
Cam tot ce îmi doresc și mie!

DUPĂ REVELION

Beat de vii de la agapă
Ia un pește drept model:
Să nu știi decât de apă
Și să taci chitic ca el!

CRONICĂ DE IARNĂ

E iarnă, anotimp sticlos:
În aer fulgii se răsfață,
Pe jos e parcă zahăr tos,
Iar pruncii prind bujori pe față.

Din coșuri urcă fumul gros,
Pe soba caldă stă bunica,
E iarnă, anotimp sticlos,
Afară să nu dai pisica!

Stau lemnele sub vatră, jos,
Pe plită sfârâie-o jumară,
Pe când bunicul e nervos,
Că-i gata vinul din cămară.

Întregul sat e la iernat,
Iar liniștea-i supărătoare,
Nu vezi pe drum vreun deputat
Din listele electorale.

Doar câte-un leneș e nervos
Se preocupă, bunăoară,
Cum să mai roadă câte-un „os”
În zilele de primăvară.

Că l-a surprins nepregătit
Și iarna asta, bunăoară,

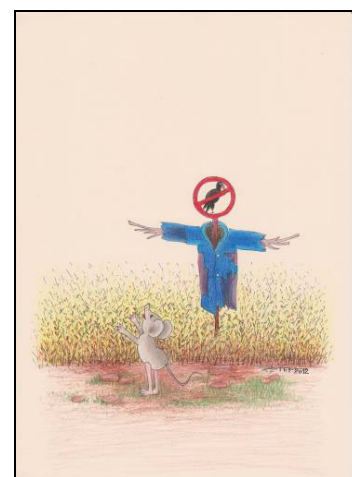
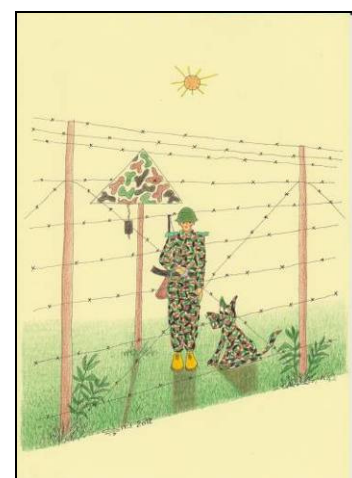
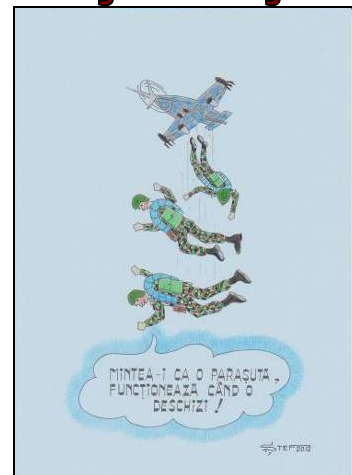
De chin să scape, s-a gândit
C-o să ierneze-n plină vară!

URARE DE SFÂRȘIT DE AN

Vă dea Domnul sănătate,
Firul vieții lung pe fus,
Să aveți mereu de toate,
Uneori, ceva în plus!

VASILE LARCO

Colțul lui Ștef

COPILĂRIE ÎN LIMBA GERMANĂ

Când începe copilăria să se îndepărteze de spiritul nostru? „Când nu mai suntem copii, suntem morți” – continuă să ne transmită Brâncuși. La 10 ani, domnul învățător mi-a făcut cunoștință cu Tom Sawyer, care mi l-a prezentat pe Huckleberry Finn. Ani în șir am rămas în preajma lor, cu o fidelitate remarcabilă.

Mark Twain s-a născut în 1835 în Florida (Missouri). De fapt, acesta este un pseudonim, care ar însemna „marchează doi stâneni”. Cartea *Aventurile lui Tom Sawyer* a apărut în 1876. Retrăiesc și acum desișul pădurii de sicomori: „Ne treceau flori de gheață. Luna rotundă și luminoasă făcea ca arborii din pădure să aibă niște forme stranii. Tot peisajul din împrejurimi căpătase un aspect înfricoșător, iar liniștea nopții nu făcea decât să sporească groaza

noastră cumplită.” (traducere de Măriuca Dinu și Laura Matei, Ed. Semn E, 2005, București).

Atmosferă de basm, cu insule exotice, cu nopți și cimitire, cu viața dublă, între școală și misterul visărilor, cu mesaj umanist (denunțarea lui Joe), cu suspans dozat, cu prietenia în față și iubirea la orizont... În 2011, Hermine Huntgeburth a ecranizat cartea, lucrând cu actorii Louis Hofmann (Tom), Leon Seidel (Huck), Benno Fürmann (Joe), Heike Makatsch (Polly). La început, m-a deranjat limba germană vorbită în Mississippi și nu m-am putut obișnui cu figura lui Louis Hofmann. Prea îmi creionasem eu în imaginație chipul lui Tom, care nu adera la respirația interpretului. Filmul – totuși – e meritoriu, chiar dacă uneori ritmul obosește. Atmosfera e credibilă, costumele funcționale, peisajele mirifice. Coșmarul repetat al lui Joe impresionează. La Festivalul Comedy Cluj 2012, filmul a obținut premiul

publicului, ceea ce înseamnă că oamenii doresc să se mai copilărească la cinema, să viseze cu ochii deschiși. Maniheismul e în floare, curajul se învecinează cu aventura. Tom asistă la propria înmormântare, iar noi navigăm spre un catharsis de zile mari după ce Tom reușește să iasă din peșteră. Bine că mai tremurăm pentru soarta altora, fie ei și ficționali, ca să nu triumfe egoismul uman bine mascat de teribile ingrediente.

ALEXANDRU JURCAN

Șevalet

„Brațe(le) de flori” ale Cornellei Jinga Hetrea

„Sunt flori peste tot, pentru cine vrea să le vadă”, spunea pictorul francez Henri Matisse, iar Pierre-Auguste Renoir, în ultima parte a secolului al XIX-lea, a făcut din flori tema preferată în tablourile sale, pictând mai ales trandafiri și crizanteme, dar și flori de primăvară, câștigându-și prin ele un loc privilegiat în galeriile franceze ale vremii și un loc de cinste în istoria artei.

Și la noi, pictori importanți, de la Ion Andreescu („Câmp cu flori”, „Ghiocci”) la Ștefan Luchian („Anemone”, „Cascada tăcută a culorilor”, „Scara cu flori”, „Dumitrița”, „Părăluțe”, „Garoafe”, „Flori de tufănică”, „Anemone”, „Trandafiri”, „Maci”, „Albăstrele”),

au acordat un loc important în arta lor și florilor, dându-le viață și strălucire în lucrări intrate în marea galerie a picturii românești.

În plin elan postmodernist, alegerea florilor ca temă picturală ar putea părea unora vetustă, depășită, epuizată prin abuzul de uz.

Și cu toate acestea, autori de calibrul diferite și din generații diferite, continuă să se aventureze în teritoriile florilor, aducându-le pe pânză.

Între ei, Cornelia Jinga Hetrea și-a făcut din flori teritoriul preferat, până la a spune că orice ar picta, tot flori îi ies.

După căutări de aproape două decenii, a reușit să se impună prin florile sale, în diverse registre stilisti-

ce și cromatice. După seria de „Floarea soarelui”, după „Floarea din fereastră”, Cornelia Jinga Hetrea vine la Galeria „Deisis” de la Palatul Culturii din Târgu-Mureș, vine cu „Brațe de flori”, genericul sub care a expus o selecție din florile pictate în ultima vreme.

Florile ei de acum sunt ierarhizate la trei nivele: primul e cel al florilor în mediul lor, teluric, în grupuri reasezate sfidând ordinea și logica realului, pentru a compune, într-o voluptate cromatică, universuri florale în armonii emoționale.

Apoi, un alt set de lucrări ridică florile la înălțime, într-un decorativ sui generis.

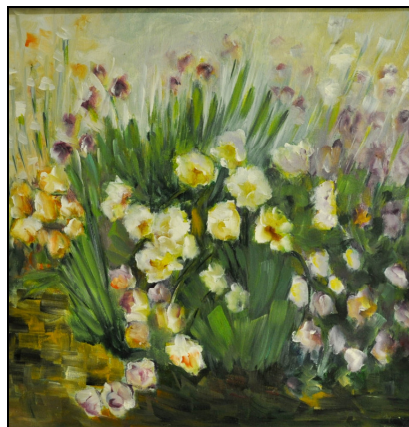
Florile sunt suspendate, fie revărsate peste un zid, fie peste un gard tradițional, din scânduri vechi.

Un ultim nivel e cel al florilor „sacrificate”, al florilor luate din mediul natural, urmând să îndeplinească roluri ornamentale, simbolice, în buchete aranjate, dar cu existență efemeră, în vase.

Tot aici intră și naturile moarte cu flori.

În toate ipostazele, însă, florile Cornellei Jinga Hetrea conving plastic, au relevanță și forță.

NICOLAE BĂCIUȚ

Despre această zi

Și astăzi – o zi cenușie ca o femeie bătrână,
cu tabieturi ce tulbură.
Ca și când mi-ar citi pasaje
din bunul Erasmus din Rotterdam.

În această zi,
ca un lin dezvăț,
să mă viziteze convivia de demult cu
fizionomia fierbinte bacante,
depășind lupta lui Iacov
cu îngerul, până în zori.

În luciul zgărzii, ogarii în panică, de
aceea zic,
un purgatoriu această zi,
piele cenușie a unor cai cabrați.

Despre Ea

Umbre, doar umbre,
și câte iluzii, sub tăvălugul de vise
Ascult.
Fără dragoste
Focuri ce pâlpâie pe spinări de
salamandre în ruguri otrăvite.

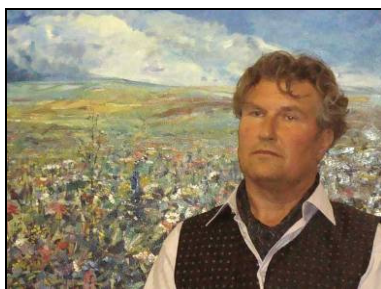
Cum organistul păcii, Iuda.
Ultimul negustor de conștiință.

Urcam scările amurgite.
Ori, cum invalidul de război,
contemplând în treacăt fata cu
milionul de pistrui.
„Neodihnit sufletul care pierde calea”
Așa murmur...
trăgând prin zbateri poezia, ca îngerii,
dacă există.

Când

Ziua încheiată,
eu mă clatin mereu. Implor îngerii,
alunec și strig,
ca menadele....
când le-a căzut victimă Orfeu...

Iar și iar, cu pulpele albe, himere dau
târcoale în dansuri tembele cu părul
galben viu de pădării
La un paese...

Apoi ți se dă să bei
și gândul în noapte se înșurubă,
gustul chinului e bun.
Nutrește poemul. Cânt de parcă aș
râde
ca timpul ștanțat să se rupă curând;
între cele gălăgioase,
eu să rămân mereu taciturn

Descânt

Era o dungă pe atunci
nu știu albă sau e neagră. Dar eu sunt
mânjit de aripi într-un nor prea
rozaliu, lacrimă să nu mai fiu.

Nici mormânt de scorțisoară
Lâng-un râu de mult secăt, pasărea
sură se-adapă
căci din dor mai curge apă.

Și, din pietre, Zei coboară, înecați în
asfințit.
Văl de ceară să mă doară și pătrunde
în cuvânt
și pătrunde în simțire
Ca zălog pentru rostire.

Îngerul ce a strigat

Important
nu este cu cine dormi,
ci acela care este în capul tău.

Cu ochii somnoroși de femeie
frumoasă
și o agrafă de aur prinsă-n păr, în
miez de noapte
Îngerul a strigat.
Când machiajul este strict interzis...

L-am privit în ochi și i-am spus:
Odată și eu am putut să zbor, convivia
nu au drept de mărturie, dar Eu îmi
aduc bine aminte!

Am să-ți zidesc singurătățile în
scoicile de pe malul mării.
Era tot la ce mă pricep mai bine,
am chiar și poze cu singurătatea mea.
Dar am promis că am să zbor
și el va fi mărturia propriului meu
sânge ca pentru Esenin ultimul poem.
Astăzi poate ar trebui să mor

Cu buzele ca de sacăz, bătrânul orb
îmi cântă liniștit. Și atâta gol se-
adună,
coada ruptă de reptilă
ce se zbate până-n asfințit.

Omule!, îmi spune:
Tu ești clipa aceea iute, geamandura
umilită val după val,
pasărea pustie și vaierul ce trece în
aval,
de la veghe la văpaie.

Ești ca gândul unui cerber la sărutul
cel din urmă.

Atunci, astăzi,
poate ar trebui să mor?
„A Belle giorno per murire”!

Dar bătrânul, răgușit și cu mâna
tremurândă, mă îndeamnă.
Tu...
meriți o iubită peste noapte, privește-
ți chipul greu, binecuvântând răgazul.
Că doar trâmbița și șoapta ai să culegi
mereu.

Dacă

Dacă
zugrăvesc noi ceruri
cu o pensulă muiată în culori.

Ce mă fac?
în suflet am un vârcolac, ce mă roade,
când tăcerile se-ncheagă.

Când se instalează toamna-n lemn,
Cu o purpură de aur, iată,
S-a întors din nou poetul,
Ca să fie tras la sorți,
În această toamnă beată.

CORNEL VANA

PÂNZE ȘI VERSURI

Între Marin Sorescu (*Descântoteca*) și Ion Minulescu, cu frăgezimi senzuale și o anume directețe prin care înfrânge convenționalul, Cornel Vana se desprinde din când în când de pânzele pe care le în-suflețește cu fantasmе, amintiri, copii după natură și multă imaginație poetică, pentru a pune în cuvinte filonul plurivalent care îl traversează. Ai spune că la asemenea traiectorie e necesar mai mult decât o singură viață de om pentru a da reliefuri depline vocației. Ca și cum atâta nu ar fi însă de ajuns, poemele lui Cornel Vana mărturisesc și un travaliu intelectual împărțit între Biblie și universul laic al lecturilor moderne.

Autorul nu face caz de orizontul care l-a plămădit, dar nici nu îl ascunde: „Eu vin din oase de țaran. / Obosind planeta cu tăcere. / Și din lutul ce a rămas / Pe mâna unui strălucit olar / Am tot cioplit la Dumnezei” (*Crochiu în teracotă*). Mărturia trebuie luată ca expresie a unui orgoliu genuin și ea pare să provină dintr-un strat neolitic al sensibilității poetice, articulând o simțire afină civilizației Vechii Europe preindoeuropene, a Cucutenilor, unde zeii erau modelați pentru uzul unei religiozități adăpostite de altare scunde de lut în locuințe de pământ de un mare rafinament arhaic. Versurile nu trebuie înțelese însă într-un spirit pur arheologic, căci traduc mai degrabă un tip de sensibilitate ce își mărturisește izvoarele într-o legătură demiurgică cu pământul, și nu o vârstă a istoriei. La antipodul acestui fragment de chip din ciobul unei ogîndiri efemere, o altă mărturisire: „Ziua încheiată / eu mă clatin mereu. / Implor îngerii, / alunec și strig, / ca menadele... / când le-a căzut victimă Orfeu...” (*Când*). Jubilație? Acces de nebunie sacră în preajma sacrificiului ritual dintr-un ceremonial carnasier din care se urnește muzica? Epuizare și implorare metafizică? Suntem, în orice caz, pe alt versant al unui personaj poetic histrionic, ce nu se mulțumește cu chipul pe care i-l clatină unda, ci își caută mereu alte ipostazieri. De altfel, Cornel Vana își mărturisește disponibilitatea: „Eu încă mai aștept, viziuni teribile. / Edițiile speciale și textele veridice” (*Sub Saturn*). Între marea lui Dincolo și trivialitatea mediatică a cotidianului, poetul e mereu pregătit să capteze ondulația invizibilă și curburile curioase ale lumii. Din mărturisirile poetului nu lipsește nici reflecția asupra condiției lui de artist al imaginii și cromaticii: „Eu nu sunt pictor, / sunt doar ucenic. / Pictura... este iubita mea! / Și n-am să o trădez, / cu Vițelul de Aur, / sau cu duhoare bârlogurilor de vulpi. // Sunt prieten cu vânzătorul de fluier, / cel cu iz de

fructe și sângele istovit” (*Poem*). Ar rezulta de aici un jurământ de fidelitate, dar și sentimentul unei înfrățiri cu armoniile muzicale, ceea ce nu face decât să reia motivul orfeic menționat deja.

Adevărata *ars poetica* nu este însă poezia intitulată astfel, ci o alta, care înfățișează chipul ambivalent al unei vocații duble: „Dacă / Zugrăvesc noi ceruri / Cu o pensulă muiată în culori. // Ce mă fac, / în suflet am un vârcolac, / Ce mă roade, / Când tăcerile se-ncheagă. // Când se instalează toamna-n lemn, / Cu o purpură de aur, iată / S-a întors din nou poetul, / Ca să fie tras la sorti, / În această toamnă beată”. O neliniște se insinuează în aceste versuri, trădând dinamici interioare ce fac eul să penduleze între șevalet și pagina albă. Confirmarea vine și dintr-un alt poem, dedicat fantasmei feminine asupra căreia se revarsă efluviile poetice nu o singură dată: „Cum în animal bate inima pământului, / așa și eu / și

onduleul de pe frunte îmi crește mereu. / Și totu-i hărțuire și culori / aidoma nimfelor zăcătoare din poemul acela” (*Poem pentru EA*). Cornel Vana nu se dă în lături de la scenografii cu o genealogie reverberantă. Ea însă nu împiedică exprimarea unor combustii și răsuciri pe care numai un anumit tip de pasionalitate le poate alina sau resorbi. „Sunt mereu jupuit de piele / ca Sfântul Sebastian. / Oameni din viața mea smulg bucăți mari, / fără să le pună nimeni la loc. / Alții, din milă mă adapă cu miez de pâine înmuiată în oțet / ca pe Iisus. / De aceea, fricile mele poartă numele de femeie” (*Tatuaje*). El afirmă cu tărie că „meriți o iubită peste noapte, / privește-ți chipul greu, / binecuvântând răgazul. / Că doar trâmbița și șoapta ai să culegi mereu” (*Astăzi poate ar trebui să mor*).

Alte cadre pregnante surprind fulgurații nu mai puțin grăitoare pentru poet: „Ploi peste răni / și nopți în aval. / În sânge puțină sfială / peste un chip senzual...” (*Uitare*). „Și în forfota oarbă din jur / eu mă las tot mai greu la pământ / ca și cum aș vrea în ierburi să apun” (*Ziua de azi*).

La urmă, rămâi cu sentimentul amestecat că, pe lângă mizanscena pasională și zbuciumul lăuntric, pe nesimțite mașiniști discreți asigură acestor dezvoltări un fundal livresc, transformând ecranul mintal și sufletesc pe care se proiectează avatarii stărilor poetului o consistență dramatică și chiar narativă. Este semnul greu de ignorat că, de-acum, Cornel Vana a părăsit teritoriile nesiguranței începuturilor, avansând în direcția unei retorici poetice proprii și punându-și gesticulația, imagistica, tezaurul la treabă ca un autentic membru al breslei făurarilor de metafore.

OIDIU PECICAN

MĂRTURISIRI

M-am născut în Zodia Peștilor, în 10 martie 1957, la poalele Muntelui Mare, în Cacova Ierii, județul Cluj.

Provocând cultura cititorului, o să amintesc câteva nume: Victor Felea, Vasile Vlad și Vasile Copilu Cheatră, oameni care fac cinste locului și care au înnobilit ținutul de pe Valea Arieșului. Și nu o spun întâmplător. Au fost și sunt modele culturale permanente. Și, când spun modele, o să vă descriu o poveste prin care, câteodată, „tot răul înspre bine”.

Eram angajat la o întreprindere, și mie mi s-a întâmplat un accident de muncă, presupunând să mi se amputeze mâna dreaptă. În nopțile de coșmar, gândul îmi era cum îmi voi câștiga pâinea. Obsesia mea era că, dacă mi se amputează mâna, n-o să mai pot picta, deși nu pictasem niciodată până atunci. Am luat-o ca un semn al providenței, ca o revelație și, în prima zi când am ieșit din spital, m-am dus să văd o expoziție de pictură.

Îmi amintesc și acum tablourile doamnei Ida Bodo, cu peisaje din zona picturii naive și poate acesta a fost și câștigul meu, căci nu m-au complexat.

De-abia din momentul acela, viața mea a avut un alt curs și totul a fost să mă desăvârșesc în domeniul artistic. Și nu întâmplător, am pomenit de Vasile Vlad sau Victor Felea, persoane care m-au susținut și pe care le-am cunoscut personal, căroră, într-o altă ordine de idei, le mulțumesc, alături de mulți alții.

Din momentul acela, am urmat Școala Populară de Artă, secția Pictură-Sculptură și sunt trei decenii de când a devenit o preocupare permanentă dezvoltarea pe linia artistică, materializată în expoziții personale de pictură și lucrări de interes cetățenesc.

*

Adevărul despre Cornel Vana a trecut pe pânză și în poeziile sale. Pictează și scrie cu siguranța artistului care are încă multe de spus, invitându-ne în lumea lui.

Despre Cornel Vana au scris: prof. dr. Livia Drăgoi, prof. dr. Mircea Țoca, prof. dr. Negoită Lăptoiu, Teohar Mihadaș, prof. dr. Ovidiu Pecican, prof. dr. Dan Marius Drăgan, Horia Muntenuş, Adrian Țion, Vasile Radu, Ilie Călian și alții.

Prof. dr. Negoită Lăptoiu spunea: „Cornel Vana își alege obstinat subiecte din tensionatul freamăt al umanității, dezvăluind aspecte înscrise pe traiectoria unei tumultuoase descătușări de stări și energii. (...) Un spirit interogativ animă insistent chipurile care se cantonează cel mai adesea în ciudate crispări și grimase. (...) În vârtoarea acestor zbateri încărcate de spaime și disperări se inserează pe alocuri și momente de duiosie, de intervenție consolatoare și tandrețe. Apar lumini și gesturi izbăvitoare dovadă că umanității nu-i este suprimat accesul la speranță și izbândă!

Dar ceea ce particularizează pictura lui Cornel Vana în contextul actualității este acea impresie de naturalețe și dezinvoltură a gestului care conferă demersului creativ aspect de ritualică descătușare.”

CORNEL VANA

CORNEL VANA

Palmares

Expoziții personale: Turda, 1985, Sala Expo; Turda 1989, Muzeul de Istorie; Cluj, 1994, Muzeul de Artă, secția donații; Turda, 1996, Muzeul de Istorie; Cluj, 1997, Casa Universitarilor, Galeria „Paul Sima”; Turda, 1997, Teatrul de Stat; Turda, 1998, Colegiul Național „Mihai Viteazul”; Alba Iulia, 2001, Galeria U.A.P.; Turda, 2002, Sala „Petőfi Sándor”; Turda, 2005, Liceul de Arte și Meserii; Muzeul de Artă, Cluj, 2005; Centrul de Informare Turistică Turda, 2006; A.C.I.Cluj, 2007; Muzeul de Artă Cluj, 2007, „Lumini Transilvane”; Centrul de Informare Turistică (C.I.T.), 5 iunie, 2008: „Lumini Transilvane”; Expoziția „Păpușa din iarbă” – Muzeul de Artă, Cluj, aprilie, 2009; Biblioteca Municipală „Teodor Murășanu” Turda – Expoziția „Ochii verii”, 2010; „Buruieni și oameni” Galeria Municipală Turda, 2010; Librăria Universității, Galeria „Diverta” Cluj-Napoca – Expoziția „Oameni și buruieni”, mai, 2011; iulie, 2011 – Expoziție Primăria Satu Mare, iulie, 2011; Casa Artelor Cluj-Napoca, mai, 2012 – „Curcubeu peste cuvinte”; Alba Iulia, Galeria U.A.P., 15 octombrie, 2012 – „Popasuri”.

Expoziții de grup: Cluj, 1982; București, 1983; Cluj 1985; Sibiu, 1985, Avrig; Sibiu, 1985, Orlat; Cluj, 1990; Cluj 1991; Cluj, 1993; Bacău, 1999; București, 1998, Sala Dalles; Sighișoara, 1999, în Cetate; Alba Iulia, 2001, Galeria U.A.P.; Turda, 2001, Teatrul de Stat; București, 2002, Sala Dalles; New York, 2002, Internațional Art Expo, World Trade Center – Sofitel, 2002 - ed. XII, București; Galeria „IKE”, Turda, 2003; World Trade Center – Sofitel – ed. XIII, București; Biblioteca „Octavian Goga”, 2003, Cluj-Napoca; Asociația „Avram Iancu”, 2003, Turda; World Trade Center, Sofitel, ed. XIV, 2004, București; Dej Galeria Frezia, 2004; Denver, Colorado, S.U.A., 2005; World Trade Center, Sofitel, 2005, ed.XV, București; Expoziția „Reflexii în lumea Apusenilor”, Biblioteca Județeană „Octavian Goga” Cluj-Napoca, 2010; Expoziție Hodod Satu Mare, 2011; Expoziția Națională Cluj-Napoca, 2011; Expoziția de icoane închinată Sărbătorii Nașterii Domnului, Cluj-Napoca, 2011, Galeria de Artă Polul Cultural Clujean; Alba Iulia, mai 2012; Sângeorgiu de Mureș, septembrie, 2012, 4 * Style, 25 septembrie 2012, Baia Mare.

Expoziții în străinătate: Franța, 1990, Salle de Breffroi; Franța, 1990, Puylarens; Franța, 1993, Association Arcolan; Germania, 1991, Osnabruck; Germania, 1993, Loningen Volksbank; Suedia, 1998, Olostrom, Solvesburg, Vaxjo, Malmo; New York, Internațional Art Expo; Denver – Colorado, 2003.

Lucrări de interes cetățenesc: Basorelieful poetului Vasile Copilu Cheatră; Basorelieful poetului Paul Gon; Troița ce comemorează Jertfa cacovenilor de la 1848; Bustul eroului Horea, Primăria comunei Mărișel; Harta Turistică a orașului Turda; Altorelieful Prefectului de Timiș, Liviu Cigăreanu; Lucrări în granit: Mircea Sabău - prof. de fizică nucleară, Ion Cârjă – prozator; Țarină Marian, matematician.

Cărți publicate: „Rosturi”, „Cel care își numără pașii”, „Monografia Cacova Ierii”, „Păpușa din iarbă” (poezii); „Și tu locuiești în rana mea” (poezii) 2012.

Altfel spus, în câteva cuvinte, așa se încheagă activitatea plastică și cea poetică a unui om care, poate, după alte reguli, putea să eșueze și care transformă un necaz în cea mai mare bucurie sufletească și într-o împlinire a conștiinței și a existenței proprii.

OCHIUL CICLOPULUI

Cornel Vana

Starea prozei

POVESTEA PORCULUI

Se întâmplă în viață și minuni mai mari, d-apoi să auzi un porc vorbind și povestind! Totul s-a întâmplat într-o dimineață, în ajun de Crăciun, când gospodarul intră în coteț cu un cuțit mare de bucătărie și spuse: „Până aici ți-a

fost, porcule! Din neamul tău, ani și ani de zile am avut parte numai de cap și de picioare! Acum, unde-ți stai picioarele îți va sta și capul, dar și restul. Neam de neamul tău a tot fost plecat în străinătate. Fă-ți cruce și spune-ți ultima dorință!”

Proprietarul a crezut că porcul a grohăit, dar el (dânsul, în Moldova), și-a dres glasul și-a început să vorbească: „Stăpâne, știu că aici se încheie povestea vieții mele. De mic purcel îmi știam soarta. Dar speram să ies din iarnă și să mă tai de Paște. Îți mai dădeam 20 de kg de carne. În ultimele zile, am văzut că nu prea ai cu ce mă hrăni. Știu că e criză și nu sunt singurul porc din satul ăsta. Speranța de viață, pentru noi, sunt posturile lungi. Acum știu că vine Crăciunul și o să-mi aprinzi paie-n cap. Spre deosebire de oi, la care executați sentința cu suspendare, de grindă, pe noi ne incinerati, dar nu duceți niciodată treaba până la capăt. Mă pârlăți și-apoi mă dezbrăcați de șoric. Povestea vieții mele s-a depănat în acest coteț. Eu n-am ieșit în lume, nu am făcut politică și iată-mă condamnat la moarte.

Am trei dorințe: normal ar fi fost să cer o scroafă, să văd și eu cum e. Așa am văzut că e omenește. Spun asta și nu vreau să-i dai pomana mea vecinului care, de câte ori veneai neanunțat, se ascundea la mine în coteț, iar nevastă-ta se făcea că împrăstie fânul. A doua dorință e să-i dai codița băiatului, pentru că, de câte ori îi lăsați supă s-o mănânce, când venea de la școală, mi-o dădea mie. Ultima dorință e să mă terminați dintr-o lovitură. Am văzut anul trecut cât l-ai chinuit pe taică-miu. Eu îmi bag picioarele în ele, de răcitură, de viață, îți spun adio și-ți urez poftă bună!

Transpirat și speriat, gospodarul se trezi, tresărind. „Ce-ai visat, dragă?”, îl întrebă nevasta. „Mare porc e vecinul nostru! Și mare șmecher băiatul. Iar tu, ai grijă! Astăzi trebuie să tăiem porcul!”

ANANIE GAGNIUC

Directori de onoare

MIHAI SIN, ADAM PUSLOJIC

Redactor-șef adjunct

VALENTIN MARICA

Redactori:

Cezarina Adamescu, Eugen Axinte, A. I. Brumaru, Mariana Chețan, Geo Constantinescu, Luminița Cornea, Mariana Cristescu, Melania Cuc, Iulian Dămăcuș, Darie Ducan, Răzvan Ducan, Alexandru Jurcan, Mioara Kozak, Lazăr Lădariu, Rodica Lăzărescu, Cleopatra Lorințiu, Bianca Osnaga, Mihaela Malea Stroe, Ioan

Matei, Menuț Maximinian, Miruna Ioana Miron, Liliana Moldovan, Marcel Naste, Cristian Stamatoiu, Gabriel Stan, Gheorghe Șincan, Victor Știr, Gabriela Vasiliu

Corespondenți:

Claudia Șatravca (Chișinău), Flavia Cosma (Canada), Mirela Corina Chindea (Italia), Andrei Fischof (Israel), Ovidiu Ivancu (India), Dorina Brândușa Landén (Suedia), Gabriela Mocănașu (Franța), Dwight Luchian-Patton (SUA), Mircea M. Pop (Germania), Raia Rogac (Chișinău), M. N. Rusu (New York), Adriana Yamane (Japonia)

Lunar de cultură editat de ASOCIAȚIA „NICOLAE BĂCIUȚ” PENTRU DESCOPERIREA, SUSȚINEREA ȘI PROMOVAREA VALORILOR CULTURAL – ARTISTICE ȘI PROFESIONALE Președinte SERGIU PAUL BĂCIUȚ

Tiparul executat la S.C. Intermedia Group, Târgu-Mureș, str. Cuza Vodă nr. 57, România. Nicio parte a materialelor nu poate fi preluată fără acordul editorului. Copyright© Nicolae Băciuț 2012 *Email : nbaciut@yahoo.com; vatraveche@yahoo.com *Adresa redacției: Târgu-Mureș, str. Ilie Munteanu nr. 29, cod 540390 * telefon: 0365407700, 0744474258. Materialele nepublicate nu se restituie. Responsabilitatea asupra conținutului textelor revine autorilor. Opiniile reflectă exclusiv punctul de vedere al acestora.

